

4
Inc
1411

Questiões magistri
Johānis verforis su
per libros de genera
tione ⁊ corruptione
cū textu Aristotelis

177475

A

Inc.
1411

mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, appearing as faint, illegible characters.

E generatōe aut
et corruptione ⁊ natura ge
neratorum ⁊ corruptorum uni
uersaliter de omnibus ⁊ cau
sas diuidendū ⁊ rōnes ipoz

determinandū Amplius de alteratione ⁊ aug
mentatōe quid vtrūq; ⁊ vtrū existendū sit eā
dem esse naturam generationis. ⁊ alterationis
aut semotam vt determinati sunt ⁊ nobis.

Arcu in itiuꝝ pꝛi

mi libri de generatione ⁊ corruptione Arc
stotelis Queritur pꝛimo. vtrū de corpore
mobili ad formas sit scia tanq; de subiecto attributio
nis huius libri qui grece dicitur per gemos. Arguitur
pꝛimo q; non q; corpus mobile ad formā est generabilis
le ⁊ sensibile ⁊ pꝛi singulari. de singularibus nō est
scia s; solū de vniuersalibus ⁊ ipoz corruptibilibus q; rē.
Arguitur secundo. de non ente nō est scia sed multa s;
generabilia que nō s; vt rosa plūta rē q; rē. Argui
tur tertio. scia denominat a suo subiecto sed hec scia de
de generatione ⁊ corruptione igitur corpus mobile ge
nerabile ⁊ corruptibile est subiectū huius libri In op
positum sunt expositores Aristotelis.

Primo Sciendum. q; in libro pꝛi corꝝ determi
nati est de corpore mobili pꝛi derato s; m
cōem rōnem corpꝝ mobilis ⁊ in libro de celo de corꝝ
pore rōnem mobili ad vbi Sed in hoc libro dicitur
natur de corpore mobili simpliciter ad formam in rōi. siue il
la forma sit substantialis. siue accidentis. siue sit for
ma simpliciter siue mixta. siue pfecta. sed de mixto impfe
cto vt est in via ad mixtionem determinat in libris me
teoz. de mixto igitur pfecto manifeste determinat
in libro de mixtis. ⁊ de mixto mobili ad formam
determinatam in libris sequentibus de aia. Ex quo pꝛi.
q; iste liber tenet rē rōi ordinē inter libros philosophie
naturalis. q; omne cōe est ante speciale. ideo liber pꝛi
corꝝ pcedit. ⁊ q; motus ad vbi est simpliciter alijs mo
tibus ⁊ cōior. q; puenit omni corꝝ mobili ideo liber de
celo tenet ordinē scdm. Et q; pꝛi est aliquid pꝛi de
rare simpliciter q; pꝛi. ideo corꝝ mobile ad formā
in cōi de quo agitur in hoc libro pꝛi cadit sub pꝛi de
ratione huius scie q; corꝝ mobile ad formā determinatā

Secundo Sciendum. q; motus ⁊ mutatio eū sit
quatuor generib; repūm. s; in substan
tia in q;itate in qualitate ⁊ vbi. motus aut vbi non p
dicitur motus ad formā. q; p ipm nō acquiritur forma aliq;
absoluta in mobili nisi per actū ⁊ ita p corpus mobile
ad formā in titulo questionis intelligitur vtrū ad sub
stantiā q;itate ⁊ qualitate Et q; inter istos mo
tus ad formā motus ad substantiā est pncipalior. q; si
bi auentūtur ⁊ subseruiunt alijs motus ⁊ ad ipm ordi
nauerit. ideo q;uis in hoc libro agatur de omni mobili
ad formam. tū iste liber denotatur de generatōe ⁊ cor

ruptione tanq; de pncipalibus motibus ad formam
siue pncipalioribus passionibus corporis mobilis. ⁊
a pncipalioribus debet fieri denotatio Nam alteratio
est via a generatione ad corruptionē ⁊ augmentatio est
pꝛi subiectiue genite.

Tercio Sciendum. q; corpus mobile generabi
le ⁊ corruptibile pꝛi dupliciter pꝛi derari
Vno q; s; m suum esse singulari ⁊ supꝛi. ⁊ hoc mō
generat ⁊ corꝝ ipit. ⁊ sic de ipso nō est scia. Alio q; pꝛi
pꝛi derari s; m esse vniuersale ⁊ specificū siue diffinitiuū
abstractū a singularibus pꝛi derando ipm ad suas causas
et pncipia vniuersalia a quibus habet esse. ⁊ sic de ipō
hoc modo est scia Nam rō mobilis est immobilis ⁊ im
mobilitate sibi inest. ⁊ ratio generabilis est igenerabilis
et incorruptibiliter sibi puenit Unde licet sit verū dice
re de corpore naturali accepto vniuersaliter q; sit genera
bile corꝝ corruptibile ⁊ sensibile. nō tū sit acceptū mouetur
et s; tū p se sed solum ex pꝛi sequenti pro quāto est in sin
gularibus Nec valet argumētum si dicatur q; sensus
est singularis. q; de nullo verum est dicere q; ipm sit sen
sibile nisi sit singulari. ⁊ similiter actus ⁊ generationes
s; singularium. et go de nullo potest dici q; sit generabi
le aut corruptibile nisi sit singulari Dicendū q;uis eū
sensus q; tū ad aerale sentit ⁊ sit ipoz singulari ⁊
nō ipoz vltimū ita q; illud quod sentit sit singulari. tū
ratio s; m quā semit sensus sensibile est vniuersalis. non
cū hie color particularis est obiectū vltimū. als nō pos
sit videri nisi hie color. sed color in cōi comprehendens
omnes species est obiectū vltimū q;uis non videatur
nisi particularis color. ⁊ proportionabiliter dicendum
est de generabili ⁊ corruptibili respectu generatōis ⁊ cor
ruptōis

Conclusio Responsua. de corpore mobili ad
formā est scia tanq; de pꝛi sub
iecto huius libri Prima pars patet. q; corpus mobili
le ad formam est ens intelligibile habens partes ⁊ pro
prietates ⁊ pncipia que tangit philosophus in pꝛi
in huius libri Tū cū dicitur determinandum est de ge
neratione ⁊ corruptione tangit pꝛi. cū vero dicit
⁊ natura generatorum ⁊ corruptorum. similiter de omni
bus. tangit subiectū eius. sed cum dicit causas diuiden
dum ⁊ rōnes determinandum. tangit ea quibus demō
strantur passiones de subiecto Et cū dicit amplius de al
teratione ⁊ augmentatione tangit ea q; s; annexa gene
rationi ⁊ corruptioni. Secūda pars pꝛi. quia sibi pueniunt
condiciones subiecti attributionis

Primo Dubitatur. vtrū corruptio sit natura
lis ⁊ an de ipsa possit esse scia naturalis.
Et videtur q; non. q; corruptio non est naturalis. imo
pꝛi deratur. q; de corruptione nō est scia naturalis.
Tū q; aliqua res potest dici naturalis dupliciter.
Vno mō q; cadit sub intentione nature. ⁊ hoc duplici
ter. vel sub intentione nature vniuersalis vel particula
ris. vnde corruptio bene cadit sub intentione nature vni
uersalis non pꝛi de se. sed secū dario pꝛi q; rō seꝝ non
potest fieri generatio vltimū siue corruptione alterius. s;
est contra intentionem nature particularis. quia illa in
tendit conseruationem proprii esse ⁊ non corruptionem
Sed natura vniuersalis intendit conseruationem spec
iei. ⁊ ideo sub eius intentione cadit corruptio per acci
dens vt dictum est. Alio modo potest aliqua res dici
naturalis. quia euenit s; m naturam ita q; habet funda

mentum in aliquo principio nature. et hoc modo corruptio potest dici naturalis. quia habet fundamentum innatura quod est materia privationi naturaliter admixta. et illo modo de corruptione est scientia naturalis. quia scientia naturalis habet considerare de omni eo quod potest sequi ex principio nature et quod etiam potest cadere sub intentione nature. Et quia ista scientia non est practica que solum habet considerare unum oppositorum. sed speculativa que est eadem oppositorum. ideo non habet solum considerare generationem. immo etiam corruptionem que est opposita generationi

Secundo Dubitatur. utrum re corrupta possit remanere eius scientia in anima. Respondet quod sic quia ad hoc quod remaneat scientia in anima sufficit quod remaneat in suis causis et in intellectu. quia res ut in intellectu est formale scilicet et res extra animam est scilicet materiale quod est res ad extra. dum tamen maneat significari materiale quod est proprius rei per speciem intelligibile formatum in anima. Similiter locus qui est immobilis ratione formalis que est ordo et situs ad partem celi dicitur manere eius materiale eius scilicet superficies primitiva. Varietur. ut patet de loco navis in flumine. Similiter scientia manet manente scibili in eo formali scilicet quod ad eam cognitum sub suis causis. et etiam licet corruptatur materiale scilicet. tamen bene verum est quod quantum ad actuale actum ipsius scilicet de novo requiritur presentialis existentia rei extra animam. ut ipsa causet fantasiam. a qua fantasiam causat species intelligibilis in intellectu que est principium scilicet in quantum presentat quid determinate rei sub suis passionibus per se et necessariis. Unde secundum Augustinum de romana res habet triplex esse. scilicet in seipsa quod dicitur et cum existit in re ipsa natura. Aliud esse habet in suis causis. Aliud habet in intellectu. Unde si res non sint in seipsis bene sunt in suis causis et in intellectu sed non contra. si tamen sint in suis causis bene possunt esse in intellectu. si vero aliquid res sint in intellectu non oportet quod sint in suis causis. quod dicitur propter entia rationis que solum habent esse in ratione. Nec placet Augustino ille modus loquendi quod destruetur re quantum ad esse actualis existentie remaneat quantum ad esse essentie. quia impossibile est quod destruetur presentis esse existentie et remaneat esse essentie. Sed ratio predictorum est. quia destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere. nisi dicentes sic voluerint intelligere quod remaneat essentia in potentia tamen in principis scilicet actus et passus. propinquus et remotus et ita non remaneat nisi in potentia passiva et non formalis. quia Augustinus non ponit inchoationem formarum

Ad rationes ante oppositum. Ad primam patet solutio in tercio notabili. Ad secundam patet solutio ex secundo dubio. Ad tertiam dicitur quod non oportet librum semper denominari a subiecto sed interdum a passione. ab autore a discipulo vel ab aliquibus alijs causis

Aliquorum quidem igitur hi quidem vocata simpliciter generationem esse inquit alterationem. hi vero aliud generationem et aliud alterationem. Quicumque enim unum aliquod dicunt esse omne et omnia ex vna dicunt esse generata. His quidem vniq; necesse est generatio

nam alterationem dicere. et quod principaliter fit et alterari. Quicumque autem plures materias unam ponunt ut Empedocles et Anaxagoras et Leucippus et Democritus his aliud. Sed tamen Anaxagoras propriam vocem ignoravit. Dicit enim quod fieri et destrui idem existit alterari. Vult autem dicitur elementa quemadmodum et alij Empedocles cum corpora quidem quatuor omnia autem cum motibus sex numero. Anaxagoras autem infinita et Leucippus et Democritus. Hi quidem cum hominibus elementa posuit ut potest os carnem medullam et alia quorum uniuscuiusque synonyma pars est. Democritus autem et Leucippus ex corporibus indivisibilibus alia proponunt inquit. becaut infinita et multitudine et morpheis esse. Illa autem ab illis differunt his ex quibus sunt et positione et ordine horum. Contrarie autem videntur dicere qui circa Anaxagoram eis qui circa Empedoclem. Hi quidem enim inquit ignem et aquam et aerem et terram elementa quatuor et simplicia esse magis quam carnem et os et talia similia primum. Hi autem hec quidem simplicia et elementa esse. Terram autem et aquam et ignem aerem et aquam coposita pansperma enim esse horum. His igitur qui ex vno omnia constituunt necesse dicere generationem et corruptionem alterationem. semper enim manet unum subiectum et ratione. tale autem alterari dicimus. His autem qui genera multa faciunt differre a generatione alterationem. Conuenientibus enim et dissolutis generatio contingit et corruptio. Ideo dicit Empedocles hoc modo quoniam nullius natura est sed solum mixtura et segregatio mixtorum. Quoniam igitur proprius hic sermo eorum suppositioni. ita loqui manifestus est et quoniam dicunt hoc modo. Nec autem et bis dicere aliud generationem esse preter alterationem. impossibile tamen secundum que ab his dicuntur. Hoc autem quomodo dicimus recte facile videre. quemadmodum enim videmus defecante substantia in ea transmutationem fieri secundum magnitudinem que vocatur augmentatio et diminutio sic et alterationem. sed tamen ex quibus dicunt plura principia facientes vno impossibile est alterari. passiones enim secundum quas hec dicimus contingere. Differentie elementorum sunt dico autem putredinem et frigidum album et nigrum. sicca et humidum. melle durum. et aliorum vniq;que ut inquit Empedocles sola. nigri enim album videre et calidum. umbram id est a/

quam in omnibus nigrum frigidum et nebulo-
sum. similiter autem determinant et de reliquis
Quia propter si non possibile ex igne fieri aqua
neq; ex aqua terram. neq; ex albo nigrum erit
aliquid. neq; ex melle durum. Eadem autem
ratio et de alijs. Hec autem erat alteratio. Aut
et manifestum quoniam semper unam contra-
rijs supponendam naturam. siue transmutetur
fm locum siue fm augmentationem et diminutionem.
siue fm alterationem. Amplius autem
similiter est necesse esse hoc et alterationem. si e-
nim alteratio est et subiectum unum elementum
et una omnium materia habentium ab invicem
transmutationem. et si subiectum unum est. alte-
ratio est. Empedocles igitur videt contraria di-
cere et ad apparentiam et ad seipsum ipse simul em
non dicit alterum ex altero fieri elementorum
nullum sed alia omnia ex his. Simul autem quo-
niam in unum coniungit naturam omne pre-
ter litem ex uno fieri rursus unumquodq; ex uno
fieri. Quapropter ex uno aliquo manifestum quo-
niam differentijs quibusdam diversorum et passi-
onibus. Factum est hoc quidem aqua. hoc autem
ignis quemadmodum dicitur solan album calidum
et lenem. terram autem gravem et duram.
Ablati igitur his differentijs cum ascribiles
geniteq; manifestum quoniam necesse fieri et
terram ex aqua et aquam ex terra. similiter autem
et aliorum unumquodq; et nunc neq; solum sed
et nunc transmutantia passionibus. Sunt autem
ex quibus dicit Empedocles possibiles adue-
nire et separari rursus et aliter aduersum ad
invicem adnecitate et amicitia. Ideoq; et tunc ex
uno generata sunt. non enim utiq; ignis et terra et
aqua entia vnde erat omne. Incertum autem utrum
principia ipsi ponendum unum aut multa. Dico
autem ignem et terram et sicca horum. fm id enim quod
ut materia supponitur id ex quo transmutantia
propter motum sunt ignis et terra et aqua unum
elementum. fm id autem quod hoc quidem ex propositio-
ne fit convenientibus illis. illa autem ex dissoluti-
one magis elementa quam mox illa et prima natura.

Querit Secundo. utrum ponentes unum mate-
riale principium et hoc in actu possint
salvare generationes distinguere ab
alteratione et alijs motibus. Arguitur quod sic. quod motus
et mutationes inter se distinguuntur penes terminos
ad quos sunt. sed ad distinctionem motuum et mutationum
impertinens est distinctio subiectorum. Secundo sic philo-
sophus ponit unum materiale principium omnium trans-
mutabilium. et tunc salvat distinguere generationem ab altera-

ratione. ergo sicut antiqui ponentes unum principium mate-
riale poterunt salvare generationem distinguere ab altera-
tione. In oppositum est philosophus in primo et secundo capitulis
huius primi tractatus.

Primo Sciendum. quod postquam Aristoteles in principio
sive in phemio posuit materiam huius
libri. et ordinem tractandi. Hic sequenter incipit de terminis
nate fm ordine positum de natura generationis et corrup-
tionis. et de natura annexorum ipsius. scilicet alterationis. augmen-
tationis. nutritionis. actionis. passionis. tactus et mixtionis
nis. et hec est materia per ordinem huius libri. Deum in se-
cundo libro agit philosophus de natura generatorum et corruptorum
et de causis generationis et corruptionis. Incipiendo autem
de natura generationis et corruptionis primo recitat opinio-
nes antiquorum et reprobat eas. Deum fm opinionem priorum
tractat de natura generationis et corruptionis simpliciter.

Secundo Sciendum. quod dupliciter distinguitur gene-
ratio. scilicet generatio simpliciter dicta et gene-
ratio fm quid. Et differunt ex parte duorum. scilicet subiecti et ter-
mini. subiecti quidem quia subiectum generationis simpliciter
est ens in pura potentia. que est potentia ad esse forme sub-
stantialis. Sed subiectum generationis fm quid est ens in
actu simpliciter. scilicet in actu substantiali. et in potentia fm quid
scilicet ad esse accidentale ut calefactibile ad calorem. et ita
generatio fm rem est idem quod alteratio aut alia mu-
tatio accidentalis. Ex parte vero terminorum differunt. quia
terminus generationis simpliciter est forma substantialis. scilicet ter-
minus generationis fm quid est forma accidentalis.

Tercio Sciendum. quod antiqui philosophi ignoraverunt
naturam forme substantialis. et non considera-
verunt nisi principium materiale. et adhuc insufficienter. quia
posuerunt ipsum esse in actu et totam substantiam tenuerunt. et
nullum aliud ponebant. et istorum quidam posuerunt tamen unum
principium materiale. scilicet aliqui ignem. aliqui aerem. aliqui
aquam. et aliqui aliquod medium inter aerem et aquam. Alii
vero posuerunt plura principia materialia. sicut Empedo-
cles qui posuit quatuor elementa esse principia materialia. et
posuit litem et amicitiam esse effectiva principia. Sicut anaxa-
goras posuit infinita principia omniomota. id est omnia esse
rerum naturalium. ut infinitas partes ossium posuit prin-
cipia ossium. et sic de alijs. Sicut democritus et leucippus po-
suerunt infinita corpora indivisibilia duntaxat in positione ordi-
ne et figura esse principia rerum. Sicut considerandum est. quod anaxa-
goras et empedocles quoddammodo perarise hinc in posi-
tione principiorum. quia empedocles posuit quatuor elementa esse
principia simpliciter omnium rerum etiam omnium rerum. sed contra ana-
xagoras posuit illa omnia esse principia elementorum et
omni rerum. ut infinitas partes terre posuit principia terre. et
sic de alijs. Et iste opiniones recitate sunt in primo philosophi
corum. et in preterita recitantur.

Prima Conclusio et responsio ad questionem. Antiqui
philosophi ponentes unum principium materiale. et
hoc in actu necario hinc dicere generationem esse alteratioem.
Probat conclusio. quia materiale principium dicitur manere unum et
idem fm substantiam in tota transmutatione. cum ergo fm eos in
tota transmutatione sit ens in actu. sequitur quod in tota transmuta-
tione manet unum et idem in actu. Sicut alteratio est quoniam sub-
iecto manere eodem in substantia et in actu fit variatio in passio-
nibus et in passibilibus quantitatibus. sed omnis transmutatio facta
in illo principio quod est actu ens fm quod ens est alteratio vel ali-
quod accidentalis transmutatio. Nam quicquid advenit enti in actu
accus. et ita antiqui destruxerunt omnem generationem subalem.

Secunda Conclusio. licet ponentes plura pncipia materialia apparet videri falsam generationem & corruptionem distingui ab alijs modis nisi sicut ipsos destruit omnis mutatio ad formam primum patet. qz ex congregatione illorum principiorum materialium dicuntur fieri & ex segregatione res corrumpi & sicut mutationem eorum in figuris positionibus et ordinibus dicuntur alias mutationes fieri. ergo apparet videntur saluare omnem mutationem. ideo dicitur Aristoteles qz anaxagoras propriam vocem ignorauit & sibi ipsi tradidit ponendo plura principia & dicitur generari & corrumpi nihil aliud esse nisi alterari. Secunda pars resolutionis patet. qz sicut eos illa plura principia in materialia sicut plura principia & prima. cum sicut prima principia non sunt ex alteriutris neque ex alijs sequitur qz sunt generabilia & corruptibilia. sed si generatio sit impossibilis alteratio erit impossibilis. sicut ponentes plura principia materialia destruit omnem mutationem naturalem. Sed contra istam rationem diceret aliquis qz possibile est aliquid alterari absqz hoc qz substantialiter transmutet. & ita non videretur verum qz si transmutatio sicut substantiam sit impossibilis qz alteratio erit impossibilis in accidentibus. Ad hoc dicendum est. qz alteratio potest esse possibilis in aliquo corpore. & est transmutatio in substantiam erit impossibilis. sed loquendo de alteratione corruptiua que est cum abiectione vnius contrarii & receptione alterius bene potest fieri acru in aliquo corpore sine corruptione substantiali. sed si corruptio substantialis sit impossibilis alteratio talis est impossibilis. qz generatio & corruptio sunt termini & finis talis alterationis. modo si finis est impossibilis id quod est ad finem est impossibile. at tamen id quod est ad finem potest esse actu absqz hoc qz finis sit. Secundo arguitur ad resolutionem. Omnis transmutatio naturalis est de contrario in contrarium. sed vnum contrarium non sit eadem licet aliud. vt albedo non sit nigredo. ergo in omni transmutatione substantiali oportet aliquam materiam presupponi ratione cuius vnum contrarium fiat alterum quod est contra ponentes plura principia materialia.

Tercia Conclusio. si alteratio est necesse est vnum substantiam esse. & si substantia sit vnum necesse est omnem alterationem posse fieri. qz omnium transmutabilium ad inuicem materia est vna vt dicitur in textu & postea declarabitur. ergo ponentes plura principia materialia destruit alterationem mutuum rerum. & per consequens omnem transmutationem naturalem.

Quarta Conclusio. Empedocles in sua positioe contra dicitur his que sensui & rationi apparet & sibi ipsi. & insufficienter determinat an sit vnum principium aut plura. Primum patet. qz ponit vnum elementum non posse transmutari in aliud cuius oppositum patet ad sensum. Secundo patet. qz dicit elementa non transmutari ad inuicem. & iterum dicit ex eis fieri mixta. hoc autem est contrarium rationi. qz si (impossibile sit ea transmutari ad inuicem) impossibile est mixta ex eis fieri. Tercium patet. quia dicit qz elementa ingenerabilia et incorruptibilia sunt. tamen posuit qz adueniente vniuersali antecia qz ipsa congregantur remota eorum qualitatibus. & tunc fieri vnum calidum & humidum & adueniente licet recuperatis omnibus qualitatibus segregantur elementa & generantur. & ita posuit elementa generari & corrumpi. nam elementa non possunt generari & corrumpi.

superare suas qualitates quin generentur & corrumpantur sicut suas qualitates. Sed diceret Empedocles qz soli tunc quando adueniebat vniuersalis antecia erit corruptibilia sed non semper. Contra hoc arguitur. qz cum corruptibile & incorruptibile radicentur in natura res incorruptibile non potest fieri corruptibile aut econtra ergo si elementa sunt tunc corruptibilia & per consequens semper erunt corruptibilia. Quartum patet quia Empedocles non dicit vtrum confusum calidum sit principium elementorum aut econtra elementa sunt principia illius calidus.

Dubitatur. Vtrum generatio sit quid & alteratio sive motus accidentalis & proprie dicitur sint idem. Respondetur qz sunt idem realiter sed differunt ratione. Nam calefactio sicut est mutatio de non calido in calidum est generatio sicut quid. sicut vero qz est de frigido in calidum est alteratio. Et ratio huius est. quia generatio est inter terminos contrarios. alteratio vero & quilibet motus proprie dicitur est inter terminos contrarios & posituos.

Ad rationes. ante oppositum. Ad primam dicitur qz distinctio subiectorum non est impertinens ad distinctionem motuum. nam motus sicut est actus ens in potentia tanquam subiectum motus & sicut quid est in potentia ad aliquem terminum. Ad secundam dicitur. qz philosophus ponit vnum principium materiale sicut se & hoc ens in potentia cum & non esse totam substantiam reze materialium immo formam substantialem dicit esse de essentia rei. ideo potuit distinguere generationem substantialem que fit per aduentum forme substantialis ab alijs modis. sed antiqui philosophi ponentes vnum principium materiale dixerunt illud esse ens in actu sicut se totam substantiam rei. & nullo modo poterunt distinguere generationem simpliciter ab alijs modis. Tertius antiquorum quidem igitur vt supra.

Queritur. Tertio. vtrum omnium habentium transmutationem ad inuicem sit vna materia. Arguit primo qz non. qz philosophus. v. me. cap. h. sic distinguens modos vnius dicit qz illa sunt vnum numero quorum materia est eadem sive vna. sed nunquam aliquid transmutatur in vnum & idem numero. sed transmutatio semper est in oppositum. ergo nulla habentia transmutationem ad inuicem habent vnam materiam. Secundo arguit. non quilibet est in potentia ad formam aliam. & qz esse in potentia est coessentialiter aere. ideo sic loquendum est de materia sicut de potentia. ideo cum non repetatur in oibus vna ratio potentialis ideo etiam in eis non repetitur vna materia. Tertio arguit. si omnium transmutabilium materia est vna. vel est vna sicut eentiam vel sicut esse. non est vna sicut esse. qz corpus non est vna forma que dat esse. sed diuersorum generabilium sicut diuersae forme & per consequens diuersa est essentia sicut eentiam est vna. qz cum diuersorum generabilium sint diuersae forme & essentie. materia que est vniuersalis eentiam non est alterius essentia. igitur nullo modo materia generabilium est vna. In oppositum est philosophus in secundo capitulo huius primi tractatus qui disputans contra antiquos ponentes plura principia materialia dicit qz omnium habentium transmutationem materia est vna. Pro resolutione materiae per dupliciter dicitur. Vnde vnde potest dicitur denudata.

et spoliata p intellectu ab omni forma z disposicione ad formam. z sic dicit materia prima. Alio modo ad susceptionem forme huius vel illius. Juxta illa distinctionem ponitur hic due conclusiones

Prima Conclusio materia primo modo accepta est eadem in omnibus generabilibus z corruptibilibus. Probatur quia in quolibet genere causarum est deuenire ad unum primum principium. ut probatur secundo metaphysice. sicut ergo est deuenire ad unum primum efficientem z ad unum finem. et ad unam primordiale formam. ita est deuenire ad unam primam materiam. Item in omni transmutatione de supponitur aliquid quod non acquiritur per motum nec abicit. sed permanet sub viroque termino mutationis. hoc autem non est forma. igitur est materia. igitur cum omnia generabilia z corruptibilia sint ad unam eandem transmutabilia. eorum omnium est eadem materia

Secunda Conclusio materia proxima et disposita ad susceptionem forme determinata non est una in omnibus habentibus transmutationem. Patet quia actus actuum recipiunt in parte dispositio. ut habet secundo de anima. Sed alij z alij actus requirunt aliam z aliam dispositionem et potentiam. cum ergo actus proprius recipiat in propria potentia. scilicet materiam. igitur secundum diuersitatem formarum est diuersitas materialium. ut liquefactibile materia est aqua. z percaumatoz igitur materia est sicca z viscosa. ergo conclusio vera

Dubitat Cum sint plures modi unitatis quo materia est una. videlicet. scilicet una numero. specie. genere. vel analogia. Dicendum quod hoc modo. quia materia prima secundum essentiam suam est una per indifferentiam z per carentiam distinctionis. quia actus est qui distinguitur. ut dicitur nono metaphysice. ergo materia dicitur per diuersos modos. quod si extrahi fuerit distinctiones ipsa manet indistincta z indiuisa. z per consequens una. quia unum quod dicitur unum eo modo quod est indiuisum. si materia sic capiat secundum suam essentiam vel naturam abstractam materia ab omnibus formis de ipsa intelligibilibus. z sic dicitur una. Dicitur secundo quod materia potest dici reductiue una secundum speciem z secundum genus si sumatur respectu formarum. Patet quia omnes partes materie que sunt in potentia ad eandem formam sunt unius speciei sicut materie omnium naturalium sunt in potentia ad formam aque ergo omnes iste partes materie sunt una materia in specie reductiue z secundum potentiam. Et cum iste materie sint in potentia ad formas eiusdem generis. sunt etiam una materia in genere. ideo dicitur philosophus quarto metaphysice. ea de uno quod unitas materie est quasi unitas generis. generatio autem non est aliquid unum unitate essentiali. sed unitate rationis. ergo materia dicitur una secundum rationem communem

Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicitur quod illa sunt eadem numero quorum materia signata est eadem sed non oportet de illis quorum materia communis est eadem z una. sicut est materia omnium generabilium. Ad secundam dicitur quod secundum potentiam propinquam non quodlibet est in potentia ad quodlibet. sed secundum materiam per manentem et remanentem quodlibet est in quolibet. z potest fieri ex alio. ut intelligendo de per se remanentem quia per accidens impeditur potest propter inproportionatam quantitatem

ut ex grano milij non potest fieri leo. sed tamen materia que est in pluribus granis z que sufficit ad quantitatem leonis potest esse sub forma leonis. z sic bene probatur ratio quod materia proxima non est una. sed tantummodo probatur de materia remota. Ad tertiam dicitur quod materia potest dici una. tamen non quantum ad esse quod habet actu a formis sub quibus est. sed quantum ad esse in potentia quod quandoque est unius speciei. unde ad eandem formam in specie. ad quam est in potentia materia unius ad eandem formam in specie. et etiam materia aliorum. potest etiam dici una secundum essentiam per carentiam distinctionis

Universaliter itaque de generatione z corruptione simpliciter elementorum dicendum verum est aut non est z quomodo est. z de alijs simplicibus motibus. patet de augmentatione z alteratione. Plato quidem igitur solum de generatione scrutatus est z corruptione non omnino. sed de ea que est elementorum. quomodo autem carnes fiat aut ossa aut aliorum quid talium nihil. Amplius neque de alteratione neque de augmentatione quomodo existant rebus. Universaliter autem ante ea que sufficiunt de nullo alio alijs constituit per Democritum. Hic autem de hominibus videtur curam habere. Jam autem in qualiter z quomodo differrent. de augmentatione autem nullus determinauit. ut dicimus quod non et quis diceret quomodo adueniente sibi augmentatione. quomodo autem hoc non adhuc. neque de mixtione neque de alijs aliorum simili. ut ita dicam nullo patet de facere z pati. quomodo hoc quidem facit. hoc autem patitur secundum naturales operationes. Democritus autem et Leucippus facientes figuras alterationem. et generationem ex his faciunt segregationem quidem et congregationem z generationem z corruptionem ordine autem z positione alterationem. quomodo autem existant verum in apparendo. contraria autem sunt et infinita que in sensu apparent figuras infinitas fecerunt. Quapropter translatione compositi idem contrarium videtur alij z alij z transmutat primo adueniente. z vltimo aliud apparet uno transmutato ex eisdem essentia. comedia z tragedia fit litteris. Omnia autem videtur omnibus pene aliud esse generationem z alterationem. generari enim z corrumpi congregata et disgregata. alterari autem translati passionibus de his seculis est considerandum. Questiones enim multas habent hec rationabiles. Si enim generatio et congregatio multa impossibilia contingunt. sunt autem rursus eogentes aliter et non habiles solui. quod non contingit aliter. et si non est generatio congregatio. aut vltimo non est generatio. aut si est alatio est. aut si et hoc difficile dissoluere ceptum est

Principiū autē horum omnium est vtrū sic gene-
rantur et alterantur et angustantur et entia. et pertra-
nā his patiuntur p̄mis existētibus magnitudinibus p̄n-
cipijs omnium entium indissolubilibus. aut nulla
est magnitudo indissolubilis. differt enim h̄ mul-
tū. Et rursus si magnitudines. vtrū vt Demo-
critus et Leucippus corpora hec sūt. aut vt in tibi
meo planicies. hoc igitur ip̄m vt in alijs dixim⁹
inconueniens vsq; ad planiciē dissoluere. Ideo q̄
magis rōnabile corpora eē indissolubilia. s; et bec
multā habēt irrōnabilitatē. Sed tñ ex his al-
teratōez et generatōem p̄tingit facere vt dictū
est in p̄teritione et cōtractu trāsmutatē et dea-
lem et figuraz differētiā quod facit Democri-
tus. ideo et colorem hoc nō inq̄sinit esse. cōuer-
sione enim colorari. His autē q̄ in planiciē diuisi-
dūt nō adhuc. Nihil enim sūt p̄ter solida ex sup-
ficiēbz. passioe enim neq; conātur generare nul-
lā ex ip̄is. Causa at̄ quo minus potuit p̄fessa
videre inerp̄ientia est. ideo q̄cūq; magis insu-
dauerūt naturalibz magis possunt supponere
talia p̄ncipia q̄bus multa possunt complicare
Qui autē ex multis sermonibz indocti exitium
entes ad pauca respiciētes enūciāt facile. Vi-
debit autē quis ex his q̄ntum differēt p̄bis et
logice intēdentes. Quā indissolubiles sint ma-
gnitudines h̄i q̄dem inquirūt q̄ aut trigonum
multa erūt. Democri⁹ autē videt p̄p̄ijs et p̄bi-
sics sermonibz p̄suadere. Manifestū autē erit
q̄ dicimus p̄cedentibz. Habet enim q̄stionem
si quis ponat aliq̄d corpus eē et magnitudinē
passim diuisibilem et hoc possibile. Quid enim
erit q̄ diuisionem effugiat. Si enim oīno diuisi-
bile et possibile. et vtiq; simul erit hoc diuisum
et si nō simul diuidat. et si hoc fiet nihil erit im-
possibile. Quapropter et s̄m mediū sūm̄. vtrū
aut si oīno innatū est diuisibile. et si diuidatur
nullum erit impossibile nascens. q̄m neq; si in
mille milia fuerint diuisa nullū impossibile. et
si nullus vtiq; diuidat. Quā igitur oīno tale est
corpus diuidatur. Quid igitur erit reliquū ma-
gnitudo. nō enim possibile. erit enim q̄dem nō di-
uisum: erat at̄ oīno diuisibile si nullum erit cor-
pus neq; magnitudo. diuisio at̄ ent aut ex p̄n-
ctis erit aut sine diuisione ea erit ex quibz cō-
positū est aut nihil oīno. Quapropter et gene-
rabitur ex nihilo et erit p̄positū corpus. et nō erit
existēs. sed tñ apparēs. Sicut autē si erit ex pun-
ctis nō erit q̄ntum. Quā enim tangebant se et vna
erat magnitudoz simul erāt. nō faciebāt mag⁹.

omne. Diuisio enim in duo vel plura nō min⁹ ne-
q; inane omne pore. Quapropter et si omnes cō-
ponatur nullam faciūt magnitudinē. Sed si q̄
diuisio velut rasura fiat corporis. et sic ex magni-
tudine corporis aliq̄d egrediat̄ idēz sermo illud
q̄sio diuisibile. Si autē nō corpus s; est alia spe-
cies segregabilis aut passio q̄ secessit. et est ma-
gnitudo puncti vel tactus hec patietes incon-
ueniēs ex nō magnitudinibz magnitudinē eē.
Amplius autē vbi erūt et immobiles aut muta-
ti puncti. Tactus autē p̄vius est duoz quozū
dam q̄si ente aliquo p̄ter diuisionem et tactum
et punctum. Si igitur quis et quodlibz p̄dictoz
ponet aut quātū eūq; corpus esse oīno diuisibi-
le hoc p̄tinget. Amplius si diuidēs p̄pono li-
gnū aut q̄d aliud equale et vtrū. Quapropter sic
habet manifestū quoniam et si incido lignū s̄m
quodcūq; signū oīno igitur diuisum est. pore/
state. Quid igitur erit p̄ter diuisionē. Si enim est
et aliqua passio. sed quō in hec dissoluntur et ge-
nerantur ex his. aut quomodo separabuntur hec.
Quapropter si impossibile ex tactibus aut p̄n-
ctis magnitudinem esse nō est corpora indi-
uisibilia esse et magnitudines. Sed et hec po-
nētibz nō minus p̄tingit impossibile. Scrui-
tatum est at̄ de his in alijs. Sed hic tēptan-
dum soluerē. Ideo rursus a p̄ncipio questio-
nem dicēdum. Omne quidem igitur corpus
sensibile esse diuisibile s̄m quodcūq; signum et
induisibile nō est inconueniēs. Hoc enim po-
testate. hoc autem eudalebia existit. Esse autē
oīno singl diuisibile potestate impossibile
vtiq; videbitur esse. Si enim possibile et fieri nō
vt sint simul actu ambo induisibiles et diuisum
sed diuisum s̄m quodcūq; signum. Nullum
igitur erit reliquū et incorpuz corruptū corp⁹. et
generabitur vtiq; rursus aut ex p̄ncis aut ex nihilo
oīno et hoc quō possibile. Sed quā diuidit̄
in sepabilia et sp̄ in minores magnitudines et
in sc̄nata et segregata manifestum. Neq; ita/
q; s̄m p̄tem diuidētū erit infinita fractura. ne-
q; simul possibile est diuisum esse s̄m oīne sig-
num. nō enim possibile. sed vsq; ad quid. Accē
igitur induisibiles existere magnitudines et
inuisibiles: et aliter sic erit generatio et corrup-
tio. hec q̄dem cōgregatione. hec vero segrega-
tōe. Logēs igitur sermo magnitudines eē indi-
uisibiles h̄ est. Quā at̄ latet paralogisans et
quō latet dicamus. Quā enim nō est punct⁹ plu-
cto p̄tingens vndiq; esse oīno diuisibile est

quidē qualiter existit magnitudinibus, est autē q̄
liter nō. **U**idē autem q̄n hoc ponit̄ z vndiq̄
et vbiq̄ punctus ē. Quapropter necē diuide
re magnitudinē in nihil, vbiq̄ em̄ esse p̄ctus.
Quapropter aut ex tactibus aut ex p̄ctis ē.
Hoc autē est quod existit vbiq̄, q̄m̄ vna vbiq̄
et om̄is vt vnusq̄sq̄, plures at̄ vno nō s̄t. Lō
sequēter em̄ nō sunt, q̄propter non vbiq̄: Si
em̄ s̄m̄ mediū diuisibile z s̄m̄ cōtiguū punctū
erit diuisibile, nō aut̄ possibile: Ad em̄ est con
tiguū signū signo aut p̄ctus p̄cto. Hec autē
est diuisio aut p̄positio. Quapropter est p̄gre
gatio z segregatio, sed non in at̄boma, nec ex
at̄boma, multa em̄ impossibilia. Neq̄ ita vt
vbiq̄ diuisio fiat. Si em̄ esset p̄tiguus pun
ctus p̄cto hoc vtiq̄ cēt: sed in parua z minima
est, z p̄gregatio ex minimis: sed non simplex z
perfecta generatio p̄gregatione z segregatōne
determinata est, vt quidam inquirūt, in p̄tinuo
vero trāsmutatio est alteratio, sed h̄ est in q̄ sal
lunt om̄ia. Est em̄ generatio z corruptio non
cōgregatōe z segregatōne, sed q̄m̄ trāsmutat̄
ex hoc toto in hoc totū. **N**i autē existimāt alie
rationē esse omnētale trāsmutationē. In hoc
autē differūt. In subiecto em̄ hoc q̄dem est s̄m̄
rōem: hoc autē s̄m̄ materiā. Quando q̄dem igit̄
tur in his ē trāsmutatio generatio erit aut cor
ruptio, q̄n̄ autem in p̄ctis vbiq̄ z s̄m̄ accidēs
alteratio. Segregata autē aut cōgregata leui
ter corruptibilia sunt. Si enim in purissimas
aqua aqua diuidatur citius aer generatur, si
autē cōgregat̄ tardius, magis autē erit mani
festū in sequentibus. P̄cū autē tantū determi
natum sit q̄m̄ impossibile est generatiōem esse
cōgregatōem q̄leui quidam inquirunt

Querit̄ Quarto, vt̄ Democrit̄ ponēs
corpa in diuisibilia esse p̄cipia res
rū possit saluare distinctiōem gene
ratōis simplr ab alteratōe z alijs motib̄. Et argui
tur p̄mo q̄ sic, q̄ vni quodc̄q̄ p̄ponit̄ z fit ex his in q̄ re
soluit̄, sed corpa naturalia resoluit̄ in corpa in diuisi
bilia positōe ordīne z figura diuersa, ergo ex ipsis p̄pos
nūtur z s̄m̄, z sic p̄sequēs p̄ cōgregatōem cor̄ sit ge
neratio, z p̄ segregatōem sit corruptio, z p̄ trāsmutatio
nem in positōe ordīne z figura sit alteratio, z p̄ ingressū
et recessū vel egressū augmētāt z diminuit̄ cor
pora. **S**ecundo probat̄ Democrit̄ us, q̄ possibile po
sito in esse nullū sequit̄ impossibile, possibile em̄ est q̄dlibet
corpus naturale s̄m̄ p̄ctū vel signū, diuidi, q̄ s̄m̄
aliquod signū est diuisibile z de facto diuiditur, ergo
et s̄m̄ quodlibet, quia nō est maior rō de vno q̄ de alio.
Ponatur ergo q̄ aliquod corpus actu sit diuisum s̄m̄

quodlibet signū, vel ergo diuisione facta remanebit ni
hil vel remanebūt magnitudines diuisibiles vel p̄ctia
vel superficies vel passiones vel corpa in diuisibilia, s̄ nul
lū horum potest dici, nō em̄ p̄m̄, q̄ t̄nc corpus ex ni
hilo esset vel fieret, nec sedm̄, q̄ t̄nc nō esset corp̄ om
nino diuisum. Hec t̄rciū, q̄ p̄ctum additū p̄cto non
auget ip̄m, q̄d patz, q̄ in linea finita s̄t solum duo pun
cta actu lineā termināria, z si diuidatur in duas medie
tates erūt quatuor, ergo si p̄ctia augerent lineam sequē
retur q̄ ptes lineę simul sumptę in esse diuiso erūt maio
res suo toto, cū partes diuise habeāt p̄ctulas z puncta
cū quib̄ vnita sunt in toto. Hec potest dici quattuor, q̄
t̄nc corpus non diuidetur s̄m̄ profundum, cum super
ficies nō habeat profundum, nec potest dici q̄ remane
ant passiones, quia nulla passio per se subsistit, ergo dis
uiso corpore non possunt relinqui passiones, ideo solus
relinquitur corpora at̄boma ex quibus res com̄pos
nūtur. **S**ecundo arguit̄ Democrit̄ sic, quicquid appa
ret sensui est verum, sed sunt aliqua corpa s̄m̄ sensum
induisibilia, ergo talia sunt ponenda. **T**ercio sic, illa
p̄cipia sunt ponenda p̄ que potest saluari generatio et
corruptio rerum, sed generatio z corruptio non possunt
fieri nisi in congregatōne z disgregatōne p̄cipiorū
p̄ctum autem est in diuisibile, quia si esset diuisibile
esset p̄cipiatum. **I**tem corpus potest fieri ex non cor
pore, ideo oportet ponere corpa aliqua quorum con
gregatōne res generatur, z segregatōne res corrum
pitur. **I**n oppositum est Aristoteles qui postq̄ recipi
tauit opiniones antiquorum de p̄cipijs rerum natu
ralium, z ostendit q̄ nullus eorum vere saluat̄ distincti
onem mutationū naturalium, pura generatiōis ab al
teratiōe, consequēter comparat opiniones Platonis z
Democriti aduicem

Primo Sciendum q̄ Plato posuit corpa
componi ex superficiebus, z in eas
resolui. **O**pinio autē Democriti pas
sūt superius in rationibus ante oppositū, qui posuit
corpa in diuisibilia esse p̄cipia rerum, z vt saluare
diuersitatem sensui apparentem posuit huiusmodi cor
pora esse infinitarum figurarum, sic s̄m̄ q̄ congregant̄
aliter z aliter figurata generant̄ diuersa ex eis, sicut ex
eisdem litteris aliter z aliter ordinatis fiunt tragedie z
comedie, z s̄m̄ diuersum sitū h̄m̄ōi cor̄p̄, at̄bomaliū
in aliquo corpore dicit̄ corpus alterari, sicut colores ap
parent alij z alij s̄m̄ diuersos sicut animalium, vt satis
apparet ad sensum in collo coluute.

Secundo Sciendum q̄ quia Democrit̄
pro inconuenienti reputauit ali
quid fieri ex incorporeo, ideo licet
posuerit corpus diuisibile posse diuidi s̄m̄ quodlibet si
gnū, non tamen posuit q̄ diuideretur s̄m̄ quodlibet si
gnū continuatiū, sed s̄m̄ quodlibet signū diuisū
et si diuideret s̄m̄ quodlibet signū continuatiū, tunc
diuisio ne facta non remaneret aliquod continuū, z p̄ cō
sequens nō remaneret aliquod corpus, igitur cum corp̄
diuidat̄ in ea ex quibus componit̄, sequit̄ q̄ corpus fieret
ex non corpore q̄d reputauit incōueniēs.

Prima **O**clusio, positio Platonis est in
rōnabilitate positioe Democriti Pro
bat̄, q̄ irrōnabilit̄ ē corpa p̄poni ex
nō corpib̄ q̄ ex corpib̄, ergo irrōnabilit̄ est corpa com
poni ex superficiebus: sicut Plato posuit q̄ ex corpa

ribus indiuisibilibus ut posuit Democritus. Secundo Plato non potuit saluare generatōem et corruptionē in positōe sua sed Democritus appēter saluabat omnes alios motus. Igitur et Tercio Plato non est locutus vniuersaliter de omni generatōe sed solum de generatōe elementorū. Democritus autē de omni generatōe curas habuit. Quarto rō Platonis qua suā positōem p̄suas debet est logica et extranea philosopho naturali. Ratiō vero Democriti procedit ex p̄ncipis philosophicis. ut p̄ter ex rōibus ante oppositum. Plato autē arguebat sic. quia nisi essent dābiles superficies indiuisibiles ex quibus cōstruuntur corpora sequeretur q̄ ante triangulūz eēt nulle aliē figure. q̄d est falsum. Democritus etiā cōsiderauit sensibilia a quibus quidem accepit experientiam que est singularium. sed Plato cōsiderauit vniuersalia que sunt pauca in ordine ad singularia. quorum vniuersalium non est experientia ideo dicit p̄ter ad platonicos q̄ ipsi ad pauca respicientes. scilicet ad vniuersalia debet iter enantiāuerunt

Secūda Cōclusio. licet opinio Democriti sit appētiōr q̄ Platonis. tamē ad ipsam multa impossibilia sequuntur. Primo q̄ aliquod corpus eēt indiuisibile q̄d est falsum: quia cū omne corpus sit continuū omne corpus est diuisibile. et p̄ consequēs corpus indiuisibile aliter additum non augetur ip̄m et ergo corpus p̄positū ex indiuisibilibus nō resulat diuisibile. nec est dōm q̄ corpus posset diuidi s̄m diuisiū signū. sed nō s̄m cōtinuatiū. q̄ s̄m rem idē est p̄ctus cōtinuās partes licet et supra que cadit diuisio eius. et ita q̄d est signū cōtinuatiū est diuisiūm.

Tercia Cōclusio. generatio non est idē q̄d p̄gregatio corporū atomalium. nec corruptio est segregatio eorū. q̄ si sic sequeretur q̄ generatio et corruptio eēt motus locales: et etiā genitum esset vniuersū nō simplr. sed p̄gregatōnem sicut acetū lapidum. Itē generatio est mutatio huius rotius in hoc corū. et similiter corruptio. igitur sicut absq̄ diuisione p̄mit. et p̄ consequēs nō s̄t idem q̄d p̄gregatio vel segregatio. Itē etiā generatio et corruptio essent motus accidentales cū terminarent ad vbi.

Dubitat Utrū corpus p̄ponat ex indiuisibilibus. et videt q̄ sic. q̄ p̄ponit ex materia et forma subalt. q̄ rū q̄dlibet est indiuisibile. s̄t rē. Rū detur q̄ corp⁹ non cōponit ex indiuisibilibus tanq̄ ex partibus integralibus. s̄t cōponit ex materia et forma substantiali tanq̄ ex partibus essentialibus. licet p̄ accidens ratione q̄ritatis possint diuidi in partes integrales.

Ad rōnes ante oppositū. Ad primā dicitur. q̄ quodlibet corpus est diuisibile inq̄m cōsideratur sub rōe continuū. nō tamē est diuisum. nec p̄t esse actū diuisum in infinitas partes. q̄ ista potētia est ad actum im̄fectū. et ita nō potest reduci ad actū p̄fectū. s̄t s̄t sit diuisio p̄mit in partes diuisibiles. nam diuisio s̄t sit in p̄ctō cui nō cōtinuat p̄s. nec p̄mit aliud punctum. sed s̄t inter duo p̄ctā alieū? cōtinus est linea media. q̄ diuisibilis est. et ita p̄ diuisiōnem nūq̄ aufertur linea p̄ se s̄m p̄ctum pariale. neq̄ aliq̄d diuisibile p̄ diuisiōnem aufert ab aliquo continuo. Ad secūdam neq̄ getur p̄na. q̄ sensus decipitur circa sensibilia cōmuniā

et p̄ accēs p̄sequēs illa. sic est in p̄posito. magnitudo cū est sensibile p̄mune. Ad terciā dicit. q̄ licet corpa atomalīa sint pura in q̄ritate. etiā s̄t cōposita ex materia et forma. id nō s̄t simplr minima. s̄t s̄t resolutibilia in materiā et formā. et s̄t p̄ncipiata et nō p̄ncipia

Et terminatis at his p̄mo videndū utz generat q̄d simplr et corrupit. aut p̄prie q̄dez nihil: Semp at ex aliq̄ est q̄d Dico at puta ex laborate sanū. aut laborās ex sano: aut p̄nū ex magno. aut magnū ex puo et alia oīa fieri boenō Si em̄ simplr erit generatio. simpliciter utiq̄ q̄d generabit ex nō ente Quapropter verū utiq̄ erit dicitur q̄ existit q̄busdā nō ens. q̄ dā em̄ generatio ex nō ente aliq̄ puta ex nō albo abbi. aut ex nō bono bonū Simplr aut ex simplr nō ente. s̄t simplr aut ex nō bono aut ex nō ente aliq̄. aut p̄mum fecit s̄m vniq̄d q̄ p̄dicamentū entis. aut vlt et oīa p̄phendēs. Si q̄dem p̄mū sube erit generatio ex nō suba Cum em̄ non existit suba. manifestū q̄m neq̄ s̄t neq̄ alioz nullū p̄dicamentoz. puta neq̄ q̄le neq̄ quātū neq̄ vbi. sepate em̄ eēt p̄le passionēs a substantijs. si at nō ens vlt negano erit vltrom nū. q̄ p̄p̄ter ex nullo generari necē est generatū De his q̄dez in alijs dubitatū est et de terminatū sermōibz. Ampli⁹ at breuē et nūc dōm. q̄m mō q̄d aliō ex nō ente simplr generat. mō at alio ex ente sp̄. p̄tate em̄ ens. actu vero nō ens necē est p̄existere. q̄d vtroq̄ mō dicitur Quā autē et his de terminatis h̄z q̄stio nē mirabile Rursus repetendū quō est suba simplex generatio siue ex p̄tate ente siue q̄liter aliē. Que ret em̄ q̄s an est sube generatio. et h̄ q̄st et q̄st et vbi Eodē utiq̄ mōz de corruptōe. si em̄ q̄d generabit. manifestū q̄ erit p̄tate aliq̄ suba. actu vero nō. ex q̄ ḡnatio erit et in quā necē transmutari q̄d corrupit. vtrūq̄ igitur existit quid huic alioz actū. Dico autē puta aut erit q̄ntū aut q̄le aut vbi. aut p̄tate ens hoc et ens. simplr at neq̄ s̄t neq̄ ens. si em̄ nihil s̄t oīa potestate et separatū accidit sit nō ens. Et ampli⁹ q̄ maxie timētes erāt p̄miphantes ex nihilo generari p̄existere. Si at h̄ quidē esse aliquid et suba nō existit. alioz aut p̄dicamentoz aliquid erit. quē admodū dicitur erit separate passiōes a substantijs De his igitur quantū p̄tingit magtan dū. et que eā quare ut generatio sit semp. et que

simpliciter, et que secundum partem existere aut causa quodam
 una unde principium motus esse dicimus. una
 autem materia causam talem dicitur. De illa quodam
 enim dicitur est prius in de motu sermonibus. quoniam
 est hoc quodam immobile per omne tempus. hoc autem
 mouet semper. Hic autem de immobili quodam al-
 terius principio et primo dividere est philosophie
 opus. De mouente autem alia per continue moueri
 postea reddendum quid tale singularium dicto-
 rum causa. Hunc autem ut in materie specie
 positam causam dicimus propter quam genera-
 tio semper et corruptio non deseruit naturam. Si-
 mul enim forsitan fiet, cum hoc manifestum et de-
 nunc quesito quomodo oportet dicere, et de sim-
 plici generatione et corruptione. Habere autem que-
 stionem sufficientem quam causa est quod applicat genera-
 tio: si quod corrumpatur ad non ens secedit. non ens
 autem nihil est: neque enim quod: neque quod: neque quantum
 neque ubi quod non ens. si igitur quod cuius species secedit
 Quare non sumptum est elementum in inane omne
 si finitum erat ex quo generatur sit unum quodque. Ne-
 que enim utique propter infinitum esse ex quo generatur non
 deficit. hoc enim impossibile. Non enim est actu in
 finitum. potestate autem ut in divisione. Quapropter
 oportet hanc esse solam causam non deficientem. quoniam
 generatur quodam specie in minus. nunc autem hoc non vi-
 demus. Quocirca propter huiusmodi corruptiones al-
 terius esse generationem. et huiusmodi generationes alte-
 rius esse corruptionem in deficientem necesse est trans-
 mutationem esse. De generatione quodam igitur et cor-
 ruptione simpliciter circa unum quodque entium hanc existi-
 mandum sufficientem omnibus causam. Propter quod
 autem hec quodam simpliciter dicuntur generari et corru-
 pi: Hec autem non simpliciter rursus tractandum. si idem
 est generatio quodam huiusmodi. corruptio autem huiusmodi: et
 corruptio quodam huiusmodi. generatio autem huiusmodi. Que-
 ret enim aliquis rationem. Dicimus enim quoniam corruptio
 nunc simpliciter, et non solum hoc, et hec quodam est ge-
 neratio simpliciter. hec autem corruptio. hoc autem gene-
 rat quodam simpliciter. hoc autem non generatur. Dicimus
 enim discentem fieri quodam scientem. fieri autem simpliciter
 non. Quodam modo igitur determinamus multo-
 toribus dicentes quoniam hic quodam sciat hoc aliquid. h
 autem non, propter hoc contingit quod dicitur. Differt
 autem in quo transmutatur transmutans. puta forte quod
 in igne via generatio simpliciter. corruptio autem ali-
 cuius erit puta terre. terre autem generatio aliquid ge-
 neratio. generatio autem non simpliciter. corruptio autem
 simpliciter puta ignis. sicut Permenides de duo-
 ipso ens et non ens inquires ignem et terra. Hec

autem aut talia alia supponere nihil differt. mo-
 dum enim quoniam sed non subiectum. In non ens igitur
 simpliciter est corruptio simpliciter. in simpliciter autem
 ens generatio simpliciter. Quibus igitur determina-
 tum est siue igni et terre siue alijs alijs horum
 erit. hoc quodam ens. hoc autem non ens. uno igitur
 modo differt in hoc simpliciter generari et corru-
 pi aut non simpliciter. alio autem in quodam aliterque materia quod
 dam utique. cuius quodam enim magis dicitur sig-
 nat hoc aliquid magis suba. Quod autem per naturam
 non ens. puta si calidum predicamur aliquid et spes
 frigiditas aut per uatio. Differunt autem ignis et ter-
 ra his differentijs. Videtur autem magis multum sen-
 sato et non sensato differre simpliciter et aliqua gene-
 ratio. quoniam quod idem enim in sensata transmutatur mate-
 riam generari inquit. quoniam autem in non materia non
 corru- pi. Ens enim et non ens in sentire et non senti-
 re determinat. quodam modo scibile quodam ens.
 ignotum autem non ens. scisus enim scie habet par-
 tem. Quodam modo igitur illi sentire vel posse
 et vivere et esse existimant. ita et res modo quodam
 persequentes veritate id autem dicentes non verum. Et
 tingit utique secundum opinionem et secundum veritatem aliter
 et generari simpliciter et corru- pi. spiritus enim et aer sunt
 sensum quodam minus sunt. id est et quod corru- pi simpliciter
 in hac transmutatione corru- pi dicuntur. genera-
 ri autem quoniam in tangibile ut in terra transmutatur secundum
 veritate autem magis habundant et spes hec quod terra
 esse quodam igitur simplicem generationem cor-
 ruptionem entem alieuius corruptionem autem en-
 tem simplicem generationem alieuius. dicta est
 causa. propter materiam enim differre. aut eo quod sub-
 stantia est aut non. aut quod hec magis. hec pro non
 aut quod hec quodam magis sensata est materia ex
 qua et in qua. hec vero minus. Dicuntur autem hec
 quodam simpliciter generari: hec autem aliquid solum non
 ex ad inuicem generatione. sed secundum quem dicitur
 minus nunc modum. nunc quodam enim tantum determi-
 natum est. quod omni generatione ente corruptione
 alterius. et omni corruptione ente corruptione alterius
 generatione non simpliciter attribuius generari et
 corru- pi in aduicem transmutationibus. Quod
 autem prius dicitur non querit hoc. sed quare dicitur
 quodam non dicitur simpliciter generari. sed quod gene-
 rari scis et disciplinatum. nascens autem generari.
 Hec autem determinata sunt in predicamentis: hoc
 quodam enim habet aliquid significat. hoc autem quod. hoc autem
 quantum: Quodam modo igitur non subam signat non di-
 cutur simpliciter generari. sed secundum quod fieri. Sed tamen
 simpliciter in omnibus generatio quodam secundum ea quoniam in

alio ordine dicuntur. puta in substantia quodam si ignis. sed non si terra. in qualitate aut si scies. sed non si uescies. De generari quodam igitur hoc simpliciter generari. hoc autem secundum quid et uoliter in substantiis ipsis dictum. et quod generationem continere esse eam ut materia subiectum. quoniam transmutatur in contraria. et est alterius generatio semper in substantiis alterius corruptio. et alterius corruptio alterius generatio. At uero neque querere oportet quod generatur aliquid semper ex corruptis. Quod admodum enim et corrupti simpliciter inquitur quod ad insensatum venit et non ens. sicut et generari ex non ente inquitur quando in sensato. sicut igitur ente aliquid subiecto siue non generatur ex non ente. Quare sicut et generatur et corrumpitur in non ens. merito igitur non deficit generatio enim entis est corruptio non entis. corruptio autem entis generatio non entis. Sed hoc non ens simpliciter queret aliquis: utrum alterum contrarium est. puta terra et grana non ens. ignis autem et leue. ens autem non sed est et terra ens. non ens autem materia terre et ignis sicut. Et an alia utriusque materia aut non utriusque fierent ex inuicem. neque ex contrariis. His enim existunt contraria igni terre aque et aeri. Aut est quidem qualiter eadem. est autem qualiter alia. Quod quidem enim qualiter eorumque ens subiectum idem. esse autem non idem. De his igitur in tantum dictum sit.

Queritur Quinto. utrum sit aliqua generatio simpliciter. Arguitur primo quod non. quia si esset aliqua talis ipsa esset ex non ente. sed ex non ente simpliciter nihil potest fieri. igitur non. **Secundo**. quod vel simpliciter idem est quod principale. et sic non ens est idem quod non substantia que est primum ens. sed ea non existente non existit aliquid alioquin predicam in eo. et ita illo modo non ens simpliciter idem est quod nihil. Et ita aliquid fieri ex non ente simpliciter illo modo est fieri ex nihilo. quod est impossibile. Vel simpliciter idem est quod uoliter. et tunc non ens simpliciter idem est quod nihil. modo ex nihilo nihil fit. ad ex non ente simpliciter qualiter tunc dicitur nihil potest fieri. **Secundo** sic est aliqua generatio simpliciter. uel esset successiua uel instantanea. non secundum. quia illud quod generatur prius generabat. ut habetur sexto philosophico. nec potest dici primum. quia tunc forma substantialis in eundem et remitteret. quod est in eo uentis ens. Tercio sic. nihil debet poni a philosopho naturali nisi sit manifestum et notum ad sensum. sed non est manifestum aliquid generari simpliciter. igitur non. In oppositum est philosophus in vi. vii. et viii. capitulis huius tractatus. qui postquam de terminauit de generatione et corruptione secundum opinioniones antiquorum. et improbanit eas. Nunc consequenter dererminat de ipsis secundum opinionem propriam. inquitens an sit aliqua generatio simpliciter

Primo Sciendum quod generatio est mutatio de non esse ad esse. corruptio uero est mutatio de esse ad non esse. et quod

mutationes accipiunt speciem et nominationem a terminis ad quos. sicut ergo est duplex esse. scilicet esse simpliciter uel substantiale. et esse secundum quid. scilicet accidentale. ita duplex est generatio: scilicet simpliciter que est ad substantiam. et secundum quod que est ad accidens

Secundo Sciendum quod aliqua generatio potest dici simpliciter uel secundum quod duplex. Uno modo absolute alio modo compatie. Si absolute tunc generatio cuiuslibet substantie dicitur generatio simpliciter. et generatio cuiuslibet accidentis dicitur generatio secundum quid. Si uero comparatiue. tunc generatio substantie dicitur in ordine ad accidentia generatio simpliciter. Et etiam generatio substantie perfectioris in ordine ad accidentia dicitur generatio simpliciter. et etiam accidentis perfectius in ordine ad imperfectius. generatio uero accidentis in ordine ad substantiam. et imperfectioris substantie in ordine ad substantiam perfectiorem. et accidentis imperfectioris ad accidentis perfectius dicitur generatio secundum quid. Sed per hos modos aliter distinxerunt antiqui generationem simpliciter a generatione secundum quid. dicentes quod cum sit aliquod multum sensibile est generatio simpliciter et corruptio secundum quid. cum uero e contra est generatio secundum quid et corruptio simpliciter. et isti non distinguuntur inter intellectum et sensum. et ita defecerunt. quod dicebant insensibilia esse non entia. et quare aliquid est magis sensibile tanto est magis ens. quod falsum est. quod inter substantias corporeas substantie minus sensibiles minus demateria habentes et plures de forma sunt substantie perfectiores

Conclusio Respondeo. aliquid est generatio simpliciter. quod est aliquid mutatio de non esse subali ad esse substantiale. igitur est generatio simpliciter. et similiter probatur quod sit generatio secundum quid. quia est mutatio de non esse accidentale ad esse accidentale.

Dubitat Primo. que est causa peruenit ad generationis et corruptionis. Respondeo. quod duplex est causa. scilicet effectus et materia. Effectiua est duplex. scilicet mouens immobilis. ut prima causa. scilicet deus cuius consideratio spectat ad primum philosophum. Alia est mouens perpetue mota. que est celum et specialiter motus solis primum sub obliquo circulo. Et de hac uidebitur in fine secundum huius de generatione. Causa uero materialis peruenit ad generatio est ipsa materia. non ratione sue infinitatis. sic quod dicitur in diuina generatione. et sic materia non est infinita. sed ratione reiterationis eiusdem materie sub diuersis formis. nam quod generatio unius est corruptio alterius. ideo materia non abijcitur neque acquiritur per transmutationem. sed manet secundum se eadem in tota transmutatione que fuit sub corrupto et postea sub genito. Et ita eadem portio materie est successiue sub diuersis formis. Et licet materia sit finita. quod potest infinitis rebus in sub infinitis et sub finitis formis successiue tam enim ea possunt stare in fine generationis et corruptionis. quod intelligendum est secundum materiam. quia non implicat contradicere. tamen secundum rei ueritate generationes inceptum in determinato principio et de finem in determinato tempore.

Dubitat Secundo. utrum ens in potentia ex quo est generatio sit substantia uel accidentale. Et uidebitur quod non sit substantia cum non habeat formam. Respondeo. quod accipitur. quia tunc subsisteret sine subiecto. quod est

est impossibile nec pōe dici q sit nihil. qz ex nihilo nihil fit. Om̄m q ad hoc dubiū pz rñtio ex pcedentibz nam subiectū generationis est in potētia ad formā rei genes rante z est actu sub forma rei corrupēde. qz materia p nullū instans sine forma est. vñ generatio est p materiā fin qz est in potētia ad formā introducendā p se tanqz p subiectū eius p se. Et est p materiā que est in actu per formā corrupti r tanqz p subiectū p actūs. z ita pz qz subiectū generationis est reductiue in pcedēte sō sub stātie tanqz principū materiale ipsius sub stātie.

Tercio Dubitat. vtz qz quid generat ex ali quo corrupto generat. z quare genes ratio vñ est corruptio alteri. post corruptionē alterius ordinē nature licet sint sy tpe. Rñ dēf qz cā est. qz materia nuncqz denudata est a omni forma. sed cū est in actu sub vna forma est in potētia ad aliā et nō p r sū sub diuersi formi sub aliis eē. cū p actionem agētis naturalis opz qz prior forma abijciat.

Quarto Dubitat. vtz veruz sit qz genera ratio vñ sit corruptio alteri. Rñ dēf qz si sit ibi p dicationē forma lis. pō est falsa cū generatio tēminat ad eē z corruptio ad nō esse. Sed sibi sit p dicationē materialia qz p eaz de notē idē p r itas materie esse in eodē mune r gis sub vtea qz mutatione tunc est vera ita qz sit sensus dicte propos itionis. qz cum aliqd generatur vs aliqua potēione mas ree. in eadem aliquid corrupit

Ad rōnes An oppositū Ad p m az dicit q ipsa pcedit ex insufficientē di uisione. Simplr cū pōe actūs p r triplicē. Vno mō idē est qz vltē. Alio mō idē est qz p mū vel principālē. Tercio modo idē est qz actualiter. Vñ p r imo modo vō ens simplr idē est qz nihil z etiā scō mō. qz tū idē est qz nō sub a qua cōtēta rem ouēf actūs. z ita remanet nihil. sed terciō rñō non ens simplr idē est qz nō ens actu cuiusmodi est materia p se capta si ne forma sub ali qz nō est actu nisi p formā sub alē. et hoc terciō mō generatio est ex non ente simplr. nō aut p m us duobz modis. Ad scōm dē qz generatio simplr sui p r ian rōem mutationis capta est instantanea. si sō su mar fin esse fm qd est admixta alterationi. sic est succel sua Ad terciā dē. qz nihil dēz ponā p hō naturali nisi sit cognoscibile p sensum vel per intellcū. mō generatio simplr ē nota p intellectū. z et p sensuz. licet p accidētis

Qz Sctro. vtz generatio vnus sic semp corrupit rō alteri. z eē. Arguit qz nō. qz gñatio eē corrupitō sunt mutationes oppositē z instantaneē ergo rē. Arguitue scō sic. Cū mixtū corrupit rē sol utur in quoz elemēta sicut ex ipsis componit eaz genes ratur. sed cōpositio vnus nō est corruptio alterius. igit generatio vnus nō est corruptio alterius. vel saltē vñ vel pluriū aliqn. Tercio sic arguitur. in nutritō calis quid corrupitur. s. mutēt nē r. z nihil generat Quar to. generatio scie in intellectu z luminis in medio nullū est corrupitō. s. generatio vnus nō est corruptio alteri In oppo est p hūs in textu Pro rñsione

Primo Sciendū est qz titulus huius questi omis pōe habere duplicē sensum. qz p m us est talis. vtz generatio z corrupitō sint vna et eadē mēatio. Alius sensus est. an ad generationē vnus p r ositū sub stācialis sequatur corrupitō alterius z eōtra. z in hoc sensu sumit p hūs dicitā

ppōnem. fm vero p r unū sensum. generatio et corrupitō p r t duplr p r siderari. Vno mō fm suas p r ias rōes eē n tiales. z sic habent rōnes oppositas. Alio mō fm eē ma terialiter z sic sunt idē mōtus. qz in omni motu aliqd acq̄ritur. s. terminus ad quē z aliqd ab ijciat. s. terminus a quo. iō in omni motu est quodāmodo generatio z qdā modo corrupitō. z ita omis mōtus est. quodāmodo ge nēratius z quodāmodo corrupitius

Secūdo Sciendū. qz materia sit nō p r ha bere plures formas sub stāciales. cūz eū forma sub alis dat eē ma terie simplr tunc vñ ens esset plura entia. Itē si possē habēe duas etiā possē habere rōes z quoz. z sic in infē nitū. z sic vñ ens possē esse plura enaa vel infīna Itē cū actus actiōz sint in p r iante p d p r ositō diuersē for me sub stāciales eē runt diuersas d p r oses qz nō possunt esse simul in vna materia. sed verū est qz materia p nullū instans pōe esse nuda z se p r a ab omi forma cum fm se non sit ens sed solum in potētia qz ens. z efficit dat eē ma tu p r formā. z ita si se p r a rē ab omi forma actu sequēe rur qz sit esset z non esset qd implicat p r eadictionē. Itē hoc patz ex ordine agētis. naz agens posterius in eius actione plura p r sūponit qz p r ius. vt artifex plura p r sū p r omit qz natura. z natura qz p r imū agens. sed agens p r mū p r a gere multo sub iecto p r sū p r ositō. igit agens natu rale in eius actione p r sū p r omit sub iectū. scz materiā. Et qz agens naturale nihil agie nisi p mōtū cuius sub iectū est ens actu scq̄tur qz in eius actōne p r sū p r omit materiā actu existēte. Actu autē existēte nō cōuenit materiē nisi si p r formā sub alē. igit materia nō p r eē sine forma sub stāciali nec actionē agētis naturalis sustinere.

Cōclusio Generatio vnus sp est corrupitō alterius z eōtra in secun da sensu p r sū dato. ita qz ibi nō sit p dicationē eē n tialis sed p eōcōmūtantiā. patz qz corrupitō forme sub stācialis est ab iectio forme a materia. vel s illa forma ab iecta inducit noua forma i materia. et sic habētur intentū vel non sic sequit qd materia manebit nuda qd est falsum vt p batur est p r ius. Et sic p batur qz ad generationē vnus sequit corrupitō alterius per hoc qz materia nō p r sū habere plures formas sub stā n tiales. igit eum acq̄rit vñ dē nouo p generationē rei et an non esset nuda opz qz ab ea ab ijciatur forma sub stā c rialis p r existens p corrupitōne. Et quo infert qz cū ma teria sit ingenerabilis z incorruptibilis fm eius sub stā tiam sine sub iectū z eius appetitus nō p r satiari p vñ formā. z eum nō p r simul plures formas sub stānciales habere. nec p r manere nuda ab omi forma. opz qz ma teria sit cā p p r ientis generatōis z corrupitōis p eius r eiterationē sub diuersis formis

Primo Dubitat. vtz generatio fm quid que est in accidētibus p r sūponat cor rupitōne. Om̄m qz accētia sunt di p r ieta. s. nō hñtia p r raria z hñtia p r raria. z talia adhuc sunt duplicia fm qz qd am sunt p r raria immedīata. qz necesse est alteri p r rarioz inesse sub iecto. Alia s. eō n r raria mediata quoz verūqz p r abesse sub iecto. Vñ in non habentibz p r rariū p r generatio vnus fieri sine cor ruptione alterius. vt pz de illuminatōe aeris. sed in ha bentibus contraria si sint accētia z passīua. vel accētis z passīuis necessario annexa. necesse est qz generatio vñ p r sūponat corrupitōne alterius z eōtra. z hoc si sine cō

traria immediata, sed si sine contraria mediata tunc non oportet generatione vnius presupponere corruptione alterius. Et p hoc soluitur prima ratio

Secundo Dubitat, vtz generatio sci entie p supponat corruptione erroris. Rñ dicitur q nō licet qñq hoc accidat p quanto intellectus mutat de errore in sciam, sed tñ hoc nō est necessariū, sed multoties pcedit de ignorantia pure negatōis q est p uatio. Et si obijciatur, qz in accñtib hñtibz p traria, generatio vni⁹ est corruptio alterius. Rñ dñ q vtz est, p supposito q p existant in eis que sunt cō traria actiua z passiuā, vt sūt qualitates prime autē necessario eis annexē, vt albus nigrum z similia.

Ad rōnes Rñ oppositū, Prima soluta est in pmo dubio. Ad secū⁹ d am dñ q indifferēs est ad in tentionē p dusionis vtz ad generationē vnius seq̄ corrup tio vnius vel pluriū. Ad terciā dñ q in nutritōe nō acq̄ritur noua forma (simp̄ nec nouū esse, z sic non ē ibi generatio simp̄, sed fm qd que potest dici noua ges neratio p rialis, qz in materia nutritiōe acq̄ritur forma et cō nutriti nō p nouā p ductionē forme, sed p nouā cō mutationē ipius esse materie, cū ipso nutrito. Et ita eo mō quo ibi est generatio in nutritōe ad corruptionē seq̄ tur generatio. Et nutritio est quedā naturalis muta tio qua pres materiales acq̄rit sub esse rei vniētis. Quarta ratio soluta est in pmo dubio, vbi dñ. Unde in nou habentibus contrariū, igitur zc.

Et generatione at z alteratōe qd diffe runt dicimus. Dicimus em̄ bas cō al teras trāsmutatōes ad inuicē. Quñ igit̄ est ali ud subiectū: z aliud passio q̄ de subiecto inma ta est dici, z est trāsmutatio vtriusqz hoz, alte ratio qdem est, qñ manēte subiecto sensatō en te trāsmutat̄ in eius passionibz aut cō trarijs aut medijs, vt corpus sanū est, z rursus labo rat manēs idem, z es qñdoqz rotundū, qñdo / qz aut angulare idem ens. Quando aut̄ totum trāsmutat̄ non manēte aliq̄ sensato vt subie cto eodem sed qñ ex semine toto sanguis, aut ex aq̄ aer aut ex aere omni aq̄, generatio iam h tale, hui⁹ aut̄ corruptio. Maxime autē si trāsmutatio fiat ex insensato in sensatū, aut tactu aut omnibz sensibus, puta qñdo aqua genera tur ex aere aut corruptitur in aerem, aer eniz valde insensatum. In his autem si aliqua manet passio eadem contrarietatis in genera to z corrupto, puta quādo ex aere aqua, si am / bo dyaphana aut frīgida nō oportz huiusmo

di alteram passionem esse in quod trāsmuta tur (Si autem trāsmutatio fm totum non erit al teratio. Verbi gratia, musicus homo corrup tus est, homo autem nō musicus generatus est, homo autem manet id idem. Si igitur hu ius passio non esset fm se musica z immusica, huius quidem esset generatio, huius autē cor ruptio. Ideo hominis quidem ē passio hec, ho minis autem musici z hominis immusici ge neratio z corruptio, nunc autē passio hec ma nentis, ideo est alteratio fm talia. Quādo igitur fm quantum est trāsmutatio contrarieta tis augmentum z diminutio, quando autem fm locum latio, quando autem fm passionē et quale alteratio, quando autem nihil manet cuius alterum passio et accidēs vniuersali ter generatio, huius autem corruptio. Est au tem materia max̄ in epopzie subiectum gene rationis z corruptionis susceptibile, modo ve ro aliquo alijs trāsmutationibus. Quoniam omnia subiecta susceptibilia cō trarietatiū ali quarum, de generatōe igitur sine est siue nou et quomodo est, et de alteratione determinatū sit hoc modo

Queritur Septimo vtrum generatio differat ab alteratōe z ab alijs motibz. Et videt̄ p rimo q nō, qz alteratio est mutatio q̄ aliqd aliter z aliter se hz, sed ita est de generatōe qz p ea aliquid aliter z aliter se hz, q̄ generatio est alteratio. Secūdo sic, forma substa tis qz generatōe introducitur est qdam q̄litas vt dñ, v. metaphisice, sed omnis mutatio ad q̄litate est alteratio q̄ generatio est alteratio. Tercio sic arguit̄, in omni motu aliqd abijct̄ z aliqd acq̄ritur, igit̄ in omni motu est gene ratio z corruptio, z p̄ p̄ nō differūt ab alijs motibz.

In oppositū est p̄ hys in pmo capto sed i tractat̄ hu ius libri, q postq̄ in pmo tractatu determinauit de gene ratione z corruptione. Sic p̄ h̄ determinat de augmē tatione alteratione z diminutione, z p̄ h̄ de alteratōe q̄ de augmē tatione, qz alteratio est via ad qualitatē, et sub alijs forma q̄litas qdā dici pōt̄ idem pmo oñdit̄ in q differūt alteratio z generatio. Pro quo.

Primo Sciendū est, qm̄ qualibet re trāsmu tabili est p̄ siderare duo, scz subiectū et terminos motus que sunt accidē tia inherētia in mutatione accituali, z fm vtriusqz p̄t̄ fieri mutatio, scz differēt̄. Et qñ ipō subiecto sensibili ma nente eodē fm subam z sit mutatio in passionibz z passibilibz qualitatibz cō trarijs aut medijs, tūc est alteratō simp̄ dicta, sed euz totū subiectū mutat̄ in aliud nullo sensibili manēte eodē, tūc est generatio, que ita diffinitur. Generatio est mutatio huius totius in hoc totum nullo sensibili manēte eodem.

Cōclusio Generatio differt ab alteratio ne, patet quia in alteratōe ma net idem subiectum fm substa

tiam et variat solum secundum passiones et passibiles qualitates. sed in generatioe est mutatio huius totius in hoc totum nullo sensibili in agente eodem. vnde est

Dubitat Primo. vix generatio differat ab alijs motibus. Respondeatur quod sic tam ex parte terminorum quam ex parte subiecti quod generatio est ad formam substantialem. sicut alij motus sunt ad formas accidentales. sicut alteratio ad qualitates. augmentatio ad quantitatem. loci mutatio ad ubi. Et subiectum generatiois est plene materia prima. sicut subiectum aliorum motuum est ipsum compositum in actu substantiali etiam. Item subiectum generatiois. sicut materia non generat sed subiectum alterationis alterat. Item quod generatione acquiritur aliquid nobilius subiecto. non autem per alterationem. Item alteratio est successiva. et inter formas intensibiles non autem generatio. Item semel generatum non potest iterum numero amplius generari. sed semel alteratum potest adhuc pluries alterari

Secundo Dubitat. vix eadem qualitas maneat in genito et corrupto. Ad hoc dicitur quod non. quod patet ex diffinitione generationis plus data. que est ista. Generatio est mutatio huius totius in hoc totum nullo sensibili manente eodem et sic per Thomam videndum est quod tunc ponitur vna forma substantialis in composito. et negantur inchoatione formam in materia quod licet aliquid accidentis manere idem in idem parte specificam in genito et corrupto. nullum tamen idem manet secundum numerum. quod accidentia numerantur distinguuntur ad distinctionem subiectorum. Cum igitur genitum et corruptum sint numerate distincta. et sua accidentia sunt numeraliter distincta. sed tamen ponentes eandem formam corporeitatis cum forma specifica cuiusmodi sunt aliter dicitur quod manet eadem accidentia numero in genito et corrupto. Sed hoc non potest saluare ponentes formam corporeitatis esse eandem realiter eum forma specificam.

Ad rationes An oppositum. Ad primam dicitur quod non. quod alter potest accipi dupliciter. Uno modo videtur de diuersitate accidentalem solum. Alio modo dicitur de qua cumque diuersitate siue essentiali siue accidentali. et hoc secundo modo communis est generationi et alterationi. quod subiectum eorum se habeat aliter et aliter. non autem primo modo. Ad secundam dicitur quod forma substantialis non est vera qualitas proprie dicta de genere accidentis. sed habet modum eius. Ad tertiam dicitur quod in omni motu ad formam est generatio et corruptio secundum quid. non tamen simpliciter de qua est conclusio

Querit Secundo. vix in corruptioe substantiali ex parte formam substantialem necesse sit resolutionem fieri versus ad materiam primam. Et videtur primo quod non. quia prius est abijcere formam quam aliam introduci. igitur si abijceretur omnes forme substantiales a materia illa secundo materia remaneret nuda. quod est contra predicta. Secundo sic nihil corrumpitur nisi a suo contrario. sed forma corporeitatis nulli alteri forme priatur. sicut est communis omnibus generabilibus et corruptibilibus. igitur si manet in materia. et sic in corruptione non fit resolutio versus ad materiam primam. Tercio sic arguitur. embryo prius vivit in planta quam anima. et adhuc prius vita animalis quam rationalis. vel ergo adueniente vita sensitiva abijcitur vegetativa. quod non potest dici cum vegetativa non est trahit sensitiva. nec sensitiva rationali. vel non abijcitur. et sic habetur in textu. Quar-

to sic. cum ex vivo fit cadaver manet forma ossis et carnis et adhuc dicitur caro et os. igitur in tali corruptione vivens non omnes forme abijcuntur a materia. Quinto sic. cum generat mixtum ex elementis manet forme elementorum in mixto. quia ut habetur in hoc libro. capitulo primo de mixtione. non corrumpit aliter mixtorum in mixtione nec ambobus. sed manet in mixto. ergo in corruptioe substantiali non fit resolutio versus ad materiam primam. Sexto sic. in genito manet eadem forma substantialis que profuit in corrupto. quod aliter non esset facilior transitus in elementis habentibus symbolum quam non habentibus symbolum cuius oppositum habet plus in secundo huius. Nam facilior transitus attendit penes hoc quod est pauciora corrupti. sicut si nullo modo maneret eadem qualitas in genito que fuit in corrupto sicut equalia corrumpentur in quibus transmutatio elementorum. igitur oportet quod maneat eadem qualitas. ergo manet eadem forma substantialis. quod posterius non potest manere si ne prior. In oppositum videtur esse plus ponens differentiam inter generationem et corruptionem et alios motus. propter hoc quod plene est proprium subiectum generatiois et corruptionis. plene autem non a materia prima. igitur etc.

Primo Sciendum. quod terminatio huius questionis dependet ex terminatioe istius questionis. quod est. Vix in eodem composito sit tamen vna forma substantialis. quod si sic tunc necesse est in corruptioe substantiali fieri resolutionem versus ad materiam primam. Si vero non sed si sint plures forme substantiales in eodem composito. tunc non est necesse quod illud quod corrumpit resoluatur versus ad materiam primam. vnde huius materie fuerunt sex principales opinioniones. Quaedam enim ponit quod elementa manent formaliter in mixto cum formis substantialibus non in esse. sicut in esse. sicut in ligamento et fracto. de qua opinione postea videbitur. Alia opinio ponit in homine plures animas reales distinctas. sicut vegetativa sensitiva intellectiva et rationalem quod dicitur dicitur in materia acquisita sine abiectione alicuius earum sicut tertig vna ratio animi oppositum. Tercia opinio que fuit antequam huius in quolibet supposito substantiali sunt tot forme substantiales quot sunt predicata essentialia de illo composito. vnde fortes est hoc. fortes est rationalis. et sic de alijs infinitis. Quarta opinio que fuit Averrois Avicene et venerabilis domini Alberti ponit formam corporeitatis materie prime coeterna et perpetua manere in toto composito. etiam sub vtroque termino transmutationis generationis vel corruptionis. Quinta opinio habet quod in quolibet vivente sunt plures forme substantiales primales. ita quod alia est forma ossis et alia est forma carnis. et alia sanguinis. sed vna est forma totius animae. scilicet rationalis. Et omnes dicte opinioniones conveniunt in hoc quod ponunt subiectum generatiois simpliciter vel terminum resolutionis in corruptione substantiali non esse materiam nudam de quibus opinionibus aliter visum est. sed alia opinio est sancti Thomae ponentis unicam formam substantialem in composito. Pro quo sit

Conclusio Responsiva. In corruptioe substantiali necesse est fieri resolutionem versus ad materiam primam patet. quod in eodem composito substantiali est tamen vna forma substantialis secundum essentialia immediate inherens materie nude. sed illa abijcitur in corruptione substantiali. igitur tamen in anera materia prima. Maior probatur. quia si in eodem composito essent plures forme substan-

riales. Illud dpositi effec plura enria z nō vni cū quelibet forma substantialis dar esse simplr. p̄na p̄z. qz abiecro actu p̄mo abijctur actus sed s abiecta. q̄ forma substantiali q̄ est tñ vna in toto dposito abijctur etiā forz me accidentales. z p̄ p̄ns manet tñ materia p̄na. Item etiā generatio eēt alteratio. z p̄ emules medijs hoc p̄ba rī. sicut als visum est in questione sexta. Item dī in conclusionē in corruptione substantiali p̄ter corruptionē accidentale. qz si altdo corripatur in pariete nō opz qz paries resoluatur vsqz ad materiā p̄imā

Primo Dubitat. vtrum pluriū agentium idem effectus numero a quolibet p̄ duci possit. Et videt qz sic. qz ex dī ueris ignibz potest a diuersis cōbustionibus idē ignis in numero regenerari. Itē a diuersis gallis potest vnus pullus numero generari. z sic deducēdo de boue mactato a plunibus. z de nauā plibus tracta. vdm q̄ d̄clusi ue qz a plunibus agentibz eēnaliter subordinatis p̄r idē effectus numero. p̄duci. z a quolibet illoz. depēdere suo mō. z sub speciali rōne. Sed a plunibz agentibus per se accitraliter subordinatis. cuiusmodi sunt agentia particularia. nō potest idem effectus numero. p̄duci saltē in media te. als idē numero multo rōis p̄duceret. z hīc non est sermo de agentibz p̄ accūs. qz talia nō influūt aliqd in effectū. vtrū est tñ qz cū plura etiā in finitā eidē cāe p̄ se accidere possunt. idē effectus numero a plunibz agētibz p̄ accūs dependere p̄r. nō p̄ se sed p̄ vni p̄ncipale et p̄ se agens cui alia accidunt

Secūdo Dubitat. vtrū ab eodez agēte in quolibet pluriū instantiū p̄r idē effectus numero. p̄duci. Respon detur qz nō. cū ad p̄ntia nulla est potētia. z si tale agēs sit naturale. p̄ducens effectū p̄ motū z mutationē. quia ad idē p̄ritatē substantiale numeralē motus req̄r idē p̄ritas rōis z forme. vt p̄z ex quīro physicoz. z sic in dī ueris rōibz non potest esse vnus motus numero. nec p̄ p̄ns idē esse effectus q̄ est terminus motus. cū pluriū motū z speciatr substantialiū q̄libet hz suū term. vni ad quē a termino alterius saltē numero distinctus. It ab agente simplr p̄mo z sup natur alē culus acno nō sub iacet motū. nec rōis effectus. p̄nus corruptus in aliquo instāti potest in alio instanti idēz numero produci. z hoc tenet articulus de resurrectione mortuoz. non tñ p̄r p̄ma causa seu agens sup naturale reproducere effectū nō corruptum seu actu existēte in quantum huiusmodi. qz reproductio p̄supponit nō esse mediās inrer p̄mā. p̄duc tioneū vnus effectus p̄duci z sedam

Ad rōnes An oppositum Ad p̄mā dī citur qz in eodē instanti temz p̄ritas abijctur forma corrup ti. z inroduatur forma geniti. nec est ibi ordo tempoꝝ. sed bene ordo nature. z hoc diuersimō de. quia ex p̄re ma tenie abiecto forme prioris p̄cedit forme sequentis retro ductionem. sed e contra est ex parte agentis. z ita nō opz qz p̄ aliquod instans tempoꝝ materia remaneat nuda Ad sedam p̄ solutio ex alijs dictis. quia forma a cor p̄ritatis abijctur ex consequenti pro quanto implicis re continetur in forma specificā. qua remota remouētur omnia in eo contenta Ad terciā parz solutio ex dictis in secūdo de animis. z ad hoc quod obijct de contrari etate dicendum qz contrarietas est large capta. q̄ est im perfecti ad p̄fectum Ad quartā dicendūz. qz cum ex

Viuo sit cadauer nō manet caro nisi equivoce. nec manet eiusdem sp̄i sicut p̄ius. z sic vanatur forma substantiā alis Ad quintam dicitur qz forme elementoz manēt in mixto virtualiter. sed non formalr. pro quanto in forma mixti que est simplex in essentia sed multiplex in virtute continent p̄fectiones formarum elementoz sic animalis conner virtualiter animā vegetatiuā z sensitiuā Ad sextam negatur aīcedens. z ad p̄batō nem dicitur qz facultas transitus in elementis habentibus symbolū attendit penes pauicioza accidentia per se corumpi. z nō penes corumpi absolute. vnde in habētibz symbolū corumpit em p̄ se vna qualitas. vt patēbit clariū in secūdo huius. nec manet etiā in cadau uero vna z eadem cicatrix numero que p̄fuit in viuo nec eadem figura in numero. sed solū in sp̄e. z hec est respon sio pro tenētibz conclusionem responsiuā. sed tenētes formā corporeitatis esse materie coeternāz possunt sal uare eadem a accidentia numero que consequunt formā substantialem sub gradu corporeitatis manere in genit ro z corrupto. non aut hoc possunt saluare de accidentibus p̄sequentibus formā substantiale in esse specifico aut in diuiduali in diuiduatione sp̄i

Augmentatione autē reliquūz dicere quid differat a generatione z alteratione et quomodo augmentatur vniūquodqz quod augmentatur. z diminuitur quodcūqz dimi nuatur. Scrutandū itaqz p̄mo vtrum soluz in circa quid eoz ad inuicem differantia. ver bi gratia. quoniam hoc quidem ex hoc in hoc transmutatio. vt ex potentia substantia in ac tu substantiā generatio est. Que autē circa ma gnitudinem augmentatio z diminutio. que au tem circa passiones alteratio. vtrūmqz autē ex potentia entium in actum transmutatio dic torum est. Aut etiam modus differat transmu tationis. videtur em̄ quid alterat non ex neces sitate transmutans fm locum neqz quod gene rat. quod augmentatur autem z diminuitur. Alio autē modo a b eo quod fertur. quod fer tur em̄ vniuersum alterat locum quod augmē tatur autēz quemadmodū quod deducit. hoc em̄ manente. particule transmutantur fm locū Non quemadmodū que speret. he em̄ simili lo co transmutantur toto manente. que autēz ei? quod augenit in ampliozem locum in minoꝝ autem que eius quod minuitur. Quoniam hīgi

tur transmutatio differt non solum in circa quod sed sic eius quod generatur et alteratur. et augmentatur manifestum.

Queritur Nono. utrum augmentatio et diminutio sint motus distincti ab aliis motibus. Requiritur primo quod non. quia igitur augetur per appositionem noui ignis qui fit per motum localem vel generationem. et albedo per appositionem noue albedinis. qui fit per appositionem. igitur etc. Secundo sic. in augmentatione necessario est corruptio nutrimenti. sed corruptio vnius est generatio alterius. igitur in augmentatione est generatio. igitur etc.

Tercio sic. Quersio nutrimenti in substantiam aliam est augmentatio. igitur augmentatio est forma ad substantiam. et per consequens est generatio. Et sic patet quod generatio sit corruptio. cum fiat per egressum alicuius in intrinseci substantialis.

Quarto sic. in augmentatione nutrimenti existens diffinitio est per alterationem sicut. igitur augmentatio est alteratio. **Quinto** sic. augmentatio est motus nutrimenti ad singulas partes viuens. sed sicut morus est motus localis. igitur augmentatio non differt a motu locali. **Sexto** sic. illius quod augetur crescit in maiore locum. igitur augmentatio et diminutio sunt motus locales.

In oppositum est. **Primo**. in secundo capitulo huius tractatus quod postquam determinauit de alteratione et generatione ostendit deo quod differunt ab invicem et inter se et ab aliis motibus. prout determinat de augmentatione et diminutione ostendit deo qualiter differunt ab aliis motibus. et circa quod et in quibus in quibus huius fieri. et de primo agitur in presentibus questionibus.

Primo Sciendum quod augmentatio per se sumitur per. Vno modo per quod magis maioratio ne alicuius rei sine substantie sue accidentis sicut substantie immaterialis vel materialis. sicut talis maioratio fiat per extensionem sive per intensionem sive per appositionem. Secundo modo capitur magis stricte per appositionem alicuius quod quantitatis continue sive discrete. **Tercio** modo sumitur proprie per maiorationem quantitatis continue alicuius viuens per ingressum alicuius corporis extrinseci que est in substantia viuens per actionem naturalis caloris. Pro quod nota quod in quibus viuente semper calor naturalis agit in partes viuens. sicut aliquid phumendo de humido radicali. ideo viuens semper indiget nutrimento restaurante deperditum. et quanto plus restaurat vltra quam sit deperditum tanto plus augetur viuens. cum vero minus. diminuitur. sed cum equale non diminuitur neque augetur. sed solum nutritur. Et quo nunc manifeste patet diffinitio augmentationis.

Secundo Sciendum quod augmentatio est corruptio nutrimenti in substantiam aliam plus quam deperditus sit facta per actionem caloris naturalis ab aia. ut viuens accipiat suam debitam quantitatem. Et hec diffinitio est causalis data ex quibus causis augmentationis. nam cum de quersio ibi aliquid magis tangit eam formalem. materialis vero cum dicit nutrimenti. et cum de plus quam deperditus sit ibi tangit vna differentia augmentationis a nutrimento. quia nutrimenti non plus restituitur quam fuit deperditum. Cum pro de: ab aia. ibi tangit eam efficientem principalem. Et cum de: per actionem caloris. tangit efficientem instrumentalem. et cum de: ut viuens accipiat suam debitam quantitatem tangit eam finalem.

Conclusio Prima. quod licet augmentatio non annectant omnes alij motus.

tus. cum augmentatio est vnius motus distinctus ab omnibus aliis realiter. Prima pars patet. quia augmentatio annectitur corruptio. sicut nutrimenti. et generatio partialis que nutrimenti efficiat sub forma. et esse viuens annectunt etiam ei alteratio et motus localis. ut patet aliquibus rationes facte etiam oppositum. Sed am patet per se plus primo ex parte terminorum. secundo ex modo transmutationis. Et pro terminorum sic. quia alteratio est ad quantitatem. sed generatio et corruptio sunt ad substantiam et locum. mutatio ad vbi. Sed augmentatio et diminutio sunt per se ad quantitatem que terminum realiter distinguunt generatiui motus. eo quod motus sumit distinctionem et esse specificum a termino ad quem. Et pro vero modo transmutationis sic patet. quia non est necessarium id quod alteratur nec id quod generatur transmutari in locum nec in partem. nec in presens. sed bene illud quod augetur seu diminuitur saltem in partem mutat locum. occupando et sumendo maiorem vel minorem locum. Aliter tamen illius quod augetur et illius quod diminuitur presuntur locum quod illius quod circulariter motum mutat locum in presens. nam presens ipsius corporis moti circulariter mutat locum ipso toto semper manente in equali loco. Sed quod augerit vel diminuit variat de maiori loco in minorem locum vel e contra. Et quo patet quod augmentatio vel diminutio non sunt motus locales circulares neque motus localis rectus. in quod transmutat mobile totum de vno esse in aliud quod non necessario puerit ei quod augmentatur et diminuitur. prout est diffinitio augmentatio et diminutio ab aliis motibus ex parte obiecti. quia nutrimenti ut est in potentia aliquid viuens est obiectum nutritionis que est generatio partialis. ut vero est potentia quale est obiectum alterationis. ut vero est potentia quantum est obiectum augmentationis.

Primo Dubitatur. quomodo differunt augmentatio et rarefactio. dicitur quod rarefactio terminatur ad raritatem que est qualitas circa quantitatem. Augmentatio vero per se terminatur ad quantitatem. Et rarefactioni non aduenit noua materia neque quantitas. sed solum materia que est sub propria quantitate efficiat sub maiori ad quam erat in potentia. Sed in augmentatio aduenit noua materia cum noua quantitate.

Secundo Dubitatur. utrum augmentatio et diminutio ab invicem distinguantur. Et videtur quod non quod habent eandem terminum ad quem semper. nam linea pura aut superficies pura et magna non differunt specie. Res dicitur quod si diuersi motus numero. et etiam specie modaliter sumpta. considerando motum in ratione motus. quia processus de quantitate perfecta in quantitate imperfecta semper rationem sunt processus oppositi repugnantes per modum puationis et habitus. sed cum proprie non distinguuntur specie proprie dicere specie. sicut entis quantum ad id positum quod includit. Et est eorum distinctio sicut alterationibus quibus vna est de magis albo in minus album et alia e contra. Ad rationes ante oppositum dicitur. quod sunt solute ex dictis.

Circa quod autem est transmutatio augmentatio et diminutio. Circa magnitudinem autem videtur esse augeri et diminui quod differunt suscipere. dicitur. utrum ex potentia quod eadem magnitudine et corpore actu aut incorporeo et sine magnitudine generari corpus et magnitudo. hoc dupliciter contingit dici qualiter augmentatio fit. utrum ex ipsa separata semper materia aut ex ente in alio corpore. Aut in

possibile vtrumq. sepata em̄ ens materia aut nullā possidebit locum. aut velud punctus aliquis. aut vacuū erit et corpus insensatū. horuz aut hoc quidē nō cōtingit. hoc aut necesse i aliquo esse. semp̄ em̄ alicubi erit qd̄ generat̄ ex eo q̄propter et illud aut fm̄ se aut fm̄ accūs. Sed si in aliquo existit siq̄dem sepatū ita vt nullū fm̄ se aut fm̄ accidēo aliqd̄ sit. cōtingent multa et impossibilia. Dico aut̄ verbi gratia. si generabit̄ aer ex aqua. nō aq̄ erit trāsmutata. sed p̄pterea q̄ vt in vase aqua inest materia eius. Infinitas em̄ nihil p̄hibet materias esse. quapropter et generari actu. Amplius neq̄ sic videtur generari aer ex aq̄. vt exiens a manente. Velius ergo omnibus insepatā esse materias vtenti vnā et eandē nūero. rōnem aut̄ non vnā. Atucro neq̄ punctos neq̄ lineas ponendum corporio materiā p̄pter easdē causas. illud autem cuius bec vltima materia erat. quā neq̄ sine passioe possibile est esse. neq̄ sine forma. Generat̄ igitur simplr̄ alterū ex altero. quēadmodū dū et in alijs determinatū est. et ab aliquo autē actu ente aut homogenios aut homideos. *Pr*ibi gratia ignis ab igne aut homo ab homine aut ab actu. Durum em̄ non duro generatur. Quā aut̄ est et substantie materia corporee corporis talis. Corpus em̄ cōe nullū cadēz passiois et magnitudis ē rōe qd̄e sepatā. loco autē nō sepatā. nisi et passioes sint sepabiles. *Da*nifestū at̄ et q̄sitis. qm̄ nō est augmētatio trāsmutatio ex potētia magnitudine actū at̄ nullā hūte magnitudinē sepatū em̄ esset cōe. hoc at̄ qm̄ impossibile dicit̄ est pus in alijs. Ampli⁹ aut̄ talis trāsmutatio nō augmētationis p̄pria sed generatōis. Augmētatio em̄ ē exētis magnitudis additā mētū. diminutio aut̄ minoratū. Idq̄ oz̄ habere aliquā magnitudinē qd̄ auget. q̄propt̄ nō est ex sine magnitudine materia. opz̄ aut̄ esse augmētationē in actū magnitudinis. Generatio itaq̄ erit magis corpis nō augmētatio. Suscipiendū itaq̄ magis q̄si tan/gentes q̄stionez a p̄ncipio q̄lio alicuius entis augmētari et dimini cas q̄rimo. *U*idet vtiq̄ eius qd̄ auget q̄cunq̄ ps̄ aucta ēē. Silt̄ at̄ et in diminutione minor generata ēē. Ampli⁹ aut̄ adueniente aliquo augmētari. recedēte at̄ dimini. *A*ccē at̄ aut̄ i corporeo augmētari aut corporeo. Si qd̄e igit̄ i corporeo erit sepatū qd̄ cōe i possibile aut̄ magnitudie materiā separi vt̄ cē sepabile. quēadmodū dicit̄ est pus. Si aut̄

corporeo duo corpora in eodem loco erunt. et quod auget et quod auget. est aut̄ et hoc ipos/sibile. Sed neq̄ sic contingit dicere fieri augmētationez aut̄ diminutionē. vt ex aqua aertune em̄ maior tumor est generatus. Non em̄ augmētatio hec. s̄ ḡnatio quidē eius in quod trāsmutat̄ erit. corruptio aut̄ cōtrarij. augmētatio em̄ neutrius. s̄ aut̄ nullius. aut̄ si qd̄ cōmune amboz̄ existit eius qd̄ ḡnatur. et ei⁹ qd̄ corrupit̄. *V*erbi gr̄a. Si corpus aucta autē aqua nō est neq̄ aer. sed hoc qd̄ez d̄eperit. hoc aut̄ ḡnatū est. corpus at̄ siq̄dem auctū est. sed et hoc impossibile. opz̄ em̄ saluare rōem et existentiā eius qd̄ auget et diminiuit. Hec aut̄ s̄ tria quoz̄ vnū est q̄ntacunq̄ p̄te maiorē esse ei⁹ qd̄ augetur in magnitudis. verbi gr̄a. si caro carnis et adueniente alio. Et terciū vt saluet̄ qd̄ auget et maneat. Cū generat̄ qd̄em em̄ simplr̄ aliqd̄ aut corrupit̄ nō manet. Cū at̄ alterat̄. aut̄ auget. aut̄ minuit. manet idē qd̄ auget. aut̄ alteratur. Sed t̄m̄ qd̄em passio aut̄ magnitudo eadē nō manet. Si itaq̄ erit p̄dicta augmētatio cōtinget nullo adueniente neq̄ manēte augeri. et nullo recedente diminiui. et non manere qd̄ augetur. sed hoc saluare oportet. *S*ubiecta enim augmētatio talis. Quereret aut̄ aliquis qd̄ sit quod auget. vtz̄ cui apponit̄ aliqd̄. verbi gratia. si eius quod augetur hoc maius. quod autem augetur cibus. Quare igit̄ non ambo aucta sunt. maius em̄ quod apponitur. et cui quēadmodū quando misces aqua vinum. similit̄ em̄ plus vtrūq̄. Aut quoniam huius qd̄em manet substantia. huius antez non. verbi gratia cibi. Quoniam et hic dominano dicit̄ in mixtione vt quoniam vinum. facit em̄ vini opus. sed non aque in vīsa mixtura. Similiter. et in alteratōe. Si manet caro ens. et quod aliquid est. passio aut̄ aliqua existit coz̄ que fm̄ se accidentiuz. q̄ prius non existebat alterum est hoc. Quomodo autē alteratur est hoc quādoq̄ quidē nihil passum est. quandoq̄ autem et illud sed alteras et p̄ncipiū motus in eo q̄ augmentatur et alteratur. in his enim mouens. Quoniam et ingrediens generatur vtiq̄ maius et accipiens id corpus. *V*erbi gratia. Si ingrediens fiat id specie. sed corrupitur. hoc patiens. et mouens non in hoc. quoniam autem questu⁹ est de his sufficienter. oportet solutionem quē estis. onis cōp̄tare inuenire. seruantes q̄ manente eo quod augetur et adueniente aliquo augeri.

recedente aut minui. Adhuc autem quodcumque signum sensatum aut maius aut minus generatum est et non vacuū esse corp⁹. neque duc in eodē magnitudines loco. neque in corporeo augeri.

Querit Decimo. verū illud quod augetur sit solū in potentia quantum nullū penitus habēs q̄ritatem. Arguitur primo quod sic. quod augmentatio est motus ad q̄ritates sed omnis motus est actus entis in potentia scilicet ad terminum motus. igitur augmentatio est alicuius quod est in potentia quantum. et non quod est in actu. Secundo sic. augmentatio est ad q̄ritatem in actu. ergo non est a quantum in actu alias eēt ab eodē in idē. Tercio sic. subiectū augmentatōis ḡnatiois ē idem ut habet terminus. sed subiectū generatōis non est in actu quantum. ergo nec subiectū augmentatōis.

In oppositū est p̄ h̄s quod postq̄ ostendit qualiter augmentatio differt ab alijs motib⁹. tam p̄sequenter ostendit dicitur circa quod qualiter. et p̄ quod habeat fieri augmentatio.

Primo Sciendū quod subiectū radicale et p̄ticipū generatōis et aliorū motū ē idē scilicet materia diuersimode tū quod materia est subiectū p̄ticipū generatōis sed est subiectū remota aliorū. et ideo p̄ h̄s inquitens an subiectū augmentatōis sit separātū a corporeitate et magnitudine. primo inquit hoc de subiecto generationis. quod potest intelligi dupliciter. vno modo de se p̄ticipatione s̄m esse et locum. Alio modo s̄m esse. et non s̄m locū quo modo vniū est separātum a dolo.

Secūdo Sciendū. licet subiectū augmentatōis sit actu quantum tamen non s̄m quod est in actu ex se est augmentatio sed. put est in potentia ad maiorem q̄ritatem. vñ in q̄ritate p̄siderata s̄m simpliciter eius naturā et for̄mā non est p̄ticipata ideo dicitur a p̄ticipatōe q̄ritati nihil est p̄ticipatū. sed in q̄ritate p̄siderata vt ē terminus corruptōis naturalis determinatus a forma naturali q̄ritatē ad maximū et ad minimū in ea ē p̄ticipata in ea dē p̄ticipata s̄m rōnes p̄fectū et in diuersis sp̄ibus. et sic augmentatio est ex quantum p̄fecto ad quantum p̄fectū ad quod est in potentia quantum p̄fectū et ita augmentatio est ex quantum in actu s̄m quod est in potentia ad aliam quantum et non vt quantum est in actu.

Prima Conclusio. subiectū ḡnatiois non ē separātum s̄m esse et locū ab omni corporeitate et magnitudine nec s̄m eēt tū sic quod sit in corpore sicut locatū in loco. p̄ma pars patet. quod si sic tunc tale subiectum haberet se vt p̄ticipata s̄m. vel vt corpore insensata vel vt vacuū. et sic locus esset vacuus p̄ticipat⁹ vt ro non est in loco quod locus est indiuisibilis et mēsurā loca et diuisibilis. Si em̄ tale subiectū esset insensatū vt materia. vacuū etiam esset in loco. Secūda pars patet. quod sic. sequitur etiam in eodē uenientia p̄mū est quod cū ex aqua fieret aer aqua non trāsmutaretur quod si aer sit in aqua separāt⁹ et ab ea s̄m esse posset subtrahi aqua non trāsmutata sicut vniū extrahitur dolo non trāsmutato. Tercio sequitur etiam quod in vno corpore eēt infinite materie. p̄ma pars patet. quod cū materia esset seclusa ab omni corporeitate tūc non occuparet locū et sic infinite p̄ticipat esse materie et p̄ticipat infinite p̄ticipat ab vno generari. Tercio sequitur quod ḡnatio eēt solū ex p̄ticipatōe vniū ex alio s̄m trāsmutato ipso quod est p̄ticipat⁹ sensus. Sed quod subiectū ḡnatiois sit quantum p̄ticipat sic p̄ticipat. ipm non est

indiuisibile ergo ē q̄ritatē et diuisibile. Tūc patet. quod indiuisibile est terminus diuisibilis alicuius scilicet materia non est terminus sed est terminata.

Secūda Conclusio. idē est subiectū ḡnatiois naturalis et augmentatōis. p̄ma pars patet. quod ḡnatio naturalis est ad corpus naturale et augmentatio est ad corpus q̄ritatē scilicet eadē est materia corpis q̄ritatē naturalis igitur idē est subiectū generatōis naturalis et augmentatōis sed subiectū generatōis non est separātū a magnitudine igitur nec subiectū augmentatōis. vnde subiectū generatōis est materia vt est in potentia ad eēt substantiale et sic accidit et esse sub alia forma substantiale sed subiectū augmentatōis. p̄ticipatū et p̄ticipatū est materia exis in actu substantiale et in q̄ritate imperfecta vt est in potentia ad actū p̄ticipatōis. vt vero corpus est sub q̄ritate p̄fecta et in potentia ad q̄ritatē imperfecta est subiectū diminutōis. Et quia pars patet licet idē est subiectū generatōis augmentatōis. et diminutōis s̄m tam tamen est diuersus s̄m rōnem.

Dubitat a p̄lo in textu. Vt in augmentatōe id quod aduenit puta cibus auget vel id cui aduenit puta corpus vel mēbrū vel vniū. pro solutione dicitur p̄ticipat p̄ h̄s rōnes p̄ticipatōes augmentatōis. Quia p̄ticipat est. quod illius quod auget quilibet pars augetur et illius quod diminuitur quilibet pars diminuitur. Secūda est quod augmentatio est adueniente aliquo extrinseco. Tercio est quod illud quod augetur in actu idē s̄m substantia et post augmentatōem. Et tunc rōdet ad dubiū quod illud cui nutrimentum aduenit est id quod augetur. p̄ticipat illud quod debet augmentari debet manere idē autē autē augmentatōem et p̄ticipat sic autē est de corpore aut mēbro cui aduenit nutrimentum et non de nutrimento. ergo rō. Itē sicut est in alteratione sic et in augmentatōe. scilicet in alteratione tū quod manet idē et vniū dicitur alterari. subiectū et non q̄ritas adueniens. sicut erit in augmentatōe quod videlicet corp⁹ vel mēbrū quod manet vniū et idē dicitur augeri et non cui adueniens.

Secūdo Dubitat. vtrū vtrū sit quod augmentatō sit adueniente alio extrinseco. Et videt quod non. quod illud extrinseco adueniens vel esset corporeū vel incorporeū. non incorporeū quod tale non augetur. neque corporeū. quod esset penetratio dimensionū in re aucta. Et p̄ticipat obijciētes dicitur augmentatō fieri p̄ rarefactōes sicut quā ex aqua aer ē augmentatō et cū ex aere fit aqua est diminutio. Sed p̄ticipat h̄s p̄ticipat p̄ h̄s quod cū ex aqua aer fit sibi eēt augmentatio vel aqua augmentatō vel aer vel aliq̄d eēt ambob⁹. non aqua quod corrumpit neque aer quod incipit esse de nouo. Vnde augmentatio p̄ticipat esse aucti. Neque aliq̄d eēt ambob⁹. quod id quod augetur manere idē quod post s̄m eēt rōnes. cū ergo a forma sit eēt et rō tū ex p̄ticipat variat formā sequit quod non est aliq̄d eēt sibi manens s̄m esse et rōnes. ergo dicitur quod augmentatio fit ad adueniente alio extrinseco corporeo quod est s̄m dissimile et efficitur sicut p̄ alterationes et p̄ticipat in substantiam illi cui aduenit. neque ibi est penetratio dimensionū quod id quod aduenit augetur id cui aduenit fit vniū cū ipso quod p̄ticipat p̄ticipat quod nisi fieret vniū cū ipso p̄ticipat p̄ticipat. et sic esset ḡnatio et non.

Tercio Dubitat vtrū in augmentatōe q̄ritatē sit aliqua mutatio. p̄ticipat dicitur. Et videtur quod non. quia omnis mutatio est inter terminos simplices sed quantitas potest crescere in infinitum. Nam licet lineam

protrahere in infinitum. vt dicit Euclides. Respondet qd qd fitaet in arithmetice sumptis no repugnat infinitas sed bene si sumatur phisice. vt est sub regula forme substantialis naturalis determinantis sibi maximu & minimum in quantitate. vnde primo modo no est motus in qditate sed bene secundo modo.

Quarto Dubitatur de causa effectiua au generationis. Rndetur qd aia est pncipiu primu augmētationis et alterationis no alteratū neqz auentis. Sed alterans alteratū est ipm corpus vel mēbrū quod in se habz virtutes alteratiuam & augmētatiuā. puerendo scz aliud in sui naturam sed eis vs vel alimētū no auget in quāsum est materia aucti. Rationes ante oppositum facilius soluentur ex dictis.

Suscipiendū igitur causam determinantes prius vnu quodqz qm anomomera augētur. cum omiomera augentur Cōponitur em̄ ex his vniqzqz. Deinde quidem caro et os & vnaqzqz prius talis est dupliciter. quēadmodum et aliorum in materia species habētium. Etenim materia dicitur et species. caro aut os. Quācūqz igit ptes augmētari & aduenire aliq fm species qdē est cōiungens. fm materiā aut non est: Oportet aut intelligere quēadmodum si qd mēsurabit eadē mensura aquā. semp em̄ aliud et aliud qd generat. sic aut augmētatur materia carnis. et nō cuiuscūqz aliqd generat sz hoc qdem defluit hoc autē aduenit forme aut et spēi cuiuscūqz pticule. In anomomem̄ at hoc magis manifestū verbi gratia manui qm pportionaliter auctum est. materia em̄ alia existens a specie manifesta magis hic qm in carne et omiomem̄. Ideo et mortui magis vidētur esse adhuc caro et os qm manus et brachiū Quapropter est quidē sic qd cūqz carnis auctūz. est autem vt nō: fm spēm em̄ cuiuscūqz aduenit. fm materiā nō. Quāuis quidē totū generatū est adueniente aliquo quidē qd vocatur cibo et p̄trari. trāsmutatē at in eandē spēz. verbi gratia: si sicco aduenit humidū. cum autem adnenerit. trāsmutatū. et generatur siccum. est quidem enim vt similit similit augmētatur est autem vt dissimilit.

Querit Undecimo. vtrū tres p̄ditōes augmētatiōis sint bene assignate In quaz prima d: illius qd auget qd ter pars auget. & illius qd diminiuit qd ter pars diminiuit. Secūda est. id qd auget ante augmētatiōem: & post manet vnu idē fm materiā. Tercia est. qd adueniente aliquo extrinseco sic augmētatio Arguit p̄tra primā sic. nā sit aliqua ps corpis infirma & alie sane. tūc ptes sane pūte augmētari parte infirma nō aucta. Secūdo sic. si ita esset opo: teret nutrimentū trāsmitti ad singulas partes illius qd auget. cū tales partes sint infinite oportet nutrimentū diuidi in infinitum. qd est impossibile Tercio sic arguit p̄tra secūdam partē illius qd augetur partes p̄tine sunt & refluit. ergo nō manet vnu idē. Quarto sic p̄tra terciā p̄tem. qd qdam aialia vniūt et auget sine aduenire alicuius nutrimentū extrinseci. sicut patet de multis auib. Itē si adueniret aliquod extrinsecū vel illud esset corpus. et vel incorporēt. Si incorporētū seqret qd materia eēt separata ab oī qditate corpali. Si etiā i corporeū nō esset qd tūm in actu. & ita p sui appōem nō faceret maius p sui qditate. Si p̄o sit corporeū seqret qd duo corpa essent simul in eodē loco. corp⁹ qd auget et corp⁹ additū qd auget. hoc autē est impossibile

In oppositiū est phs in h tractatu. Pro rōsione **Primo** Sciendū qd post qd phs ostendit circa qd habet fieri augmētatio. p̄sequēt māifestat quāsdā p̄ditōes augmētatiōis. qd sunt sex scilz tres affirmatiue. de qbz est titulus q̄stionis. & tres negatiue. Quaz prima est. qd in illo qd augetur nō opz ponere vniūt vt fiat augmētatio. Et rō istius habet in se dā cōclusiōe. Secūda est qd augmētatio fit nō adueniret ali quo incorporeo. cuius rō habet in quarta cōclusiōe. Tercia est qd in augmētatiōe nō est penetratio dimensionū. Em̄ rō habet in vltima cōclusiōe. Et tribus istis alijs cōditōibz declaratiū relinqt phs istas tres p̄ditōes negatiuas esse manifestas

Sciendū Secūdo qd in viuente corpa dissimilitūm prius auget. cū partes similitū partium augetur. sicut manusque componitur ex osse carne & musculo. & sic de alijs dicitur augmētari cū qd ter illaz partū augetur

Tercio Sciendū. qd qdam sunt ptes fm formā qd dicunt ptes formales. Et qdā sunt ptes fm materiā qd dicitur materiales. Et de eadē ps d: fm materiā & formā & fm spēm sicut caro & os. Sed d: fm spēm & materiā alia & alia ratione. nam caro dicit pars formalis fm spēm prout in ea p̄siderat id quod pertinet ad speciem carnis. Sed dicitur fm materiā prout in eo consideratur id quod est materie. Et ideo vult phs qd si accipiat ut pars fm speciem illius quod augetur qd ter pars augetur. cuiuslibet em̄ parti fm speciem considera te additur aliquid tanqz permanenti. sed pars materialis non augetur. quia id quod augetur oportet permanere idem. non autem quebet pars fm materiā considerata permanent. sed solummodo fm formā. Sicut autē dicitur in quarto phisico. forma sine species comparatur ad materiā sicut contentus ad contentū. et mensura ad mensuratum. Oportet ergo de parte intelligere fm speciem & etiam fm materiā sicut de mensura & mēsurato sive de p̄tēte & p̄tēto. Si qd em̄ mēsuret quā eadē mēsurā ita qd sp̄ alia et alia aqua puta si ex va se pleno guttatim aqua estuat & guttatim sp̄ aqua inf.

Et corruptiōe

Folio r.

fundatur erit ibi sp eadē aqua cōsiderata natura aque. nō autē erit eadē sp ad materiaz aque. Et sicut oportet intelligere q species z forma carnis in vivente semp manet eadem tanq mensura quedā nō tamen semper manet eadem materia in qua species z forma carnis suscipitur. Et simile est de sūto qui semp manet idē qz tūm ad species sūvij z tamē materialis aqua semp est alia et alia. Similiter etiam de igne cuius species z forma manet eadem in fornace licet ligna in quibz forma liter ardet ignis cōburant z cōsumant z iterū alia possunt. Item idē apparet in populo civitatis qui semper manet idē fm id quod est species. qz nō hōm multitudo ex quibz naturaliter cōstitutus est populus varietur. quia quidā moriūtur et alij succedūt. sic ergo manet semper in vivente id quod p rinet ad species carnis vel ossis vel alterius ptes licet materia in qua fundatur talis species paulatim cōsumatur p actuz caloriz et alia de novo p nutrimentuz adveniat. Ergo quādo alij quod corpus augetur augmenatur natura carnis. qd pl' regenerat p nutrimentū qz deperit p actionē caloriz

Quarto Sciendū q non oportet augmētationē fieri a duemēte aliquo in corporeo neqz tamē ppter hoc oportet dicere dno corpora esse simul neqz corpus quod augetur esse vacuū. quia plus fuit id quod p nutrimentū recipitur qz id quod fuit cōsumptum p calorē naturalem. virtus em naturalis extendit id quod est generatum ex alimento in maiorem qritatem fm omnē dīvisionē. z ita occupat maiores locum qz ante

Prima Conclusio. augmētatio habet fieri fm ptes formales. et nō materiales paret qz quelibet ps materialis nō manet sed quedā desinit cōsumpta per calorem. qd advenit restituta p nutrimentum. ptes autē fm speciem manent in virtute pterendi nutrimentuz in substantiam sui. ergo cōclusio vera. Et quo sequitur

Secūda Conclusio illius qd augetur qz libet pars formalis augetur et illius qd diminuit quelibet ps formalis diminuitur. paret quia pars formalis manet et habet virtutes conuertendi nutrimentum in sui naturam. non autem pars materiales vt dcm est. hanc etiam conclusionē probat p huc a signo Nam manifestus est q ptes dissimiluz priuz augent p hoc q ptes siltum priuz augent vt priuz dcm est in sedo notabili. sz cū caro augetur nō est ita manifestū q qlibet eius pars omogenia augetur sicut eni auget manus vbi manifestus est q qlibet eius ps auget. Et ita inter ptes formales quedā sunt manifeste ille scz que hnt operationes extrinsece apparentes sicut sunt ptes organice. sz alie sunt ptes formales occulte ille scz q nō habet operationes extrinsece apparentes sicut est caro. Et inde est q de carne mortua dicimus q est caro qz videt se eodē mō habere in mortuo sicut in vivente habebat. ita q nō videbat habere aliqz operationē in vivente. Sed oculus extractus in corpore vivente nō dicitur oculus nisi equivoce. qz oculus i vivente habebat operatōez manifestā quā nō hz extractus

Tercia Conclusio. Illud quod augetur manet semper vniū z idē fm nutrimentū. paret qz licet ptes materiales fluāt z restuant fm ptes formales fm qd fit augmētatio sp manet eadē. ergo augmētatus semper manet idē fm numeruz

Quarta Conclusio. augmētatio fit adveniēte aliquo extrinseco corporeo. ptes qz augmētatio fit fm ptes formales per actionē ptes naturalis q est in ipis ptes z extenditur fm oēm dīvisionē p actionem virtutis naturalis. hoc autē nō potest fieri sine noua materia adveniēte que non est sine quantitate. q per hūmōt aerōem cōvertitur in substantiaz ipaz priuz formaliz eas extendendo z ingrediendo. ergo cōclusio vera. Et oibus istis paret responsio ad quesituz scz q tres cōditiones augmētationis sunt sufficienter assignate. ptes q ea que dicta sunt. Sz circa pdeā oriuntur dubia.

Primo Dubitatur. vtrū ad saluandū augmētationē cōueniens sit ponere ptes. Dicit q cū augmētatio fiat p transmutatōem nutrimenti quod est corporeuz ad singulas partes viuētis. oportet q in vivente sint ptes i singulis partibz ad recipiendū nutrimentuz attractū vt cōuertatur in substantiam cuiuslibet partiz.

Secūdo Dubitatur. vtz calor naturalis cōtinne agar in humidū radicle. Dcm pmo ad dubiuz. q p humidū radicale intelligitur omnis pars viuētis. que corrupta nō potest restaurari per naturaz sicut manus. Sed per humiduz nutrimentale siue cibale intelligitur nutrimentuz disposituz ad persionē in substantiā viuētis sicut est sanguis vel aliqd hūmōt. dicitur ergo q calor naturalis semp agit et qz diu inuenit aliquod hūmū cibale agit in ipis z qn nō inuenit aliqd hūmū cibale agit in humidum radicale.

Tercio Dubitatur. an nutrimentuz sit sile vt dissimile et qd nutritur. Respondet q in pncipio alterationis est dissimile sed in fine alterationis qz pterit in substantiam aliter est simile. nō tū adeo efficit simile quin retineat naturaz aliū a quo sumptuz est sicut sanguis genitus ex lactu ca est frigidus et etiaz expiscibz. z ob hoc humidū radice caloz per cōtinuā intus susceptōem humidū extranei imz purius efficitur. z ideo humidū totaliter efficitur impurum et corrūpitur aial. sicut vinū per extractōem vini z priuam aque infusionē im purius vinū efficit z tandem in fine corrūpitur et amittit opus vini ita q non potest amplius aquam conuerttere in naturā vini.

Quarto Dubitatur. vtz differat augmētatio z nutritio vel nutritio a generatione. Dcm q differat ex pte obiectozū acceptozū formalz vt satis ptes in sedo libro de aia differat etiā qz viues qd viuit nutrit nō tū sp augmētatur. Etia qz genitū accipit formā educatā de materia q est subiectū gñatōis. Sz in nutritōe z augmētatione nutrimentuz accipit formā mēbz nō manēs p se siles sed vniū fm substantiam cum membro

Quinto Dubitatur. an augmētatio sit ad qz tuz in cōtū Rū q sicut mor' z nutritio est ad singularē p se et ex cōsequētū ad vte ita est de augmētatione.

Sexto Dubitatur. an mor' nutrimentū q trās nutrit nutrimentū ad singlas ptes viuētis sit nasal. Rū q si psideat naturā nutrimentū nō ē naturalis sed si psideat ptes aie q est in nutrimento q quidem aia. habz mouere fm oēm dīferentiā positōis talis motus est naturalis

Septimo

Dubitatur. vtz mēbū pati
amur mixtionem a nutrimentu
to. Rūdet q̄ mixtio p̄r dicit
duplīciter. vno modo q̄m in
vniū mediū. z sic mēbūm non patitur mixtionē a nu
trimento. Alio modo q̄m vniū in sui naturā cōuertitur
ita q̄ p̄uertit opus propriū in spēm propriā z sic mez
bū patitur mixtionem a nutrimento

Ad rōnes

Ante oppositū ad primā d̄z
q̄ illius qd̄ augetur q̄libz ps
augetur itelligitur d̄m modo
pres sunt bene dispoſite z sane Ad scd̄am d̄z q̄ sicut
pres viuētis sunt finite fm̄ actū ita etiā pres nutrime
ti. nec sunt diuisibiles pres nutrimentū in infinitum cōs/
derata formali rōne q̄nis p̄siderata sola ratione q̄ritā
tis sine diuisibiles in infinitū Ad terciā dicitur q̄ p
res materiales sunt et resuunt sed nō pres formales

Ad quartā dicitur q̄ sunt qdam aialia que habēt
debilem calorem z ita p̄ longum tempus calor debilis
eoruz potest occupari circa nutrimentū assumptū abs
q̄ hoc q̄ de nouo sumāt nouū nutrimentum. Ad vlt
imā patet solutio in quarto dubio.

Quereret aut aliq̄s. quale oportet esse quo
auget. Manifestū aut qm̄ potentia illud. ver
bi gratia. Si caro potētia carnē. actu aut aliō
Corrupto aut hoc caro generatum est. Non
igitur hoc ipm̄ fm̄ se. generatō em̄ esset nō au
gnetur. s̄ quod augetur hoc Quid igit̄ pa
tiens. et ab hoc auctum est aut mixtum. quē/
admodū vino si quis sup̄infundat aquā. hec
aut potest vinū facere quod mixtum. quē ad
modū ignis tangens vrenda. Ita in eo quod
augetur et ante actu caro quod inest augmēta
tiuum adueniente potētia carne fecit actu car
nē. s̄ sil̄ ente Si em̄ seorsuz ḡnatio est em̄ itā ig
nē facere ad existētē adiuuētē ligna sed sic q̄
de zaugmētatio est qm̄ at ipa incedūt ḡnatio ē
Quātuz aut q̄ vniuersale qd̄ nō generat̄ quē
admodū nec aial qd̄ nec est hō nec aliquod est
singulariū. sed vt hic vniuersale et ille q̄ntum
Caro autem aut os aut manus z hoz om̄io
mera adueniente quidem aliquo quanto sed
nō carne quāta actu. Scdm̄ id igit̄ q̄ potēti
a vtrūq̄. verbi gratia. quāta caro sic auget q̄
dein. et em̄ q̄ntaz oportet generari z carnē. fm̄
id aut q̄ solū caro nutrit et em̄ sic differt cibo
z augmētatio rōne. Ideo nutrit qd̄ em̄. quous
q̄ saluat. et q̄ diminiuit. augmētatur at nō sp̄.
et nutrimentū id idē qd̄ esse aut aliud. Secū
duz id em̄ qd̄ est qd̄ aduenit potētia quāta ca
ro augmētatiūm carnis. scdm̄ id aut q̄ solū po
tētia caro nutrimentum Est autem species siue
materia vt immaterialis potētia aliqua in ma
teria est. Similiter autem et aliud qd̄cunq̄

organum. Si autē aliqua aduenit materia
ens potentia immaterialis habēs et quantuz
potentia he erūt maiores immateriales. Si
aut ampli⁹ facere nō p̄t. sed vraq̄ vno semp
amplius in ltra in fine aquaticū facit z aquaz
tūc diminitōem faciet q̄ti. spēs aut ma net

Querit

Quod dicitur. vtruz augmētatio
sit vnus motus z p̄tinuus. Ar
guīt p̄mo q̄ non. qz augmētatio
fit fm̄ singulas pres viuētis. s̄ augmētatio nō est vn⁹
motus sed plures fm̄ pluralitate partū illius qd̄ auget

Secdo sic. si augmētatio est p̄tinua a principio aug
menti vsq̄ ad terminū sequeret q̄ si corp⁹ auctū p̄ totū
t̄ps augetur fm̄ aliquā p̄ tem. puta pedale vel b̄pedas
lem q̄ in q̄libet p̄te sensibili augetur fm̄ quālibet partem
sensibile illius q̄ritatis. hoc videtur irrationabile. s̄ aug
mētatio nō est vnus motus p̄tinuus

In oppositū arguitur. qz augmētatio est mot⁹ distin
ctus ab alijs. s̄ est vn⁹. sed motū esse vnū est ipm̄ esse cō
tinuū. s̄ augmētatio est motus p̄tinuus

Sciendū

Presupponēdo p̄mo q̄ in quantitate
physice cōsiderata reperit̄ur terminū
maximē distātes inter quos p̄t fieri cōtinuus exiūs de
vno in alterū. z ita p̄t esse mot⁹ q̄ augmētatio vel dimi
nutio nūcapat. Supponit scdo q̄ q̄nto physicoz q̄ ad
vnitātē mot⁹ requirit̄ hec tria. sc. vnitas mobilis per se.
vnitas forme fm̄ quā est mot⁹. z vnitas in spē sp̄alissima.
et etiā vnitas t̄ps. His dicitis. s̄

Conclusio

Rūfalis ad q̄ritū. q̄nis augmēta
tio alicuius viuētis sit cōtinua p̄
aliquō t̄ps. t̄m p̄tingit augmētatiōem nō esse p̄tinuā a p̄n
cipio augmenti vsq̄ ad terminū p̄pletū. nisi forte accipi/
endo augmētatiōem p̄ dispoē ad augmētū. Prima ps
p̄z. qz aliquō t̄ps vltiens p̄t habere alimentū sibi p̄ueniēs
in magna abundantia. z habere p̄t p̄tutē p̄ quā plus cons
uertit in substantiā q̄ fuit deperditū. ergo p̄ illud t̄m
pus p̄tinue p̄t augeti Scda ps p̄z. qz viuens non semp
h̄z alimentū p̄ueniens nec etiam iusticiēs. nec semp h̄z
p̄tutē sufficientē ad p̄uertendū pus de alimento q̄ fuit
deperditū. etiā augmētatio nō est. nisi in fine alteratiōis
nutrimenti. cū ergo alteratio sit successiua sequit̄ q̄ aug
mētatio nō sit semp p̄tinua cū p̄requirit̄ alteratiōem
nutrimenti. que nō p̄t semp simul ēē cū augmētatione
sed si sit dispositio bona in eo qd̄ augetur a p̄ncipio aug
menti vsq̄ in finem est semp augmētatio vel dispositio
ad augmētū. t̄m si sit egritudo in ipso viuēte vel aliqua
indispositio. non oportet ipm̄ augeti nec disponem fieri
ad augmētū q̄ diu est sic indispositum.

Dubitatur

An viuens q̄ diu viuūt nutritur
per susceptionem nutrimenti. sed quedaz animalia p̄ lon
gum tempus nutrimentū non suscipiūt. ergo in illo tem
pore non nutriūtur. z tamē viuūt. et go tē Itē alie vir
tutes anime quādoq̄ cessant a suis actibus. ergo etiam
nutritiua

Ad dubiū n̄ dicitur q̄ viuens q̄ diu viuūt nutritur. s̄
non augetur q̄ diu viuūt Prima pars p̄z. qz vita p̄sistit
in calido z humido. et ita omne viuens habet calorem z
humiditatem. sed calor nescit non rigere. ergo in viuēte
calor semp̄ agit resolucendo z voluendo h̄m̄idit̄ radi/
cale. ergo si viuens debeat permanere in esse necesse est q̄

Et corruptioe Folio xi

nutrimentum suscipiat. et puerat ipsi in sui naturam ad restaurandum humidum radicale deperditum. alio viues psumeretur. ergo necesse est omne viues qd diu viuit nutriti. Sed a ps patet. qd calor naturalis est instrumētū mētūz aīme subseruēns sibi ad augmētatiōez. s; instrumētū inu ponitur termin⁹ a principalī agēte. eū ergo a s nīna que est principale agens determinat certā qritate teni in materia. sequitur qd habitū illa determinata qritate calor naturalis qui est instrumētūz aīe cessat ab actu augmētatiōis. Itēz in principio augmētatiōis humidūz radicale quod est propriūz z cōnaturale. subiectūz calorū naturalis est purū. ideo calor naturalis a deo fortis est qd potest multū de humidūdo extraneo puertere in substantiaz viuēris. z qd humidū radicale qd est purū in principio p p riuūā nūxtionem z inuis suscegrōez hu midū extranei efficiē impuriū. ideo calor naturalis p riuē debilitatur sicut p riuē vīni debilitatur p hoc qd aq cōtinūe pmisceat eū vino. z ita calor naturalis ad hoc deuenire potest qd nō potest plus puertere de alimento qd fuit deperditū. z tunc cessat augmētatiō. z cū humidū fiat sp impuriū. z calor naturalis magis debilitat. tūc venit ad illum statūz in quo minus sufficit puertere de alimento qd sit deperditū. z tunc viuens diminiūz de in s de adeo debilitat qd nō sufficit puertere in substantiam viuēris. z tunc est necē viuens mori qū nō plus nutrit. z sic p r qd diu viuens est viues taz diu nutrit. s; nō sp augetur. immo in principio temporis vite sue augetur. z in fine vite sue diminitur.

Ad tōnes ante oppositūz dubij est dōm qd in illis aīalib; calor naturalis est debilis. ideo p longo tempore vitute nutritiōe sumpto ipm digerendo z eouertēdo in naturāz ipius viuēris z psumēdo ipm. Ad se cūdam dōm qd vīs nutritiua in via generatōis est pma inter potentias aīe. z ita est magis naturalis. ideo sicut potentia naturalis sp habet suas oppositiōes. ita potentia nutritiua. Aliud dubium mouet p r in textu. qualif sc; differēt obiectum augmētatiōis z nutritiōis. Sz ad illud dubiū patet solutio in precedentiē questione z etiā ex dictis in secundo de aīna.

Ad rōnes ante oppositam. Ad primāz dicitur. qd eo modo quo p r s sunt in toto. eo modo debent augeti. p r s autē sunt in toto diuisiū fm potētiāz z faciūt vniū p r iū fm accū. ideo nō est vna augmentatō p r iū fm actūz. Ad sedam patet solutio ex dictis. nō em optet qd si aliquid auget p aliquid rēpus qd in q libet p r illius rēporis auget fm aliquā p r illi q r iū ratis. qz in aliqua p r e t p s disponit tū ad augmētatiōez. z nō augmētāt. si tū accipiat aliq p r p r s q aliqd ac tu auget in qualibet p r illi q r p s auget fm aliquā p r e q r iū ratis. qz tempus z motus p diuiduntur

Quoniā aut oportet p mū de materia z de vocatis elemētis dicere. siue sūt siue nō. z vtz sempitēnale vniūq; qz. aut gñatur qliter. z si generat vtrū ex vniūcē generatur oīa eodē modo aut aliqd p mū eoz vniū est necē p r vtiq; dicere de qbo indeterminate d: nūc. Qēs em q

elementa generantes. et que ex elementi segregatōne vtuntur et aggregatiōne et facere z pati. est autem aggregatiō mixtura.

Quomō autem misceri dicimus non deter/ minatum manifeste. Sed nec alterari possi/ li nec segregari er cōgregari nullo faciente ne/ qz patiente. Etenim plura elementa facientes gñant in faciēdo z patiēdo ad inuicē. et his q dem ex vno necesse est dicere factōem. et hoc recte dicit Diogenes. Quoniā si nō essent ex vno omnia. non essent facere et pati ad inuicē pbi gñā calidū infrigidari: et h calefieri rurs⁹ Non em caliditas trāsmutat et frigiditas ad inuicē. s; manifestū qm subiectū qua ppter in qbo facere est pati. necesse est vna esse subiectā naturam. Omnia igitur talia esse dicere non verum. sed in quibus qd ab inuicem sunt est. Sed si de facere et pati z mixtura videntur necesse est et de tactu. Nec enim facere. nec et pati possunt proprie que non possibile ad in/ uicem tangere nec non tangentiā ad inuicem qualiter contingit misceri primum. quapropter de tribus his determinandum quid tact⁹ et quid mixtura. et quid factio. Principium autem accipiamus hoc. necesse enim quibus est mixtura entium esse hec ad inuicem tangi/ bilia. et si aliquid facit. hoc autē patitur prin/ cipaliter. et his similiter. Ideo primum dicitur de tactu. Fere igitur vt et aliorum nomi/ num vniūquodq; dicitur multifariam: et hec quidem ononyme. hec autem altera ab alte/ ris z prioribus sic habet z de tactu. Sed ta/ men principaliter dictum existit in habentibus positionem. positio autem quibus z locis et em mathematicis similiter dandum est. tac/ tum z locum: siue est separatum vnum quod/ qz eorum siue alio modo. Si igitur est vt de/ terminatum est prius tangere vltima habere simul. Hec vtiq; tangunt ad inuicem quecum/ qz determinatas magnitudines et positiones habentia simul habent vltima. Quoniā au/ positio quidem in quibus er locus existit. Lo/ ci autem differentia sursum z deorsum primā et talia oppositorum omnia ad se inuicem tan/ gentia grauedinem vtiq; habent aut leuitatez aut ambo aut alterūz talia autem passibilia et actiua. Quapropter manifestū est. qm hec tā/ gere uata sunt ad inuicē. quozū diuisis magni/ tudinib; sūt vltima sunt ex vtiq; motuis z mo

per aliquam qualitate[m] sensibile[m], s[ed] mouens dicitur q[uo]d infert motu[m] mobili si sit mor[is] localis siue alteratio siue quecunq[ue] augmentatio. Ex quo patet q[uo]d mouere est in plus q[uam] agere, nam o[mn]e agens in agendo mouet, sed no[n] omne mouens in mouendo agit, p[ro]p[ter]e sicut intelligentia mouet celu[m] sed non agit in ip[s]o, celu[m] aut[em] mouet hec inferiora et agit in ip[s]a, q[ui]s ab eis non reparatur. Et ist[ud] p[ro]p[ter] q[uo]d duplex reperitur tactus metaphoricus, quida[m] est ex p[ar]te tangenti[s] et tacti, vt cu[m] intelligentia nec mora nec p[ar]sa mouet celu[m] quod quidem mouetur sed non patitur, et huic tactui deficiunt o[mn]es p[ro]ditiones tactus ip[s]e p[ro]p[ter]e dicitur, intelligentia em[en] nullam h[ab]et magnitudine[m] nec vltima[m] magnitudinis, nec p[er]tinetate[m]. Alius est tact[us] metaphoricus ex p[ar]te tangenti[s] solum, et no[n] ex p[ar]te tacti et hoc modo celu[m] tangit hec inferiora, q[uo]d ip[s]o motu ab intelligentia mouet et agit in hec inferiora, no[n] aut[em] patit[ur] ab ip[s]is, et ita isti tactui deficiit tertia p[ro]ditio tact[us] p[ro]p[ter]e dicit[ur], s[ed] o[mn]ia hec inferiora generabilia et corruptibilia natura s[ed] se tangere tactui p[ro]p[ter]e deo, vt p[ro]p[ter] p[ro]ditio[n]es tact[us] p[ro]p[ter]e dicit[ur]. Et dicitis patet.

Prima Conclusio, omne agens p[ro]p[ter]e defini agit per p[ro]ductu[m] passiui mediate ab ip[s]o, p[ar]t[em] q[uo]d o[mn]e tale infert motu[m] mobili[m] motu[m] qui est passiu[us], et eu[m] talis motus sit accidens, ideo non potest esse sine subiecto, o[mn]is ergo q[uo]d agens et patiens sunt simul per immediatione[m]

Secunda Conclusio, o[mn]e mouens mouet p[er] p[ro]ductu[m] siue p[ro]p[ter]e siue metaphoric[us] dicit[ur] p[ro]p[ter]e q[uo]d omne mouens infert motu[m] mobili[m], q[uo]d est simul eu[m] ip[s]o et iste p[ro]ditiones s[ed] intelligende de agentibus p[ri]m[is] vt satis dicitur septimo philosophorum.

Ad rationes ante oppositum. Ad p[ri]ma[m] p[ar]t[em] q[uo]d intelligentia tangit celu[m] tactu metaphoric[us] ex p[ar]te moueri et mobilis. Ad s[e]c[un]da[m] dicit[ur] q[uo]d celu[m] tangit hec inferiora tactu p[ro]p[ter]e dicit[ur] ex p[ar]te istor[um] inferiorum, sed tactu metaphoric[us] ex p[ar]te celi, q[uo]d non patitur ab ip[s]is. Ad tertia[m] dicit[ur] q[uo]d arguit de t[er]t[er]a gente remoto et metaphoric[us], ideo non concludit.

Facere aut[em] et pati dicendum deinceps. Suscipimus aut[em] a p[ro]p[ri]o subcontrarios ad inuicem sermones. Vultu[m] em[en] p[ro]corditer hoc dicunt, q[uo]d sile q[uo]dem a sili o[mn]e ipassibile est p[ro]p[ter]e non magis actiuu[m] q[uam] passiuu[m] esse alteru[m] ab altero. Dicit[ur] em[en] sili existit hec sili b[us] Dissilia aut[em] et dicit[ur] facere et pati ad inuicem innata sunt, etenim q[uo]d minor ignis a pluri co[m]p[ar]e p[ro]p[ter]e p[ro]p[ter]e h[ab]et h[ab]et inquit pati ad inuicem. Contrariu[m] em[en] multu[m] est pauco, democritus aut[em] vltra alios singulariter dixit solus Inquit em[en] et sile ideo esse faciens et patiens Non em[en] p[ro]tingit altera et dicit[ur] pati ad inuicem Sed si altera entia faciunt aliquid ad inuicem no[n] s[ed] s[ed] q[uo]d altera, sed s[ed] s[ed] q[uo]d ideo aliquid existit, sic aut[em] accidere hoc eis, que dicuntur i[n] g[e]n[er]e h[ab]et sunt Videtur hoc autem mo[d]o dicit[ur] subcontrarios sermones dicere. Et aut[em] dicit[ur] onis est q[uo]d op[er]at[ur] aliq[ui]d totu[m] inspicere p[ro]p[ter]e aliquam dicit[ur] ambo Sile em[en] et omnifaria[m] et o[mn]ino indist[inct]a r[ati]onabile non patia sili nihil Quid

em[en] magis altez erit actiuu[m] q[uam] alterum. Sicq[ue] a sili pati possibile et ipsu[m] a seip[s]o: q[ui]s his entib[us] ita nihil vtiq[ue] erit neq[ue] incorruptibile neq[ue] imobile, s[ed] sile s[ed] q[uo]d sile actiuu[m], ip[s]u[m] em[en] seip[s]u[m] mouebit o[mn]e, et in omnifaria[m] altez, et nulla tenus idem sili, neq[ue] em[en] patiet[ur] albedo a linea neq[ue] linea ab albedine p[ro]p[ter]e s[ed] s[ed] acc[us]is, puta si accidat alba vel nigra esse linea, no[n] extenuis em[en] seip[s]a a natura faciunt quecunq[ue], neq[ue] contra[ria] neq[ue] ex p[ro]p[ri]is sunt. Sed q[uo]d no[n] quecunq[ue] innata sunt pati et facere, s[ed] quecunq[ue] aut[em] p[ro]p[ri]a sunt aut p[ro]p[ri]etate b[us], necesse est et patiens et faciens genere q[uo]dem sile esse et idem, spe aut[em] dissimile et p[ro]p[ri]is. Inuatiu[m] est em[en] co[m]p[ar]e q[uo]dem a co[m]p[ar]e sapore autez a sapore, colore a colore pati, vlt[er] aut[em] homogenios ab homogenio. Vnius at[em] causa, q[uo]d p[ro]p[ri]a in eode[m] genere o[mn]ia, faciunt at[em] et patiunt[ur] p[ro]p[ri]a ab inuicem. Quapropt[er] necesse qualiter q[uo]dem eade[m] esse et faciens et patiens, q[ui] tera aut[em] altera et dissilia ab inuicem. Q[uo]d aut[em] faciens et patiens genere q[uo]de[m] eade[m] et silia, spe aut[em] dissilia, talia aut[em] p[ro]p[ri]a manifestu[m], q[uo]d actiuu[m] et passiuu[m] sibi inuicem sunt p[ro]p[ri]a et media. Etenim vlt[er] generatio et corruptio in his. I[n] r[ati]o[n]abile ia igne calefacere et frigidu[m] infrigidare, et vlt[er] faciens assilare sibi inuicem patiens, faciens em[en] et patiens p[ro]p[ri]a sunt, et generatio in contrariu[m] Quapropt[er] necesse est faciens et patiens t[ra]nsmutari, sic em[en] in contrariu[m] generatio erit, s[ed] s[ed] r[ati]o[n]em aut[em] no[n] eandem dicentes, ambo m[od]o tangere naturam. Dicimus em[en] pati q[ui]s quide[m] subiectu[m] verbi gra[ti]a, sanari hoicem et calefieri et infrigidari, et alia eodem mo[d]o, quadoq[ue] aut[em] calefieri quide[m] frigidu[m], sanari aut[em] laborans, ambo aut[em] sunt natura, eodem mo[d]o et de faciente. Quapropt[er] em[en] hoicem calefacere inquit, q[ui]s aut[em] calidu[m] est q[uo]dem em[en] vt materia patitur. Est aut[em] tem vt p[ro]p[ri]u[m], ad idem q[uo]dem igit[ur] respicietes idem oportere h[ab]et existimauerit facere et pati ad altera aut[em] contrariu[m].

Queritur Decimo quarto, vtrum simile agat in sibi simile. Arguit p[ri]mo q[uo]d sic, q[uo]d quodlibet non agit in q[uo]libet, neq[ue] quodlibet patit[ur] a quolibet, indurter ergo o[mn]is agens ad patiens esse s[ed] s[ed] aliq[ui]d aliq[ui]d. Et p[ro]p[ter]e marur, q[uo]d sile no[n] resistit suo sili, s[ed] vbi est maior resistetia ibi est maior actio, ergo quato[m] aliq[ui]d magis est sile patiens t[er]t[er]o magis agit in ip[s]u[m]. Sedo sic magis calidu[m] agit in minus calidu[m], et fortius in tepidu[m] q[uam] in no[n] tepidu[m], et magis lucidu[m] in minus lucidu[m] agit, ergo sile agit in sile. In oppositu[m] arguit, q[uo]d omnis actio est t[er]t[er]o actiuu[m] co[n]trarietatis, p[ro]p[ri]a aut[em] dissilia sunt, g[ra]t[ia]. Pro responsione Lc i

Primo Sciendum. qd postq̄ p̄s determinatū de tactu tam p̄rie dicto q̄ etiam metas p̄horico. p̄r agit de actione & passione. & p̄mo s̄m op̄tionem antiquoz. Deinde s̄m op̄tionē p̄riā. determinando alit̄ de agere & pati s̄m op̄tionē antiquoz p̄mo agit de ips̄is quantū ad rōem actionis & passionis. & de inde quārum ad modum procedendi.

Secūdo Sciendū. qd quantū ad rōem actionis & passionis due fuerūt o piniones antiquoz. quarū p̄ma fuit pluriū antiquozum dicentium qd nullū simile agit in sibi simile. nec parit̄ ab eo sed dissimile agit in dissimile. Et ratio eoz fuit. qd duozum similitū nō esset maior rō qd vñ esset magis actuum in reliquū q̄ alit̄. & ita s̄m istos dissimilitudo est tota rō actionis & passionis. & ita dicit qd si q̄s p̄ ignis parit̄ur a maiore hoc non est nisi p̄ quādam p̄rarietas. nā magis pauco est p̄rariū. Alia fuit demorrit̄ dicentis solū simile agere in sibi simile. & parit̄ a sibi sibi. Et si alit̄ p̄ringat qd p̄raria agant in se invicem hoc non est in quantum s̄s p̄raria & d̄na. sed in quantum alit̄ quo modo s̄s idē. & ita s̄m istū similitudo est tota rō actionis & passionis. sed hic d̄r autor qd iste due op̄tiones s̄s subcontrarie. qz q̄libet p̄. p̄e eius est vera. & pro parte est falsa. vterqz cū cū deberent respirare ad totū solum. modo p̄siderauerūt partem. vt q̄s d̄rimus hominē sanari & calefieri. & attribuimus actionē & passionē subiecto. q̄s etiam dicimus laborante sanari. & calidum in frigidari. Et generaliter attribuum² actionē & passionem p̄rariis. Op̄tio q̄ que d̄r s̄s agere in s̄s solus asperit̄ suū subiectū siue materiā. nam eadem est materia p̄rarioz. sed op̄tio que posuit dissimile agere in dissimile solū asperit̄ p̄siderauit formas s̄m quas sit actio et passio. & ita op̄tinās hoc modo solum asperit̄ for̄mam. His p̄missis ponitur.

Prima Conclusio. oīno simile alteri nō agit in ip̄sum nec parit̄ ab eo probatur tribus rationibus. Prima est. qz nō esset assignare causam quare vñ esset magis actiuū q̄ alterū. Secūda est. qz idē ageret in seipsum & moueret seipsum. qz vñ qd̄s est mat̄e sibi p̄s̄s idem. Tercia est. qz sequeretur qd nihil esset perit̄us inmobile & in corruptibile. Et accipit̄ s̄s in oīnibus istis large. p̄ se extendit ad idē p̄rarietatem & ad oīem conuenientīā. Et si obijciat̄ contra secūdam rationem d̄r endo qd intellectus agit in seipsum mouendo se ipsum. & ita videat̄ inueniens aliquid agere in seipsum. R̄nderit̄ qd duplex est actio vt dicebatur in secūdo. de oīa. quedā enī est actio immanēs & p̄fectiua. alia est transiens & corruptiua. actōne aut̄ p̄fectiua aliquid bene agit in seipsum p̄ alterum in quārum est quodam modo alterū a seipso. Sed actio ne corruptiua & p̄s̄s̄s idē non agit in seipsum.

Secūda Conclusio. omnifarie dissimile non agit in sibi dissimile. qz albedo non parit̄ a linea necqz e contra. nisi forte p̄ accidens. p̄r accidit̄ līneam esse nigrā. nigrū enī parit̄ ab albo. & conueniūt̄ in aliquo. Secūdo. quecūqz non sunt p̄raria nec ex p̄rariis nō s̄s nata facere seipsa exterius a natura sua. hoc est corrumpere seipsa. Contraria aut̄ nata s̄s corrumpere seipsa & agere & pati ad inuicem. & quecūqz s̄s actiua & passiuā s̄s p̄raria aut̄ ex p̄rariis. sed p̄raria p̄ueniūt̄ in genere & differūt̄ in specie. s̄s actiua & passiuā ad inuicem dicit̄ur esse similia genere. & dissimilia specie. Item

p̄bat p̄s p̄dusio nē inductiue. nam corpus naturale agit in corp^o naturale & patitur ab eo. vt sapor a sapore et calor a calore. & vlt̄er oīne homogeniū ab omni homogenio. ergo &c. Et istis conclusionibus sequitur.

Tercia Conclusio. non solū similitudo vel dissimilitudo ē tota ratio actionis & passionis sed vterqz p̄currit. nam actiua & passiuā dicuntur p̄uenire in materia & etiā in natura generis & differre specie. Unde si aliqua duo non p̄ueniūt̄ in materia vñ bene agit in reliquum. sed non e contra. Et similiter intelligit̄ gentia mouet celū sed non inouetur ab eo. vnde duplex est mouens. qd̄ a est mouēs metaphoricū quod est s̄s nis. & tale est inmobile. Aliud est mouens p̄ticularē & p̄r̄t̄ um qd̄ p̄uenit̄ in materia cū patiente. & tale mouetur & patitur ab eo. qd̄ mouet. vñ si esset aliqua forma naturalis separata. puta forma ignis vt calor nullo modo p̄teretur ab eo in qd̄ agit. p̄pter hoc qd̄ nō cōicat in materia cum patiente. Rōnes aut̄ oppositum solute sunt ex dictis.

Quodem modo suscipiendū ē de facete & pati quo & de moueri & de mouere. Dupliciter enī d̄r & mouens. In quo enī est p̄ncipiū motū videt̄ hoc mouere. p̄ncipiū enī p̄ma causam. Et rursus vltimū aliquid id quod mouet ad generationē. S̄s aut̄ & defaciete. & enī medicū sanare dicimus & vinū. Prīmū igit̄ mouens nihil prohibet in motu quidē inmobile ēē. in d̄bnis d̄a aut̄ & necariū vltimū aut̄ s̄ mouere motum. In actione aut̄ p̄mū quidē impassibile. vltimū aut̄ & ip̄s patientis. Quecūqz cū eandē nō hñt naturā. faciūt̄ impassibilia entia. Verbi gratia. medicina cū ip̄a faciens sanitatem nil patitur a sanato. Libus aut̄ facies & ipse parit̄. aut enī calefit. aut in frigidatur. aut aliud quid parit̄ si mul faciens. Est aut̄ medicina quidē vt p̄ncipiū vltimū aut̄ cibo est & tangens. Quecūqz quidē igitur non in materia hñt formam. hec quidem impassibilia actiuoz. quecūqz aut̄ in materia passiuā. Materia quidem enī dicimus similit̄ eadē. vt ita dicas ēē in libet p̄ioz. vt gen^o ens potens aut̄ calidū esse presente calefaciete & approximate necesse calefieri. ideo que admodum est hec quidē factiuozū ip̄a s̄sibilia. hec aut̄ passibilia. & que admodū in motūne quodem modo hz & in factiōne. Illic enī p̄mitus mouens inmobile et in factiuis p̄mitus faciens impassibile. Est aut̄ factiua eā vt vñ p̄ncipiū motū. enī aut̄ gratia nō factiuū. ideo sanitas non factiuū nisi s̄m metaphora. et enī hoc quidē faciente qm̄ existit. generat̄ aliqd̄ patiens. habitibus aut̄ p̄sentibus nō adhuc generat̄ aliqd̄. sed est iam. Spēs aut̄ et finis habitus quidē. materia aut̄ s̄m qd̄ materia passiuū. Ignis adē igit̄ hz in materia calidū

Et corruptione

Folio xiii

Si autem aliquid separatim calidum erit. hoc non patitur. Hoc quidem igitur forsitan impossibile separatim esse. Si autem sunt quidem talia. in illis utique erit quod dicitur verum. Quid quidem igitur facere et pati. et quibus existat. et quare et quomodo determinatum sit hoc modo.

Queritur Decimo quinto. Vtrum omne agens in agendo reparatur. Arguitur primo quod non. quod non omne movens in movendo movetur. Et non omne agens in agendo reparatur. Quia si reparatur. quod finis movetur tamen in agendo non movetur. Mediana etiam. movet effectivum et non movetur. intelligentia movet cessum. et non movetur. Celum etiam agit in bec inferiora. tamen non patitur ab eis. et sensibile movet sensum. et non movetur. Et sic. Secundo sic. si ita esset sequeret quod a proportione minoris in equalitate fieret actio. quod cum omne agens debet excedere suum patientem. si repararetur agens a patiente. rursus a proportione minoris in equalitate fieret actio. Tertio sic. si ita esset sequeret quod agens et patientis possent semper agere ad eum distans. et per se cum summe calidum potest agere in minus per equales distantias. et etiam potest pati a minus calido in equali distantia. ita etiam sequeret quod haberent equales virtutes. quod est impossibile. Quarto sic. si ita esset sequeret quod agens possit assimilari suo patienti. pariter. quod si agens repararetur in virtute sua prout debilitaretur. et per se non possit facere suum patientem esse tante virtutis quare ipsum agens fuit in principio actus. Quinto sic. si ita esset sequeret quod prout erant simul in eodem. prout resnet. quod si agens ageret in patientem per medium. cum omne agens plus agit in propinquum quam in distantem sequeret quod ipsum medium moveret pluribus modis prout virtutibus. sicut mori agens et patientis. et ita simul possit calefieri et refrigerari. quod est impossibile. In oppositum est philosophus in tertio tractatu huius primi. Pro responsione

Primo Sciendum. quod postquam philosophus ostendit quomodo agens et patientes debeant esse similia secundum generem et diversum similia in specie. hic philosophus ostendit diversione moventium ad ostendendum quomodo movens dicat agens. et quomodo diversimode de diversis agentibus conveniant cum suis passivis.

Secundo Sciendum. quod finis aliter movet effectivum ens. finis enim non movet materiam in modo dicere. sed movet ipsum effectivum. et ipsum effectivum movet mobile. vel patientem ad formam vel virtutem. et tale movens est duplex. quod est primum aliud est primum. Primum adhuc est duplex. quod est primum simpliciter quod est immobile. Aliud est primum in genere. sicut celum est primum alteras. sed non est primum movens et tale movens movendo movet sed non movet ab eo quod movet. quod non coicant in materia cum eo. sic per se sicut est dare aliquid movens immobile. ita est dare aliquid agens ipsa sibi. sed agens particulare quod coicant in materia cum suo patiente et hoc prout tateni cum eo movendo agit et reparatur in agendo. Ulterius supponit diversa inter agens et movens. inter pati et moveri. varia est enim prout differens.

Tercio Sciendum. quod agens in parte. Cuius inter ista sententia in questione accipitur per agere proprie dicitur non metaphorice cuiusmodi est finis. accipitur etiam per agere particulare naturale quod coicant in materia cum patiente. Cuius accipitur agens non per se et in principali. sed per medium et primo ipsi patienti. et etiam est sermo de actione et passione proprie dicitur. quod habent fieri inter qualitates primas que sic ordinantur a natura. ut ille qui est maioris activitatis

est minoris resistentie et contra. his premissis ponitur **Conclusio** Responsiva. omne agens particulare physicum naturale seu proprie dicitur in medietate et primo ipsi patienti coicant in materia cum ipso ab eo in agendo reparatur. per se conclusio. quod agens et patientis accepta predicto modo coicant in materia et sic sufficienter approximata et sic prout. quod nihil agit nisi ratione prout tatis. sequitur quod sicut patientis est in potentia ad prout tatis formam quam hoc agens et ita reparatur ab eo. vnde omne agens naturale est in potentia et in actu respectu diversorum. nam illud quod est in actu calidum est in potentia frigidum et ita per formam quam hoc in actu potest agere in aliud. sed per quantum est in potentia ad oppositam formam patitur ab alio. ita calidum agit in frigidum calidum in id quod est in potentia calidum et actu frigidum. sed patitur ab alio in frigidum est potentia frigidum.

Ad rationes ante oppositam. Ad primam dicitur. omnes ille instantie arguitur vel de agente metaphorice vel de agente non coicante in materia vel non approximato et in omnibus illis non est necesse agens reparari a patiente. Ad secundam negatur prout et ratio est. quod qualitates active et passive sic dispositae ut quod est maioris activitatis est in minoris resistentie et ideo est possibile aliquid agens finem unam formam excedere in virtute activa resistentiam alterius. et tamen illud alterius per aliam formam potest quodammodo excedere in agendo resistentiam illius. vnde cum dicitur quod actio sepe debet fieri a proportione maioris in equalitate hoc debet intelligi quando activitate agentis ad resistentiam patientis et non ad activitatem ipsius patientis quam habere potest aliam formam. Ad tertiam negatur prout et ratio satis apparet in solutione secunde rationis. Ad quartam dicitur quod aliquid potest agere dupliciter. uno per formam sibi naturalem. et tale agens potest assimilare sibi patientem ipsius reparatur ab eodem. non tamen sic reparatur quod ipsum prevaleat adversus agens immo tamen debilitat patientem et minus agit in agens in fine vel plus potest agere quam si partes prevaleat agens que est prout forme patientis. Ad ultimum dicitur quod non est possibile idem moveri prout virtutibus virtute calefieri et refrigerari. potest enim dici in casu predicto quod in medio inter agens et patientem est caliditas et frigiditas sed non est sibi calefactio et refrigeratio sibi. quod calefieri non solum noiat acquisitionem caloris sed etiam noiat acquisitionem maioris caloris. quod noiat premissum deminuit calido in magis calidum. modo non est possibile idem tamen maiorem caliditatem et maiorem frigiditatem acquirere. si in medio hic recipiat duas formas prout virtutibus. vnde una secundum formam prevaleat adversus aliam et ita finem alteram capere debet in medio et finem aliam remissio. igitur non est ibi prout virtutibus motus.

Uomodo autem contingat hoc accidere. rursus dicamus. His igitur videtur pati vniuersum quod per quosdam poros ingrediente faciente ultimo et principali. et hoc modo videre et audire nos inquirunt. et finem alios sensus sentire omnes. Amplius videre per aerem et aquam per transparentia. quod poros habent invisibiles quidem propter puritatem spissos autem et sic ordinem et magis habent transparentia magis. Hi qui de igitur in quibusdam determinaverunt ita quemadmodum dicitur Empedocles non solum in patientibus et facientibus sed et misericordiam in quibus. quod porum ad invicem sunt permixturabiles et per se et maxime et de omnibus. **Et hinc**

Primus
Liber secundus

De generatione

uno sermone determinauerunt Leucippo et De
mocritus principium facientes secundum naturas quod est
Quibusdam enim antiquorum visum est ex necessitate
eius unum esse immobile: vacuum enim esse non ens. mo/
ueri autem non posse non esse vacuum separato. neque
rursus multa esse non esse segregatas. Hoc enim ni
hil differt. ut si quod existimet non primum esse omne
sed tangere diuisum et fore nulla. et non unum esse
vacuum. Si enim ubique diuisibile. nihil fore unum
quapropter nec multa. sed uenit omne. Si autem unum
diuisibile quidem. tamen autem non ficticius aliquid hoc
vniuersum videbitur. usque quatenus enim et propter quod hoc quod
dem habet esse totum. et plenum est hoc aut diuisus
Amplius sic fore necessarium est non esse motum. Ex
his quod dicitur utique finibus transcendentes sensus
et despicientes cum enunciat ac si primum rationem sequi
unum ens. et immobile omne esse dicitur et infinitum quod/
da. Finem enim finire usque ad vacuum. Ergo ita et
propter has causas enunciauimus de veritate. Am/
plius autem in finem quod dicitur hoc contingere. In
rebus autem deuenit si est opinari ita. nullum enim de
inuentum egredi inter ut igne unum existimet et gla
ciem. sed solum bona et apparatus. propter affluem/
dinem hoc quibusdam propter dementiam nihil vident
differre. Leucippus autem existimatus est habere
sermones quod ad sensum profecta dicentes. non enim de
struebat nec generationem nec corruptionem. nec
motus et multitudinem entium. Construebat autem ea
que apparerent. et struentibus autem unum. ut non esse
motionem si non uenit facere vacuum quod non ens et
entis nihil non ens inquit esse. Principale enim ens
et plenum est ens. Si omne quod tale non unum. sed infi
nita multitudine inuisibilia. propter puritatem tu/
moris. Hec autem in vacuum fieri uenit enim esse. Et
stantia quod dicitur generationem facere. Dissoluta autem cor
ruptionem facere autem et pati secundum quod existunt agentia.
Primum enim id non unum esse et opposita et multiplicata genera
re. Secundum veritatem quod dicitur ex non utique generari multi
tudinem. neque ex se multis unum. sed esse hoc impossi
bile. Si ut Empedocles et aliorum aliquid inquinat
pati per poros ita et omnem alterationem et omne pati hoc
modo generari propter vacuum. facta dissolutionem et corru
ptionem. sicut autem et augmentatorem subintrantibus
solidis. Fere autem et Empedocles necesse dicitur ut
Leucippus. inquit esse enim quodam solida et inuisibili
lia. aut si non ubique porum primum sunt. hoc autem im
possibile est. Ab illo enim aliud solidum extra poros
sed omne vacuum. Necesse est igitur agentia quod dicitur esse in
diuisibilia. Media autem eorum uacua quos ille dicit
poros. ita autem et Leucippus dicit de facere et pati

Hoc igitur secundum quod dicitur hoc quod dicitur. hoc autem patitur
tunc fere hi dicuntur. Et de his quidem et quomodo dicitur
manifestum est. Et ad eorum positiones quibus uentur
fere professe videtur contingens. alijs autem minus. Verbi
gratia Empedocli quo erit corruptior et alteratio
non est manifestum his autem erat inuisibilia prima
corpore formis diuisa solum. ex quibus purus proponitur.
et in que ultima dissoluitur. Empedocles autem
alia quidem manifestum quoniam usque ad elementa hinc ge
nerationem et corruptionem. Porum pro hoc quo ge
nerat et corruptionem pro coacta quantitas nec mani
festum nec contingit dicere ei non dicitur et ignis se
mentem esse. Sicut autem et aliorum omnium ut in Timoe
scripsit Plato. inter se differunt enim ut non eodem modo
Leucippo dicat. quoniam hic quidem solida. hic autem
planicie dicitur inuisibilia. et hic quidem infinitis ter
minari figuris inuisibilium solidorum unum quod dicitur.
hic autem terminatis. Omnia inuisibilia utique di
cuntur. et terminata figuris. ex his itaque generationes
et corruptiones. Leucippo quidem duo modi erant
utique per uenit et tactus. hic quod dicitur inuisibile unum/
quod dicitur. Platoni autem secundum solum tactum. et aenium enim non
esse inquit. Et de inuisibilibus quod dicitur planicie dicitur
in poribus finibus. Et inuisibilibus autem solidis amplius
esse dicitur. igitur si accides reliquit uenit. Ut autem per di
gredientes dicantur necessarium et passibile unum quod dicitur
dicere inuisibile. non ei possibile pati nisi per uenit
et nullum actum passiois. Neque ei calidum et fri
gidum et diuisibile esse. Quamuis si inconueniens sit so
lida et cirenlari figure calidum. necesse enim et primum fri
gidum alij licentia adaptare figuram. Inconueniens
autem si hoc quod dicitur existit. dico si caliditas et frigiditas
granitas autem et duritia et leuitas et molities non exi
stunt. Si itaque sunt sed excedit dicitur esse democritus
unum quod dicitur inuisibile. quod propter et calidum. Talia
autem entia non pati ad inuicem impossibile. Verbi gra
tia. Multum excedente calido leniter calidum
sed tamen si durum et molle. molle autem in patiendo ali
quod dicitur. Ab actum ei molle. sed tamen inconueniens. si nihil
existit. nisi solum figura et si existit unum autem solum. sed i
gra. hoc quod dicitur frigidum. hoc autem calidum. nec ei uenit a
liqua esse natura eorum. Sicut autem impossibile et si multa
unum. Inuisibile autem ens. Icode habebit passioes.
Quia propter et si patiat secundum quod frigiditas hoc aliud
et aliud faciet. aut patiet. Eodem autem modo et de passioi
bus alijs. Hoc ei et solida et planicie dicentibus inui
sibilia contingit eodem modo. nec ei ratio nec desu
ora esse possibile generari vacuum non esse inuisibilibus
Amplius autem inconueniens et purum quod dicitur inuisibilia esse
magna autem non. Hinc quod dicitur ei rationabilis maiora ma
gis constringuntur. ut quod parua. Hec quidem enim

Et corruptione

Folio xiiii

dissoluntur facilius p[er]uis Verbi gratia Bag-
 na quidem p[re]cedit ex multis In diuisibile aut
 vltiter magis q[ua]m magis existit p[er]uis Amplius
 aut v[er]o vna o[mn]i natura illoz solidoz, aut dif-
 fert alteru[m] ab alteris, quod admodu[m] si hec quide[m]
 e[ss]ent ignea, hec aut[em] terrea s[ecundu]m tu more[m] Siquidem
 e[ss]ent vna natura est o[mn]i q[uo]d diuidens, aut quare
 no[n] sunt ta[m]gentia vni, quod admodu[m] aqua aqua
 q[ua]n[tu]m tangit, nihil e[ss]e[m] differt posterior[um] poris, aut
 alia qualia hec Et manifestu[m] q[uo]d has ponendu[m]
 p[ri]ncipia et causas p[er]tingentiu[m] magis q[ua]m figuras
 Amplius aut[em] dicitur in natura, et vna q[ua]s facit et pa-
 tientur app[ro]ximata ad inuicem Amplius quid e[st]
 q[uo]d mouetur, et q[uo]d e[st] aliud passiuu[m] Si aut[em]
 ip[s]um seip[s]um, vnu[m]q[ue]q[ue] aut[em] diuisibile erit S[e]c[un]d[u]m
 aliud quide[m] mouet[ur] s[ecundu]m aliud motu[m], aut s[ecundu]m id e[ss]e
 p[er]traria existit, et no[n] sol[u]m materia erit v[er]o vna
 sed et pot[en]tia Quicunq[ue] igit[ur] p[er] poros motione[m] in-
 quirit passiones p[er]tingere Siquidem et plenus po-
 ris sup[er]fluit poris Si e[ss]e[m] ita patit[ur] aliq[ui]d esse, et si
 non poros habens s[ed] ip[s]um p[er]tinu[m] ens patitur
 eod[em] mo[do] Amplius aut[em] quo[m]o[d]o p[er]tingit de inspicere
 et videre vt dicitur No[n] e[ss]e[m] s[ecundu]m tactus p[er]tingit tra[n]-
 s[er]re p[er] tra[n]sp[er]tia nec p[er] poros, si plenus vnu[m]q[ue]q[ue]
 Quide[m] e[ss]e[m] differt no[n] poros habere, omne[m] e[ss]e[m] sic
 erit plenu[m] S[ed] et si vacua q[uo]d e[ss]e[m] hec, nec e[ss]e[m] corpa
 in eis habere id e[ss]e[m] p[er]tingit rursum Sed aut[em] talia
 s[ecundu]m magnitudine[m] vt no[n] suscipiant corpus aliq[ui]d
 ridiculu[m] p[er]ni quide[m] existuntare v[er]o vnu[m], magnum
 aut[em] no[n] e[ss]e[m] vacuu[m], qualecu[m]q[ue] aut[em] vacuu[m] aliud ali-
 quid existuntare dicere nisi regione[m] corp[or]is Qua
 p[ro]pter manifestu[m] q[uo]d o[mn]i corpi s[ecundu]m vno[m]ore[m] e[ss]e[m]
 le erit vacuu[m] V[er]o aut[em] poros facere sup[er]fluu[m] Si
 quide[m] e[ss]e[m] nihil facit s[ecundu]m tactu[m], nec p[er] poros tran-
 siens facit Si aut[em] in tangendo et poris non enti-
 bus hec q[uo]d e[ss]e[m] patitur, hec aut[em] facient ad inuicem
 hoc mo[do] vatoz Q[ui] ergo ita dicere poros vt q[uo]d
 dem existuntat, aut in ead[em] aut inane est, mani-
 festu[m] ex his est, diuisibilib[us] aut[em] o[mn]i corp[or]ib[us] cu-
 tibus poros facere ridiculu[m] S[e]c[un]d[u]m id e[ss]e[m] q[uo]d di-
 uisibilia possunt separi Quomodo at[em] existat ge-
 nerare aut[em] et facere et pati dicamus accipien-
 tes p[ri]ncipiu[m] dictu[m] multoties Si e[ss]e[m] hoc qui-
 de[m] potestate, hoc aut[em] actu, tale inuatiu[m] est, no[n] tu[m]
 quide[m] pati, tu[m] aut[em] non pati, sed vbiq[ue] s[e]c[un]d[u]m q[uo]d
 est tale V[er]o magis aut[em] et minus s[e]c[un]d[u]m q[uo]d tale ma-
 gis est et minus, et ac poros vnaq[ue] aliq[ui]s dicit ma-
 gis i[n]ue[n]it, vt in metallis, exte[n]dit e[ss]e[m] passiuu[m] ve-
 ne p[er]tinu[m] Coru[m] vnu[m] ignis vnu[m] quodq[ue] et vnu[m]
 ens ip[s]a[m] passibile S[ed] aut[em] et non app[ro]pinquata

nec sibi p[ro]p[ri]is nec alijs, q[ui] facere nata sunt et pa-
 ti. Dico aut[em] no[n] sol[u]m frangens calefacere ignis, s[ed]
 et si loq[ui]t[ur], aere e[ss]e[m] ignis, aer aut[em] corpus cale-
 facit inuatiu[m] et facere et pati. Tum aut[em] existi-
 mare pati, tum aut[em] no[n] d[et]erminates in p[ri]nci-
 pio hoc dicendu[m]. Si e[ss]e[m] no[n] vbiq[ue] diuisibilis
 magnitudo, s[ed] est corpus indiuisibile aut latitu-
 do, no[n] vtiq[ue] erit vbiq[ue] passibile, s[ed] neq[ue] p[er]tinu[m]
 nullu[m]. Si aut[em] hoc mendaciu[m], et o[mn]e[m] corpus di-
 uisibile, nihil e[ss]e[m] differt dicere diuisiu[m] e[ss]e[m] aut
 ta[m]gere, aut diuisibile esse. Si e[ss]e[m] segregari p[er]
 s[ecundu]m tactus, vt aiunt q[ui]da[m], est nondu[m] est diuisiu[m]
 possibile erit diuisiu[m] e[ss]e[m], sit e[ss]e[m] nullu[m] impossi-
 bile. V[er]o aut[em] hoc generari mo[do] scissis corp[or]ib[us]
 inco[n]ueniens est. Destruit e[ss]e[m] hic sermo altera-
 tionem. Videmus aut[em] id e[ss]e[m] corpus p[er]tinu[m] ens:
 quicunq[ue] quide[m] humidu[m], quicunq[ue] aut[em] coagulatu[m] diu-
 sione no[n] et p[ro]p[ri]e hec patiens, nec p[er]uersio[n]e[m] et ta-
 ctu[m], sic ait democritus No[n] e[ss]e[m] tra[n]sductu[m] nec tra[n]-
 positu[m] s[ecundu]m naturam coagulatu[m] ex humido g[en]eratu[m]
 est, nec aut[em] nunc sunt dura et coagulata indiuisi-
 bilia in morib[us]. S[ed] sicut o[mn]e[m] vnu[m] humidu[m] quicunq[ue]
 aut[em] duru[m] et coagulatu[m] est. Amplius at[em] nec aug-
 mentatione[m] possibile esse ad diminutione[m], no[n]
 e[ss]e[m] quodecu[m]q[ue] maius erit factu[m], siquide[m] erit ap-
 positio, et no[n] esse tra[n]smutatis aut mixto aliquo
 aut s[ecundu]m se tra[n]smutatis. Quid igit[ur] est g[en]erare et fa-
 cere, g[en]erari aliq[ui]d et pati ad inuicem, et quo[m]o[d]o p[er]tingit
 et quo[m]o[d]o inquit q[ui]da[m] no[n] p[er]tingit, de[n]u[n]ciatu[m] sit h[ic]
 mo[do]. Reliquu[m] aut[em] videndu[m] de mixtione s[ecundu]m e[ss]e[m]
 dem[on]stratu[m] modu[m] methodi, hoc e[ss]e[m] erat terciu[m] posi-
 toz a p[ri]ncipio Scrutandu[m] aut[em] quid est mix-
 tio et quo[m]o[d]o miscibile, et quo[m]o[d]o existit vnu[m] et quo mo[do]
 Amplius aut[em] v[er]o v[er]o e[ss]e[m] mixtio, aut hoc men-
 daciu[m]. Impossibile est e[ss]e[m] aliquid alterz alteri
 misceri: sicut dicit q[ui]da[m] E[ss]e[m] aut[em] ad huc mix-
 tis et no[n] alteratis no[n] magis nunc mixta esse in-
 quunt q[ua]m p[ri]us, s[ed] p[ro]p[ri]e se habere, altero at[em] cor-
 rupto no[n] mixta esse, s[ed] hoc q[uo]d e[ss]e[m] esse, hoc aut[em]
 no[n] esse. Mixtionem aut[em] sicut habentiu[m] esse, eod[em]
 aut[em] mo[do] e[ss]e[m] ambob[us] co[n]uenientib[us] corruptu[m] est
 mixtoz, alteruz, no[n] e[ss]e[m] e[ss]e[m] mixta nullaten[us] e[ss]e[m]
 cia. Sic q[ui]dem sermo videtur q[ui]rere q[uo]d differt
 actu mixtio a generatio[n]e et corruptio[n]e, et quid
 miscibilia generabili et corruptibili, manifestu[m]
 e[ss]e[m] q[uo]d o[mn]i differre si est. Quapropter his aut[em]
 manifestis quesita soluent[ur] vtiq[ue]: Alio[quin] nec
 materia igni misceri dicitur, nec misceri e[ss]e[m] ex-
 ardet, nec ipsam ip[s]is p[er]iculis nec igni, sed ig-
 nemi q[ui]dem generari, hanc aut[em] corrupti. Sic d[icitur]

sunt eundem modum nec corrupti cibum. nec figuram
 vere mixta. neque figure tumore nec corpus et alium
 neque totaliter passiones et habitus possibile mi-
 xta rebus esse saluata enim videntur. Item nec alium et
 disciplinam contingit misceri. nec aliud non separabilem
 aliquid. Sed hoc dicitur non bene. qui omnia quicquid sit esse
 dicitur et in ista non omnino miscibile. Item ex
 istis separabilem rursus mixtorum. passionum autem nul-
 la separabilis. Quia autem sunt hec quod potentia. hec
 autem actu omnino contingit mixta esse. Quia et non esse
 actu quod dicitur aliquo generato ex ipsis. potentia
 autem ad hunc versus quod erant antequam miscerentur et non per
 ita. hic enim sermo coram quod sinit plus. Videtur autem quod
 miscerentur plus ex separatis potentia. et possibilis
 separatus plus. nec inaniter igitur actu. et corpus al-
 bum. nec corruptum nec alterum nec ambo salua-
 turem virtus eorum. ideo hec quidem relinquuntur.

Queritur Decimo quinto. vtrum actio et passio
 habeant fieri per poros ut dixit Empedocles
 aut per corpora indivisibilia. ut dixit democritus
 Arguit primo quod hinc fieri per poros. quod rariora corpora
 citius transmutantur quam dura. sed hoc non videtur esse nisi sine
 porosa. et actio fit per poros. Sed sic. in actione et acti-
 one agentis recipitur in patiente sed non potest recipi nisi in por-
 ros. alias duo corpora secedunt. et actio fit per poros. Ter-
 cio sic arguit quod hinc fieri per tactum corporum indivisibilia. quod
 videtur preter alios rationes moueri contra. et indivisibi-
 le plus transmutatur quam divisibile. In oppositum est Arceus.
 in littera quo ad vltimam partem.

Primo Sciendum quod postquam plus determinauit
 de actione et passione quantum ad rationes actus
 et passus. et postquam determinat de ipsis quantum ad modum
 agendi et patiendi et circa hoc recitat quatuor opinioniones
 antiquorum quas per se ad inuicem et eas probat. et deinde per se
 rem determinat. Fuit prima opinio Empedocles qui
 dixit actionem et passionem fieri per poros per quas dicebat
 actus agentis ingredi in patientem et eodem modo debere sensati-
 onem fieri. dicebat enim nos videre per corpora transparentia ha-
 bentia poros per quos ingrediuntur radii visuales
 et ratiuncule rem visam. Secunda fuit opinio Democriti et
 Leucippi qui vno sermone determinauerunt de omni trans-
 mutacione dicentes corpora indivisibilia infinitarum figurarum
 esse principium omnium rerum. per quas segregacionem fit generacio et per
 segregacionem corruptio. et per transmutacionem in situ et or-
 dine fit alteracio. et ita dixit sit actionem et passionem fieri per
 tactum illorum corporum indivisibilium. Tercia fuit opinio
 Democriti ponentis tamen vnum ens simpliciter in infinitum et iste
 negauit actionem et passionem et generacionem omnium motuum. ut per
 primo philosophorum quod autem fit vnum ens per se. quod distinctio en-
 tum non potest fieri nisi per vacuum. Item non est vacuum. Item non sit entia
 distincta. nec potest dici ut dicebat quod in aliis primis plus plu-
 ra entia sunt per opinionem diuisionis. quod diuisio fieri non potest nisi per
 vacuum. et ita si aliquid per se inuicem est diuisibile in plura oportet
 ret quod vbius est vacuum in quolibet parte sicut diuisibile.
 Si hoc dicatur per se vnum parte sit diuisibile et per alias non
 hoc est irrationabile. et eodem modo arguebat illud ens esse im-
 mobile. quod vel moueretur ad plenum vel ad vacuum. non per se

quod est penetratio corporis. nec secundum quod vacuum non est et sit
 ponatur quod illud esse finitum vel infinitum. Si finitum ita po-
 terit dici de primo nec potest dici finitum. quod non potest idem distiguit
 ab alio nisi per vacuum quod non est ponendum. Vnde quod Democritus
 istius credidit diuisionem et motum non posse fieri nisi per vas-
 cuius quod abhoruit inde est quod negat motum et multitudinem
 entium. sed hanc opinionem non probat Arceus. quod est opposi-
 tum satis manifestum est ad sensum. Quarta fuit opinio
 Platonis ponens indivisibiles superficies esse principia rerum
 sicut Democritus posuit corpora indivisibilia esse rerum prin-
 cipia. differunt tamen in hoc. quod Democritus posuit illa corpora
 indivisibilia esse infinitarum figurarum. sed Plato posuit sus-
 picientes finitum figurarum esse principia rerum naturalium. dice-
 bat enim resolucioem fieri ad superficies triangulares quas
 dicebat esse indivisibiles. De parte autem istarum opinionum
 dicitur per se quod opinio Democriti est minus rationabilis quam
 alie opinioniones. quod ipse saluabat omnem mutacionem natura-
 lem. Sed quantum ad reprobacionem Arceus. relinquit opinio-
 nem Democriti tanquam absurdam et poem Platonis alias
 improbat ideo nunc restat soluere opinionem Democriti
 et Empedocles pro quo sit

Prima Conclusio. contra poem Democriti. possi-
 tio Democriti de actione et passione est ir-
 ratio nabilis. quod ad ea sequitur duo contradictoria. scilicet in-
 diuisibilia esse alterabilia et non esse alterabilia. primum quod pos-
 suit diuisionem fieri per vacuum et cum in indivisibili non sit vas-
 cuius sequitur quod indivisibile non est alterabile. Item indivisibi-
 libile non potest suscipere qualitate actus et passus. Item non est
 alterabile. Item primum quod non potest suscipere actum nisi per
 mutacionem que non fit nisi per motum et successione que res-
 quirit corpus diuisibile etc.

Secunda Conclusio. post ratio Empedocles est ir-
 ratio nabilis. quod si actio et passio fierent per
 ingressione actus agentis ad poros patientis tunc semper
 per agens diminueret in eius substantia et patientis non
 pareretur finem quilibet sui preterea. ita sequitur quod in illo
 non fiat augmentatio sed solum repleatur pori illi. nec fi-
 et diminutio nec quilibet pars auerit augetur. nec pars de
 minuti diminueret. patet ergo quod iste rones sunt irrationabiles.
 Ad videndum ergo quomodo fiat actio et passio
 ponit philosophus in textu quinq; conditiones. Pri-
 ma est quod patientis debet esse in potentia tale quale est ag-
 gens in actu. ita debent esse agens et patientis dissimili-
 lia et contraria actus. potentia tamen similia. Secunda conditio. quod
 patientis debet esse tale ut finem quilibet sui partem naturam
 sit recipere actum agentis. Tercia conditio. quod patientis magis
 et minus parit ab agente finem quod est magis aut minus
 dispositum ad recipiendum actum agentis. Quarta con-
 ditio quod quous ipse patientis sit continuus tamen debet esse
 potentia diuisibile. non tamen oportet quod actus diuidatur per
 hoc quod suscipit actum agentis. immo ipse totum indivi-
 sum potest alterari. Quinta conditio. quod agens debet esse
 esse approximatum ipsi patienti potest tamen aliquid agere
 in alium distans ab eo. sed hoc est per medium sibi pro-
 pinquum per quod agit in ipsum patientis eorum. Ex
 istis conditionibus patet quomodo fiat actio et passio
 patet enim quod non sit per tactum corporum indivisibilium nec
 quod per ingressum actus agentis in poros patientis

Ad rationes an oppositas. Ad primam dicitur quod cor-
 pa rariora sunt facilius transmutabilia
 quia minus habent de materia immota resistunt et non ideo quod habent
 poros. Ad secundam dicitur quod cum corpus aliquid agit in alterum est

Imaginandum qd aliqd corpus in forma egrediat ab age
te z p motu locale trāsserat in patiens. sed in virtute na
turalis rangētis ipm patiens eius materia est in potētia
naturali ad formā agentis aut de potētia materie agē
tis educit forma silitis in spē forme ipius agētis. z h mō
dicitur qd quādo aliqd agēs extrinsecū agit in patiens qn
q vna ps patiens pū trāsmutat qd corū. sed negatur
q p h indiuisibile trāsmuret. z q in corpe passibili non
est dabile aliqd diuisibile fm actum

Quintā a sit his qstionem dicendum
vtz ne mistio ad sensum sit. vt qm ita in
pua diuidunt que miscent. z ponunt h mō ad
innicem. vt nō manifestū vniquodq sit sensui
tūe mista sunt: aut nō s. s. vt qctiq secus quā
cunq sit pnciam mistoz. Dicit igit sic: vt bi
gratia. ordēu mistū frumento qū qdēiq secus
qdeiqz ponet. Si aut est oē corpus diuisibile
si est eo: p corpi miscibile. homiomeros quā
cūqz vtiq oportebit ptem fieri secus quācumqz
Qm aut nō est in minima diuidi. nec composi
tio idēet mistio. s. aliud. manifestū q nec fm
pua saluata oz q miscent dicere mista esse com
positō em crit z nō pfusio nec mistio. nec habe
bit candēroem cū toto ps. dicimus qd oportē
re si mistū est aliqd mistū homiomeros esse vt
quēadmodū aque ps aqua. itā z cōtemperati.

Si aut fm pua compō eēt mistio. nihil cō
tingeret hoz s. solū qdē mista ad sensum. z idē
huc qdem mistū. si nō videt qd aeris. Linceo
aut nō mistū videbitur nec diuisione. vt qctiqz
secus quācumqz pars: im possibile em ita diuidi
aut igit nō erit mistio aut dōm hoc qno cōtin
git rursus fieri. Sūt vtiqz vt diximus entium
hec qdem actiua. hec aut ab his passiuua. Hec
igitur pntunt. quoz eadez materia est z acti
ua ad innicē z passiuua ab innicē. hec aut faci
unt impassibilia entia. quoz nō est eadē mate
ria. Horū igit non est mistio. iō nec medicina
facit sanitatē. nec sanitas mista corpibus. acti
uoz z passiuoz queēiqz s. facile diuisibilia.
Vultū qdem patiens z ma gna puis cōposita
nō faciūt mistionē. s. augmentatōem dominā
tis. Trāsmutat em alterū in dominās Jō gur
ta vini mille milijs amphozis aque nō miscēt
Solut em species z trāsmutat in oēm aquaz
Quādo aut potētis adēquant equalitūc trā

smutat vtrūqz in dominās ex suiūpius natura
Nō generat aut alterū. sed mediū eōe. Mani
festū igit qm hec miscibilia quecūqz faciētiuz
prietatem habēt. hec em sunt ab innicē pas
sua Et pua aut puis seens posita miscent ma
gis faeilius innicē z citius trāsent. Vultū at
et a multo tardius hoc operat. Jō z bñ deter
minabiliū z passiuoz miscibilia. diuidunt em
in parua hec faeilius Hoc em erat bñ determi
nabile esse. Verbi gratia. humida miscibilia
maxime corpoz. bñ determinabile em maxime
humidū diuisibiliū. si nō lubricum sit. Et hec
em vtiqz ampliorē z maiorem solū tumore fa
ciūt. Quādo aut alterū solū passiuū erit aut ve
hemēter. hoc aut valde parū aut nihil amplū
mixtū ex ambobz aut parz. qd qdem contingit
ptra stannum z es. Quēdā em balbucium ad
innicē z anticipātia sunt. vident at qualz z mix
ta parz. vt alterū qdem suscepibile. altez aut
spēs qd in his cōtingit. Stannū em vt passio
aliq sine materia cris pnc euanescit mixtū oē
colorans solū. Idem at hoc cōtingit z in alijs
Manifestū igit ex his que dicta sunt. z q est
mixtio. z quid est: z quare est. z que miscibilia
entia. qm sunt quēdā talia qlia ab innicē passi
bilia z bñ determinabilia z bñ diuisibilia

Querit ^{Decimo septimo.} vtrū mixtio sit
possibilia. Arguit pmo q nō. qz si
sic. aut ambo miscibilia manerēt vt
ambo corūperent. vel vni manerēt z altez corūperēt
Nō scdm. qz mixtio est aliqz entū vniō. Nec pūuz. qz
em miscibilia silt se haberēt vt pus Nec terciū. qz in mē
xtione miscibilia debet se silt hie Scdo sic. qz si mixtio
eēt possibil. vel fieret p diuisione miscibiliū vel sine diu
sione. Nō pmi. qz tūc nō qliter ps mixti eēt mixta Nec
scdm. qz nō p videri quō fiat mixtio nisi p diuisione
Tercio sic. vel miscibilia eēt adēqta p turibz vel pot
ētis vel nō. nō pmi. qz tūc nō agerēt itera se si non s. s.
adēqta. tūc malis corūperēt mētus. **Quarto** sic
nihil p agere vltra gradū pūuz. s. elemēta nō pnt pro
ducere mixtū qd habet formā pfectiorē formis elemēto
rū. z p consequēs misceri nō possunt. In oppositum
est pbs in textu. Pro rōsione.

Primo Sciendū. q postq pbs detmianit
de tactu actōe z passioe. pnt detm
nar de mixtioe. circa quā qtuor det
mīat. pmo an mixtio sit possibil. scdo an fiat p diuisione
miscibiliū. tercio detmīat quō sit z qlia s. miscibilia. qe
ro qd sit mixtio. Pro declaratōe pmi sic

Prima Cōclusio. mixtio differt a gnatōe z corū
ruptōe. augmentatōe diminutōne z alte
ratōe. Prz qz ad generatōem z corruptōez pcurrit ma
teria z forma. z in augmentatōe z diminutōe nutritiū
er nutritū. z ad alteratōez subiectū z forā accūtal. s. for
ma nō miscet materie. qz vtrūqz manet in pūia natura

et eētia. Nec etiā nutrimentū nutritio miscet. qz nutritū manet z nutrimentū corripit. nec accūs miscet cum subiecto. vt figura nō miscet corpi. qz virtūs manet in p̄tia natura. miscibilia aut nō manēt acuti in mixto nec corumpuntur ambo nec alterius. ergo differt mixtio ab omnibus illis iam dictis zc.

Secūda Cōclusio. accētia nō s̄ miscibilia ad inuicē. Patz qz miscibilia habēt esse p se ante mixtionem z post. sed accētia a subiecto separi nō p̄t. Et qz qz non quod dicitur est miscibile euilibet

Tercia Cōclusio. miscibilia in mixto nec penitus s̄ corrupta nec penitus manēt. Prima ps pz. qz miscibilia s̄ separabilia a mixto. q̄ nō s̄ penitus corrupta. Secūda ps pz. qz si manēt penitus s̄ eis nō fieret aliqd vñū

Quarta Cōclusio. miscibilia manēt in mixto potētia z virtute sub eē mixtū. Patz qz nō manēt simpliciter sub actibz p̄ijs. neqz corripitur simpliciter. Et dicere qz manēt potētia z virtute in mixto. z h̄ magis declarabit in cōclusio sequenti. Et istz cōclusionibz patz p̄lo ratiōna ad q̄ntū.

Cōclusio Ultima z ratiōna est. qz mixtio est possibilis. qz ad mixtionem requirit qz miscibilia an̄q̄ miscētur sine sub actibz p̄ijs. sub q̄bus nō manēt nisi potētia z virtute. In mixtione p̄fecta. hęc autē s̄ possibilis. Cōclusio vera. qd̄ erat primum declarandum. Circa secundum punctum declarandum est.

Sciendum Quod arriq̄ nō ponebāt mixtionē fieri ex r̄t̄ā similitudinē miscibilitū ad inuicē. ex q̄bus alterariis fieret vna natura eōis. sed ponebāt mixtionē fieri p̄ diuisionē. p̄ hoc est qz vnūq̄q̄ nū ponebāt v̄tra aliud. z hoc tripl̄. qz qd̄am dixerūt qz mixtio fiebat p̄ iuxtapōem inuicem s̄m sensus. Alij qz fiebat p̄ iuxtapōem inuicem s̄m sp̄m. sicut grana ordēi miscerent̄ in mixto s̄m frumētū. Alij vero dicebāt qz fiebat mixtio p̄ iuxtapōem inuicem s̄m q̄ntitatē. S̄ cōtra hęc dicta ponunt̄ tres cōclusiones

Prima Cōclusio. mixtio nō fit p̄ diuisionē miscibilitū in inuicem s̄m sp̄m z formā. Patz qz talia mīma manēt sub actibz p̄ijs. q̄ nō p̄t facere vnū p se. Itē q̄libet ps mixtiō est mixta. si autē nō eēt mixta mixtio fieret p̄dicto modo

Secūda Cōclusio. mixtio nō fit p̄ diuisionē in inuicem s̄m sensum. qz illud quod eēt mixtū vnū pura nō vidēt acutē. alteri nō eēt mixtū. pura acutē vidētī z s̄m eos oculos habentī. z ita nō eēt mixtio s̄m rē. Item nō quelibet pars mixti eēt mixta

Tercia Cōclusio. mixtio nō fit p̄ diuisionem in inuicem s̄m quātitatē. Patz qz mixtio possibile est q̄ritatē diuidi in inuicem. qz est diuisibilis in infinitū. Et q̄bus pz qz mixtio non fit p̄ diuisionē miscibilitū. Quis miscibilia debēt esse diuisibilia. z p̄ hoc patz secundum declarandū Circa tertium punctum declarandum.

Notandū Quod entū quedā s̄ actiua z passiua ad inuicē. illa. s̄ q̄ h̄nt p̄teritā. s̄ corū que parit̄ qd̄a facilius s̄ diuisibilia z passibilia cuiusmodi s̄ humida. Alia p̄o eū difficultate parit̄. s̄ sicca z dura. S̄t em̄. p̄ isto p̄iecto sex cōclusiones.

Prima Cōclusio. illa q̄ nō p̄municat in materia nō s̄ ad inuicē miscibilia. Patz qz nō s̄ actiua z passiua ad inuicē. s̄ ars medicine nō miscet sanitatē. qz subiectū sanitatē est corpus. ars p̄o medicine in oīa est subiectiue

Secūda Cōclusio. eōicantia in materia et p̄teritā ad inuicē habētia s̄ miscibilia ad inuicē. Patz qz talia s̄ ad inuicē actiua z passiua. q̄ p̄ eoz actionē z passio nem potest causari tertiū ex ipsis.

Tercia Cōclusio. actiuoz z passiuoz ad inuicē magnū eū puo nō est miscibile. patz qz in mixtione nullū miscibilitū v̄z manēt sub actu p̄rio. nō si multū cōponat eū pauco conuertit̄ illud paucū in sui naturā. z ita vna gutta vini nō p̄t misceri ad mille amphoras aque.

Quarta Cōclusio. actiua z passiua ad inuicē potētis z p̄ntibz ad eōra. sic qz vnū nō sufficit corripere alterū. nec ambo tertiū s̄ ad inuicē miscibilia. Patz qz in mixtione ne neutz nec ambo s̄ debēt manere. q̄ debēt esse ad eōra sic qz vnū nō sufficit p̄terere alterz in sui naturā nec ambo tertiū. Et si arguat̄. qz si sint sic ad eōra vnū non potest agere in reliquū. ulla actio fit a p̄p̄tōe maiorz in equalitatis. Rū datur qz ita eōra s̄ miscibilitū nō debz sic intelligi qz vnū elementū non p̄dominat̄ alteri. sed qz vnū nō sic p̄dominat̄ qz sufficit reliquū corripere. z de h̄latius videbit̄ in questione sequenti

Quinta Cōclusio. illa q̄ s̄ se habēt qz vnū est factibile. z reliquū difficulte nō s̄ ad inuicē b̄ miscibilia. Patz qz vnū maneret sub actu p̄rio. z alterū corripere. sicut stannū nō b̄ miscet euz ere. eo qz stannū est facilius diuisibile.

Hexta Cōclusio. facilius diuisibilia s̄ b̄ miscibilia ad inuicē eū puo eū puo applicat̄. patz qz facilius trāsmutant̄. Et h̄ ps qz hūda si nō sint viscosa s̄ facilius diuisibilia z miscibilia. sic vnū eū aq̄. s̄ tñ oleū nō est miscibile eū aq̄ vel vino. eo qz est viscosum z supnata. eo qz h̄ humiditatē actiua. mō acutus est ferri sup̄ aquam. Et omnibz istis patz qz s̄ miscibilia z q̄ v̄o. qd̄ erat declarandū. Et oībus istis patz q̄ritū. s̄ qd̄ sit mixtio. eū em̄ miscibilia nō penit̄ remaneant. nec penitus corripuntur in mixto. s̄ manēt virtutē et emittēt in mixto. id sequit̄ qz mixtio est miscibilitū aliteraroz vnio. id qz forma mixti p̄tialit̄ z eminent̄ p̄tinet formas miscibilitū. z h̄ satis patebit in q̄ntione sequenti an̄ oppositū. Ad primā dem̄ est qz nō corripitur alterz nec ambo. neqz manent simpliciter miscibilia. s̄ manēt virtualit̄ in mixto. Ad secundā d̄bz qz mixtio nō fit p̄ diuisionē. h̄ sit p̄ actōem passiuoz z aliteraroz ipsoz. miscibilitū inter se. Ad tertiā dicit̄ eū q̄libet miscibilia d̄nt ad eōra in potētis z p̄ntibz. Ad v̄rtimā d̄ qz miscibilia nō cedunt̄ effectiue p̄ forma mixti de potentia in actiue in virtute propria. sed hoc fit in virtute superioris generantis.

Ad rōnes De eēn̄ neqz corrupta esse necārium q̄ndo mixta. nec adhuc eodem simpliciter esse que puo. nec componant esse mixtionē eozz nec ad se

De eēn̄ neqz corrupta esse necārium q̄ndo mixta. nec adhuc eodem simpliciter esse que puo. nec componant esse mixtionē eozz nec ad se

Et corruptione

Folio xvi

sum. sed est miscibile quidem quodcumq; bñ de terminabile ens passiuum fuerit et actiuum et tali miscibili. ad homiomenum em̄ miscibile.

De mixto em̄ miscibiliū alteratorū vniō

Querit *Decimo octauo. vtz elemēta for̄ m̄alter manēat in mixto* Arguitur p̄mo q̄ sic auctoritate p̄bi in certis diectis. nō corrūpit̄ alterū neq; ambo. saluaū aū vir tus eoz. iō hoc q̄ dem̄ derelinquūt p̄tus aūt rei nō pōt esse sine substātia eius. q̄ r̄. Secūdo sic mixtio est miscibi litiū alteratorū vniō. qd̄ aūt est alterariū est substātia ac tu existēs. q̄ miscibilia manēt formaū in mixto. Tercio sic nō ponit̄ essentialiter ex elemētis. q̄ elemēta manēt substātiaū in mixto. al̄s nō esset mixtū subaliē mixtū. Quarto sic in mixto qualitates et op̄atōes natura les elemētorū manēt. ergo et ip̄a elemēta formal̄ manēt. Teneo p̄n̄ a. qz p̄p̄ia passio et p̄p̄ia operatio a p̄prio subiecto separari nō possunt. Quinto sic quanto magis aliqua forma est eleuata sup̄ materiā tanto red̄ r̄it̄ materiā magis eleuata. sed forma mixti est forma p̄fectior et magis eleuata forma elemētorū. ergo red̄ r̄it̄ materiā magis eleuata q̄ sit materia elemēti. r̄al̄s aūt eleuatio fieri nō p̄t. nisi p̄ forma elemētorū que mes̄ die s̄t̄ in materia et forma mixti. ergo oportet elemēta formal̄ manere in mixto. Ultimo sic mixtū moue tur naturaliter s̄m natura elemēti predominantis in ip̄so. vt̄ habet p̄hs in libro de celo. ergo oportet elemēta manere in mixto formaliter. al̄s vniū elemētum nō predominaretur alteri

In oppositū Arguit̄ p̄mo. si elemēta manerēt formal̄ in mixto cū differant sp̄c. sequerēt q̄ ip̄m mixtū esset diuersarū specierū et q̄ esset plura entia substātia. Secūdo sic. si elemēta manerēt formal̄ in mixto. vel mixta seiniūcē possenerēt. vel s̄t̄ in qualiter p̄te marcie ad equatē eēt forma. si p̄mū t̄ic nō esset quelibet pars mixti mixta. qd̄ eēt p̄tra natura mixtionis. vel s̄t̄ in quibet p̄te marcie ad equatē eēt forma quatuor elemētorū. hoc aūt videt̄ im̄ possibile. Primo qz in eadē materia essent plēs forme substātiales. et sic eēt plēs acris subales et plura esse. Item ibi videt̄ esse penetratio dimensionū. qz quelibet forma substātiales requirit determinatā q̄ritatez in materia. Item si elemēta manerēt formal̄ in mixto t̄ic manerēt actu in mixto. et p̄ consequens nō eēt magis mixta q̄ ante. Pro responsione

Primo Sciendū. q̄ cōmētorū Auerroy s̄t̄ formas elemētorū esse intēsbiles et remissibiles. Dicit em̄ q̄ du s̄ plices s̄t̄ forme subales. qd̄am s̄t̄ p̄fecte simpl̄ materiā terminātes. cuiusmodi s̄t̄ forme mixtorū. ita q̄ materia recipiēs formā mixti nō est in potētia ad vteriozē p̄fectiozē substātiale. sed forme elemētorū nō actuāte materiā in termino. sed magis s̄t̄ quedā dispositōes et eleuatōes marcie ad actū p̄fectiozē forme recipiēde ideo elemēta dicunt̄ quasi eleuata. et s̄m b̄ d̄r Auerroy s̄ q̄ elemēta p̄p̄ia uou sunt sp̄s. quia nō s̄t̄ gradus determinati in entib; sed magis sunt vie in sp̄s. et s̄m hoc dicit Auerroy s̄ q̄ forme substātiales elemētorū s̄t̄ q̄si medic inter formas substātiales p̄fectas. et formas accidentales. et iō nihil p̄hibet formas substātiales ele

mentoz esse intensibiles et remissibiles. nā s̄m cum nō videtur q̄liter manere possunt elemēta in mixto. et qualiter diuersimode in diuersis. nisi forme ip̄soz possent in tendi et remeri. Et ita s̄m Auerroy s̄ forme elemētorū manēt in mixto s̄m esse remissum. et in diuersis mixtū diuersimode remittunt. nā in vno mixto magis remittit̄ vniū elemētū q̄ aliud. in alio aūt mixto p̄ oppositū est ita q̄ s̄m diuersos gradus remissionis elemētorū s̄t̄ diuersi gradus mixtionū. sed quando elemēta sunt. in seipsis et separata forme elemētorū sunt ibi in esse intēsbiles. Sed si Auerroy s̄ intelligat q̄ forme substātiales elemētorū pur sunt de genere substātiales sunt intēsbiles et remissibiles. hoc est impossibile. qz esse substātiale cum sit p̄mū in analogia entis in indiuisibili cōsistit. si em̄ ibi esset intētio et remissio oportet q̄ inter p̄radictoria eēt mediū. s̄ inter esse et nō esse. cū forma substātiales dar eēt simpl̄. Sed si Auerroy s̄ intelligat q̄ forme subales elemētorū acceptoz s̄m esse p̄p̄icū et naturalē. p̄ q̄nto s̄t̄ actiuat passiuā sunt intēsbiles et remissibiles. sic em̄ vterū dicit qz q̄litates p̄me que sunt p̄ncipia subalia elemētorū. p̄ quāto elemēta s̄t̄ actiuā et passiuā s̄t̄ intensibiles et remissibiles. sicut em̄ de rōe hoīs albi ē albedo ita et de rāte elemētorū acceptoz sub actōe et passione sunt qualitates p̄me. Alius est modus r̄ndendi Alberti et Auerrois ad q̄stionem. dicūt em̄ q̄ elemēta habēt duplex esse. s̄ substātiale et p̄mū. et eēt accidētale et s̄cūm.

Itē esse substātiale duplex est. quoddā est integrum et p̄fectū siue liberū. et tale habet quodlibet elemētū in se ip̄so. Aliud est esse substātiale ligatū et diminutū siue fractū. et tale esse habet elemētū alteratū et cum alio mixtū. Dicit ergo Albertus q̄ elemēta manēt in mixto. quantū ad esse ligatū p̄mū et fractū. et etiā q̄ntū ad esse actūale. sed nō manēt in mixto quantū ad eēt liberū et integrū. et hanc materiā tractat Albertus diffuse in tercio de celo et in iūdo. insequēdo Auerrois. S; alius ē modus r̄ndendi Agidij de thoma in sequēdo Thomā. Dicit em̄ Agidius q̄ vna forma p̄t virtual̄ et em̄ neter cōtineri in alia. Forma em̄ in p̄fecta p̄t neter em̄ neter et virtual̄ in forma p̄fecta. sicut vegetatiū in fen sitiuo. et sensitiuū in rōnali. ita q̄ sensitiuū p̄t qd̄quid ve geratiū et adhuc plus. igit̄ vegetatiū est em̄ neter in sensitiuo. s; non actual̄ et in p̄p̄ia forma. al̄s essent due forme. sed vegetatiū est in sensitiuo. sicut trigonū in re rragono. vt̄ d̄r Aresto. in secūdo de aia. R̄nder q̄ Agidius ad questū q̄ forme elemētorū p̄t neter in forma mixti virtual̄ et em̄ neter. sed nō manēt in mixto forma liter et actual̄. ita q̄ s̄t̄ diuersē forme a forma mixti. im̄ mo forma p̄t neter p̄tualiter formas elemētorū ē simplex in sua essentia et indiuisibil̄. Prima p̄ p̄. qz forme elemētorū p̄ se o; dinant in forma mixti. q̄ in eo p̄tual̄ manēt. nā forme subales et sp̄s r̄x se h̄nt sicut numeri. vt̄ d̄r p̄hs in octauo metaph. vñ sicut minor numerus p̄t neter in maior. ita forma im̄ p̄fecta in p̄fectiozē. et s̄m h̄ mixtū ē subaliter mixtū. qz nō solū manēt elemēta p̄tual̄ q̄ritū ad formas seu p̄tutes archales. vt̄ qd̄a male int̄telligit Auz. imo manēt elemēta q̄ritū ad formas subales q̄ reletuāt p̄tual̄ et em̄ neter in simpl̄i forma subali mixti. Et s̄m h̄ p̄t̄t facill̄ solu rōes aū oppo^o s̄t̄. q̄ fore elemētorū et archales uō manēt in mixto s̄m actus. p̄ p̄tū. sed manent in quadā forma v̄l qualitate cōplexio nali. que se habet vt̄ mediū quoddā inter q̄lites p̄mas. Et est h̄mōi q̄tras cōplexionalis p̄p̄ia dispo marcie

ad formam mixti. sic q̄ p̄z q̄ forme elementoz manent in mixto formaliter et eminet. vt bñ pb̄at rōes post op̄ positū. Et hec vltima respōsio videt̄ pb̄abilior. Altertus em̄ in tercio de celo nō videt̄ loqui fm̄ opinione p̄ am. sed ibidē ex parte opinione Auitēne. siue em̄ loquit̄ fm̄ opinione p̄ria siue nō positio sua est pb̄abil̄ et iustis iudicibz. sed hec vltima videt̄ pb̄abilior vt dictum est.

Rōes aut̄ ante oppositū facte et post oppositū sustinendo vtrāq̄ positō nem. s. Alterti et Egidij de rhoma soluitur p̄ ea que dicta sunt in questione. Et hec de questione. et p̄ p̄ns de toto p̄ libro de ḡn̄atōe et corruptōe

Recapitulatio primi libri

de generatōe et corruptōe

Primus liber continet tres tractatus. Primus tractatus habet quatuor capitula.

In p̄mo p̄hs p̄ponit intentionem suā in hoc libro. et reprobat opiniones antiquorum non distinguentū generationem ab alteratione.

In secundo reprobat opiniones distinguentium ap̄ parenter generationem ab alteratione. s. Platonis et Democriti ibi. Et itaq̄.

In tercio disputatiue inquir̄. vtz sit alq̄ generatio simpl̄ vel non. et quō distinguatur a generatōe fm̄ qd̄ ibi. Determinatis autem his.

In quarto ostēdit quō fm̄ veritatē distinguatur generatio simpl̄ a generatōe fm̄ quid tam in eodem genere q̄ in diuersis. ibi. Propter qd̄ autem

Secundus tractatus h̄z quatuor capitula

In p̄mo p̄hs determinat de alteratōe. ponendo differentiam eius a generatōe. assignādo d̄n̄am vtriusq̄ et d̄n̄am generatōis a ceteris mutatioibz

In secundo ponit d̄n̄am augmētatōis a ceteris mutatioibus tā ex p̄te terminoz. q̄ ex p̄te mōi immutatio nis. et ostēdit q̄ subiectū augmētatōis sp̄ est q̄tū et corpus. ibi. De generatōe et corruptōe

In tercio pb̄abiliter inq̄rit de modo q̄ fit augmētatio. et ostēdit quid sit illud qd̄ auget. ibi. Suscipiendū em̄.

In quarto fm̄ veritatē determinat de mō quo fit augmētatio. ostendendo p̄ditōes augmētationis. et de terminat de illo quo fit augmētatio qd̄ est nutrimentuz. ibi. Qm̄ aut̄ questū est.

Tercius tractatus habet quatuor capitula.

In p̄mo pb̄at q̄ h̄ est determinandū de tactu. de facere et pati. de mixtione. et in speciali tractat de tactu. p̄prio et metaphisico.

In secundo determinat de actōe et passione q̄tū ad q̄l̄itates agētis et patiētis ostēdendo quō debeat esse sita in potentia et tactu dissimilia in p̄ncipio augmētatōis et iusti ne actu similia. ibi. De facere et

In tercio determinat de mō actōis et passiōis tā fm̄ opinionē antiquoz. q̄ fm̄ veritatē. ibi. Qm̄ aut̄.

In quarto determinat de mixtione. ibi. Reliquū aut̄. et sic finitur primus liber.

Emixtione q̄dem igitur et tactu et de facere et pati dictuz est quo modo existūt in rebo trāsmutandibz fm̄ naturā. Amplius autē et

de generatione et corruptōe aliqua et simpliciter

quō est. et p̄pter quā eām. sicut aut̄ et de alteratōe dictū est qd̄ alterari. et quā habet d̄n̄am eoruz

Reliquū aut̄ p̄siderare circa vocata elementa corporoz. generatio em̄ et corruptio omnibus natura p̄sistentibz substantijs nō sine sensibilibz corporibus. Hoz aut̄ subiectā materiā. hi q̄dem inquirūt esse vnā. puta aere m̄ ponētes aut ignē aut aliqd̄ mediū hoz. aliqd̄ corpus ens et sepa bile plura p̄ numerū vno. hi q̄dem ignē et terrā hi aut̄ et hec et aere m̄. tereū hi q̄ et hec et aquas q̄rtum vt Empedocles ex q̄bus p̄gregatis et segregatis et alteratis p̄tingere generatōem et corruptōem in rebz. Qm̄ q̄dem igit̄ p̄ima p̄ncipia et elementa bñ habz dicere. sicut p̄fessuz ex q̄bus trāsmutatis aut fm̄ p̄gregatōem et segregatōem. aut fm̄ aliam trāsmutatiōem cōtingit generatōem esse et corruptōem. sed faciēs tes q̄dem vnā materiā ex p̄dicta. hanc autē sepabilem et corporeā peccāt. Impossibile si ne p̄trarietate eē corpus hoc sensibile. aut em̄ leue aut graue. vel calidū vel frigiduz. nec eē infinitū hoc. quod q̄dam dicūt eē p̄ncipiū. Ut aut̄ in thūmeo scriptū est. nullā bz determinatiōem. Nō em̄ dixit manifeste Pandexes. si se perat̄ ab elonētis nec vtrūq̄ nihil dicens eē subiectū aliquod vocatis elemētis prius. Verbi gratia animi operibus aereis. certe et hoc nō bene dicitur hoc modo dictum: Sed quoz q̄dem alteratio est ita. quoz autem generatio et corruptio impossibile illud enuncian ex quo generatum est. Sed tamen inquit lōge verius esse aurum dicere vnū quodq̄ esse. Sed elementis entibus solidis vsq̄ ad planiciē factis dissolutōem. Im possibile aut̄ mat̄ et materiam p̄nam planiciem esse. Nos autē dicimus esse aliam aliquam materiam vnā corporum sensibilium. hanc autem non sepabilez sed se eum cōtrarietate ex qua generant̄ vocata elemēta. Determinatum est aut̄ de his certis in al̄s. Sed tamen qm̄ et hoc mō sunt ex materiā corpora p̄ma determinandū et de his p̄ncipiū et p̄imum existimantes eē materiā inseparabilem q̄dem subiectā aut̄ p̄trariis. Neq̄ em̄ calidū materia est frigidū nec calidū sed subiectū a m̄boz. q̄ propter p̄mū q̄des q̄ potentia corpus sensibile p̄ncipiū. secundo

autem contrarietates. dico at verbi gratia caliditas et frigiditas. tereio aut iam ignis et aqua et talia: Hec aut transmutantur ad invicem. non ut Empedocles et alij dicunt. semper enim esset altera ratio. contrarietates autem non transmutantur. Sed non minus et ut corporis qualia et quantia dicendum principia: alij cum supponerentur et non dicunt quare aut hec aut tanta

Arca initium se

condi libri de generatioe et corruptioe querit primo. Utrum qualitates prime sint principium formale elementorum. et materia prima que est in ens in potentia sit principium materiale ipsorum. Arguit primo quod non contra primum actus non potest esse principium formale substantie. sed qualitates prime sunt accidentia. ergo non possunt esse principium formale elementorum. que sunt substantie. Secundo sic. quod vni est actus nulli est substantia. sed qualitates prime mixti sunt accidentia. ergo qualitates prime elementorum non sunt substantie et per consequens non sunt principia formalia elementorum. Tercio sic per secundam premam quesiti. si materia que est in ens in potentia sit principium materiale elementorum. aut e se parabilis ab ipsis elementis vel eorum qualitatibus aut non separabilis. Ad secundum. quod tunc elementa non essent corruptibilia. Ad primum. cum sit in ens in potentia quod se non potest existere. In materia non est principium materiale elementorum. In oppositum est philosophus in primo de secundo capitulum huius secundi libri. Pro responsione

Primo Sciendum quod postquam philosophus determinavit in primo libro de generatioe et corruptioe. augmentatioe. diminutioe vel alteratioe. et de his que huiusmodi motibus deserviunt. scilicet actu actione. passione. et mixtione. Quod sequitur determinat in isto secundo de natura generatorum et corruptorum. Et quod per naturam elementorum inest naturalis elementaris generatio et corruptio. et quod qualitates prime actiue et passiue sine quibus non fit transmutatio ad formam per se primo insunt elementis. et per elementa insunt elementaris. id quod in hoc secundo libro philosophus intendit determinare de natura generatorum et corruptorum in quadam vltimate parte que est materia libri. dignum est ut prius consideret de generatioe et corruptione elementorum. quod generatio et corruptio sunt transmutationes naturales. et in omni transmutatione naturalis aliqua materia esse subiecta. et etiam esse aliqua principia prima. id primo philosophus inquit de principio materiali elementorum. et de principijs formalibus eorum idem autem determinat de generatioe et corruptione elementorum et de transmutatione eorum. Circa primum ergo

Secundo Sciendum quod ut sepe dictum est. antiqui determinantes de principio materiali rerum materialium triplici sunt. nam quedam posuerunt plura principia materialia et inter istos aliqui posuerunt finita. et alij infinita. Alij vero posuerunt vnum principium materiale. scilicet vnum elementum pura ignem vel aquam. vel aliquod medium inter ignem et aerem. et isti dixerunt istud medium separatum esse a contrarijs. sed iste opinio est improbare fuerunt in principio primi libri. et etiam in primo philosophorum Nam tam ponentes plura principia materialia quam vnum non

potuerunt saluare distinctionem generatiois ab alteratione eo quod ponebant illud principium materiale vel esse actu esse vel entia. ideo prius supponit philosophus quod licet sint quatuor que vocantur elementa. que sunt principia in generatioe et corruptioe et sunt principia corporum mixtorum. tamen ista elementa resoluuntur in vnum primum principium corporum materialium respectu cuius sunt principia. et illud principium materiale sibi vendicat nomen materie. et est elementum primum simpliciter ideo cum loquitur Aristoteles de illis quatuor corporibus non dicit ea esse elementa. sed vocata elementa. quia nomen elementum primo conuenit materie prime que est primum principium in compositioe. et vltimum in resolutioe. et secunda ratio conuenit quatuor primis corporibus

Prima Conclusio. ad secundam premam quesiti materia prima que est in ens in potentia est principium materiale elementorum. Probat quia quatuor elementa sunt corpora. ut patet ad sensum. et non sunt actus simplices cum sint passibilia. nec sunt potentie pure cum sint actiua. ergo quod sunt disposita ex actu et potentia. et cum sint prima in generatioe et corruptioe ut prius supponit. non resoluuntur in corpora per se. ergo quod eorum resolutio sit in actu per eentiam et in potentia per esse. et per primum materiale principium eorum est materia prima que est in ens in potentia. que eadem materia separari non potest a quibuslibet elementorum. nec ab eorum contrarijs. sed se est sub aliquo forma et sub aliquo priore. tunc successiue separatur a quibuslibet elementorum. et a quibuslibet contrarietate. ut prius dicebat. Sed per responsioe ad primam premam quesiti

Sciendum Elementa prout dupliciter considerantur. Vno modo sunt in corpore esse substantia le. absolute sumpta. prout sunt constituta ex forma corporeis et materia prima. et sic vtrique elementum est in genere substantie. Alio modo sunt esse materiale et physicum. ut sunt actiua et passiua admutice hoc notato ponit

Conclusio Rationis ad primam premam quesiti licet qualitates prime non sint principia subalia elementorum constitutiva ipsa in esse subali absolute sumpta. sed tamen principia formalia ipsorum constitutiva ipsa sunt actiua et passiua ad invicem. et prout habent esse materiale. Prima pars patet per duas primas rationes an oppositum. secunda pars patet quia elementa constitutur in esse materiale per illas formas per quas efficiuntur prime actiua et passiua. sed per qualitates primas elementa efficiuntur proxime actiua et passiua. ergo. Et quod patet quod licet qualitates prime non sunt de ratione elementorum prout de ipsis agit in libro de celo et mundo vbi considerantur prout quod mobilia sunt ad vbi. licet etiam non sunt de ratione ipsorum prout considerantur a metaphisico qui abstracte a motu et a materia sensibili. sunt tamen de ratione elementorum prout elementa considerantur in hoc libro. quia in istolibro elementa considerantur prout sunt generabilia et corruptibilia actiua et passiua admutice. hoc autem conuenit ipsis per qualitates primas. Unde non est inconueniens aliquid esse de ratione alicuius rei vno modo accepte. quod non est de ratione ipsius alio modo considerate. et per hoc patet solutio ad secundam rationem an oppositum. Prima ratio arguitur per primam partem secunde conclusionis. et tertia ratio an oppositum soluta est in responsione secunde partis que sit in prima conclusione.

Quoniam igitur querimus sensibilis corporis principia. hoc autem est tangibile. tangibile

nūc cuius est sensus tactus. manifestus quā nō omnes proprietates corporis spēs et principia faciunt sed solū q̄ s̄m tactū et s̄m proprietatem dicit. et s̄m tangibiles proprietate. nō neq; albedo et nigredo et dulcedo et amaritudo. s̄m autē nec aliaz sensibiliū proprietatum aliqua facit elementa. quāis prior visus tactu. q̄ propter et subiectum p̄us. sed nō est corporis tangibilis passio. s̄m q̄ tangibile est. sed s̄m aliud: et s̄m tangit natura p̄us ipso aut tangibile dicitur. s̄m q̄ prime differentie et proprietates. sunt autē proprietates s̄m tactū. he. calidū frigidū humidū siccū graue leue durū molle. lubricū. aridū. asperū. leue. grossū subtile. Horū autē graue q̄dem et leue. nec actiua: nec passiva. nec em̄ in faciendo aliqd aliud. nec in patiēdo ab alio dicunt. Oportet autē actiua et passiva ad inuicem esse. elementa. miscēntur em̄ et trāsmutant in inuicem. calidū autē et frigidū et siccū et humidū. hec q̄des actiua erūt hec autē passiva dicunt. calidū em̄ est quod cōgregat homogenia. segregare quod inquit facere ignē. q̄gregare est que eiusdē tribus. s̄m tangit em̄ extollere alienigena. frigidū autē q̄ cōtingit et cōgregat. Siccū et s̄m frigidū et nō eiusdem tribu. humidū autē indeterminatū propro termino bñ terminabile ens. siccū autē bñ terminabile alterū subtile aut et grossū et lubricū et aridū et durū et molle et alie differentie ex his sunt. Quā em̄ repletū est humidum q̄ nō est. de terminat quidē bñ determinabile aut ens. et q̄ sequit tangētē. subtile autē repletū. subtiliū aut partium et paruarū partium repletū. totū em̄ totū tangit. subtile autē maxime tale. manifestus quā subtile q̄dem erit humidū. grossū autē siccū. Rursum autē lubricū q̄dem humidū. lubricū em̄ humidū aliquid passiuū est velut oleum: aridū em̄ quod p̄fecte siccū. Quā p̄pter et coagulata s̄m p̄pter defectiōne p̄prie humiditatis. Amplius molle q̄dem humidū. molle em̄ quod subiectū in seipm̄. et nō trāsmutat q̄dem facit humidū. et ideo nō est humidū molle. s̄m molle humidū. durū autē siccū. durū em̄ est quod coagulātū est. coagulātū autē siccū. Dicunt autē siccū et humidū in multis. opponitur autē siccū et humidū. et rursus humidū et siccū et coagulātū. oīa em̄ s̄m siccū et humidū p̄us dictorū. quā em̄ humido opponitur siccū. et humidū q̄dem est q̄d habet alienam humiditatem superficierentis infusum aut q̄d in p̄

fundo: siccū autē q̄d priuat̄ hac. palam quā q̄dē humidum erit humidū. oppositum aut siccū p̄mi siccū. Rursum aut humidum et coagulatum s̄m humidū quidē est q̄d habet p̄prie humiditatem in profundo. infusum autē q̄d habet alienam humiditatem in profundo coagulātū aut q̄d priuat̄ hac. q̄ propter et horū erit s̄m quidē siccū. s̄m aut humidū. Manifestum igit quā oēs alie differentie reducunt ad p̄mas quorū. he aut nō amplius in minores. neq; em̄ calidum q̄d siccū. vel q̄d humidum. neq; em̄ humidum q̄d calidū. aut q̄d frigidum. nec frigidum et siccū. nec sub inuicē. nec sub calido et humido s̄m. quā propter ne cesse quatuor esse has

Querit Secūdo. vtrū em̄ sint quatuor qualitates p̄me. Arguitur p̄mo q̄ s̄m pauciores. quā illud q̄d p̄supabū dicitur dicitur vni soli cōuenit. sed p̄mi per s̄m abundantiā dicitur. ergo est solū vna p̄ma qualitas. Secūdo sic. frigiditas est p̄uatio caliditatis. vtrū habet secūdo de celo. q̄ nō est qualitas p̄ma. Probat p̄ma. q̄ p̄uatio est posterior suo habitu. Tertio sic. calidū et frigidū sunt qualitates actiue. humidū et siccū s̄m qualitates passiue. vtrū habet in textu. sed agēs est p̄us parente. ergo solū due s̄m qualitates prime. s̄m calidū et frigidū. Quarto sic. lumē est qualitas p̄mi corporis. et est causi oīm qualitatis elementorū ergo est solū vna qualitas p̄ma. s̄m lumē. vel si quatuor qualitates elementorū sūt qualitates p̄me. tūc erūt quatuor prime qualitates. In oppositū est p̄us in tertio capitulo lo p̄mi tractatus huius secūdi. Pro ratiōne

Primo Sciendū. q̄ postq̄ Aristo. ostēdit q̄ qualitates p̄me sunt principia forma elementorū p̄stitutorū in esse materialis et trāsmutabilis p̄ter p̄uatiōne inter qualitates cōuenientes corporibus generabilibus et corruptibilibus iste s̄m p̄me que p̄tinēt ad sensum tactus. et s̄m quatuor tales nō plures neq; pauciores. Pro quo sic hec

Prima Conclusio. inter qualitates sensibiles p̄uenientes corporibus generabilibus et corruptibilibus in quatuor huiusmodi qualitates tangibiles q̄ sunt sensibiles sensu tactus s̄m priores. Q̄d probatur. q̄ sicut sensus tactus est fundamentus oīm sensui et p̄mus. sine quo nō p̄t esse alius sensus. ita oportet q̄ qualitates sensibiles sensu tactus sint p̄ores alijs qualitatibus sensibilibus p̄ alios sensus. et q̄ alie qualitates sensibiles nō possunt esse sine p̄mis quatuor tangibilibus. p̄ma tenet. q̄ qualis est ordo in p̄teritis. talis debet esse ordo in obiectis. Itē corpora generabilia et corruptibilia in quatuor huiusmodi s̄m actiua et passiva. sed q̄cumq; s̄m actiua et passiva nata s̄m se tangere. q̄ qualitates tangibiles sunt priores. sicut quibus nō possunt esse alie qualitates in corpore. Ex p̄clusione sequit q̄ oēs alie qualitates sensibiles p̄ alios sensus causant a qualitatibus p̄mis. q̄ p̄mum in vno q̄ genere est causa oīm que s̄m illius generis

Secūda Conclusio. inter qualitates tangibiles tūc quatuor s̄m qualitates p̄me. probat q̄d septem s̄m p̄teritas qualitates qualitatū tangibilium. vtrū calidū frigidū humidū siccū: graue leue. durū molle. lubricū aridū. asperū

lene grossum et subtile. sed quoniam vltime p[er]rarierates res
ducunt ad primas duas p[er]rarierates et ducunt non re
ducunt ad se in mutuo nec ad potes. Et tunc due sunt p[er]rari
erates p[ri]me tangibiles et quoniam quatuor qualitates p[ri]me tangibiles.
Minor declarat p[ri]mo quod sunt qualitates tangibiles. quod sunt ac
tie et passive ad iunct. Et sunt fragibiles. Ans p[ri]mo. quod calidum
habet congregare ontogenia. et dillegare eutrogenia
sed frigidum habet congregare ontogenia cum eutro
genia et ita iste qualitates sunt actiue. vnde calidum
calefaciendi eleuar illud quod est subtile. et sic conuigit
subtile cum subtile et derelinquit deorsum grossum cum
grosso. et sic dicitur congregare ontogenia et dillegare eutro
genia. sed frigidum h[ab]et p[ro]movere et coagulare quod mouet a cir
ciferentia ad cent[rum]. sed calidum mouet a centro ad circ[um]
ferentia. non frigidum co[m]gregat subtile cum grosso et ita con
gregat eutrogenia. humidum autem dicitur quod est bene terminabi
le termino alieno et male termino p[ro]prio. Sed sicca est be
ne terminabile termino p[ro]prio et male termino alieno Ter
minari autem termino p[ro]prio aur alieno no[n]at passionem. et
ita humidum et siccum sunt qualitates passiuue. calidum et
frigidum sunt qualitates actiue. Est tamen hic

Sciendum

Sciendum est quod calidum et frigidum non sunt
iste qualitates actiue quoniam in
dum sunt passiuue immo sunt
minoris resistentie quod alie. Sed dicunt actiue quod sunt magis
actiue quod humidum et sicca et humidum et sicca non dicunt passiuue sic
quod non sunt actiue. Et quod minus sunt actiue alius. quod a ralie qualita
tes tangibiles reducuntur ad istas quatuor inductiue declara
tur. nam graue reducitur ad frigidum. frigiditas enim est causa
uiratis. leue autem reducitur ad calidum. nam caliditas est causa
leuitatis. calidum enim dillegat et rarefacit. et ita in modis
ca materia facit magna quatuor et p[er] p[ri]mo laurat. et p[er]
oppositum frigiditas condensat. Et facit multum de materia
sub qua operatur et sic facit grauitate. Sic molle reducitur
ad humidum. molle enim facit cedere alteri sicut et hu
midum. Durum autem reducitur ad sicca. nam quoniam aliquid desiccatur
indurat sicut p[er] deluto lubricum enim reducitur ad humidum
catere. nam lubricum h[ab]et humiditatem aliquid passiva sicca
te. sicut oleum h[ab]et humiditatem aerea et ita nihil est lubricum
nisi sit humidum. Aridum autem reducitur ad sicca. nam aridum idem
est quod perfecte sicca. ita terra micupar arida. sicut asperum re
ducitur ad sicca et leue ad humidum. nam asperum dicitur quod h[ab]et p[er]
tes aliquas alius supermineres. quod se non p[ro]fluere. leue
autem dicitur cuius nulla pars superminet alteri. et hoc p[ro]pter humi
ditatem eo quod humidum sunt ad pres decliniores. sicut grossum
sum reducitur ad sicca. et subtile ad humidum. nam subtile est
bene receptiuum alterius sicut humidum. et grossum est ma
le terminabile termino alieno sicut sicca. p[ri]mo quod alie cons
rrietates reducunt ad primas duas. et ille non reducunt
ad se inuicem nec ad aliquas partes puenientes corp[or]ibus
generabilibus et corruptibilibus. quod dicitur p[ro]pter lumē quod est q[ui]
litas p[ri]mi corp[or]is. et est bene causa quatuor qualitatū p[ri]marū
Et sic patet responsio ad questionem quod enim sunt quatuor q[ui]
litates p[ri]me. Et est hic.

Sciendum

Sciendum est quod humidum dicitur dupliciter
vel in re. Uno modo dicitur
quod h[ab]et humiditatem naturale
sicut aer vel aqua. Alio modo quod h[ab]et humiditatem extrinsecam
ca et hoc dupliciter. vel h[ab]et ea in profundo et tunc dicitur insus. vel
h[ab]et ea solū in superficie tunc dicitur humidum. Et si quod an alie q[ui]
litates possint solū puenire elementis in sua naturali dis
pone extrinsecis. Respondet quod alii illarum p[oss]unt puenire elementis

et alii non. Ille enim qui non requirunt mixturem qualitatū p[ri]marū
boni pueniunt elementis naturaliter dispositis sicut sunt que
lene grossum subtile. Et ille qui causant ex alii mixturem qua
litate p[ri]marū non pueniunt elementis naturaliter dispositis sicut
cui sunt lubricum aridum et humidum. Ex quod patet. quod alie qualitates
sensibiles alio sensu a sensu tactus non pueniunt elementis
naturaliter dispositis cuiusmodi sunt colores et odores et sic
de alijs. quod tales p[ro]sequunt mixturem elementor[um] et dicitur
minuta p[ro]portione g[ra]tū p[ri]marū facta p[er] actōem et pass
sione ear[um] ad inuicem. vnde h[ab]et in terra vel aq[ua] possit esse forma
le coloris quod est lumē. tunc si sunt naturaliter disposite non est
ibi materiale coloris quod p[ro]sistit in p[ro]portione g[ra]tū p[ri]s
marū. Et enim aq[ua] sit quod dulcis vel amara hoc est p[ro]p[ter] mix
tione aquar[um] retrahit vel aliquid humidum

Ad rationes

Ad oppositum Ad p[ri]ma dicitur quod li
p[ri]mu dicitur negare et non
affirmatiue. vel dicitur quod in q[ui]
libet ordine est tunc vnu p[ri]mu mo quatuor qualitates sunt de quod
tuor ordinibus Ad secundam dicitur quod si p[ro]paretur calidum et
frigidum ad inuicem sunt ordinem h[ab]ent et unguentum isto modo ca
liditas est p[ro]p[ter] frigiditate. Sed si attendere ordo cause
et causati vna non est p[ro]prio alia. caliditas enim nunquam caus
sar frigiditate p[ro] se nec e conuerso Ad alias duas patet
solutio ex dictis.

Et nota autem quatuor elementa sunt. eorum autem quod
tuor sex pingatōes. p[ro]traria autem non inna
ta sunt. dicitur calidum enim et frigidum esse idem. et rur
sus humidum et sicca impossibile. Manifestum
quoniam quatuor erunt elementor[um] pingatōes calidum sic
cum. calidum et humidum. et rursus frigidum et humi
dum et frigidum et sicca. Et affectum est hoc secundum rationes
simplicibus appentibus corp[or]ibus et ignis et aeris.
a q[ui] et terre. ignis enim calidus et sicca aer autem calidus
dus et humidus velut cuaporatio enim aeris a q[ui] fr
gida et buda terra autem frigida et sicca. quod p[ro]p[ter] ve
ronabiliter distribuantur dicitur in p[ri]mis corp[or]i
bus et multitudine eorum quod tuor sit secundum rationem

Quoniam enim quod simplicia corpa elementa faciunt
bi quod vnu. bi autem duo. bi autem tria. bi autem quatuor fa
ciunt. Quicquid igitur vnu dicitur solū. demum defica
te et raritate alia gnan. His p[ro]p[ter] duo facere
p[ri]ncipia et rap et d[omi]num. aut calidum et frigidum.
hec enim actiua. vnu autem supponit quod admodum
materia. Qui autem ino[ra] duo faciunt vt puenientes
igne et terra media mixturem faciunt h[ab]et puta ae
re et aqua. sicut autem et quod tria dicitur quod admodum pla
to in diuisionibus mediu cum mixturem facit. et fe
re cadē dicitur et quod duo. et quod tria dicitur p[ro]p[ter] quod bi
quod in duo incidit media. et bi autem vnu solū fa
ciunt. Quidam autem et mox quatuor dicitur vt impedo
cles. p[ro]gregat autem et bec in duo. Igne oia alia op
Do i.

ponit. nō ē at ignis z aer z unūq; p̄dictorūz
 simplex s̄ mixtū. Simplicia at̄ talia q̄dē s̄ nō
 tū eadē. Verbi gr̄a. Nō s̄ ille igni igneum nō ig
 nis. z q̄d aeri aereū s̄l̄t at̄ z in aliq̄o. Ignis at̄ ē
 sup̄abundātia caliditatis. quēadmodū glacies
 frigiditatis. Coagulatio at̄ z arsiō sup̄abundā
 tie q̄dā sunt. hec q̄dē frigiditatis hec at̄ calidi/
 tatis. Si igit̄ glacies ē coagulatio hūidi z frig
 idi. z ignis erit arsiō calidi z sicci. iō nūl nec ex
 glacie generat̄. neq; ex igne. Entib; aut̄ quoz
 simplicib; corpib; vtriusq; p̄m̄oz est unūq; q̄z
 Ignis em̄ z aer ei⁹ q̄ ad terminū fert̄ Terra at̄
 et aq̄ ei⁹ q̄ ad mediū. z extrema q̄des z sincera
 ignis z terra. media at̄ mixta magis aq̄ et aer.
 et vtraq; vtriusq; p̄traria Igni q̄dē em̄ cōtrariū
 aq̄. aeri at̄ terra hec em̄ cōtrarijs passionib;
 constituta sunt

Quarto Tercio. vtz sunt tm̄ quoz elemēta. At̄ p̄mo q̄
 s̄ pauciora elemētū em̄ ē ex q̄ sit aliqd̄ p̄m̄ i ex
 istere iduisibili sp̄ē in aliā sp̄em. hec aut̄ diffini
 tio soli matie p̄ p̄uest. q̄ tm̄ vna elemētū. s̄ matia p̄ma

Sedo sic arguit̄. q̄ s̄ pla q̄z sex s̄ p̄binatōes q̄lira/
 zū p̄m̄ az. s̄ s̄ sex elemēta. z p̄na. q̄z nūer⁹ elemētōz su
 r̄n̄t ex p̄binatōe q̄lira zū p̄m̄ az. Tercio sic. q̄ncz sunt
 r̄n̄t⁹ simplices. s̄ q̄ncz s̄ corp̄a simplicia. s̄ oc corp̄us
 simplex est elemētū. s̄. Quarto sic. plura s̄ mixta q̄
 quatuoz ergo plura sunt elemēta q̄ quatuoz

In oppositū est **Aristo**. in textu. p̄ r̄sione
Primo Sciēdū q̄ postq; p̄bs. pbavit q̄ tm̄
 quoz s̄ q̄lirates p̄ actie et passie
 q̄ s̄ p̄ncipia formalia elemētōz. p̄n̄r
 ex nūero h̄m̄sī q̄liratū. p̄bat nūer⁹ elemētōz. p̄ quo

Secundo Sciēdū. q̄ h̄ nō elemētū p̄
 accipi m̄lris modis. vno⁹ p̄
 p̄stūte vt elemētū sit illd̄ q̄d p̄
 m̄ū ē in p̄pōe simplr z ē resolutōe vltimū simplr. z h̄ mō
 matia d̄ elemētū resp̄cū corpoz nataliū z vt dicit̄ q̄dam
 i ista acceptōe diffinitū ē elemētū a p̄ho. v. meta. q̄ eo mō
 q̄ allegatū ē in p̄ma rōe an̄ oppositū. q̄dā tm̄ dicit̄ q̄ illa
 etiā p̄uest quoz elemētis Alio⁹ accipit elemētū m̄n⁹. p̄p̄e
 s̄z. p̄ oi p̄ncipio intrinseco z p̄ se alie⁹ rei. z h̄ mō nō elemētū
 et se extēdit ad materiā z formā. Tercio⁹ accipit elemētū
 tm̄ in resp̄cū z in aliq̄ ḡnē z non simplr sicut̄ quoz corpa
 simplicia in ḡnē corpoz dicit̄ elemēta. q̄ s̄ p̄ma z sim/
 plicia z nō resolutū in alia corpa. sed alia s̄z mixta resolu
 unt̄ in ip̄a tm̄ nō s̄ elemēta simplr. q̄z resoluunt̄ in mas
 certā z formā ex q̄bus p̄ponunt̄

Tercio Sciēdū. q̄ h̄ p̄siderāt elemēta p̄nt s̄
 adinuicē trāsmutabilia. z nō s̄ trāsmutabilia nisi p̄ q̄lirates p̄mas. iō
 p̄ueniēs ē ex p̄binatōe q̄lira zū p̄m̄ az in hoc libro assig
 nare nūer⁹ elemētōz. his p̄missis sit

Conclusio R̄s̄at̄ ad q̄litez. tm̄ quoz
 elemēta z nō plura nec
 pauciora accipiendo elemē
 tum tercio modo. probatur. quia qualitates prime sunt
 principia formalia elemētōz. s̄ p̄az aut̄z qualitarum

sex sunt p̄binatōes q̄z vna est calidi cū frigidū. alia calidi
 di cū sicco. tertia calidi cū humido. q̄tra frigidū cū humi
 do. q̄nta frigidū cū sicco. z sexta humidū cū sicco. s̄z ha
 r̄ū p̄binatōnū due s̄z iuriles z impossibiles. s̄z p̄ma z
 vltima. q̄z vna p̄trariū nō est natū p̄binari cū alio. s̄ s̄c
 tm̄ quoz elemēta. sicut s̄z quoz p̄binatōes viles quoz
 oz q̄lira zū p̄m̄ az. Et cū iste q̄lirates p̄stituant elemē
 ta in esse p̄h̄sico z trāsmutabili. vt dicit̄ est p̄ius. sequit̄
 q̄ tm̄ quoz erunt elemēta. z hoc est p̄ueniens his q̄ sen/
 sui appent. Videm⁹ em̄ q̄ ignis est calidus z siccus et
 aer est calid⁹ z humidus z q̄ aq̄ est frigidū et humidū
 et terra est frigidū z sicca. z ad hoc adducit̄ p̄bus testio
 niū. nā nullus cor̄ q̄ posuerit corpa simplicia esse elemē
 ta z p̄ncipia nūer⁹ quaternariū. z q̄lir
 eoz quodām modo posuit quoz elemēta vt declarat̄ in
 textu. Itē q̄libet elemētū sibi determinat̄ vna qualita/
 tē in summo. z cū sint quoz q̄lirates sequit̄ q̄ sunt qua
 tuoz elemēta. nā ignis primo est calidus. aer primo ē hu
 midus. aq̄ primo frigidū. z terra primo sicca

Primo Dubitat̄. ex quo q̄libet elemētū
 determinat̄ sibi certaz qualitate in
 sumo q̄re nō s̄ufficit vna q̄litas a d̄
 p̄stitutionē vnus elemētū. Potest dici q̄ elemēta s̄z cor
 pora trāsmutabilia ad inuicē. z iō opz q̄libet esse actis
 vū z passiuum. z tra in q̄libet elemētū est vna q̄litas per
 quā est actiuū z alia p̄ quā est passiuū

Secundo Dubitat̄. de locis elemētōz. ad
 istd̄ sc̄is p̄ r̄sio ex libro de celo
 et mō. Ignis em̄ est simplr sur/
 sum z terra est simplr p̄m̄ q̄d. vñ q̄ ignis sit sursum simplr p̄c̄
 sic on̄ di supponēdo q̄ mixta mouent̄ fm̄ naturā elemētū
 p̄domināns i ip̄oz q̄ libet d̄sc̄it in suo loco naturalē
 et q̄ null⁹ mor⁹ naturalē est ad infinitū s̄z ad certū termi
 nū. Tūc arguit̄ sic. Videm⁹ sensib̄l̄ ignē vel flāmā in
 q̄ p̄d̄nat̄ ignis tēdere sursum z nō mouet̄ sic fm̄ naturā
 aq̄ vel terre q̄z tūc deberet d̄sc̄edere. nec fm̄ naturā ac/
 ris. q̄z tūc deberet d̄sc̄erere in loco aeris. s̄ se q̄ mouet̄
 fm̄ naturā ignis. z cū null⁹ mor⁹ sit infini⁹ sequit̄ q̄ tē
 dit ad aliq̄ locū sursum. s̄ p̄tē sup̄ aerē z p̄ p̄ns loc⁹
 naturalē ignis est sup̄ aerē sursum simplr.

Tercio Dubitat̄. an ignis z aq̄ magis p̄ri/
 ent̄ q̄ ignis z terra. R̄s̄ del⁹ q̄ si elemē
 ta p̄siderēt in quētū s̄z grauiā z leuia
 et mobilia ad vbi sic plus p̄riant̄ ignis z terra q̄ ignis
 et aq̄. q̄z plus distāt. Sed si p̄siderentur fm̄ q̄ mobilia
 ad formā quo nō p̄siderātur hic tūc plus p̄riant̄ ignis
 et aqua q̄ ignis z terra. q̄z simplr plus distant̄ quantū
 ad tales formas

Ad rōnes An̄ oppo^m Ad p̄inas p̄r dicit̄
 q̄ illa diffinitio p̄p̄terit quoz
 elemētis p̄mo z nō materie p̄
 me. q̄ materia p̄ma nō ē alie⁹ sp̄ē Ad sc̄dam d̄cū est
 q̄ due p̄binatōes q̄lira zū p̄m̄ az s̄z iuriles Ad t̄rciā d̄z q̄
 nō s̄z nūl quoz mor⁹ simplices fm̄ sp̄ēz sp̄ē alissimā cō
 ueniētē corpb; corruptibilib; vt p̄batū ē in li. de celo.
 celū ei nō veit in p̄stitutiōz sub̄az q̄nābiliū z corruptibi
 liū fm̄ suā sub̄az sic elemēta s̄z solū fm̄ p̄t̄c̄ iō ū vocat̄
 elemētū Ad q̄r̄ā d̄z q̄ sicut ex certo z d̄finito uūe/
 ro l̄faz p̄nt fieri infini⁹ d̄cōes ita ex nūero elemētōz
 certo z pauco p̄nt fieri plura mixta iūo infinita s̄z ind̄i/
 uiduis fm̄ diuersos gradus mixtionis.

Et corruptiōe

Folio xix

Sed tñ simplr q̄tuor entia vni⁹ vnūq̄qz terra q̄dē em̄ sicci magis q̄ frigidī. aq̄ at̄ frigidī magis quā humidī. aer autē humidī magis quā calidī. Ignis at̄ calidī magis quā sicci.

Queritur Quarto. vtz cullēt elemētoꝝ primo pueniat vna q̄lis ca s pma. vbi gratia. vtz terra s̄ pmo sicca. aqua pmo frigida. aer pmo humidus. z ignis pmo calidus. Arguit pmo q̄ nō de terra z aq̄. nā quod magis distat a fonte calor̄is est maxime frigidū sed terra maxime distat ab ipso celo q̄d est fons calor̄is. q̄ terra est maxime frigida z nō aqua. Secōdo firmat q̄ effectus grauitatis q̄ sunt graue densum cōpacum magis pueniūt terre q̄ aque. Secōdo arguit tūter de aqua. illud maxime conuenit altitū q̄d ab eo difficilime remouet. sed humiditas difficilius remouet ab aq̄ q̄ frigiditas. q̄ frigiditas r̄mora ab aq̄ adhuc ē humiditas aqua est magis humidā q̄ frigida. Tercio sic de aq̄ arguit q̄ humidū est humectare q̄ maxie humidū ē maxime humectare. sed aqua magis humectat q̄ aer vtz oter experientia q̄ aer nō est pmo humidus sed aqua

Quarto arguit de igne caliditas exurit z deficac̄ q̄ maxima caliditas maxime deficac̄. igit si ignis est maxime calidus sequitur q̄ erit maxie siccus z p̄ p̄ns vel am̄te q̄l̄itates cōueniāt sibi in sommo vel neutra sibi p̄uic

In oppo^o est p̄bs in q̄tro caplo h^o sedi. p̄ r̄sione Sciendū. q̄ p̄ter p̄mū argumentū

Primo facitū an̄ opositūz dr̄ dñs Alber^o terrā esse magis z pmo frigidā Et ad Arestotele dicere aquā esse pmo frigidā z terram pmo siccā dr̄ Albertus. q̄ p̄ pmo nō denorat ordinem elementoz. sed ordinē qualitatū vni elemēto cōueniētis. ita q̄ non est intentio p̄bi dicere q̄ aqua est magis frigida seu pmo frigida vel frigidior ceteris elementis. sed sensus est q̄ aqua est pmo frigida. i. cui s̄r frigida et humidā p̄ prius quatuor sibi frigiditas q̄ humiditas. et s̄o vult dñs Albertus z q̄dam aliū q̄ terre sit frigidior aqua. z q̄s̄us hec opinio sit p̄babilis tñ insequēdo Egidium de roma Contra eū arguit pmo sic. p̄m Arestotelem q̄tuor q̄l̄itates prime cōstituunt nūmex q̄ tetnāz r̄um habere vna istaz qualitatū primaz pmo Sz q̄d est pmo tale est maxime tale vt̄ habet secōdo metaphisice. vt̄ ignis q̄ est pmo calidus est maxime calidus q̄ aqua que est pmo frigida ceteris elementis erit frigidior.

Secōdo sic nūc cullēt elemētoꝝ pueniret pmo vna q̄l̄itarū primaz z oibus alijs p̄ ipm̄ n̄ possz saluari p̄pleta mixtio imo possz fieri mixtō absc̄p̄ q̄ p̄currāt oia elemēta ad ipm̄. p̄ p̄na. q̄ mixtū d̄z p̄cip̄ are naturā vni elemētoꝝ p̄m vna q̄l̄itate sicut mixtū nō p̄cipat naturā ignis nisi p̄ calidū. q̄ si ignis non est pmo non opz mixtum p̄cipare caliditatem ab igne z sic de alijs elemētoꝝ. Tercio sic. si pmo diceret ordinem qualitatū vni elemētoꝝ conueniētū sequeret q̄ vna z eadē qualitas possit inesse pmo pluribz elemētis. pater p̄sequētia q̄ si aer esset pmo humidus non respectu alioꝝ elemētoꝝ. sed solum respectu sui calor̄is non esset inronuc̄s niens q̄ aliud elemētū esset pmo humidus respectu etiam alioꝝ elemētis. ex quo sequit̄ vltres

ius q̄ non possit assignari numerus elemētoꝝ. s̄m nūmex qualitatū primaz. imo possent esse plura elemēta q̄ qualitates prime. cum vna qualitas possit pluribus elementis pmo cōuenire. opozret q̄ dicere q̄ ly pmo v̄car excessum respectu alioꝝ elemētoꝝ. z ita aqua s̄st p̄mo frigida z magie in ordine ad alia frigida. z terra maxime sicca. vt̄ dr̄ Arestote. expresse in rextu Sed ad soluc̄dum p̄mū argumentū an̄ opositum.

Notādū Lymegidio q̄ duplex est calor quidā est calor celestis. Alius est calor elementaris. calor em̄is elemētaris deficac̄ exurit z consumit. Sed calor celestis viuificat nutrit z augmētat. nō tñ est intelligendū q̄ s̄t duo calores distincti s̄m esse in eodem. sed calor in quāz rum est qualitas ignis in virtute p̄p̄ia habet incinerare et cōsumere sed idem calor in quāz rum est instrumentū vniuersalis agentis scz cal̄i vel agentis p̄ticularis mixtū erit habet generare fouere z nutrire. Et s̄m̄t̄r̄ diceret de frigiditate dr̄ ergo q̄ aqua frigiditate elemētari ē frigidior terra. sed terra est frigidior aqua frigiditate celestis. plus em̄ distat a celo terra q̄ aqua non tñ est imāgī nādum q̄ frigiditas sit p̄uuario calitatis et q̄ causat q̄ causa p̄uaria caliditatis. q̄ frigiditas est qualitas p̄ se z p̄positua habens cām distinctā a cā caliditatis. his p̄missis ponitur.

Cōclusio Responsalis ad questū. Cullēt elemēto cōuenit pmo z maxime vna qualitatū primaz ita q̄ ignis est pmo calidus. aer primo humidus. aqua pmo frigida. z terra pmo sicca. patz cōclusio primo q̄ ignis sit primo calidus. q̄ caliditas est nobilissima q̄l̄itas. q̄ est maxime actua ergo debet nobilior elemēto. tale aut̄ est ignis q̄ situat̄ circa corpus celeste scz in cōsp̄cauo orbis lune. Item ignis est p̄p̄inquissimus fonti calor̄is. q̄ est maxime calidus. ex quo sequit̄ q̄ aer est pmo humidus. q̄ aer est calidus z humidus z nō est pmo calidus. q̄ hoc cōperit igni. q̄ est pmo humidus. se quāt̄ vlt̄erius q̄ aqua est primo frigida. q̄ aqua est frigida z humidā sed non est primo humidā. q̄ hoc cōperit aeri ergo est primo frigida. sequit̄ vlt̄erius q̄ terra est primo sicca quia terra est frigida z sicca sed non est pmo frigida. quia hoc compet̄t aque ergo est primo sicca. ergo conclusio vera

Primo Dubitat. an quo dicit elementum habeat duas q̄l̄itates in summo. qz remissio sit p̄ p̄rariū. nā q̄l̄itates s̄t simplices. Ad dubiū r̄idetur p̄ozmiter sicut ad p̄dicta q̄ q̄libet elemētū hz vnam qualitatem in summo vt̄ dicitur est z aliā determinat sibi q̄l̄itate inesse remisso vt̄ sic q̄l̄i dispō ad aliā q̄l̄itatē que est in summo Sed p̄siderā dū est q̄ aliter cōperit aeri q̄ sit calidus et aliter cōperit mixto. nā mixtū dr̄ calidū p̄ p̄cip̄ ardem p̄m̄ calidū q̄d est ignis. z est humidū p̄ p̄cip̄ ardem p̄m̄ humidū q̄d est aer. z ita mixtū non hz calorē simplicē sed mixtū cum suo p̄rario. sed aer nō sic est remissē calidus. vt̄ in calorē re suo sit p̄mixtio frigiditatis. qz non hz calorē ab alio s̄z habet a natura p̄p̄ia a qua habet ealem calorē in p̄p̄ia in ordine ad humiditatem que sibi cōuenit in summo qz humiditas in summo z caliditas in summo nō possunt simplices. z ita caliditas aeris t̄p̄ara est quasi dispositō ipsius ad humiditatem. z ita p̄portione abuliter dicitur de alijs elementis.

Secundo Dubitat. vtz calor ignis z aer
sint eiusde speciē z sicut querens
do de alijs qualitatibus in elemen-
tis. Et videtur q non. qz vnus forme fm spem est vna
opatio fm spem. Sed humiditas aeris nutrit ignem et
humiditas aque corrūpit ignē. sicut calor ignis vrit z
incinerat calor aut aeris fouet z vegetat. q differunt spē
In oppositū arguitur si sic sequeretur q essent plures q
litates prime speciē differētes qz quatuor. Ad dubiū
dicit q calor ignis z aeris sunt eiusde spē specialissime ex
sist diceretur de alijs. Ad rōnes aut oppositū dubij dicit
q qualitates prime sunt instrumenta formaz substanz
rialiū ipoz elementoz. ideo nihil phibet caloz in igne
in qntum est instrumētū ignis habere aliam opationē
qz hater calor aeris p quanto agat virtute forme aeris
qz forma substantialis ignis speciē differt a forma sub-
stantiali aeris vtriusqz tamē calozis idem est actus scz
caufacere licet tñ nō sit idē effectus z ita diceret de alijs.

Ad rōnes An oppositū factas. prima
cū cōfirmatione sua soluta est
Ad scdam dicit q in aq cale-
facta remane humiditas. qz ignis principalit agit in aq
quā rōne calozis. id qm ignis corrūpit aquā primo corrū-
puit eius frigiditātē sed si aqua corrūperetur ab alijs
quo siccō putā terra vel vento primo corrūperet ei? huius
miditas dicit vterius q frigiditas est magis actiua q hu-
miditas. id frigiditas est minoris resistentie qz magis ac-
tiua sunt minoris resistentie vt dicitur est als. ideo nō seq-
rur si frigiditas primo remoueat ab aq qz aqua nō sit p-
mo frigida. Ad tertiā dicit q aqua est magis scōpacta
q aer. ideo magis obstruit poros cozpoz z magis ipsa
humectat dicit vterius q alie pprietates humidi que sit
fluere z esse facilliter diuisibile z male terminabile termi-
no pprio tene aut termino alieno prius pueniunt aeri q
aque. Ad quartā dicit q nulla forma agit in subiectus
pprium inqntū huius. vtz dicit q caliditas est instrumē-
tum forme ignis. ideo agit fm qz erigit forma ex natura
ignis. ideo non oportet q sit ignis sit in aq calidus. p-
sit magis siccus. Rō enim procedit ex falsa imaginatōe
imaginatōe q vna qualitas sit causa efficiens alterius
quod non potest dici cum quatuor qz itates elementoz
sint prime nec vna dependet ab alia in genere cause effi-
cientis. vt dictum est prius.

Quoniam aut determinatū est pns qz simpli-
cibus corpibus ex inuicē generatio. Si
aut z fm sensum videtur ex inuicē generata nō
em esset alteratio? fm tactus em passiones al-
teratio est: est ddm qz modus ad inuicē trans-
mutatōis. z vtz omne ex omni generari possi-
bile aut hoc qdem possibile. hoc aut impossibi-
le. Quoniam qdem igit omnia inuicē sunt ad in-
uicē trāsmutari manifestū. Generatio quidem
em in contraria z ex his cōtrarijs. elemēta aut
omnia habent contrarietātē ad inuicē. qz diffe-
rentie sunt cōtrarie. sed his qdem em ambe cō-
trarie. Verbi gratia ignis z aque. hoc quidem em
siccum z calidum. hoc aut frigidū z humidus.
his autē altera solum. Verbi gratia aeri z aq.

hoc em calidū z humidum. hoc autem frigidū
et humidus. qua propter vniuersaliter quidem
manifestū. quoniam in me ex omni generari inna-
tum est. Jam aut fm vnū quodqz non difficile
videre quomō qdem omnia ex omniū erunt.
differt aut in citius z tardius. z in facili? z dif-
filius. Quocūqz em habent symbolū ad inuicē
cem. veloz hoz trāsmutatio. Quocūqz autem
nō habent. tarda. qz facilius est vnus qz multa
trāsmutare. Verbi gratia. ex igne quidem erit
aer altero trāsmutato. hoc em erat calidum z
siccum. hoc aut calidū z humidus. quā propter
si dominabit siccum ab humido. aer erit. Rur-
sus aut ex aere aqua erit. si dominabit calidus
a frigido. Hoc qdem em fuerat calidū z humi-
dū. hoc aut frigidū z humidū. Qua propē trā-
mutato calido aqua erit. eodē mō ex aqua ter-
ra. z ex terra ignis. habēt em ambo ad ambo
symbola. aqua qdem humidū z frigidus. terra
aut frigidum z siccū. quā propter dominatē hu-
mido terra erit. z rursus qm ignis calidus z sic-
cus. terra aut frigida z siccā. Si cōmūpetur
frigidū ignis erit ex terra. Quā propter inanse-
stum qz in circuitu erit generatio in simplicib?
cozpozibz. z facilius hic modus trāsmutatōnis
qz symboloz existit his que deinceps. Ex igne
aut aquam. z ex aere terrā. z rursus ex aqua z
terra aerē z ignem contingit quidem generari.
difficilius aut quia plurimum est trāsmutatio.
Necesse em si erit ex aqua ignis cōmūpi z fri-
gidū z humidū. z rursus si ex terra aer corrū-
pi z frigidū z siccum. similē aut si ex igne et ae-
re aqua z terra. necesse em ambo trāsmutare.
hec igit tardior generatio est. Si aut vnuscu-
iusqz est alterū corrūperet. facilius quidem nō ad
inuicē autem trāsmutatio. Sed ex igne qui-
dem z aqua erit terra z aer. et ex aere z terra ig-
nis z aqua. Quando qdem em aque corrūpe-
tur frigidū. ignis aut siccus aer erit. Relinquitur
em huius qdem calidum. huius aut humidus
Quando aut ignis qdem calidus. aque antez
humidū. terra erit. quia relinquitur huius qui-
dem siccū huius quidē frigidū. Similiter aut
ex aere z terra ignis et aqua. quando em aeris
corrūpetur calidum. terre antez siccum aqua
erit. Relinquitur em huius qdem humidū huius
vero frigidum. Quando autē aeris humidus
terre aut frigidū ignis. quia relinquitur huius
calidum. huius aut siccum que qdem erit ig-
nis. Confessa aut sensu ignis generatio. maxi-

em ignis flamma. hec aut fumus ardens. fu-
 mus aut ex aere et terra. In his aut que p con-
 uenientia non cōtingit corrupto utroq; altero
 corrupto elementoz fieri transmutationem in
 unū corpoz. quia relinquunt. In ambob; au-
 tem eadē aut contraria. ex neutro autē contigit
 generari corpus. Verbi gratia. Si ignis qui-
 dem corrumpetur sicca. aeris autē humidus
 Relinquat in ambob; ealidū Si autē ex utro-
 q; ealidum: relinquunt cōtraria. sicca; et humi-
 dum similiter aut et in alijs. In omnibus em
 his que p consequentia existunt. hoc qdem idē
 hoc aut contrariū. quapropter simul manifestū
 quonia que ex uno in unū transiūt uno corrup-
 to generant. que autē ex duobus in unū pluri-
 bus. Quonia qdem ergo omnia ex omni gene-
 rant. et quo inuicē generant dictum est

Queritur Quāto. ut ex quolibet ele-
 mento p̄ immediate generari
 quolibet elementū Ar-
 guitur primo q non. qz impossibile est aliquid totū ele-
 mentū corrupti. ergo impossibile est ex quolibet elemē-
 to fieri quodlibet. Secōdo sic. Ignis existens in cōcauo-
 lune n̄ p̄t immediate p̄uerti in aquā vel terrā. oportet
 em q̄ p̄s trāsmutetur in aerem aut saltē q̄ trānsit per
 rationem aeris eo q̄ de sōne eoz. que trāsmutantē q̄
 scilicet tangant. ergo rē. Tercio sic. Ex igne nō p̄t
 generari aer. quod sic patet. qz opz ignem requirit in cas-
 lore quod non videtur possibile. ergo rē. Quarto sic
 Ex terra non potest generari ignis. Nō patet. q̄a sic
 oportet for: mā ignis eē in densiori materia vltz q̄ sit
 aer. vel formā terre in aere posse i cariori materia q̄ sit
 aq̄ vel aer. utroq; autē videtur impossibile. q̄ rē.
 In oppositum est p̄bus in terra. p̄ r̄sione.

Sciendum Postq̄ Ar̄stotele. inuesti-
 gantur nūm; elementozū ex
 numero qualitarum primas-
 rum. et ostendit qualiter elementa ordinantur ad inuicē
 p̄m situm. et qualiter se habent ad q̄itates primas. Cō-
 sequenter agit de transmutatione ipsoz ad inuicē. Cir-
 ca quod ostendit tria. Primo ostendit qualiter ex quo-
 libet elemento p̄t generari quodlibet. Secōdo declarat in
 quibus est facilior transitus et in quibus non. Tercio ostē-
 dit ex quibus duobus elemētis potest fieri certū et ex q̄-
 bus non. et de his tribus videbitur p̄ ordinē in presenti
 questione Pro declaratione primi primo supponitur q̄
 p̄bus hic agit de elemētis p̄m suoz esse naturale prout
 sez sunt constituta ex qualitatibus primis et p̄m q̄ inter
 ea sumitur ordo p̄m ordinem qualitarū primaz. et ideo
 in titulo questōis ly immediate debet capi vt negat me-
 dium qualitatū suoz formaz substantialiū elemētōz
 alioz. non autē vt negat mediū locum. ita q̄ si ex terra
 fiat ignis non oportet q̄ prius p̄uertat in aquā. deins-
 de in aerem et p̄lequetur in ignē. sed immediate ex terra
 fiat ignis. q̄uis anteq̄ fumus eleuatus ex terra cōuertat̄
 in ignem trāseat per loca media. Supponitur scā-
 do q̄ quodlibet elemētū cuiuslibet elemento est contrariū

quod patet sic. quia sunt due qualitates prime p̄uenien-
 tes cuiuslibet elemento quaz vna est vnius cōtrarietatis
 et alia alterius. q̄ suppositio vera. Tercio supponitur q̄
 vnum elementum non potest totum p̄uerti in aliud. q̄a
 fieret deo: d̄natio in vniuerso. Et ita cum dicitur quod
 liber elemētū potest trāsmutari in quodlibet. ibi nō de-
 beret quodlibet capi collectiue et improprie. sed debet
 capi distributiue. scz prout distribuit p̄ singulis parti-
 bus cuiuslibet elemēti. elemēta em nō sunt trāsmutabi-
 lia ad inuicē nisi p̄m p̄es. et p̄ hoc soluit prima rō an-
 te oppositum. His p̄missis ponitur.

Cōclusio Responsalis. Ad primū pun-
 ctum qd̄ erat questū. Ex quo-
 libet elemento potest immedia-
 te generari quodlibet. patet qz quodlibet elemētū com-
 municat cū quodlibet in materia et h̄z p̄trarietate ad ip-
 sum in vna qualitate vel duab; ergo quodlibet elemē-
 tum p̄t generari ex quolibet elemento immediate. et sic
 patet primū punctū declaratū. Pro secundo puncto est
 videndū in quibus est facilior transitus et in quibus non.

Sciendum Elemēta dicunt̄ symboli-
 sari q̄ p̄ueniunt in vna q̄-
 tate p̄m spēm et p̄trariant̄ in
 alia Un̄ symbolū d̄z a syn q̄ est con et bolos similitudo
 et p̄uenientia. et ita elemēta symbolifantia sunt p̄ueniē-
 tia in vna qualitate. et hoc nō symbolifant omnia elemē-
 ta q̄ in loco immediate subī sūt sitaata. ut ignis et aer cō-
 ueniunt in calido. aer et aqua in humido. aqua et terra in
 frigido et terra redeundo circulariter ad ignem p̄uenit in
 sicco cum ipso. sed q̄cumq; duo elemēta non habet se im-
 mediate in loco nō symbolifant vt ignis et aqua q̄ p̄tra-
 riantur in duabus q̄titatibus et sūt aer et terra. Secun-
 do supponit̄ q̄ facultas trāsitus attenditur penes q̄-
 est paucior a p̄ se corrumpi. qz vbi pauciora corrupiunt
 ibi est minor resistentia et p̄ p̄s maior actio et sic facilior
 transitus. His suppositis ponitur

Conclusio In elemētis h̄ntibus sym-
 bolū facilior est trāsitus q̄-
 in nō h̄ntibus symbolū. patet qz facilis est trāsmutatio
 in unū q̄ multa. sed habentia symbolū trāsmutant̄ vna
 sola q̄titate p̄ se corrupta. sed non h̄ntia symbolū non
 trāsmutant̄ nisi plures q̄titates trāsmutentur. q̄ rē. Et
 si obijciatur q̄ ex hoc videtur se q̄ q̄titas symbola ma-
 nec eadē ingenito q̄ prius fuit in alio corrupto. quia di-
 cit̄ p̄bus q̄ vna sola qualitas trāsmutat. R̄ndetur q̄
 facultas trāsitus in p̄posito non attendit penes hoc qd̄
 est pauciora accidentia corrupi. sed penes hoc quod ē
 pauciora p̄ se et a suis p̄trarijs corrupi. modo vna q̄-
 tates symbola b̄n̄ corrupi ex p̄trarijs. itēz in eadem fat
 spēm. non tū corrupitur a suo cōtrario nec p̄ se et p̄m eaz
 nō sit resistentia imo p̄m cā paties p̄uenit cū agente et ita
 iuuat actionē agentis. Et p̄ hoc p̄ solutio alterius obie-
 ctionis q̄ posset fieri p̄ p̄ctem q̄ esset eq̄ facilis trāsitus
 in nō h̄ntibus symbolū sicut in h̄ntibus. qz sicut in non h̄nti-
 bus symbolū sūt duo resistentia ex p̄te paties. ita sūt duo
 agētia in h̄ntibus symbolū et est vnu agēs et vnu resistes.
 modo sūtis est. portio vnius ad vnu et duoz. ad duo. d̄
 crū est em q̄ q̄titas symbola p̄ quā paties p̄uenit cū agē-
 re iuuat actionem agentis et facit facilitiorem transitum.
 et sic patet secundū punctum declaratum. Pro ter-
 cio puncto

Secūndus liber

de generatione

Sciēdum

Quod dupl'r potest intelligi ex duob; elemētis generari terciū. Vno nō p̄ intelligi q̄ in virtute duoz; elementoz; generatur terciū, vel potest intelligi q̄ in virtute alicuius rereij trāsmutātis illa duo elemēta generetur aliud terciū distinctum ab vtroq; Iuxta hoc sic hec

Prima

Cōclusio p̄ isto p̄cto. Ex q̄buscunq; duob; elementis non hñ r̄ib; sym/ bolū virtute p̄tia p̄r generari terciū elementū distinctū ab vtroq; p̄z nā ex igne z ex aq̄ corru/ pra siccitate ignis z manēre eius caliditate, z corru/ pra frigiditate aque remanēte eius humiditate fit aer. Vt cor/ rupa caliditate ignis remanēte eius siccitate z corru/ pra humiditate aque remanēte eius frigiditate fit terra. et sicut ex aere z terra posset fieri aqua z ignis v̄ p̄z inu/ enti. Quod aut ex aere z terra fiat ignis adducit p̄hs exem/ plū sensibile. q̄ flamma nō est nisi fumus ardens. fumus autē generat ex terra ignem z aere. ergo ex terra z aere fit ignis. quare conclusio vera

Secūda

Cōclusio. Ex duob; elemētis habentibus symbolū virtute p̄tia non p̄r generari terciū. p̄z q̄z cum vnum elementū ageret in reliquū vel solū qualitas sym/ bola remaneret z alie due corrumperent. vel alie due re/ maneret z q̄ritas symbola corrumperet. sed neutro mō p̄r p̄stitū elemētū. q̄ nec vna q̄ritas neq; due contrarie p̄r p̄stitūere vñū elementū. q̄re cōclusio vera

Tercia

Cōclusio. ex q̄buscunq; duob; elemētis siue habentibus symbolū siue non virtute alicuius rereij ipsa trāsmutā/ tis potest fieri terciū elementū singularisacū z distinctū ab vtroq; p̄z. quia sol vel ignis ex aqua z terra q̄ sim/ bolū corrumperendo ambas qualitates aque z frigidit/ atē terre potest generare ignē. Et similiter ex aere z terra que non symbolisat corrumperendo scz humiditatē ac/ ris z frigiditatem terre sol potest generare ignem. Et si similiter deduceretur facilliter de alijs elemētis. z sic p̄z terciū punctum declaratum.

Ad rōnes

Ad oppositū Ad primā pas/ sive solutio. vñū ei elemētū nō potest totū p̄ueri in aliud q̄a fieret deordinatio in vniuerso cū destrueretur vna de p̄/ mis z subtilitatibus partibus vniuersi. sed tamen p̄m partem vnum elementum potest mutari in aliud.

Ad secundam dicitur q̄ ignis existens in concavo orbis lune potest immediate mutari in terram. Fini im/ mediationem formarum licet non p̄m im/ mediationem loci. Ad tertiam dicitur. q̄ cum ex igne fit aer calis dicitur ignis ex consequenti remittitur. quia aer agit in ignem per suam humiditatem corrumperendo siccitatem ignis ideo ex consequenti remittit caliditatem eius. v̄/ terius dicitur q̄ ignis minime resistit z ideo cito corrum/ pitur z propter lenitatem sue corruptionis non facilliter percipitur remissio in qualitatibus eius. Ad quartā tam dicitur q̄ propter imperfectionem formarum elemē/ toz cum terra est in via corruptionis forma eius potest manere in materia rariore q̄ sit aqua. sicut patet in exa/ latioue in qua dominatur siccum terrestrē q̄ tamē rariore est aqua. Et similiter forma ignis in principio generatō/ nis potest esse in materia densiore q̄ sit aer vt p̄z de fu/ mo. quare rē.

Ad m̄ ad huc sic respiciemus de his. Si em̄ est naturalis corporum materia. vt vide tur q̄busdā aq̄ z aer z q̄ talia necesse aut vñū esse. aut duo hec. aut plura. Vñū q̄dem vtiq; om/ nia nō possibile esse. verbi gr̄a. Aerē om̄ia aut aquā. aut ignē. aut terrā. si trāsmutatio est in cō/ trariū. z trāsmutat in contrariū Si em̄ erit aer si q̄dem p̄manet. z alteratio erit. z nō generatio Simult autē neq; ita videtur. vt aqua sit simul et aer. aut aliud q̄dēcunq;. erit igit aliqua p̄tra/ rietas z d̄ria. Cuius habebit aliquid altera p̄/ ticularis ignis: verbi gratia caliditacō. sed tamen nec erit ignis aer calidus. Alteratio enī tale et nō generatio. Simult autē rursus si erit aer ex igne calido in cōtrariū trāsmutatio erit. existet igit aer hoc. z aer erit frigidū aliquod. Quā/ propter impossibile ignē aerē calidū esse. simul em̄ idem frigidū z calidum erit. aliud aliqd̄ igit p̄ter ambō idem erunt. z aliqua materia com/ munitis. eadē autem ratio de omnibus. q̄m nō est vnum horuz ex quo omnia. sed tamen neq; aliud aliqd̄ p̄ter hec velud mediū aliqd̄ generis z aque vel aeris z ignis illoz autē gros/ sius. horuz autē subtilius. erit em̄ illud aer z ig/ nis enim cōtrarietate. sed p̄uatio alterum con/ trarioz. Quapropter non cōtingit illud solū esse vñū. vt inquit q̄dam infinitum cōprehen/ dens. Simult igit quodcunq; horum aut q̄dez nihil. si igit nullum sensibile prius his. hec vti/ q; erunt omnia. Necesse igit aut semp manen/ tia z immutabilia ad inuicē aut trāsmutabi/ lia z aut omnia. aut hec q̄dem. hec autē non vt in thimco plato scripsit. Quā q̄dem igit trāsmu/ tati inuicē necesse est. demonstratū est prius et q̄m non sicut cito aliud ex alio dem̄ est prius. q̄m hñtia q̄dem symbolū citius gñant ex ad in/ uicē. nō habētia aut tardius Si q̄dem igit cō/ trarietas vna est p̄m quā trāsmutant necesse duo cē. matia em̄ medium insensibilis ens z in/ separabilis ens. Quā autē plura vidēt entia. due vtiq; erūt q̄ m̄ine. Duab; igit entib; non possibile ē tria cē scz quoz quēadmoduz vidēt. tot cī p̄ingatōes erūt. scz ei ex m̄ib; duas ipos/ sibile ē gñari q̄ p̄rie s̄z ad inuicē. De his q̄dē igit dem̄ ē p̄. Quā at q̄ trāsmutāt ad inuicē iposibili/ le p̄ncipiū aliqd̄ eoz esse aut in extremo aut me/ dio ex his manifestū. in extremis quidē igitur nō erit. Quā ignis nō erunt aut terra omnia. z eadem rō si dicamus ex igne aut terra esse om/ nia. Quā autē neq; mediū vt videt quibusdāz

aut quidem et in igne trāsmutatur et in aqua
 aqua at̄ et in aere et in terrā. vltima autē nō am-
 plius adinuicē. Oportet aut̄ stare et nō in infi-
 nitum ire hoc in rectitudine ad vtrāq;. Infi-
 nite em̄ contrarietates in vno erūt. Sit terra g. a q̄
 y. aer. a ignis. p. si ergo a trāsmutat̄ in p. et y cō-
 trarietas erit eorū q̄. a. p. sit hec albedo et nigre-
 do: nirsus qz in y. a. erit alia nō em̄ eadē. y. et p.
 sit aut̄ siccitas et humiditas. a. quidē siccitas y
 aut̄ humiditas. qua propter si quidē manet al-
 bum existet aqua humida et alba sicut nigra
 erit aqua. in cōtraria em̄ trāsmutatio. Necesse
 igit̄ aut̄ nigrā aut̄ albā esse aquā. sit itaq; al-
 bum p̄mū. Similiter igit̄ et. p. y. existet siccitas.
 erit igit̄ et. p. ignis trāsmutatio in aquā
 contraria em̄ existit. ignis em̄ p̄mū quidē nigz
 erat: deinde aut̄ siccū. Palam vtiq; qm̄ oibus
 ex adinuicē erit trāsmutatio et in his qm̄ in g
 terra existunt reliqua et duo simbola nigruz et
 humidum. hec em̄ nō iungunt̄ vnq;. Qm̄ at̄
 in infinitum nō possibile ire qd̄ futuri ostēdere
 ad hoc prius venim? manifestū ex his. Si cō-
 trarius ignis p. in alio trāsmutat̄ et nō reuoluit̄
 verbi grā. in. v. contrarietas igit̄ inter p. et x. alia
 existet p̄ter p̄cedās. Nulli ei idē supponit̄. g. y
 a. p. q̄. x. Sit ergo p. k. r. f. k. aut̄ vtiq; oib; exi-
 stet. g. v. b. p. Trāsmutant̄ em̄ inuicē. si em̄ hoc
 qd̄dem sit nodū demonstratū est. s; illud manife-
 stum. qm̄ si rursus. x. in aliud alia erit contrarie-
 tas. et q̄. g. existet et. p. similit̄ aut̄ sp̄ cū adicc-
 to contrarietas aliqua existet eius q̄ aut̄ Quapro-
 pter si infinita: et contrarietates infite vni existēt
 si at̄ hoc nō erit diffinire nihil nec gūare. Opor-
 tebit em̄ si erit aliud ex alio tot trāsmutatio. Quali-
 tates et amplius plures. Quapropter in que-
 dam quidē nunq; erit trāsmutatio. verbi grā.
 Si infinita media necesse infinita elemēta. Am-
 plius aut̄ neq; ex aere igne trāsmutatio. si infi-
 nite contrarietates sunt. fiunt aut̄ et oia vni. Ne-
 cesse em̄ omnes existere in inferioribus qd̄dem
 p. q̄ superiorum. his autem q̄ inferiorū. Quapro-
 pter omnia vni erunt. Admirabit̄ autēz
 aliquis dicentes plura vno elementa corporū
 vt nō trāsmutant̄ inuicem. sicut empedocles
 inquit quomodo contingit eis dicere compa-
 rabilia elementa. Sed tamen dicit sic. hec em̄
 equalia omnia esse. si ergo s̄m quātum neces-
 se idem aliquid esse existens in omnibus cō-
 parabilibus quo mēsuratur. Verbi gratia.
 Si ex aque pugillo erunt aeris pugilli. g. idēz

aliquid erāt igitur ambo si mēsurantur eodē
 si autem non sic s̄m quātum comparabilia. vt
 quantum ex quāto. sed s̄m quātum potest. ver-
 bi gratia. Si pugillus aque equaliter potest
 infrigidare. et. x. aeris. et sic s̄m quātum et non
 s̄m idē q̄ quātum comparabilia. sed s̄m idē q̄
 possunt aliquid. Erit ergo et non quāti mē-
 suram comparare et s̄m potentias et s̄m pro-
 portionem. Verbi gratia. vt hoc caliduz hoc
 album. hoc autem vt hoc signat in quali qui-
 dem simile. in quanto autem equale. Incon-
 ueniens igitur videt̄ si corpora immutabilia.
 entia nō proportione comparabilia sed mē-
 sura potentiam et q̄ esse equala caliduz aut
 simile ignis tū et aeris multiplex. Idem enim
 plus. qz homogeneos talem habebit rōnem.
 Sed nec augmentatio vtiq; erit s̄m impedo-
 elem sed s̄m additionem. Igne enim augetur
 ignis. Auget autem puluis propriū genus
 ethera autem ether. Hec autem adiciuntur.
 videntur autem non sic augeri que augentur.
 Vultum autē difficiliter tradere de gene-
 ratione s̄m naturam. Que autem generantur
 s̄m naturam. aut semper aut multum. ea autē
 que p̄ter semper et multum ab enentu et for-
 tuna. Que igitur causa ex homine hoies aut sp̄
 aut multum. ex frumēto frumentum: sed non
 oliuā aut si ita p̄ponatur os. non em̄ vt con-
 tingit comenientibus nil generatur. que ad-
 modum ille inquit. sed ratione aliqua. Que
 igitur horum causa. non ignis aut terra. sed ta-
 men nec amicitia nec lis. congregationis em̄
 solum hec. hec autēz segregationis causa. hec
 autem est substantia vniuscuiusq;. sed nō solū
 et mixtio et separatio mixtorum. que admodū
 ille inquit. fortuna em̄ ad equalē nō inatur sed
 nō ratio: Est em̄ misceri vt contingit. natura
 igitur entūz causa est ita habere et vniuscuiusq;
 qz natura: de qua nihil dicit. Nihil igitur de
 natura dicit. sed tamē et bonum hoc est et op-
 timum. hic autem mixtionem solum laudat.
 et em̄ elementa segregat. non lis. sed amicitia.
 que natura priora deo. dicitur autem et hec
 Amplius de motu dicit simpliciter. Nō em̄
 sufficit dicere quouia amicitia et lis mouent.
 s; non hoc fuit amicitie esse qd̄ motu tali. liti
 autem quod tali. Oportebat igitur aut dexter
 minare. aut supponere. aut demonstrare. aut
 eerte. aut molliter. aut aliter qualiter. Ampli-
 us qm̄ aut videntur et vt et p̄ter naturāz mo-

ueri corpora et fm naturāq. Verbi gratia. ignis superius quidem non vi. inferius autē vi. vi autem ei quod fm naturam cōtrariū. Est autem quod vi est igitur et fm naturam moueri. Hanc igitur amicitiam mouet aut non. cōtrariū em̄ terram superius et segregatiōi asimilatur. et magis lis causa est ei⁹ qui fm naturam motus q̄ amicitia. quapropter et vniuersaliter preter naturam amicitia erit magis simpliciter autem nisi amicitia aut lis mouet eoz. corporū nullus motus est nec mora. s; in cōueniens. Amplius autē et videtur mora. segregauit quidem em̄ lis. ductus est autē superius ether nō a lite sed q̄nq; quidem inquit vi et a fortia. sic em̄ cōstituit currens tunc multotiens at aliter. q̄nq; quidem em̄ innatū ignem superius aqi. ether autē ingrediebatur terre p fundas radices. Simul autē et mūdū similiter habere inquit in lite. nunc et prius in amicitia quid igitur est qd mouet priuum et causa motus. nō em̄ amicitia et lis. s; cuiusdā mor⁹ hec causa si est illud pncipium. In cōueniens autē et si aīna ex elementis. aut vniū aliqd eoz. alterationes em̄ aīne quomō erāt. Verbi gratia musicū esse et rursus sine musica aut memoria aut obliuio. Palam qm̄ si ignis aīna passiones erūt ei quecūq; igni fm q; ignis. si autem miscibile corporalia. hāsi aut nulla corporalia sed de his alteri⁹ opus est cōtēplationis

Querit Sexto. vniū in genere corporū elementa sint prima. Arguitur primo qd nō quia celi est corpus et nō ē prius ip̄s elementis. ergo et. Secūdo sic. qz qd p̄ sulphurū dantiaz dicitur vniū soli comenit. sed p̄mū dicitur p̄ sulphurū abundantia. ergo nō est nisi vniū p̄mū corpus. Tercio sic. vniū elementū fit ex alio. ergo vniū est prius alio. et p̄mā. qz id ex quo fit aliqd ē prius eo qd fit ex ip̄o. Arguitur q̄to. qdlibet elementū habet vniū qualitātē in res. ergo p̄cip. nō ē ab alio elemento cui p̄mū conuenit. et p̄mā p̄cip. naturā illius elementū. s; p̄cip. tuz est p̄mū p̄cip. atē. q̄ tē. In opposituz ē p̄hs in res.

Primo Sciendum q; postq; p̄hs p̄banit quatuor elementa eē ad inuicē trāsmutabilia p̄nter p̄bat ea esse p̄mā ma corpa in ḡnē corpm generabilia et cōm̄p̄ribilia ita qd nō sunt ab alijs p̄orib; nec ex alteriueris mutandib; in actu. s; oīa alia ex ip̄is fitir circa hoc

Secundo Sciendū. q; v̄ sepe dem̄ est quidā antiquoz posuerunt vniū elementū esse p̄ncipium alioz. alij s; posuerunt plura elementa eē p̄ncipia v̄ duo vel tria vel quoz. alij aut nō posuerunt aliqd elementū eē p̄ncipium s; posuerunt aliqd mediū in elementa eē p̄ncipium elementoz et alioz corpm. et oēs isti posuerunt p̄ncipium ma

teriale eē eā substantiā rēū et actu ens. Sic q; p̄mū fm eos qd non quodlibet elementū erit p̄mū in genere corporū. et dixerūt oīa esse vniū substantiā. Sic q; p̄tra eos.

Conclusio Prima nullum elementum est p̄mū nisi alijs elementis seu p̄ncipium alioz elementoz. sed omnia elementa sunt equaliter p̄mā. Pater primo. quia si vniū elementū esset prius et p̄ncipium alioz. cum p̄ncipium p̄mū opozt ar manere fm substantiam in generatione. et tale p̄ncipium sit actu ens. sequeretur fm antiquos qd generatio non esset nisi alteratio. Secūdo si ita esset sequeretur qd cōtraria simul essent in eodē. Pater qz ex tali elemento fieret aliud. et cum om̄is trāsmutatio fiat rōne p̄teritatis oz ip̄m alteri p̄trariari. et nō maneret in eo qd fieret ex ip̄o. ergo in elemento facto erunt due qualitates cōtrarie. scz qualitas p̄ncipij et qualitas facti. Sed diceret aliqd qd qualitas elementū qd est p̄ncipium nō manet in elemento. qd scz elementum fit ex ip̄o. sed talis qualitas remittit in corpore facto. sicut videmus aquam calefactam fieri tepidā. et sic nō sequeretur qd p̄traria erūt in eodē. Contra hoc obijcit p̄hs qd cū tale elementum nō esset trāsmutabile fm substantiam sequit qd nō esset alterabile. vt deductuz est in p̄mo libro. Secūdo arguit sic. Omnia elementa sunt ad inuicē trāsmutabilia. cum sint p̄traria. ergo vniū non est prius alio. Sed diceret aliqd quis qd extrema elementa non trāsmutantur ad inuicē sed solum p̄ximā. Contra hoc obijcit p̄hs. qz qz aer trāsmutatur in ignē. ergo p̄trariatur igni. similiter trāsmutatur in aquam. ergo p̄trariatur aque. et cum fm eandē qualitātē non possit p̄trariari aque et igni. qz idē fm idē plurib; contrariari non potest. sequitur qd ignis p̄trariatur aque. et per p̄sequens erit trāsmutabilis in aquā et cōtra. Et similiter potest ostendi qd aqua non solum trāsmutatur in aerem et terram. sed etiam in ignē. et ita omnia elementa sunt trāsmutabilia ad inuicē. et per consequens vniū est prius altero. Sed diceret aliquis qd sunt infinita elementa fm actum. infinita autē extrema non possunt trāsmutari ad inuicē. Contra hoc arguit philosophus. quia cum dari possint due p̄traries. tates qualitātum p̄mū. tunc p̄tinent solum quatuor oz qualitates. non possunt p̄tinerē nisi quatuor elementa. et ita si poneretur quincem elementum distinctuz ab alijs opozteret ponere nouam qualitātē. et p̄ cōsequēs opozteret eam cōtrariari alijs elementis. et sic opozteret qualitates cōtrarias ponere in eodem elemento. quod non est possibile.

Secunda Conclusio non est ponendum aliqd materiale p̄ncipium quod sit de se actu ens et corpus prius ip̄s elementis. Pater qz esse generatio elementoz ex illo naturali p̄ncipio nō esset nisi alteratio. Existis duab; p̄comb; sequit

Tercia Conclusio et responsiva ad questionem. scilicet qd quatuor elementa in genere corporū trāsmutabilia sunt p̄mā. Pater quia nullum elementum est prius altero. vt dicit prima conclusio. nec reducuntur elementa ad aliquod corpus commune ip̄s quod sit p̄ncipium ip̄ozum. vt dicit conclusio secunda. ergo sunt p̄mā corpora. et ita non resoluiuntur in corpora priora ip̄s. sed bene resoluiuntur in materiam p̄mā que est pura potentia. et in formam substantialem simplicem actu et virtute. et ita elementa non sunt simpliciter p̄mā p̄ncipia. sed solum sunt p̄mā in genere corporū.

transmutabilis. Et circa primam conclusionem.

Sciendū q̄ si elementa eēt infinita. isti
nre eēt q̄litates p̄me z istius
te dicitur. Ex q̄ ifecit duo i
cōueniētia p̄mā q̄ tolleret ḡarō z corruptō elemēto
rū q̄ in quolibet elemento essent infinite q̄litates q̄s o/
porteret transmutari ante q̄ vnū elementū transmuta
retur in aliud quod est impossibile. Secundū inconue
niens est q̄ omnia elementa que essent infinita essent
vnum. patet in quolibet elemento essent infinite cōtrari
etates. ergo ratio ne infinitatis quecumq̄ essent in vno
essent in alio. als non essent infinite in quolibet. igit̄ ele
mēta omnia essent vnū. Sed forsam diceret aliquis q̄
tale principiū neutriū esset elementoz hoc non valet q̄
subiectum p̄trariōrum fm actū nō potest separi ab om
nibus contrarijs.

Ad rōnes Antē oppositū. Ad p̄mā
dicitur q̄ elemēta sunt p̄ma
in genere corporū transmu
tabiliū. z per hoc excluditur celū quia hec celū sic
p̄mū corpus simpliciter. non tamen est p̄mū in ge
nere corporū transmutabiliū. Ad secūdam dicitur
q̄ quodlibet elementum est p̄mū exponendo p̄mū
negatiue. Ad terciā dicitur. q̄ solum probat q̄ ma
teria p̄ma ex qua fit generatio elementi est p̄ior ip̄is
materia em̄ non est corpus. quādo em̄ ex vno elemēto
fit alterū illud ex quo fit alterū non manet in facto. sed
solū materia eius. Ad vltimā dicitur. q̄ elementū
habens vnā qualitatem remisso nō p̄cipat eas ab al
io cui p̄mo comenit. sicut contingit in mixto. vt dicit̄
est p̄ius. ostensū em̄ est quomodo vna qualitas cōue
niat cuiuslibet elemētoz in esse perfecto z altera in esse re
misso. habet em̄ illas qualitates in ordine ad aliam qua
litatez que p̄mo p̄uenit elemento in quo est.

De elementis autem ex quibus corpora cōsti
tuta sunt quibus quidem videtur esse aliquod
cōmune aut transmutari inuicem. Necesse em̄
si alterum horum et alterum cōtingere. quicū
q̄ em̄ non faciunt ex ad inuicem generationē
nec ex vnoquoq̄. nisi sicut ex pariete lateres
in cōueniens. quomodo em̄ ex illis erunt ear
nes et ossa et aliorum quodcumq̄. Habet au
tem quod dicitur questionem et ex alterutris
generantibus quomodo generatur ex eis ali
quod aliquid p̄ter hoc. Dico autem verbī gra
tia. ex igne est aqua et ex hac generari ignem.
est enim aliquod cōmune subiectum. sed vti
q̄ et caro ex eis generatur et medulla. hec au
tem vtiq̄ generantur. quomodo illis em̄ qui
dicunt vt empedocles quis erit modus. neces
se em̄ est compositōem esse. sicut ex lapidibus
et lateribus paries. mixtura vtiq̄ hec ex salua
tis vtiq̄ elementis erit. fm̄ partū autem ad in
uicem cōpositis. ita vtiq̄ caro et aliorum v
tiq̄ modoz. Cōtingit itaq̄ non ex quacumq̄
parte carnis generari ignem et aquam. quem

admodum ex cera generatur vtiq̄ ex hac qui
dem parte spera. piramida autem ex alia ali
qua. sed contingebat ex alterutro alterutrum
generari. hec quidem igitur hoc generantur
modo ex carne ex quolibet ambo eis autem q̄
illo modo dicunt non cōtingunt sed vt ex pa
riete lapis et lateres alterutrum ex alio loco z
parte. Similiter autem et facientibus vnā co
rum materiam habet aliquam questionē quo
modo erit aliquid ex ambobus. Verbi gratia.
ex calido et frigido aut igne et aqua. si em̄ est
caro ex ambobus. et neutram eorum. nec rur
sus compositio saluatorum. quid relinquitur
nisi materiam esse quod ex illis. alterius enim
corruptio. aut alterum facit aut materiam.

Quapropter quā est et magis et minus calidū
z frigidū quā quidem simpliciter est alterum
actu. potentia alterum erit. quā autē non omni
no sed vt quidez ens calidum et frigidū vt au
tem frigidum calidum. quia que miscētur cor
rumpunt intensiones ad inuicem. tunc nec ma
teria erit. nec illorum contrariōrum alteru
rum in actu simpliciter sed medium. fm̄ vero q̄
est potentia magis calidum vel frigidū vel cō
trarie fm̄ hāc rōnem et ratione dupliciter. cali
dum potentia q̄s frigidum vel tripliciter. vel
fm̄ alium talem modum. erunt vtiq̄ mixto
alia ex contrarijs elementis aut ex elementis
et alia elementa ex illis potentia qualiter en
tibus. non ita vero vt materia. sed fm̄ p̄di
ctum modū. et erit quidē ita mixtio. illo vero
modo materia fm̄ q̄ generatur. Quoniam au
tem patiuntur contraria fm̄ in p̄mis deter
minationem. est em̄ actu calidum potentia fri
gidum. et actu frigidum potentia calidū. quā
propter si non coquantur transmutantur in
inuicem. Similiter autem et in alijs contra
rijs. et p̄mo elementa ita transmutantur. ex
his autem carnes et ossa et que talia calido
quidem generato frigido. frigidum autem cali
do quando ad medium veniunt. hoc em̄ neu
trum. medium autem multa et non indiuisi
bile. Similiter autem et siccum et humidum
et alia talia fm̄ medietatem faciunt caruē et
os et alia. Omnia autē mixta corpora que
cumq̄ circa mediū locū sunt. ex oibz cōposita
sunt simpliciter. terra q̄dem in est oibz. q̄ vnū
q̄dē est maxime et multū in p̄po loco. atq̄ autē
q̄ oportet terminari quodcumq̄ compositum.
sola autem est simpliciter bene terminabi

lea qua. Amplius aut et terra sine humido non potest morari sed hoc est quod continet Si enim auferatur ex ipsa omnino humidum decidit utiq. Terra quidem igitur utiq. et aqua propter has insunt causas: Aer aut et ignis quoniam contraria sunt terre et aque: terra quidem aeri. aqua vero igni. contraria est. ut contingit substantiam substantie contrariam esse. Quoniam igitur generationes ex contrariis sunt: insunt et altera extrema contrarium. necesse est altera inesse. Quapropter in omni composito omnia simplicia erunt. Et verificari aut videtur et nutrimentis uniuscuiusque. Omnia quidem enim nutrimentur eis de quibus sunt. omnia enim ex multis nutriuntur etiam quocumque utiq. videtur uno solo nutriri. ut aq. plante multae nutriunt. mixta enim aque terra. ideoque rustici temptant irrigare miscentes. Quoniam autem est nutrimentum quod materie. quod nutritur aut compositum est in generis forma et species rationabile iam solum simplicium et per nutriri igne omnino ex inuicem generatorum. quod admodum et priores dicunt Solus enim est et maxime species ignis. quia in natura est ad suum terminum unumquodque enim natura est ad suum terminum regionem. forma autem et species omnino in terminis. Quoniam quidem igitur omnia corpora ex omnibus constituta sunt simplicibus deum est

Querit

libet mixti perfecti existens circa medium concurrente quatuor elementis. Arguitur primo quod non. quia multa mixta generantur in terra et etiam infra aqua ad quorum generationem non videtur concurrere ignis nec aer. cum non possint esse in aqua vel terra naturaliter. ergo etc. Secundo sic Omnia metalla sunt quedam mixta sicut aurum et argentum. et non ad generationem eorum non concurrunt nisi aqua ut videtur. quod resoluunt in solam aquam per liquefactionem In oppositum est philosophus in tertio in primo capitulo huius tractatus in quo philosophus postquam determinavit de generatione elementorum inter se. sequenter determinat de generatione et corruptione mixtorum que generantur et corrumpuntur per naturam elementorum. pro quo

Primo

Sciendum quod ponentes elementa intractabilia sicut Empedocles non possunt saluare generationem mixtorum ex ipsis elementis. quia nisi elementa generarentur ex se inuicem et diuisa et ita solui fieret mixtio siue generatio per mixta post eodem partium elementorum. et ita fieret quod non quibus pars mixti esset mixta. sed solui faceret unum. sicut ex multis lapidibus fit unus panis. Et quod sequeretur quod mixtum non posset permanere. quia quodlibet elementum est uel existens extra locum suum non detinetur. naturaliter tendit in suum locum et ita etc. nihil esset continens elementa in mixto statim mixtum dissolueretur.

Secundo

Sciendum quod ponentes elementa tractabilia ad inuicem et habere unam materiam communem saluare generationem mixtorum ex elementis. Quis quoque ad hoc videatur esse difficultas. quia non videtur quare ex elementis contrariis generatur mixtum cum contraria simul in eodem esse non possunt. nisi maneat sola materia contrariorum vel alterum solum contrariorum. Sed hanc difficultatem soluit Aristoteles in tertio et dicens quod contingit aliquid esse magis et minus calidum et aliquid esse magis et minus frigidum. et ita de alijs. et quod est eadem potentia contrariorum ita quod illud quod est acru calidum est in potentia frigidum et e contra. Et quo sequitur quod elementa possunt transmutari de excellentijs suarum qualitarum ad unum medium quod participat naturas ipsorum elementorum ita quod non solum maneat materia ipsorum elementorum. sed etiam in quodam medio temperato. id est in qualitate proportionali manent virtutes eorum et forme eorum virtualiter in forma ipsius mixti. et ita ad hoc quod ab elemento fiat mixtum sufficit quod elementa sint taliter disposita quod unum non sufficiat alterum corrumpere ex toto. nec ambo tercia. Alterius considerandum est quod non est sic intelligendum quod qualitates elementorum reduntur ad unum medium indiuisibile. ita quod una qualitas non excedat aliam nec e contra. hoc enim non est possibile secundum naturam. sed reducuntur elementa in mixto ad unum medium in ordine ad formam mixti ad quam sunt dispositio nes. que quidem forma mixti secundum suam naturam requirit excessum unius qualitaris supra aliam in certo gradu. et ita secundum diuersitatem formarum substantialium tam in specie quam in indiuiduo sunt diuersae dispositiones elementorum in mixto ad inuicem

Conclusio

Responsalis ad questum. Ad generationem cuiuslibet mixti circa medium locum existentis concurrunt quatuor elementa et per mixtum circa medium locum existens intelligitur mixtum perfectum ad differentiam mixtorum imperfectorum. que sursum apparente ad quorum generationem non concurrunt quatuor elementa. de quibus mixtis agitur in libro meteororum. Probatur conclusio. et primo quod concurrunt terra sic. Omne locum in aliquo loco naturaliter participat naturam illius loci. sed omnia mixta perfecta sunt locata in terra vel saltem circa terram. ergo etc. Deinde probatur de aqua. quia omne mixtum habet partes unitas ad inuicem. alio ille partes non possent consistere. cum ergo terra sit sicca statim decideret in pluuias nisi esset aliquod humidum detinens eam. cum ergo aqua sit humidum et bene terminabilis termino alieno. sequitur quod concurrat cum terra ad generationem mixti. Nec sufficeret humidum aereum siue aqua ad detinendum terram propter subtilitatem aeris. Deinde probatur de aere et igne. quia aer et ignis contrariantur aque et terre: generationes autem sunt ex contrariis. eum ergo in generatione mixti sicut aqua et terra. necesse est ignem concurrere et aereum. Item natura mixti consistit in quodam medio et temperamento qualitarum primarum elementorum. ergo ad generationem mixti non sufficit si frigida elementa tantum sicut sunt aqua et terra. sed etiam concurrunt elementa calida. que sunt aer et ignis ad temperandum frigiditatem aque et terre. Probat etiam conclusio per quoddam signum sumptum ex parte nutritionis. et primo ex parte mareris nutritiuis scilicet nutritiuis. sic omnia mixta uiuentia sunt et sunt ex eisdem ex quibus nutritur et e contra. sed nos videmus mixta non solum ex

uno elemēto simplici nutriri sed ex mixtis cōpositis ex omnibus elementis nutriri. ergo omnia elementa concurrunt ad generationes mixti. **S**imoz probat p locū a maiori. nam quecuq; videntur vno solo elemēto nutriri sicut plāte maxime videntur sola aqua nutriri que en ex aqua pura. nō nutriuntur. sed ex mixtis. q; ipsa aqua mixta cū terra nutrit plantas. et ideo rustici rēpantes nutriri plantas adhibent quedam mixta ad nutrimentū earum pura simū vel aliquod hmōi. **E**t quia ad uirtutionē nō soluz requirit materia sed etiaz requirit ratiō nutriendi. que est forma mixti que per calorem naturalē tanq; p instrumentū alterat nutrimentū. pterens ipm in substantiā nutriti. inde dicunt aliq; q; ignis nutrit q; magis formalis et calidus est. **Q**uā sit magis formalis pbat **A**risto. q; locatus est in superficie cōcava celi et in termino corporū i corruptibilū sed celi qd pmalit cōtinet omnem formam. ergo ignis intener omnia elementa videtur magis nutriri. verum est tamen q; non nutritur proprie. sed solum p iuxta positionem et generationem noui ignis. **S**i ergo ratiō nutriendi est forma vnica materiei. cum ergo inter elementa ignis sit formalior. sequitur q; ad nutritionem pter aquam et terram requiritur ignis p cuius calorem fit nutritio. et cū calor aeris sit maxime pportionatus vite cū sit temperatus ad nutritionem requiritur aer ad temperādum calorem ignis. Sic ergo patet q; ad nutritionē requirunt quatuor elementa et psequens ad gnationem mixtorū pfectōrū cōcurrunt quatuor elementa

Primo **D**ubitarur vtz elementa in equali pondere concurrant ad gnationem mixti. **R**espo detur q; non sed sufficit talis equalitas q; vni nō corrūpat aliud. nec ambobus. **I**deo dicit philosophus q; mediū ad quod se reducunt qualitates elementorū nō est punctuale vel in diuisibile. s; est habēs latitudinē.

Secūdo **D**ubitat. vtz sit possibile qualitates elementorū in mixto equaliter conuenire. **D**ōm q; non ē possibile per naturā quia vna qualitas est magis actiua q; alia. et etiaz quia quilibet forma mixti requirit excessū alicuius qualitatē. possit tamē fieri equalitas supnaturaliter. q; vt dicit aliq; factū fuit in corpore xpi

Ad rōnes **A**nte oppositū. **A**d pma dicit q; ad generationē illoz mixtorū que sunt in aqua et terra cōcurrunt elemēta calida virtualiter p influentias et ptes celestes que ptingunt vsq; ad centū terre. **A**d secūda dicitur q; in mixtis liquefactilib; cōcurrunt quatuor elementa. sed tamen vtz est q; in illis denominatur aqua ideo sunt liquefactibilia.

Via vero sunt quedā generabilia et corruptibilia. et generatio contingit eis que sunt circa mediū locū. **D**ōm de omni generatione simplicitate. quod et que corū principia. facilius em sic singularia inspiciamus. quando de vniuersalib; accipiē pue. **S**unt igitur numero equalia et genere eadē principia q; et in sem-

piternis et in primis: hoc quidem em vt materia est. hoc autem vt forma. **O**portet autem vt terciū adhuc existere. **N**on em ad sufficientia ad generādū duo quēadmodū et in primis. vt materia quidem generabilis qd possibile esse et nō esse cā est. hec quidem em ex necessitate sunt vt eterna. **H**orum autem hoc quidem impossibile non esse. hoc autem impossibile esse. quod non contingit circa necessarium alter se habere. **Q**uedam vero esset nō esse possibile quod est generabile et corruptibile: quādoq; quidem enim est hoc. quandoq; autē nō est. **Q**uapropter necessarium generationem et corruptōem esse circa possibile esse et nō. ideo q; vt materia quidem hec est causa generabilibus. vt autem cuius gratia forma et species. hec autem est ratio vniuscuiusq; substantie.

Oportet autem adesse et terciū. quod omnes qdem somniāt. dicit autem nullus. sed hi quidem sufficientem existimauerunt causam esse ad generari specierum naturam. quēadmodum in pbdrote socrates. et em ille increpans alijs vt nihil dicentibus supponit. quoniam sunt entium hec quidem species: hec autem participalia specierum et quoniam esse qdem vniūquodq; dicitur fm speciem generari autem fm susceptōnem. et corrumpi fm eiectionem. quapropter si hec vera. species existimat ex necessitate causa esse generationis et corruptionis. **N**i autem ipsam materiam. ab hac enim motum. neutri autem dicunt bene. si quidem enim sunt cause species. quare non semper gauerant continue. sed quandoq; quidem quando uon. entibus et speciebus semper et participabilibus. **A**mplius autem in quibusdam videmus aliam causam entem. sanitatem em medicus facit. et doctrinam doctor. ente et sanitate ipsa et doctrina et participabilibus. **S**imiliter autem in alijs fm potentiam operantis. **S**i autem materiam quis inquiet generare; propter motus naturalis vtz q; dicit ita dicentibus. **A**lterans enim et transformans magis causa generationis et in oibus affucti sumus hoc dicere efficiēs

dicere efficiens. similiter et in his q natura: et in his que ab arte. ab arte autem qd cunq; mutans est. sed tamen nec hi iuste dicunt. materie em pati et moueri mouere aut et facere alterius potentie. manifestum aut et in his que arte et natura generantur. non em ipsa facit aqua animal ex seipsa. neq; lignum lectum. sed ars quocirca et hi dicunt no recte propter hoc. et quonia derelinquunt principaliorē causam Auferunt em qd quid est esse et formam. An plus autem et potentias attribunt corpi et prope quas generant valde organice auferentes eas que fin speciem causam

Querit Octauo. vtz sine em tria principia generationis et corruptiois mixto/ rum inferioru. scz materia forma et efficiens. Arguitur primo q sunt plura rmb. quia pri/ natio est principuz generatiois et corruptiois. vt piz primo physicoz. Sicut et finis cu sit causa et pncipiuz sicut efficiens Aristoteles enā. ij. physicoz ponit quatuor causas generatiois et corruptiois. ergo sunt plura principia tribus Secdo sic arguitur. q sunt pauciora. naz ad ee et fieri reru videret sufficere actus et potentia ergo videretur q materia et forma sufficunt. ergo no sunt nisi duo pncipia. In opposituz est pbs in primo capto huius secudi tractatus Pro responsione.

Primo Scienduz. q postq pbus deterni nauit de gñatione et corruptione elementoz et elemētaroz. Osequenter determinat de causis generatiois et corruptionis in in hoc vltimo tractatu. pro quo

Secundo Sciendū. q pncipia generatiois et corruptionis vnos modo sunt duo. alio modo tria. alio modo sunt quatuor. alio modo quinq;. Sunt em duo si soluz numerant pncipia intrinseca et p se que sunt materia et forma. Sunt etiā tria duplr. vno modo si soluz numerant pncipia intrinseca et p se q p accidēs sicut enumerantur p mo physicoz. Sunt etiā tria si enumerantur que realiter pcurrunt ad moruz per se que stz materia forma et efficiens. finis aut no mouet nisi mera pphorice. et primo per illu mouet efficiens. et ideo pphenditur sub efficiente. et hoc modo enumerantur in isto libro Sunt aut quatuor si enumerant pncipia intrinseca et extrinseca p se. que sunt materia forma efficiens et finis et hoc modo enumerant secdo physicoz Sunt aut quinq; si enumerant pncipia intrinseca rati per se q p accidēs et extrinseca rati proprie mouentia q meraphorice. que sunt materia forma priuatio finis et efficiens. et p hoc p3 soluto ad primuz arguitur an oppositum

Tercio Sciendū. q quia de materia et forma determinatū est in pncipio huius secudi libri et et etiaz in pmo libro ideo in residuo huius operis principalis est agere de efficiente De quo Aristo. recitat duas opiniones. Pria est platonis potentis soluz duo pncipia reruz scz materia et ydeam separataz. quaz dixit eam efficientē generatiois h3 q materia pncipat. et corruptiois fm q materia effici

tur. qz non posuit aliam causam efficientē. Alia fuit opinio alioz antiquoz dicentiu materia esse de se actu ens et esse p se sufficiens pncipiū generationis et alioz inordinum. et hi partiti sunt. quidam generaliter negauerunt eam efficientēz rati vniuersale qz pncipalē. alij vero negauerunt eam efficientēz vniuersalem et posuerunt efficientēz pncipalē auctē. tēta existēte in actu. sicut scilicet calidū frigidū ratiū et densuz. His pmissis sic hec

Prima conclusio tria st pncipia reru gñabiliū scz materia forma et efficiens. p3 obatur qz generabilia et corruptibilia imitantur corpora incorruptibilia. ergo pncipia generabilium et corruptibilium sunt numero et genere eadez et equalia pncipiis corporū celestium. sed in celestibz est materia. qz in omni eo qd mouetur necesse est materiaz esse et etiam formā. qz materia nuda non est subiectum motus localis vt pbarur. v. physicoz. et etiaz efficiēs. qz omne qd mouetur ab alio mouet. ergo multo magis hec pncipia pcurrunt ad generatioēz gñabiliū et corruptibilium Sed ar. arto quicquid p se esse et no esse necessario habet materiaz tanq; partem sui. sed generabilia possunt esse et non esse. ergo habēt materiaz. et quia forma est cuius gratia materia est. sequitur q generabilia habent formam. et quia nihil qd est in potentia facit seipm in actu ideo requiritur efficiens. ergo sunt tria pncipia reru generabiliū pphendo sub efficiente finem

Secunda conclusio ptra rōnem platonis. gñatioēz no sufficit materia ydea separata. qz sic sequeret qz ptime et semp est generatio cuiuslibet rei. pariter quia ydea semp eodez modo se habet. ergo semper equaliter disponit materiam. nec requiritur approxinatio ydee ad materia. qz ydee h3 platonē nisi qd fuit. ergo semper poterat esse generatio quod est contra sensum. Secunda ratio. Scire est in artificialibus ita est in naturalibus. sed in artificialibus pter materiam et formam requiritur efficiens. vt pter sanitatēz et corpus requiritur medicus. s. mans vel medicina. et pter discipuluz et sciētiam requiritur doctor. et ita est in omnibus alijs. ergo etiaz in naturalibz pter materia et formā requiritur efficiens. Nec p se dicit q ydesunt cause efficientes. qz forma et efficiens no coincidunt in vniū numero. vt dicit. ij. physicoz. cū ergo ydee sunt forme et quid dicitur res h3 platonem sequitur q no sunt cause efficientes. et ita incōueniens est ponere ideas segetas ab omni intellectu et precipue ab intellectu diuino. sed no est negandū quin sint ydeponendo in mente diuina. Deinde arguit pbs contra opinionem negantem eam efficientem rati vniuersales qz pncipalēz. Alterius potentie est agere et alterius potentie est pati. vt patet in omnibz que sunt ab arte. lignū em non facit lignū. ergo in naturalibz pter materiam cuius est pati necesse est ponere potentia et actiuam que reducat materiaz de potentia ad actuz. ergo pter materiam oportet ponere efficientēz Sed diceret alijs q cum isti anriqui posuerūt materiam esse actu ens no pcederet q materia soluz est pati sed etiam agere Ad hoc responderur q qzuis posuerunt materiam esse actu non tamē posuerūt materiam esse actu id quod debet ex ea generari. sicut illi qui ponebāt aquam esse pncipiū alioz um et actiuens no dixerūt aqua esse actu p se quia ex ea. quia ergo nihil quod est in potentia in qm huiusmodi agit. sequitur q si ex materia debet

Et corruptione

Folio xxxiii

aliquid generari oportet quod sit aliquod efficiens reducens ipsam de potentia ad actum. et sic patet conclusio per se et responsio ad questum. Respondeo ante oppositum solute sic ex primo notabili;

Quoniam enim innatum est ut inquit calidum quidem se gregare. frigidum autem congregare et aliorum unumquodque hoc quidem facere hoc autem pati. et his dicitur et per hoc alia omnia generari et corrumpi. videtur autem et ignis ipse motus et patiens Amplius pro se file aliquid faciunt. ut si quis ferret unumquodque instrumentorum attribuat causam omnium eorum que generantur. Accedit enim ferrate dividit et incidente coequari et in alijs silis. quo circa siquidem maxime facit et movet ignis. sed quomodo movet non vident. quoniam deterius quam organa

Queritur Nonno. videtur quatuor elementa per suas virtutes activas et passivas sunt agentia sufficientia ad generandum et corruptionem mixtorum. Arguitur quod sic quod omnis generatio est ex contrarijs. sed virtutes elementorum active et passive sunt contrarie. ergo sufficientiunt ad generationem. Et confirmatur. quia ad generationem sufficientiunt agens et patiens. sed unum elementum agit et patit ab alio et e contra. sicut. Secundo sic. illa sunt agentia principalia et sufficientia per quorum proportionem diversas distinguuntur diversa generata. sed mixta distinguuntur ab istis secundum diversas proportionem calidi. frididi. siccitatis et humiditatis. sicut humiditas virtutes active sunt principalia agentia in omni generatione. Tertio sic arguitur. si per humiditas virtutes requireret aliquid agens principale. vel illud esset substantia separata. sed hoc non quod non habet transmutare materiam ad formam. eo quod oportet agere agit sibi simile. vel celum. sed hoc non. quod non est appropinquatum istis inferioribus. vel essent ipse virtutes celestes. sed hoc non. quod sunt activa accidentia non possunt attingere formas substantiales. sicut. Quarto sic. illud quod est actu tale per alterum. producere tale. sicut ignis in actu potest se generare alium ignem sine agente exteriori. In oppositum est per se in textu. Pro responsione

Sciendum est postquam philosophus posuit quod ad generationem cuiuslibet rei naturalis concurrunt tria principia que sunt materia forma et efficiens. et monitum opinionem platonis ponentis materiam et ydem separatam sufficientem ad generationem. Improbavit insuper opinionem antiquorum dicentium naturaliter materiam se sufficere ad generandum substantie sine quocumque agente. Consequenter ponit opinionem quorundam negantium eam primam et ultimum que est ipsum celum motum ab intelligentia concurrere ad generandum istorum inferiorum. circa quam opinionem ponitur responsio

Conclusio Responsalis ad questum. Hec inferiora elementa cum suis virtutibus activis et passivis non sufficientiunt ad generandum mixtorum inferiorum sed cum hoc requiritur principale agens quod est celum motum ab intelligentia. Probat conclusio duabus rationibus primam est si id quod est maxime activum inter hec inferiora non sufficiat per se ad generandum alicuius rei. sequitur quod nec quecumque alia inferiora. sed ignis inter hec inferiora est maxime activus et non agit nisi moveatur a celo. ergo

neque alia agere possunt nisi mota. Minor patet. nam ignis et hec inferiora habent formam substantialem a celo. et ita sunt in actu per celum. unumquodque autem agit per motum quod est in actu. et agit per id quod habet esse in actu. ergo minor fuit vera. Secunda ratio. sicut est in artificialibus ita est in naturalibus. sed in artificialibus actio non attribuitur instrumento tantum primo et principali agenti. immo oportet quod preter instrumentum sit aliquid quod agens principale. sed ista inferiora magis dependunt a celo. et deterius se haberent sine celo quam instrumentum quod dependet a principali agente. ergo preter inferiora agentia oportet ponere agens univiale quod est celum. Minor patet. nam agentia particularia naturalia habent formam per quam sunt in actu et esse suum a celo. Sicut enim cessarent motus istorum inferiorum cessante motu celi. ita si per impossibile substantia celi corrumpere. substantie horum inferiorum permanere non possent naturaliter. sed instrumenta ab artificialibus habent nisi formam accidentalem. que si removeret ab ipsis remaneret in actu substantiali. Patet ergo quod si ab istis inferioribus removeretur quod habent a celo manerent solus in pura potentia. et ita deterius se haberent sine celo quam instrumentum sine arte. a qua habent solam formam accidentalem

Ad rationes Ante oppositum. Ad primam dicendum quod virtutes istorum inferiorum sunt contrarie. tamen non sufficientiunt agere sine virtute superioris agentis. et per hoc patet solutio ad confirmationem. Ad secundam dicendum est quod effectus particulariter distinguntur secundum suas causas proximas et particulares. non tamen sequitur quod agentia particularia sunt principalia. quia quanto aliquid agens est magis univiale et minus limitatum tanto est principalius. Ad tertiam dicitur quod intelligentia mediante celo transmutat materiam ad formam. et ita celum motum ab intelligentia est principale agens in genere physico per suam virtutem existentem in istis inferioribus. que quibus sit accidentalis. tamen agit in virtute celi. et ita per instrumentum potest attingere quamcumque formam eductam de potentia materie sive sit substantialis sive accidentalis. et per hoc patet solutio ad quartam rationem ante oppositum

Pro his autem et univiale patet primo dictum est de causis. et hinc determinatum de materia et forma. Amplius autem quoniam qui secundum allationem motus demonstratur est quoniam est perpetua. necesse his entibus et generatione esse continue. allatio enim facit generationem aequaliter. quia adducit et abducit generans. Simul autem manifestum quoniam et priora bene dicta sunt. primam transmutationem allationem. sed non generationem dicendum. Vultum enim rationabilis ens non est generatiois causam esse. quoniam non ens est ens esse. Quod fertur quidem igitur est quod generatur autem non est. propter quod et allatio prior generatione. Quoniam autem suppositum est et demonstratum. continua ens rebus generatio et corruptio. dicimus autem causam esse allationem generationis. Manifestum quoniam una ente allatione non contingit fieri ambo. quia contraria sunt. Idem enim similiter habet

semper idem innatum est facere. quo circa gene-
ratio erit semper aut corruptio. Oportet autem
natos esse et contrarios in omni. aut allatione.
aut inaequalitate. contrariorum enim contraria
causa. Itaque non prima allatio causa genera-
tionis et corruptionis est. sed que circa obliquum
circulum. In hac enim continuum inest et moueri
si fin duos in omni. Necessarium enim si erit semper et
continua generatio et corruptio. semper aliquid
moueri. ut non deficient transmutationes he.
Duo autem ut non solum contingat alterum. Con-
tinuatis quidem igitur totius allatio causa. pre-
sentie vero et absentie inclinatio. Contingit enim
quandoque fieri longe. quandoque vero prope. in
equali vero distantia cute inaequalis erit motus
quo circa si in adueniendo et in prope esse gene-
rat. et in recedendo et longefieri id ipsum corrup-
pit. Si in multotiens adueniendo generat. et in
multotiens recedendo corrumpit. contrariorum
enim contraria est causa et inaequali tempore et cor-
ruptio et generatio. que fin naturam. ideoque et
tempus et vita uniuscuiusque numerum habet.
et hoc determinatur. Omnium enim est ordo et
omne tempus et vita mensuratur periodo. sed
tamen non eadem omnes. sed hi quidem mino-
ri. hi autem maiore. his quidem enim annuo. his au-
tem maiore. alijs autem minor periodus est me-
sura. Apparent autem et fin sensum confessi his
que a nobis dicta sunt. videmus enim quoniam
adueniente quidem sole generatio est. receden-
te autem diminutio. et in equali tempore alterutrum
Equale enim tempus generationis et corrupti-
onis que fin naturam. sed contingit multotiens in
minori corrumpi propter adinuenientiam et in
equali enim ante materia et non ubique eandem necesse
generationes inaequales esse et has quidem citiores.
has autem tardiores. Duo circa accidit propter ho-
rum generationem alijs generari corruptionem

Queritur Decimo. utrum motus solis sub ob-
liquo circulo factus sit causa perpetui-
tatis generationis et corruptionis in istis inferioribus
Arguit primo quod non. quod omnis motus et mutatio est istorum
inferiorum reducuntur ad motum primi mobilis tanquam causam
primam in suo genere. sed motus solis factus in obliquo
circulo non est primus. Secundo sic. idem non est causa
diuersorum contrariorum ut habet in textu. sed motus solis
factus sub obliquo circulo est unus et regularis. igitur non est
causa generationis et corruptionis que contrariantur
Tercio sic. unus effectus est una causa. sed materia est causa
perpetuitatis generationis et corruptionis. ut dictum est in
primo libro. igitur non motus solis sub obliquo circulo
In oppositum est probatum in textu capitulo huius tractatus

Duo responsione.

Primo Sciendum quod postquam philosophus ostendit
quod propter agentia peculiariter necesse est pone-
re agens unum et principale. per determinat de vi agentis
se. ostendendo quod oportet reducere perpetuitatem generatio-
is et corruptionis istorum inferiorum ad perpetuitatem mo-
tus celi. quod id quod quicquid est et quicquid non est reducitur ad id
quod semper est. Quis autem motus istorum inferiorum quicquid
est et quicquid non est. ideo reducuntur ad motum celi. qui est
perpetuus et unus. omnis autem pluralitas reducitur ad aliquid
quod est unum. et postea ad necessitatem. nunc enim supponitur
motum celi esse perpetuum primum et regularem ex philosophis
Et quo inferitur quod motus celi est causa generationis et cor-
ruptionis in istis inferioribus. quod rationabilis est causa et cau-
sam non erit quod contra. motus autem celi habet rationem entis
cui sit perpetuus. generatio autem habet rationem non entis. cum
possit non esse. ideo motus celi est causa generationis et
non e contra. Item motus celi adducit et abducit nobis
solum qui est pater vite in istis inferioribus. ideo motus
celi est causa generationis et corruptionis in istis inferiori-
bus. et quod generatio et corruptio contrariantur. et contrario-
rum contrarie sunt cause. ideo non videtur alicui quod motus
celi qui est unus posset esse causa generationis. et etiam
causa corruptionis. pro quo

Secundo Sciendum cum tertio. quod duplex est motus
celi. unus est primus mobilis continuus et
uniformis qui est ab oriente in occidente super polos mundi
quem equinocalis dividit per duo equalia. et iste motus
est simplicissimus et regularissimus. nullam diuersi-
tatem nec in se nec in habitudine ad nos recipiens. Al-
ter est motus celi qui est ab occidente in orientem factus
sub obliquo circulo super polos zodiaci distans a polis
mundi viginti gradibus. et hunc motum dividit zodiacus
in duo equalia. et fin hunc motum mouetur sol motus
tu proprio. et facit reuolutionem in uno anno. et quicquid motus
solis sit continuus perpetuus et regularis sub obli-
quo circulo. tamen in habitu quod ad nos habet quantam
uarietatem accessus et recessus. nam per medietatem
annuam a principio capricorni usque ad cancrum accedit
et per alia sex signa recedit a nobis. et ita in hoc motu est
duo persistere. scilicet perpetuitatem eius et uarietatem. sicut
in generatione et corruptione etiam consideratur perpe-
tuis successus generationis et corruptionis et persequen-
ter perpetuitas generationis et corruptionis. His pre-
missis et notatis ponitur.

Prima Conclusio. motus primus mobilis qui est di-
urnus non est sufficiens causa perpetuitatis
generationis et corruptionis istorum inferiorum. sed est
sufficiens causa permanencie eorum. Probatur. quod idem
est fin idem semper aptum notum est facere idem. et simili-
ter se habens. cum ergo motus diurnus sit semper idem et
similiter se habens. sequitur quod semper natus est facere
idem sed generatio et corruptio contrariantur. igitur non est
natus facere generationes et corruptiones. ideo dicit phi-
losophus quod si non esset aliquis motus ab eo. oportere quod
semper esset generatio sola vel corruptio. necque possint
ambo fieri.

Secunda Conclusio et responsalis ad questionem
Motus solis factus sub obliquo cir-
culo est sufficiens causa generationis et corruptionis in
istis inferioribus. patet quod talis motus est continuus et
perpetuus. et habet diuersitates in suis partibus. in ha-

Et corruptione

Folio xxv.

bitudine ad nos, et ideo per suam varietatem accessus et recessus est sufficiens causa generationis, et corruptionis que pertranantur per accessum, scilicet est causa generationis et per recessum est causa corruptionis, et per perpetuitatem est causa perpetui successus generationum et corruptionum. Et quod tempus accessus solis ad nos est equale tempori recessus solis a nobis, ex hoc sequitur quod tempus generationis horum inferiorum est equale tempori corruptionis eorum, et hoc videmus ad sensum, quod in quolibet anno cum accedit sol ad nos sunt generatio nes, et sicut multotiens necedit ita multotiens generat et sicut multotiens recedit ita multotiens corrumpit.

Dubitatur Circa probationem maioris prime conclusionis qualiter habeat veritatem ista propositio idem in quantum idem et similiter se habens semper natum est facere idem, hoc videtur esse falsum, nam idem calor solis sicut idem et similiter se habens facit contraria sicut durificat lutum et molliciat ceram idem etiam calor ignis calefacit rarefacit et durificat, et ita habet multos effectus, idem enim potest curere et quiescere. Et prima causa omnino immutabilis et spem eadem numero existens est causa omnium rerum, etiam contrariorum, pro responsione dubij.

Sciendum duplex est agens, scilicet naturale et voluntarium, agens autem naturale agit sicut modum sue forme que est determinata per materiam in qua est recepta, et ideo agens naturale est determinatum ad unum effectum immediate, quod habet formam per materiam determinatam et precisatam, videtur enim. Sed tamen ad illum effectum immediate producit ab agente naturali possunt multa sequi sicut calor habet facere calorem per se et immediate, sed ad illum calorem potest sequi mollicatio et induratio sicut diversitate recipientium. Etiam si aliquid agens naturale sit instrumentum, et agit in virtute alicuius superioris potest multa producere, sed hoc non erit idem sicut idem sic propositio principaliter intelligitur de agentibus naturalibus et particularibus que semper faciunt unum, nec producit diversitas ex parte alterius agentis vel recipientis. Sed agens voluntarium sive sicut propositum agit etiam sicut per additionem sue forme que est spes per quam intelligit, quod ergo potest intelligere diversa, et possunt esse plures species intelligentes successive in eodem intellectu creato et in prima causa licet non sunt plures spes intelligentes, quod intelligit per suam essentiam, ipsa tamen in intellectu infinite, ideo omne agens naturale potest simul plura producere sicut prima causa, vel successive sicut agentia creata, et ideo etiam quodammodo potest verificari propositio predicta de agentibus sicut propositum, nam substantie intellectuales creare diversa producant et faciunt sicut diversitate conceptuum, scilicet propter pluralitatem et deatus et rationum et de alium intellectualium, sed prima causa plura producit non per pluralitatem conceptuum, sed per diversitatem et deatus intellectualium, et per hoc patet solutio ad obiectiones que fiebant contra predicta.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicitur quod inferiora quantum ad id quod est permanente in ipsis reducantur ad primum motum, sed quantum ad successione que inveniuntur in motibus istorum inferiorum redduntur ad motum solis sub obliquo circulo. Ad secundam dicitur quod motus celi in quantum est unus et regularis est causa perpetua

ratis generationis et corruptionis, sed pro quanto habet diversitatem accessus et recessus est causa successione generationis et corruptionis. Ad tertiam dicitur quod unus effectus possunt esse plures cause per se in diversis generibus causarum, ut dicitur secundo philosophorum, ideo etiam materia potest esse causa perpetua generationis et corruptionis, et etiam motus solis sub obliquo circulo.

Queritur Undecimo, utrum omne vivens habeat determinatam periodum suae durationis. Arguitur primo quod non, quod si sic sequeretur quod in constellationibus celestibus infallibiliter possent legi durationes viventium, hoc est falsum, etc.

Arguitur secundo diversitas individuorum est per materiam que est infinita, ergo non quodlibet individuus habeat determinatam periodum. Arguitur tertio sic nos videmus ad sensum diversa vivencia sicut sicut vel eiusdem speciei simul tempore generari, que non habent equalem durationem, ergo non omne vivens habeat determinatam periodum suae durationis sive mensuram a celo.

In oppositum est philosophus in textu. Pro responsione. **Primo** Sciendum quod postquam philosophus ostendit quod motus solis sub obliquo circulo factus sit causa perpetuitatis generationis et corruptionis. Consequenter ex hoc inferuntur duae correlatae, quarum primum est. Eorum que generantur et corrumpuntur tempus generationis est equale tempori corruptionis, hoc est sicut naturam corporis celestis. Et ratio est, quod tempus accessus solis generantis est equale tempori recessus eiusdem. Et vocatur tempus generationis totum illud tempus in quo res tendit de esse imperfecto ad esse perfectum. Et tempus corruptionis dicitur totum tempus in quo res deficit et tendit in non esse, verum est tamen licet hoc duo tempora sint equalia in qualibet re generabili vivente sicut naturam corporis celestis, tamen possunt fieri unequalia propter diversam dispositionem materiae, ideo dicit philosophus in textu quod propter confusionem elementorum ad invicem, et propter aliam migrationem contingit multotiens tempus corruptionis esse minus quam tempus generationis. Secundum correlatum est quod quodlibet vivens habeat determinatam periodum suae durationis a celo quantum est de natura ipsius celi. Unde periodus est numerus vel mensura durationis uniuscuiusque rei sumpta ex resolutionibus celi sicut per omne generabile determinatur in certo numero suae durationis per motum circulearem celi. Et dicitur periodus aperi quod est circulo, et odos moderatio vel consonantia circulearem celi, accipitur in oppositum ter omnes res mensurari eadem periodo, immo quaedam maiori quaedam minori, quibusdam enim mensura durationis est minor aliis, alijs vero maior.

Secundo Sciendum quod non omnes constellationes et aspectus siderum equaliter durant, nec etiam habent influentiam equaliter, nec virtutes equales, ideo supra mixtionem elementorum dosinantur diversi aspectus, ideo nec omnia mixta equaliter durant nec mensurantur eadem periodo. Item mixta non solum propter aspectus siderum magis aut minus durant, quia scilicet illi aspectus magis aut minus durant, sed quod unus aspectus est fortior alio, ideo unus mixtum est permanentius altero, quod aspectus vigenis tempore durationis suae diutius durat, quia fortior est.

Et quo ſequitur q̄ ſi quis ſcīret duraciones omnium aspectuum coniuñctionum ꝛ ꝑſtellarionum. ſcīret etiā omnes vires ſiderum vigentiū in generatione rei. poſſet ſer̄ ralis de generatione alicuius p̄noſticare. verūta inen rale iudiciū non eſſet omnino neceſſarium. quia poſſet impediri vel ex libero arbitrio vel ex indiſpoſitione materie Ideo bene dicitur q̄ quantum eſt ex natura celeſti omnia menſurantur certa periodo. licet nō egi. Et ita periodo ſue parua ſue magna. poteſt vocari annuꝛ ꝛ diuidi per quatuor tempora Unde in vno die quodaumodo quatuor tempora anni diſtinguere poſſumus. quia vna pars eſt calida ꝛ humida. ꝛ ſic de alijs. Et quo ſequit̄ q̄ ſi aliquod animal haberet vias determinatam ad vnum diem naturalem. vt dicitur de quodam piſce qui eodem die naſcitur ꝛ moritur. ad huc tamen duratio eius poteſt vocari annuꝛ Similit̄ ſi duratio alicuius rei ſit per centum annos illa poſſet vocari annuꝛ. ꝛ diuiditur per quatuor ptes. quarum quilibet eēt viginti quinqꝛ annorum Et ſim hoc dicitur in primo libro metheororum de terra ſim alium et alium aſpectum ſiderum in vna parte anni ſeneſcere et ſiccā fieri. ꝛ illa ſeneſcentiꝛ ꝛ iuuentuꝛ menſurat vno magno anno qui habet multas ꝛ magnas ptes

Tercio Sciendū q̄ ſicut in moribus ſiderum non eſt ſtatꝛ ſim p̄heiter. quia ſemper mouetur ꝛ nūqꝛ ſt̄ nī ſim quid. ſicut dicimus ſolem in principio cancri ſtare. q̄ non poteſt magis accedere ad nos et̄ in principio capricorni. quia non poteſt magis recedere. ita in duracione alicuius rei non eſt date ſtarum ꝛ ꝑſteloquendo. vmmo medietas periodi dicitur tempus generationis. ꝛ alia dicitur tempus corruptionis Et ſi aliter contingit. hoc eſt ꝑpter media adhibita ꝛ ꝑpter liberum arbitrium. vel ꝑpter aliam ꝛ aliam diſpoſitionem materie. q̄ ſim hoc aliqua magis ꝛ minus durat Et hinc eſt forte q̄ cū tempus iuuentutis hominis ſit triginta quinqꝛ annorum et̄ parte ſpeciei. vt dicit̄ commentator. vita hominis in ſup̄uaginta annis terminari debet. ꝛ ꝑpter tamen diligentiam adhibitam ꝛ ꝑſeruacionem corporis poteſt prolongari tempus duracionis. Ideo dicit̄ P̄tholomeꝛ. vir ſapiēꝛ dominabitur aſtris.

Quarto Sciendū q̄ ſim ꝑſoſophos. q̄ oēs homines ſunt eiꝛ de ſpeciei quantū eſt ex parte ſpeciei habent vnam periodum. ꝛ coꝛuꝑerit eis vnum tempus generationis ꝛ corruptionis. conformiter ſe habēs illud tempus ad naturam ſpeciei. quia tamē ſpecies humana inegaliter ſaluatur in diuerſis indiuiduis. quibus habent diuerſe ꝑplexiōes materie conuenire que diuerſimode reguntur ꝛ ꝑpter diuerſos aspectus. ꝛ ꝑpter diuerſas ꝑſtellaſiones. ideo aliqui homines naturaliter poſſunt magis durare. ꝛ aliqui minus. ꝛ hoc modo facit celum ad variationes periodi in complexione indiuiduali materie in hominibus. ꝛ ita dicendum eſt de alijs ſpeciebus ꝛ indiuiduis earum.

Prima Concluſio. omne viuēs ex parte celi habet determinatam periodum licet prolongari poſſit vel abbreviari ſim modum predictum in indiuiduo. prima pars patet. q̄ motꝛ circularis celi eſt principalis cauſa generationis cuiuſlibet viuēꝛ. ergo eſt cauſa menſure duracionis talis viuēꝛ. conſequentia tenet. q̄ duratio cuiuſlibet effectꝛ menſurari habet ratiōem ſue cauſe. quia tamen celum totaliter

cauſa non eſt. ſed etiam habent concurrere cauſe inferiores. Ideo ex parte illarum cauſarum poteſt in indiuiduo duratio talis effectꝛ prolongari. ꝛ ꝑ hoc patet ſecūda pars.

Ad rationes Ad primam dicitur negādo conſequentiam. quia licet per modum viuēꝛ ſit aliquo modo ſim virtutem determinate conſtellaſionis. tamen ex parte alterius conſtellaſionis poteſt variari. Ad ſecundam dicitur concedendo q̄ generationes mixtorum poſſunt eſſe infinite ex parte materie. q̄ cū ad generationem cuiuſlibet mixti concurrat aliquis effectꝛ celeſtis. ergo ꝑpter hoc quantum eſt ex parte celi determinatur generatio cuiuſlibet mixti Ad terciam dicitur q̄ cauſa vniuerſalis determinatur ꝛ ꝑpter cauſam propriam. ideo indiuidua eiꝛ de ſpeciei eodem tempore genita ꝛ ſub eadem conſtellaſione. poſſunt ꝑpter diuerſas diſpoſitiones materie habere diuerſas vite duraciones.

Semper vero vt dictum eſt cōtinua erit generatio ꝛ corruptio. ꝛ nunqꝛ deficiet ꝛ ꝑpter quam diximus cauſam. hoc aut̄ rationabiliter contingit Quoniam cū in omnibus inquit q̄ melius deſiderare naturam ſemper. melius autem eſſe q̄ non eſſe Eſt autem quot modis dicimus in alijs dictum eſt. hoc autem in omnibus egiſtere continue ꝛ ꝑpter longe a principio diſtare. reliquo modo compleuit eſſe deus continuam faciēꝛ generationes. ita cū maxime cōtinuabimꝛ eſſe. quia ꝑximē eſt ſubſtantiē fieri ſemper generatiōem. Vnius autē cauſa vt dictum eſt multo iens in circuitu allatio ſola cū continua. ideoꝛ alia quecuqꝛ trāſiuntur ad inuicem ſim ꝑſiones ꝛ potentias Verbi gratia ſimplicia corpora imitantur in circuitu allationem. quando cū ex aqua aer generantur. ꝛ ex acre ignis. ꝛ riuſus ex igne aqua in circuitu dicimus circuire generationem. q̄ riuſus reuertitur. quo circa ꝛ recta allatio aſſequens tam que in circuitu continua eſt. Similiter autem manifeſtum eſt his q̄ quidam querunt Quare vnoquoꝛqꝛ corporum in propriam allatio regionem infinito tempore non diſtante corpora Cauſa cū ſimōi eque ad inuicē trāſiō Si cū vnum quodqꝛ maneret in ſua ipſius re/

Et corruptione

Folio xxvi

gione. et non transmutaretur ab eo quod ppe-
tam utiq; destitissent. Transmutantur qui/
de igitur propter allationem duplicem entem
quia transmutant. aut non attingit manere nulli
eorum in nulla regione ordinatum. Quia qui/
dem igitur est generatio et corruptio. et propter
quam causam. et quid generabile. et quid corri/
ptibile manifestum ex his que dicta sunt Quo-
niam autem necesse est esse aliquid uiuens. si
motus erit ut dictum est prius in alijs et si sem-
per. q; oportet aliquid semper esse. et si non pri-
nuenium idem et inobibile et ingenerabile et in/
alterabile. et si multi qui in circuitu motus. mul-
ta quidem omnia autem qualiter eē hoc neces-
se sub vno principio. continuo autem ente ten-
pore necesse motum continuum esse. si impossi-
bile tempus sine motu esse. cōtinui em̄ alieni
tempus numerus eius qui in circuitu. ergo que
admodum in his que in principio determina-
tum est. Continuum autem motus utriusq; qd
mouetur continuum est aut in quo mouet ve-
lut locum. dico autem passionem Manifestū
itq; qd eo qd id qd mouetur Quomodo enim
passio continua nisi quia res cui accidit conti-
nua est Si aut et hoc eo qd in quo solo loco exi-
stet. magnitudinem em̄ aliquam habet. huius
aut quod circuitu continuū. hoc igitur est Quo-
circa semper sibi ipsi continuum Hoc igitur est
quod facit continuum motū. quod in circuitu
corpus fertur. motus autem tempus

Queritur Duodecimo. vni ex parte finis
et ex parte cause mouentis possit esse
di perpetuitas generationum et corruptionum. *Res-*
guitur primo qd non. qd quilibet generatio et corruptio
est finita. qd generationes et corruptiones non sūt perpe-
tue Secundo sic arguitur. generationes et corruptio-
nes inceperunt et desinent esse ut ex fide tenemus. qd non
sunt perpetue In oppositum arguitur p philosophū
in textu. Pro responsione.

Primo Sciendum qd possit Aristoteles deter-
minauit de causa perpetuitatis generati-
onis et corruptionis ex parte motus solis in obliquo cir-

culo. Consequenter ostendit perpetuitatem generatio-
num et corruptionū ex parte finalis cause. et etiam ex par-
te mouentis

Conclusio Responsalis ad q̄ritum. generatiōes
et corruptiōes sunt ppetue. sic qd non
inceperunt neq; desinent esse per naturam. q̄ritus bene sup̄
naturam. **Probat** primo ex parte cause finalis. qd in om-
nib; semp natura desiderat qd melius est. s; melius est eē
q̄ritus non esse. ergo natura s; desiderat ipm esse. **Quedā** autē
sunt que ppter nimiam distantiam a pmo ente non possunt s; p-
manere in vno esse individuali. ergo o; qd natura conet-
inat ista in esse p primā generationē plurū individualiū.
et per p̄ns o; ipsam generationē et etiā corruptionē semp
esse. **Un** qd generatio est via ad eē. et via est p̄p̄nua ter-
mino. ideo generatio est p̄p̄nua ipsi termino. **Cum** qd ge-
nerabilia ppetuari non possunt in vno individuo s; m eē. ap-
perit et accipit qd est p̄p̄nua ipsi esse. s; continuā genera-
tionē plurū individualiū. et p̄ istam generationē saluatur
specificū esse. **Et** si arguat contra maiore huius rōnis
qd desiderat semp videtur sequi cognitionē. natura autē
non cognoscit quod melius est. qd non desiderat qd meli-
est. **Rūderur** qd non semp o; desiderat sequi cognitionē p̄t-
culariter desideratis. s; sequitur cognitionē alicuius sup̄ior-
is dirigētis et mouētis naturam in sui finem. **S; et**
obijeret ulterius. qd si natura directa et mota a pmo desi-
deret ipm esse tanq; finem et id qd melius. videtur qd ip-
sum esse generabilū et corruptibilū sit finis dirigētis. et
cui ipm esse sit primū videtur qd ipm primū habeat finē
aliū extra a se. qd est impossibile. **Rūderur** qd ipm primū
intēdere aliquē finem p̄ dupl̄ intelligi. vno mō qd ille fi-
nis que intendit sit finis ipsius primi. et isto mō non inueni-
tur aliquē finem extra se. **Alio** mō qd finis que intendit sit
finis alicuius effectus mouētis ipsum ad illum finem. et
isto mō bene intēdit aliquē finem extra se tanq; finem ali-
cuius effectus sui ordinādo vnum ad alter. et vnaquāq;
regit ad suam p̄p̄riā p̄fectionē. **Om̄** p̄bat ut ex pte cause
mouētis supponēdo ex dictis in octauo physicoz. qd si mo-
tus est necesse est mouens esse. et si motus semper est ne-
cesse est et mouens semper esse. **Et** si motus sit semper
vni uniformis et regularis oportet mobile esse ingenera-
bile et incorruptibile et vnum. et etiā mouens immobile et
vnum. **Et** si sunt plura semp regulariter mota oportet qd
sunt plura mouētia habētia aliquē ordinem sub vno pmo
mouente. **His** suppositis arguitur sic. motus p̄pes-
tū corporū celestium et motorū eorū habēs se sub vno p̄p̄-
mo sunt causa generatiōis et corruptiōis in istis inferiorib;
ut deū est prius. cum ergo motus corporū celestium sine
perpetui et ordo ppetuus. sequitur qd generatiōes et corrup-
tiones causate ab h̄mōi mouentib; ppetuis erunt perpe-
tue. **Q̄** autē motus celi sit ppetuus p̄bat p̄ huc in p̄ri-
textu ex parte t̄pis. quod est perpetuum. et non est sine mo-
tu. cum tempus sit numerus motus. **Qualiter** autē iste
rōnes et ille que posite sunt octauo physicoz. et in pmo de
celo cōcludant motum et tempus generationē et corrup-
tionē eē ppetuas deū est. **Et** in octauo physicoz. in p̄mo
de celo. solum p̄bat qd hec non inceperit neq; desinent p
transmutationē naturalem. **Et** quia p̄bs dicit motus
esse continuū. sic queritur.

Dubitat Utcum motus capiat suam
vnitatem a mobili aut a termino
Rūderur qd motus realit̄ ab
ceptus non potest habere suam p̄tinuitatē a termino. sicut
Et iii

Liber secundus

De generatione

patet de motu ad qualitatem cuius terminus non est continuis nisi per accidens et ratione subiecti. motus etiam localis vniuersaliter non habet continuitatem a loco siue per locum sed solum circa locum et ita continuitatem non habet a loco. dicitur etiam philosophus quod motus vniuersaliter captus continuitatem suam accipit a mobili in quo est. et tempus ab ipso motu. et sic de istis satis visum est in philosophis

Ad rationes ante oppositum Ad primam dicitur quod generationes et corruptiones habent perpetuitatem per successionem plurium generationum et corruptionum. et non per hoc quod una et eadem generatio aut corruptio sit perpetua. Ad secundam dicitur quod fides nostra tenet quod motus tempus et generationes et omnes res inceperunt per creationem et desinent sed philosophus probat quod hec non inceperunt esse per transmutationem naturalem. nec etiam illo modo desinent esse. et sic non repugnant adinuicem.

Quoniam autem in continue motis finem generationem aut alterationem aut vniuersaliter transmutationem huiusmodi videmus. deinde de eius et generationibus hoc post hoc. ut non deficiat. Videndum utrum est aliquid quod ex necessitate erit. aut nihil sed omnia contingit non fieri. Quoniam quidem cum quedam manifestum et motus quod erunt. et futurum aliud propter hoc. Quod quidem verum dicere. quia erit. oportet hoc esse quod quod verum. quia est. Quod autem nunc verum dicere. quod futurum est. nihil prohibet non fieri. Futurum cum incedere quis non incedet vniuersaliter aut quoniam contingit quedam entium et non esse manifestum quoniam et que generantur ita habebunt et non ex necessitate hoc erit. utrum igitur omnia talia aut non sed quedam necesse simpliciter fieri. et est quemadmodum inesse. hec quidem impossibile non esse. Hec autem impossibilia ita et circa generationem. Verbi gratia. generationes igitur necesse fieri. et non possibile non contingere. Si igitur quod prius necesse fieri. si quod posterius erit. Verbi gratia. si domus fundamentum. Si vero hoc. lunam prius. ergo si fundamentum factum est necesse et domum fieri. Aut non adhuc si non et illud. si autem et id. necesse generari simpliciter. Si autem hoc. necesse et fundamentum generato

generari domum. sic cum fuit quod prius habens ad posterius. Quare si illud erit. necesse illud prius generari. Si igitur necesse generari quod postea et quod prius necesse. Et si quod prius et quod posterius igitur necesse. sed hoc non est propter illud sed quoniam subiectum est ex necessitate futurum. In quibus igitur quod postea necesse esse in his pueritur. et semper priori generato necesse generari quod postea. Si quidem igitur in infinitum tendit ad inferius non erit necesse eorum quod postea hoc generari simpliciter. sed ex supposito. Semper enim alterum anterius necesse esse. ideo et illud necesse generari. quo circa si non est principium infiniti. nec primum erit nihil. propter quod necesse erit generari. Amaro nec in finem habentibus hoc est dicere vere. quoniam simpliciter necesse generari. Verbi gratia domum. quoniam fundamentum generatur. Quoniam enim generatur. si necesse semper generari. hoc accidet semper esse contingens non semper esse. Sed oportet generationem semper esse. si ex necessitate est eius generatio ex necessitate enim et semper simul. Quod enim est necesse non possibile non esse. Quod circa si est ex necessitate semper eternum est. et si semper eternum. ex necessitate. Et si generatio igitur ex necessitate. perpetua generatio huiusmodi. et si semper eterna. ex necessitate. Si igitur alicuius ex necessitate simpliciter generatio. necesse circuire et reiterare. Necesse enim aut finem habere generationem aut motum et si non. aut in rectum aut in circuitum. Horum autem si erit semper eterna. non in rectum possibile. quod nequaquam est principium neque si inferius. et ad futura accipiamus. neque si superius. et ad generata. Necesse igitur esse principium nec finem esse et semper eternum esse. ideo necesse in circuitum esse. pueritur igitur necesse erit. Verbi gratia. Si hoc ex necessitate est et quod prius ergo. Sed si hoc. et quod posterius necesse generari. et hoc semper iam contingit nunc. Nihil enim hoc differt dicere per duo aut multa. In circuitu igitur motus et generatione est. quod ex necessitate simpliciter. Et si in circuitu necesse generari. et generata esse. et si necesse horum generatio in circuitu. Hec quidem vtiq; rationabiliter quoniam perpetuus. et aliter apparuit. in circuitu motus est et qui celi. quoniam hec ex necessitate generantur et extra quoniam cumque huiusmodi motus. et quocumque per hunc. Si enim quidem quod in circuitu mouerur. semper aliquid mouet. necesse et horum in circuitu esse motum. Verbi gratia superiorum allatione in circuitu. sol sic. Quoniam autem sit hoc. hoc propter hoc in circuitu generantur et reiterant. His autem ita generantur ita quod ab his

Et corruptione

Folio xxvii

Quare ergo hec q̄dem ita videtur. Verbi gratia aqua et aer in circuitu generantur et si q̄dem nubes erit. oportet et plueret. et si pluet oportet et nubem esse. Dominus vero et aſalia nō reiterantur in ſeipſos. vt rursus generetur idem. Nō em̄ necesse est si pater generatus est re generari. sed si tu illum. In rectū itaq; videt esse hec generatio. Principium aut̄ intentionis rursus hec. vtrū silr om̄ia reiterant aut nō. s; hec q̄dem numero. hic aut̄ specie solum: Quorum quidem igitur incorruptibilis substantia mota. manifesta quoniam et numero eadem erūt. Dominus em̄ sequitur quod mouet. Quoz aut̄ nō. sed corruptibile necesse specie. numero at non reiterant. ideo aqua ex aere et aer ex aqua specie idem. non numero. Si autem et hec numero. sed non quoz substantia generat. nata lis qualis contingit non esse.

Querit Decimotercio. vtruz aliquod corruptum possit idem numero repro duci. Arguitur primo q; sic. q; aliqua re corrupta possibile est materiam remanere eandē et ipsam disponi eisdem dispositōibus. quibus fuit disposita ante corruptionem. eo q; generans manet idem numero. Secundo arguitur. eadem numero sunt q̄rum materia est eadem et vna. sed materia manet eadez ante corruptionem et post. q; zē In opposituz est philosophus in vltimo capitulo huius libri. Pro r̄sione.

Primo Sciendum. q; postq; plus probauit perpetuitate generationis et corruptionis. tam ex parte efficiētis q; ex parte finis. Consequenter ostendit qualis sit h̄mōi p̄petuitas. vtrum scz sit fm̄ rectū aut fm̄ circuitū. Et circa hoc philosophus determinat quinq; questōes. Prima est. vtrum omne generabile generabitur de necessitate. Secūda est. an generationes perpetuant fm̄ rectum aut fm̄ circuitum. Tercia est. an in ipsis genitis id quod est prius de necessitate inferat id quod est posterius. Quarta est. quare quedam generabilia reiterant. et quare quedam non. Quinta est presens questio. Sed pro solutōe p̄ me questio est

Secūdo Sciendum. q; generabilia sunt in duplici differentia. quedam sunt que habent causas necessarias. sicut sunt eclipsis solis et lune. et sic omne generabile de necessitate est generabile. Alia autem generabilia sunt que habent causas determinatas. sed non necessarias. sicut sunt res naturales inferiores. que possunt dupliciter considerari. Vno modo in esse specifico. et sic omne generabile de necessitate generabitur prout homine distribuitur pro speciebus et nō pro indiuiduis. Alio modo possunt considerari sub esse indiuiduali. et sic nullū generabile de necessitate generabitur sed contingenter. Partz ergo q; ista est vera: homo de necessitate generabitur. sed ista est falsa. sortes vel plato de necessitate generabitur. Res em̄ naturales q̄rum ad hoc esse specificū h̄nt cās necessarias. sed quātū ad esse indiuiduale h̄nt cās cō

tingentes. Dicūt aut̄ quidā q; res artificiales nec in eē indiuiduali. nec in esse specifico de necessitate sūt. q; dependēt ex libero arbitrio nostro. quare se habent ad op̄posita. Et sic partz respōsio ad p̄mā questio nem. Et q; partz vltimus respōsio ad questio nem terciā in qua que rebatur. an plus in generabilibus de necessitate inferat posterius. nam in effectibus qui de necessitate eueniūt prius absolute et necessario inferit posterius. vt tene sequitur. luna est d̄ yameraliter posita inter aspectum nostrū. et solem. ergo est vel erit eclipsis solis. Et sol est super emisseriū nostrū. ergo dies est. Sed in illis qui nō h̄nt causam necessariam prius nō inferit posterius fm̄ indiuiduum. sed bñ fm̄ spēm. vt bñ sequit. terra est deplura. ergo nubes generabitur. sed nō sequitur. hec terra ē deplura. ergo ex ea statim generabitur absolute. Similiter in artificialibus prius nō inferit posterius absolute. sed solū ex sup̄pone. ideo ex talibus posterius inferit plus ex nō econtra. vt nō sequit. fundamentū est ergo domus est sed tene sequit. domus est. ergo fundamentū est. Pro solutōe secūde questio nis. an scz generatōes sint p̄petue fm̄ rectū aut fm̄ circuitum.

Tercio Sciendū q; ḡnatio d̄ circularis. q̄n eadem materia que prius fuit sub aliquā forma. iterū post generatōem et corruptōem est sub eadem forma in specie. Cū ergo materia sit finita sup̄ponendo p̄petuitatem motus celi generationes sunt infinite et spēs rerū sunt finre. oportet eandem materiam infinities esse sub eadē forma in sp̄. et nō in numero. et sic generatōes p̄petuant fm̄ circuitū et non fm̄ rectū. Et dicere generatō fm̄ rectū perpetuari si nō rediret fm̄ spēm eadem forma aut fm̄ numerum. Si em̄ generatōes essent infinite fm̄ rectū oportet spēs rerū esse infinitas et materiam infinitā. quod ē impossibile. Est tamē aduertendum. q; quia licz materia circulariter renouat sub eadem forma sub qua prius fuit. hoc tamē fit diuersimode. quia in aliquibus hoc fit immediate. in aliquibus vero fit p̄ plura media. et in aliis quibus fit p̄ pauca. nam sicut cum ex aere fit aqua immediate. sic ex eadem aqua potest immediate fieri aer. Et ex mure viuo fit cadauer. non tamē statim ex mure mortuo fit mris viuus. Et sic partz solutio ad scdām questio nem. Sed pro solutōe quare questio nis in qua que rebatur. quare quedam generabilia reiterantur et quedam non:

Quarto Sciendum. q; illa propria dicuntur reiterari in quibus immediate fit reuersio sicut est in elementis et non mixtis. et hoc est propter imperfectionem formalem elemento rum. que non requirunt organizationem in materia sed in mixtis forme sunt magis p̄fecte. ideo non fit statim reuersio in ipsis. verum est tamen q; ex puero fit et generatur vir. et iterum ex viro generatur puer sed cum ex puero generatur vir manet eadem substantia fm̄ numerum. sed solum est reuertentia de esse imperfecto ad esse perfectum. et euz ex viro generatur puer. ibi ex dicitur circumstantiam cause efficientis et nō materialis. Et sic patet solutio quare questio nis. Sed pro solutōe quinte questio nis preate in qua que rebatur de rituz. lo questio nis est

Quinto Sciendum. q; entium mobilium q̄dā sunt quozū suba est incorruptibilis. sic scz sol et alij planetes. et talia

Liber secundus

De generatione

mobilia bene redeunt eadem fm numerum . veputa cū sol recedit de oriente in occidentem . z ita etiam possz dici de corporibus quando mouentur in omni locali . Sed de tali reditu non est hic ad. propositum . sed de reditu qui fit per generationem .

Cōclusio Responsalis . ides numero corruptum fm naturam reproduci non potest . quia ad unitatem motus requiritur unitas mobilis temporis et forme fm quam est motus . Cum ergo outne quod generatur reproducat inesse per motum . vbi ergo unitas motus non est . ibi non est unitas termini sine idem terminus . et ita non potest corruptum idem in numero reproduci per naturam tamen prima causa . cuius actio nō dependet a motu z tempore potest corruptum idem numero reproducere . z hoc tenet fides catholica . quia dicit Job 12 . capitulo . Et in carne mea videbo dñm meū zc . vt dicitur in vna lectione vigilatum .

Ad rōnes ane opposituz . Ad primam dicitur . q in generato et corrupto licet remaneat eadem materia remota . tamen non remanet eadem materia prima . sed illa dicitur eadem numero que habent eandē materiam proximam . Et p hoc etiam patet solutio ad secundam rationem ane oppositum facram .

Et sic terminantur questiones magistri Joānis verloris super duos libros de generatione z corruptione Aristotelis fm verum processum z mentem eiusdē verloris diligentissime correcre . Anno incarnationis dñice M . cccc . xliij . die xxliij . Julij .

Recapitulatio secundi libri

de generatione z corruptione
In secundo libro de generatione z corruptione determinati est de natura generatorum z corruptorum z de principijs z causis . z de perpetuitate generationis et corruptionis . Qui quidem liber continet duos tractatus . In primo determinat philosophus de natura generatorum z corruptorum z de transmutatione elementorum ad inuicem z in corpora mixta . In secundo tractat de principijs z causis z de perpetuitate generationis z corruptionis . sed incipit ibi . Quia quedam

Primus tractatus habet septem capitula .

In primo ostendit q in cōstitutione elementorum est vñ materiale principium . sz pcurrit plura formalia que sunt differentie essentialis elementorum

In secundo ostendit que z quot sint q̄litates p̄me que sunt differentie cōstitutivę elementorum

In tercio p̄cludit quaternariū numerū elementorum p̄ numerū cōbinationā qualitātū p̄marum . z ostēdit ordinem elementorū ad sua loca z ad suas contrarietates ibi . Om̄ autem quatuor .

In quarto probat omnia elementa esse ad inuicē trāsmutabilia . z que facilius z tardius trāsmutant z quo modo ex diuersis elementis potest generari vñm tertium . z quomodo non

In quinto probat quatuor elementa esse principia p̄ma corporum trāsmutabilium . quia non sunt ex alijs

neqz ex alterutris .

In sexto remouet opinionem Empedoclis ponentis elementa nō esse ad inuicē trāsmutabilia

In septimo determinat de cōstitutione z generatione mixtorum ex elementis . secundum capitulum incipit ibi . Quoniam autem quatuor elementa .

Tertium ibi . Quoniam autem quatuor elementa .

Quartū ibi . Quoniam autē determinatū est p̄us

Quintū ibi . Si tamen adhuc inspiciemus .

Sextum ibi . Annūcerabitur autem .

Septimum ibi . De elementis autem

Secundus tractatus habet tria capitula .

In primo ostendit q̄ tria sunt principia generationis z corruptionis . scilicet materia forma z efficiens et reprobat opinionem aliquorum qui causam efficiens tem negauerunt . z incipit vt patet

In secundo ostendit p̄petuitatem generationis z corruptionis ex p̄te motus celi . z specialiter motus celi in obliquo circulo z ex p̄te cause finalis . z ex p̄te mouens ibi . Nobis autem vniuersaliter .

In tercio ostendit modum quo p̄petuant generationes z corruptiones probando q̄ p̄petuantur fm circulum z non fm rectam . z incipit ibi . Quoniam autem in continue motis . Et in hoc est finis duorum librorum de generatione z corruptione .

Autoritates primi libri de generatione z corruptione

Vñū ad inuicem trāsmutationem habentium est eadem materia prima .

Ad pauca respicientes de facili enūciant fallum

Ex nihilo nihil fit .

Passiones sunt inseparabiles a subiecto

Generatio vnius est corruptio alterius z e contra

Quod non est cognitum nō est ens

Ile idem est quod mareret prima

Subiectū generatōis z corruptōis est materia prima .

Materia nūq̄ separatur a boniū forma .

Om̄ne agens naturale in agendo reparitur

Agens z patiens sunt distilla in principio z sitta in fine .

Forma nō agit nisi incedante materia

Nabibus exaribus in materia cessat om̄is motus .

Elementa non mutantur formaliter in mixto . sed soluz virtualiter .

Diario est miscibilium alterorum vñio .

Autoritates secūdi libri de generatione z corruptione

Elementa sunt actiua z passiua ad inuicem .

Calidum est quod congregat homogenia z separat etherogenia .

Frigidū est qd̄ separat tam homogenia q̄ etherogenia

Humidū est quod male est terminabile termino proprio

Siccū est quod bene est terminabile termino proprio .

In elementis habentibus symbolum facilius est trāsmutari .

Facilius est trāsmutari ad vñm q̄ ad multa

Flamma est focus ardens .

Materia forma z efficiēs sunt principia generatōis

Et corruptione

Tabula

Impossibile est infinita pertransire
 Et eisdem sumus et murmur.
 Materie est pati forme vero agere
 Motus solis et aliorum planetarum est causa generat[i]onis et corruptionis.
 Contrariorum contrarie sunt cause
 Idem manens idem seipsum natum est facere idem.
 Vita vniuersum mensuratur certa periodo
 Natura semper desiderat id quod melius est.
 Quorum subiectum perit non redeunt eadem in numero.
 Velius est esse quam non esse.

Tabula questionum principi

palium. sub quarum corporibus minus principales comprehenduntur propter quod eas relinquo. sup duos libros de generatione et corruptione Aristotelis secundum illum ordinem quo se in processu libri subsequuntur. Prima primi libri est ista.

Utrum de corpore mobili ad formam sit scilicet tanquam de subiecto attributionis. folio primo
 Utrum ponentes unum materiale principium in actu possunt saluare distinctionem generationis et aliorum motuum. folio ij.
 Utrum omnium habentium transmutationem ad inuicem sit una materia eodem
 Utrum Democritus ponens corpora indiuisibilia esse principia rerum possit saluare distinctionem generationis simpliciter ab alteratione et alijs motibus folio. iij.
 Utrum sit aliqua generatio simpliciter. folio. v.
 Utrum generatio vnius sit seipsum corruptio alterius? folio. vi.
 Utrum generatio differat ab alteratione et alijs motibus eodem
 Utrum in corruptione substantiali ex parte formarum substantialium necesse sit fieri resolutionem usque ad materiam primam folio. vii.
 Utrum augmentatio diminutio sint motus distincti ab alijs motibus. folio. viij.
 Utrum illud quod augetur sit solum in potentia quantum nullam penitus habens quantitatem folio. ix.
 Utrum tres condiciones augmentationis sint bene assignate et que sunt ille condiciones eodem
 Utrum augmentatio sit motus unius et continuus. folio. x.
 Utrum omne agens agat per contactum folio. xi.
 Utrum simile agat in sibi simile folio. xij.
 Utrum omne agens in agendo repatiatur folio. xij.
 Utrum actio et passio habet fieri per poros ut dicit Empedocles. aut per indiuisibilia ut Democritus dixit folio. xij.
 Utrum mixtio sit possibilis. folio. xv.
 Utrum elementa formaliter maneant in mixto folio. xvi.

Questiones secundi libri de

generatione et corruptione

Utrum qualitates prime sint principium formale elementorum folio. xvij.
 Utrum cum quatuor sint qualitates prime eodem
 Utrum sint tria quatuor elementa folio. xvij.
 Utrum cuiuslibet elementorum primo conueniat una qualitas prima folio. xix.
 Utrum ex quolibet elemento possit immediate generari quodlibet folio. xx.
 Utrum in genere corporum elementa sint prima corpora folio. xxj.

Utrum ad generationem cuiuslibet mixti perfecti existens circa medium concurrat quatuor elementa folio. xxij.
 Utrum sint tantum tria principia generationis et corruptionis. folio. xxij.
 Utrum quatuor elementa per suas virtutes actiuas et passiuas sint agentia sufficientia ad generationem et corruptionem mixtorum. folio. xxij.
 Utrum motus solis sub obliquo circulo factus sit causa perpetuitatis generationis et corruptionis in istis inferioribus. eodem
 Utrum omne viuens habeat determinatam periodum sue durationis folio. xxv.
 Utrum ex parte finis et ex premoctis possit ostendi perpetuitas generat[i]onis et corruptionis folio. xxvi.
 Utrum aliquod corruptum possit idem numero reproduci. folio. xxvij.

Finis tabule Laus deo

Sequitur liber Metheozorum Arist.

Quarto Sciendū q̄ ista scia que vocat̄ methe
 orologica dicitur a metha q̄ est trās
 et theon vel theoron. q̄ est videre. 2 logos q̄ est ser
 mo vel rō. quali rō vel sermo de his que sursum vident̄
 siue apparent. s. in suprema regione aeris. in media. 2 in
 suprema p̄ ortōe in fine regionis. Quāvis enī impressio
 aliqua fiat infra terram. q̄ tamē impressioes sursum ge
 nite sunt nobis notiores 2 magis apparētes. 2 a notio
 ribus imponimus noia. ideo hec scia vocat̄ metheorolo
 gica ab impressioibus sursum apparētib.

Quinto Sciendū q̄ impressio multis mōis ac
 cipit. Impressio enī noiat aliquid indu
 ctū ab aliquo agente exteriori. 2 hoc potest esse multiplex.
 Uno mō accipit impressio p̄ vestigio derelicto in aliquo
 molli corpore facto a corpore duro. vt in p̄ssio sigilli in ces
 ra. Alio mō accipit impressio pro alteratione facta p̄ q̄
 litates p̄mas Tercio mō accipitur impressio p̄ effectu de
 relicto p̄ h̄mōs qualitates 2 alterationes. 2 sic accipit im
 pressio cū cometa nix grandis 2ē vocant̄ impressioes.
 et etiam cum dicitur. iste liber est de impressionibus me
 theorologicis.

Cōclusio R̄sua ad questū. corp⁹ sim
 plex mobile ad formā mixtū im
 p̄fectū. put est in via ad tale mi
 xtionē est subiectū attributionis hui⁹ scie. Et p̄ p̄bati
 delusio sic: q̄ in ordinē ad sciam h̄c sibi p̄ueniūt condi
 tiones 2 p̄prietates subiecti attributionis. § 22.

Dubitat̄ Qualiter intelligit̄ dicit̄ Ar.
 in p̄batio huius libri. cū dicit.
 a que accidit in regione elemē
 tari accidit fm naturā inordinatōe esse q̄ sit illa na
 tura q̄ est p̄mi elementi corporū. i. celi. R̄s̄ d̄ q̄ ibi
 d̄ non d̄ elementū q̄ substantiāliter p̄pōnem rei ingre
 dit. sed caput metaphisice. q̄ sicut ex elemētis mixta cō
 ponunt virtutē. sic influentia celi cōcurrunt virtute tū.
 Et videtur q̄ istud dicit̄ nō sit verū. q̄ ea que accidit
 in celo nā accidit inordinatē. ergo ea que accidit h̄ in
 ferius nō accidit fm naturā inordinatōe h̄is que sunt
 in celo. q̄ p̄p̄tius p̄supponit positū. R̄s̄ p̄ d̄ q̄ in
 illo dicto capite inordinatius p̄ minus ordinato. 2 per h̄
 soluit̄ rō. Et si q̄nerat̄ eā istius dicti. r̄ndetur q̄ hoc p̄o
 uenit ex p̄e materiae istoz inferiorū q̄ est p̄uacione 2 p̄ie
 rari in mixta. sō non sp̄ obedit dispōi 2 virtuti corporoz
 celestū. sed quādoq̄ p̄ p̄rariā dispōem resistit. Et hic
 inferius aliqua inordinata sepe eueniūt. q̄ tamē in cele
 stib nō potest accidere. cur? rō patuit supra

Ad rōes ante oppositū Ad p̄mā dicit̄ q̄
 ad hoc q̄ aliq̄ sit subiectū alien
 ius sufficit q̄ rō formalis sub q̄
 p̄sideratur tale subiectū in illa scia sit simplex. ita est in
 p̄posito. vt parz de subiecto p̄p̄eritue scie. q̄ est linea vi
 sualis. q̄ est quoddā p̄positū fm vocem ex determina
 tōe 2 determinabilē. q̄ tū determinatio feat sim p̄licem
 formā a qua sumit̄ simplex rō sub q̄ cōsiderat̄ illud sub
 iectum. ideo totū cōplexū bene potest esse subiectū. Et
 hoc est quod sub alijs p̄bis dicitur q̄ licet est quoddā
 p̄plexum fm vocē. tamē est quid simplex fm naturā. s̄
 quia illi simplici nō est nomē inpositū. ideo ip̄m circū
 loquuntur p̄ pluralitatem vocū Ad secūdā satis p̄
 solutio. quia in libro de generatione agit̄ de corpore mo
 bili ad formā in p̄muni. siue sit sub h̄ali siue accidentalis
 siue corporis simplicis. siue mixti. siue p̄fecti siue imp̄fe

cti. Et q̄ motus ad formā prius reperit̄ in elemētis 2
 qualitatib⁹ eoz q̄ in mixtis. ideo in secūdo de generat
 one agit̄ de generatōe 2 corruptōe 2 alteratōe elemētōs
 r̄ū ad inuicē post p̄sideratōem eōdem de trāsmutatōe ip
 soz ad inuicē in cōi habitā in p̄mo libro. Hic vero agi
 tur p̄cipalē de corpore mobili ad formas substantiales 2
 accidentales corporū mixtōz aiatōz 2 inanimatōz. In a
 toz quidē in libro mineralū. aiatōz p̄o in libris de aia
 lib⁹. 2 de vegetabilib⁹ 2 plantis. Ad terciā negat̄
 maior. q̄ quādoq̄ scia denoiatur a fine. quādoq̄ a ma
 teria circa quā. q̄z a p̄e p̄cipali sui subiecti. 2 cūz Im
 p̄siones aut̄ metheorologicæ a quibus denoiat̄ hec
 scientia s̄ materia circa quā versat̄ hec scia. 2 subiectū
 est corpus mobile ad formā mixtū imp̄fectū p̄uoc est in
 via ad huiusmodi impressioes.

Sic igitur incipiētes dicimus de ipsis p̄
 mo Quoniā enī determinatū est p̄us a nobis
 vñ quidē p̄ncipium corporū. et q̄bus constat.
 circulariter latōz corporū natura. alia aut̄ qua
 tuor corpora p̄pter quatuor p̄ncipia. quozuz
 duplicem esse dicimus motū. hūc q̄dē a me
 dio. hūc aut̄ ad mediū. Quatuor autē existē
 tibus his igne 2 aere 2 aqua 2 terra omnib⁹ q̄
 deū his supeminens esse ignem substās autē
 terram. Duo autem que ad ipsa his proportō
 naliter se habēt. aer q̄dem enim igni propinq̄
 or alijs. aqua aut̄ terre. Qui itaq̄ circa terram
 totā mundus ex his constat corpibus. de quo
 accidentēs passiones dicimus esse sumendū

Est autem ex necessitate p̄mū iste superiorib⁹
 lationibus: vt omnis ipsius virtus guberne
 tur inde. Unde enī motus p̄ncipium omnib⁹
 illam causam putandū p̄man. Adhuc autē h̄
 q̄dem perpetuus 2 finem motus nō habēs lo
 co. sed sp̄ in fine. Hec autem corpa omnia fini
 tis distant locis ab inuicem. Quare accidēt/
 um circa ipsum ignem q̄dem 2 terraz 2 syngē
 nea his. vt in materie specie corpa que sūt cau
 sas oportet putare. subiectū enī 2 patiens ap
 pellamus hoc mō. Q̄ aut̄ sit eā vt vñ motus
 p̄ncipium eā q̄ sp̄ motorū causandū virtutē

Querit̄ Secūdo. vñ nec sit hūc mundū
 inferiorē eē cōtinuū latōib⁹ superiorib⁹
 bus. vt omis virtus eius inde gub

*impressio est cum
 subiecto p̄p̄o
 impressioem*

*impressio est cum
 p̄p̄o p̄p̄o*

concludit ab eis om

Primum in parte...

temet Arguit primo qd no qz ptiuoꝝ est vnus z i de morue z vna materia. sed mudi sensibilis z celi non est i de morus. ergo zc Secdo sic. intellectus z voluntas hois sꝝ virtutes alicuius exiſtis in hoc mudo inferiori et tñ no gubernant a virtute celeſti. Qd pꝝ qz virtus ee li est materialis. z pꝝtates intellectus z voluntatis sꝝ imaterialiales. z materiale no agit in imateriali. Et ideo ho p liter arbitriũ dꝝ dñs ſuoꝝ actuũ. Et tñ def vt dꝝ Ptholomens. vir sapiens dñabitur aſtris. hoc aut non eſſet ſi voluntas z intellectus ſubeſſent gubernatõĩ celi. g

Tercio sic. ſi ois pꝝtus hic inferiꝝ exiſtes gubernaret ab ipõ celo. cũ virtus celi ſit naturalis. z ſp eodez modo ſe habens ſeqret qz omnia hic inferius imobiliter z eodez mō eueniret. z ſic tolleret contingẽtia rerũ caſus z fortuna Quarto sic. gubernare eſt intelligẽtis z prudẽtis. ſed celi no eſt intelligẽs z prudẽs. cũ ſit inactiuũ. g non gubernat hec inferiora In oppoſitũ eſt pꝝs in textu.

Primo Sciendũ qz poſtqz Aresto in pꝝlo mto. pmiſit ſe tractaturũ de impoſſi onibz metheorologicis. pñr poſitũ exequit oñdendo pmo qd sꝝ cauze remote materiales z effiẽtes hmõĩ impoſſionũ Pro cuiꝝ rñſione ſupponit ex habitũs in libro de celo z mudo qnqz eſſe corpa ſimplis cia. Primiũ eſt celi qd qz ab uſdam pꝝtis qnra eẽtia nũũ cupat z ab alijs mũdũs ſupior dꝝ. Alia ſunt qtuoz eſt mēta quoz numerus imelligatur eſt in libro de celo z mudo ex pte qualitatu pmarũ z ſpeciez morus reeri. et in libro de generatõ e ex pte pbinationis vtilis qtuoz q litatu pmarũ. Et ex iſtis quatuoz elementis. rãqz ex pꝝ marijs. z ex mixtis tanqz ex pꝝtibz ſcdarijs cõſtituit iſte mũdus ſenſibilis q dꝝ inferior. celi aut dꝝ mũdus ſupior. z iſta qtuoz elementa ſꝝ quoz in hoc libro inquirẽs da ſꝝ accẽtia z paſſiones q cõſequunt pmo aliqd iplo rũ p hoc qz eſt alteratũ ad qualitates alterius elementũ. Et quo pꝝ qz ipſa qtuoz elementa z pꝝcipue aqua z terra q ſunt materia retinora oim impoſſionũ metheorologicũ. cap. z etiã locus generatõis aliqũqz impoſſionũ. ſz aer et ignis licet etiã quodãmodo pcurrũt materialr ad generatõem aliqũarũ impoſſionũ. magis tñ ſe habet vt loſ cus generatõis ipſaz. Celi aut p motũ lumẽ z inſiueſ cã eſt cã pmaria remora oim illarũ impoſſionũ

Secũdo Sciendũ qz latio quãdoqz capti p moru locali. tñ in titulo qz ſtionis capĩt paſſiue. ſ. pꝝ lata. et ſic latio ſupior eſt celi circulariter motũ. Et capĩt virtus in titulo qz ſtionis p ſtute corporea materiali z ſen ſibili. qz cũ virtus celi ſit corporea non põt p ſe imediate et directe agere in aliqd incorporeũ. Et ex iſto patz ſoſ ſutio ſecũdũ argumentũ.

Tercio Sciendũ qz gubernare eſt aliqd in ſuſ um bonũ ſine z oprimũ dirigere. z ſi ne habito pſeruire. ex quo ſequit qz tirãnis no gubernat republicã ſiue ſubditos ſuos. qz no ordinar in bonũ ſubditoz. ſed in bonũ pꝝtuz. z g eſt pncipatus deſpoticus z tyrãnicũ. ſed pncipatus poli nicus ſeu pconomicus eſt qũ regimẽn verũ ad pmodũ ſubditoz. vt habetur pmo politicoz.

Quarto Sciendũ qz celi agit in hec infeſ riora triplici instrumento. ſ. lumi ne. motu. z influentia Celi aut p ſuũ lumẽ z motuz. z pꝝcipue planete cauſant calorẽ in hĩs inferioribz. vt dꝝ ſecũdo de celo. Qz etiã celi agat p

influentiã in hec inferiora. patz qz infra terrã generatur multi z varij effectus. vbi tamẽ lumẽ celi z motus per tingere no poſſunt. oportet ergo qz ibi ptingat aliqua influentia ſpiritu alioz.

Prima Concluſio. celi p motũ ſuũ regit hec inferiora. pbatz qz motus celi eſt p mus omnium otuũ. vt patz ocratio pꝝſicoꝝ. ſed pmiũ in vno quoz genere eſt cã oim eozuz que ſꝝ poſt ipm in illo genere vt habet regula metaphi ſicalis. g motus celi eſt cã oim motuũ. Itẽ motus celi e pꝝtius z vniformis. z motus iſtoꝝ inferioroz eſt ſinir? er diformis. g reducit ad motũ celi vt in cauſam. Et q patz qz corpus celeſte dirigit hec omnia inferiora in ſuos fines debitos z naturales

Secũda Concluſio z reſpoſiua ad queſt iũ. nec eſt huc mũdũ inferiorõ rem eſſe ptiuoũ ipſi celo. ſic qz no iſteſit vacuũ. vt omnis virtus naturalis z corporea eius gubernet iude. Probat qz iſte mũdus inferior z etiam tota virtus eius dirigit in ſuis m orbz z oparionibz. z ord inat in ſine debitu z naturalẽm p tractũ pꝝtũs celi. ſ. p lumẽ z influentiã. ſz talis pꝝtus no pꝝ multiplicari p vacuũ. cũ ſit accũtalis z ita requirit ſubiectũ. g nec eſt huc mũdũ inferiorẽ eſſe cõtinuũ celo. vt pꝝtus eius p influentiã celi in ſua oparõẽz moru dirigit z ordĩnãt in ſine debitu. z ſic capĩt cõtinuũ cõiter. ſ. p pꝝtuo.

Ad rones ante opoſitu. Ad pma dꝝ qz duplex eſt ptiuoũ. quoddaz e dũtinuũ p quãtĩtate. z eſt cuſ ius cõtinuũ extrema ptiũ magnĩtate habentũ ſꝝ vnus et ſic no capĩt in poſſito. Alio mō capĩt no p ptiuoũ p quãtĩtate. ſed p virtutẽ. ſ. p corpore habere vnã z eanſ dẽ virtutẽ in omibz ſuis partibz. z iſto mō iſte m undus ſenſibilis ptiuoũ in ſuis pꝝtibz ipſi celo p virtutẽ celi. Ad ſcdam pꝝ ſolutio. Ad terã negẽt pñã. qz li cer virtus celi ſit imobilis ex pte ipſius mobilis. cũ rec pĩt in iſtis inferioribz. qz receptũ eſt in recipiente p moſ dũ recipĩtis Ad qrtaz dꝝ qz gubernare eſt acc? intel ligẽtis vel altcur? directũ ab intelligẽte. z ita celi motuz ab intelligẽtia intelligente z volente poteſt hec inferiorõ ra gubernare.

Exumẽtes igitur eas que a pncipio poſſi tões z determinatas pũs determinatio nes dicamus z de lactis fantaſia z de cometz et alijs quecũqz exiſtũt hĩs ſyngenea eẽtia Di citus itaqz igne z aere m z aquã z terrã ſieri ex imicem. z vniquodqz hoz in vnoqzqz exiſtere potentia. ſicut z alioꝝ qbus vnũ aliquid z i de ſubũctur. in qd etiam reſoluũtur vlamũ pꝝi/ no qdem igit dubitabit rtiqz qd circa voca/ ſi aere m. qm oportet accipere ipũs naturã in mũdo abicũtẽ terrã: z quo ſe habz ordine ad alia dicta elementa corpore z viles qdem eũũ rtiqz terre quanta qdam rtiqz ſit ad ambĩetes magnitudines no iminamẽſtũ. Jã em viſum eſt p aſtologica thẽozemata a nobis qd mul/ to etiam qbusdam aſtris minor eſt. Aque aut naturam cõſtãtẽ in z ſeparatã neqz vidẽmus

Handwritten notes at the bottom left of the page, including a signature and various annotations.

Handwritten notes at the bottom right of the page, including a signature and various annotations.

metheoroz

Folio xxx

Non dicitur quod... in medio... non est... in medio...

neq; contingit segregata esse ab eo quod circa terram locato corpore. puta a manifestis mari et fluminibus. et utiq; si in profundum immanifestum nobis est. Intermedium itaq; terre et ultimo non astroz utrum unum aliquod putandum sicut naturam esse corpus aut plura. et si plura quanta et visqueq; determinata sunt locis. Fobis qdem igitur dictum est de primo elemento que sicut virtute est. et quia totus que circa superiores lationes mundus. illo corpore plenus est. et hanc opinionem non solum nos existimamus habentes. videtur autem antiqua quidam existimatio ipsa et prior hominum. Dicitur et ether antiquam accepit appellationem. quam Anaxagoras quidem igni idem putasse mihi videtur significare superiora plena igne esse. et ille eam que ibi potentiam ethera vocari putavit. hoc que dem recte putans. Quamvis semper corpus currens simul et divinum aliquod sicut naturam visum sunt existimare et determinaverunt nominari ethera. que tale tanquam nulli eorum que apud nos existens idem non enim utique dicimus semel neque bis neque raro eadem opinionem reiterare factas in hominibus sed infinitas. Quicumque autem ignem purum esse aiunt. que ambiehs et non solum lata corpora. Quamvis intermedium terre et astroz aerem considerantes utique nunc ostensa per mathematica sufficienter forte utique desisterent ab hac puerili opinione valde enim simplex putare unumquodque latiorum esse partium magnitudinibus quia videtur aspicientibus hinc nobis sic. Dicitur et quidem igitur et prius in his que circa superiores locum theorematibus. Dicimus autem eandem rationem et nunc. Si enim et distantie plene igne et corpora constat ex igne. olim ambulatum utique esset unumquodque aliorum elementorum. Et tunc neque aere solo plena. multum enim utique excederet equalitatem communis analogie ad coelestia corpora. Et cum si duobus elementis plenus qui intermedium terre et celi locus est. Nulla enim ut est dicere pars terre est moles. in qua contenta est. et omnis aqua multitudo ad ambientem magnitudinem. Videmus autem non in tanta magnitudine factus excessum molium cum ex aqua disgregata aer fiat. aut ignis ex aere. Necesse autem eandem rationem habere quam habet tantilla et parva ad factum esse ipsa aerem. et totum ad totam aquam. Differt autem nihil. neque si quis dicat quidem non fieri hec ex invicem equalia. sicut virtute esse. sicut hunc enim modum necesse equalitatem virtutis existere magnitudinibus ipsorum. quoniam modum utique sic facta

cta ad invicem existerent. Quod idem igitur neque aer neque ignis tamen repletum intermedium locum manifestum est.

Queritur Tercio utrum unum elementum naturaliter sit locatum in coeano alterius elementum. ut ignis in coeano orbis lune.

Arguitur quod non. quod quilibet elementum cuiuslibet est coeternum sed unum primum non est locus naturalis alterius. et quod unum elementum non potest naturaliter locari in coeano alterius.

Secundo sic terra non est locata in coeano aqua. quod infra terram generant et discurrunt aqua. et etiam magna pars terre est coopta aquis. Tercio sic ignis est nobilitas elementum quod locari in nobiliori loco que est locum mediis. id non dicitur esse in coeano orbis lune. In oppositum est phus.

Primo Sciendum que postquam Aethera. ostendit que celi cum suis moribus luminibus et influxibus est eam efficiens remora impulsionum metheorologicarum. et que iste mundus sensibilis constituitur ex elementis tanquam ex primariis partibus est eam materialis remora ipsarum. Inter agit de numero ordinis situ et quantitate elementorum multa supponendo ex libris de celo. secundo de generatione. et ex dicitur ibi aliquid refutemodo id de in principio huius capuli refutemores. et sic de alijs.

Prima Conclusio. celi est alterius nature ob elementis. per quod est ingenerabile et incorruptibile. id autem antiquus est vocatus ether. quasi sempiternum eurrens. elementa vero generabilia et corruptibilia sunt. et que istud dicitur fuit in de celo libro Aethera. dicitur que virtus est non sensum neque bis tamen hominibus reiterare easdem opiniones. sed infinitas. ideo vulgariter dicitur infinitas redibunt opiniones eadem.

Secunda Conclusio. medium inter celum et terram non est tamen ignis. probatur quod cum terra sit modice quantitas. et que nullius in ordine ad celum. si totum spacium quod est inter terram et celum esset repletum igne. cum ignis sit maxime actiuitatis. et terra modice quantitaris sequeretur que tota terra converteretur in sui naturam.

Tercia Conclusio. medium inter terram et ignem non est tamen aer. quod tunc aer non servaret debitam proportionem spiritibus ad alia elementis. talis est ratio ad totum. sed aqua in decuplo est maior terra. nam ex pugillo terre sunt decem aqua. Aer etiam in decuplo est maior aqua. ut patet sicut modo. Aer sicut ignis maior est aere. et aer in centupla proportione maior est tota terra. et in decuplo est maior tota aqua. Si igitur inter terram et ignem solum esse aerem excederet terram in maiori proportione quam in decuplo. et sic non esset equalitas ratio ad totum. et ratio ad partem. Item cum elementa praevalent ad invicem necesse est inter ea aliquam equalitatem esse ut salventur in eis. sed talis equalitas non est sicut quantitate ut ita patuit. quod quod sit sicut virtute. ut scilicet equalis sit resistentia unum virtuti acrius alterius. sed hoc non esset nisi inter ea esset certa proportio spiritibus que ita dicitur est que non sua resistentia solum aer medietate inter terram et ignem. et conclusio vera. Exista conclusio per numerum elementorum. per etiam proportio spiritibus unum ad alium. Et hinc sequitur que in millecupla proportio ignis maior est terra. Nec est hinc sequitur que postea conuertere ipsam in sui naturam. quod hinc sit maioris actiuitatis tamen in eadem proportione est minoris resistentie. et ita de alijs. et id unum non sufficit aliud in sui naturam convertere. nec quia

Metheoroz

Metheoroz

Metheoroz

Metheoroz

Metheoroz

Metheoroz

Metheoroz

Supra... non... de... in... per... quod... cum... sine... contra... pro... contra... contra... contra...

Supra... non... de... in... per... quod... cum... sine... contra... pro... contra... contra... contra... contra...

Primus

Bo terciū pz etiā q̄ habita quantitate terre faciliter pot̄ sciri quantitas vnūscūq̄s elementū

Quarta

Cōclusio z rīsalis. Ignis natiū talis locat̄ in ꝑcauo orbis lune, z aer in ꝑcauo ignis. aq̄ in cōcauo aeris. terra in cōcauo aque. pbat̄ qz celum motu suo z lumine est cā caliditas in materia susceptibilī. z cū oē agens for̄tius agit in p̄pinquū q̄ in distās. sequitur qz in materia susceptibilī sibi p̄pinq̄ua causat maximū calorem et cū maximus calor secū nō p̄pariat̄ur humiditatē sequitur qz in tali materia cā maximū calorem cū siccitate. z in tali materia cā ignis. qz ille sunt dispōnes naturales ignis. z cū virtus generatiua caloris in maiorī distātia efficiat̄ debilitat̄. sequitur qz in aliq̄ distātia generat̄ calorem tē peratū nō expellente humidit̄. facit tñ ipm fluere a cōtra ad circūferentiā. q̄ immediate post ignē generat̄ aer. p̄z qz ille sunt dispōnes naturales aeris. Et itē qz p̄ in maiorī distātia magis debilitat̄ virtus generatiua caloris. sequitur qz in maiorī distātia sic est deficiens talis virtus qz nō plus sufficit generare calorem. sed incipit virtus generatiua frigiditatis. qz nō tñ adhuc maxime distat a celo talis frigiditas non sufficit totaliter destrucere humidit̄. facit tñ ipm fluere a circūferentiā vsqz ad centrū. q̄ sub aere generatur aq̄. q̄na tenet̄ vep̄. postremo in maxima distātia est virtus generatiua magne frigiditatis que totaliter destruit humidit̄. z ita sub aq̄. vbi deficit virtus generatiua aq̄ generat̄ terra que ē frigida et sicca. z sic p̄z qz in ꝑcauo vnūscūq̄s elementū incipit virtus generatiua ignis

Ad rōnes

An oppositūz Ad primā d̄z q̄ possibile ē qz i vno loco sint due virtutes p̄tariē. vna vt deficiens. z alia vt incipiens. qz in cōcauo vnūscūq̄s elementū incipit virtus generatiua alterius Ad secundā dicit̄ qz si elementa essent disposita s̄m p̄p̄tias naturas et p̄icularas terra esset vbiqz coopta aquis. sed p̄ naturā vniuersale vna p̄s est sicca z dis̄coopta p̄pter salinit̄ m̄l̄i coz animantū q̄ non p̄t vtūere in aqua. z p̄pter eandē cūm in terra generant̄ fontes z flum̄. Ad terciāz p̄t̄ur solutiū in fine secūdi de celo

Eliquū aut̄ p̄scrūtāt̄ dicere quomōd̄ ordinata sunt duo ad p̄mi cozporis positōnem. Dico aut̄ aerēz z ignēz p̄pter quā causam caliditas a superioribz ast̄ris fit his q̄ circa terrā locis. De aere igit̄ dicētes p̄mo sicut sup̄ posuimus. dicamus sic z de his itēz. Si ita qz fit uqua ex aere. z aer ex aq̄. p̄pter quā q̄dez cām nō p̄stant nubes s̄m sup̄iorē locum. Conueniebat eī magis q̄nto remotior a terra loc⁹ et frigidior. qz neqz sic p̄pe astra calida existētia est. neqz prope radios a terra refractos. q̄ p̄hibet p̄pe terrā p̄stare disgregatēs caliditate p̄sistētiās. Sūt̄ eī m̄biū p̄gregationes vbi desinūt̄ iā radij prope sp̄rgi in immensūz. Sic igit̄ nō ex omni aere nata est aq̄ fieri. aut̄ si simū

Liber

ter ex omni q̄ circa terrā non solū aer est. sed velut vapor. p̄pter quod itēz p̄stat in aquā. Et vberio si tantus existens a ere omnis vapor ē. vnde ubi vapor vtiqz multū excedere que aeris natura. et q̄ aque. si q̄dem sup̄iores distātie plene sunt corpe aliquo. et igne q̄dem impossibile. qz exsiccarent vtiqz alia omnia. relinq̄tur aut̄ aere et quod circa terrā totā a aqua. vapor em̄ a aque disgregatio est. de bis q̄dē igit̄ dubitamus sit hoc mō. **F**los aut̄ dicamus s̄l̄z ad dicēda dēterminatēs z ad nunc dicta. **N**ō q̄dem em̄ sursum et vsqz ad lunā dicimus eē corpus alterū ab igne z aere. q̄nūmmo z in ipso hoc q̄dem purius esse. hoc aut̄ min⁹ sincerū z d̄ntias habere et maxime q̄ desinūt̄ ad aerēz ad eū qui circa terram mundū. **T**ato aut̄ primo elemēto circulariter z cōsp̄ibus q̄ in ipso quod p̄p̄inquinū semp inferioris mūdi z cozporis motu disgregatū accendit̄ et facit caliditatē. **O**pportet aut̄ intelligere sic et habere incipientes. q̄ em̄ sub ea q̄ sursum circulatōe corpus. velut materia q̄dam existens z potentia calida et frigida et sicca z humidida. et q̄cūqz alie his assequunt̄ passioēs sit talis. z est a motu z in mobilitate cūz causant̄ur et circa mediū est q̄d grauiissimū et frigidissimū segregatū terra et aqua. **C**irca hoc autē et habita his aerēz quod p̄pter cōsuetudinē vocamus ignēz. **N**on est em̄ ignis exessus em̄ calidi. et velut feruor est quod ignis. sed oportet intelligere dicti a nobis aeris. qz q̄dez circa terram velud humidū z calidū esse propter vaporem et exalationēz habere. terra quod autem super hoc calidū iam et sicca est. vaporis enim natura humidū et calidū. exalationis autem calidū et sicca. z est vapor quidem potentia velud aqua. exalatio autem potentia velud ignis. **E**ius quidem sicut quod in eo qui sursum locum non constare nubes hancerrissimandū causam esse. quia nō inest aer solum. sed magis velud ignis. **S**ibi autem prohibet et eam que in circuitu latitatem prohiberi nubes constare in superioribus locis fluere enim necessarium omnem qui in circuitu a erem quicūqz noū intra p̄tiferiam capitur definita. **V**t ē terra spherica sit tota. **V**idetur enim et nunc ventorum generatio in stagnantibus locis terre. et nos excedere ventos altos montes. **S**unt quoniam aer in circuitu. quia simul trahitur cum totus

[Marginal notes on the left side of the page, including references to Aristotle's Meteorology and other philosophical works.]

[Marginal notes on the right side of the page, including references to Aristotle's Meteorology and other philosophical works.]

Pluit et pbit vni... De form... caliditate... Dig... r aer...

De... factu... quod... caliditate... quod... caliditate... quod... caliditate...

Notandum... quod... caliditate... quod... caliditate... quod... caliditate...

Et... quod... caliditate... quod... caliditate... quod... caliditate...

Tunc sunt sicut... De... ad...

dr qd aq stans sicut est aq stagnans citius calefit p radi/ os solares qd aqua currens. quia radij luminosi diuictus manent in aqua sm candem ptem. sed tn cereris par/ abus aq currens est calidior aq stante. Ceteris etiã z for/ tins congelat aqua stans qd aqua fluens z illud est sig/ num q aqua stans est frigidior

Queritur quanto vtrū media regio aeris sit sp frigida. Arguit q non. qz nullū violentū ppenie durat. sed media regio aeris est violent frigida. q nō est sp frigida. Secōdo sic. infima regio aeris est calida. ergo a fortiori media est calida. qz magis accedit ad celū qd est cā caloris. Tercio sic. si sic cū frigidū sit uaturalit graue se qerret q deberet cadere deorsum. sed nō descendit q nō est frigida. In oppositū est pbs in textu

Primo Sciendū. q postq pbs dctermina nū d numero q̄itate ordīne et disti/ crione elementoz. et ostendit qualif generat caliditas in regione elementari cōsequēter agit de distinctione aeris p regiones q̄ sumū fm diuersas rō plectiones p̄maz qualitatū q̄ reperuntur in diuersis p/ tibus aeris. Pro quo

Secundo Sciendū. q celū p monū suū per lumē cā caliditatē in regi/ one elementari. Et iō qz sup/ ma ps aeris est p̄p̄na celo. q̄ ipa est calida z sicca a deo vr firalterata z disposita ad q̄litates ignis. z p̄ter hoc q̄ncq̄ illa positio vocat p̄p̄na regis ignis. z p̄ter hoc vbi deficit radij solis z motus celi causare calorē intē/ sum z notabilē. deinde qz radius reuert q̄ reflectit effi/ citur fortior iō in infima regione aeris q̄ est p̄pe retram a qua reflectunt radij solis ex tali reflectione generat sanis notabilis caliditas. z illa infima regio aeris est calida z humida z extendit vsqz ad lorū vbi deficit reflectōes radioz solis z ibi incipit media regio aeris q̄ p̄tenditur vsqz ad locū in quo desinit suprema. z huius regio est hu/ mida z frigida. z quoz maior z quaudoz m̄tuoz fm di/ uersa tempora qz in diuersis t̄pibus sunt maiores aut minores reflexiones

Tercio Sciendum. q de causis frigiditatis medie regionis aeris diuersi diuersi/ mode loquunt. Quidā dicunt q est frigida p̄ter p̄nationē causaz caliditatis sup̄me z infi/ me regionū aeris. Sed hoc nō sufficit. qz aer de sui na/ tura est calidus z humidus. Alij dicunt q ab aq z rer/ ra sursum eleuant vapores vsqz ad mediā regionē aeris qui cū sint extra reflexionē radioz solis redeunt natura liter ad frigiditatē. z puerrunt in nubes z infrigidant ip/ sam regionē. Sed hoc itez nō sufficit. qz aer naturaliter est calidus z humidus. iō nō sufficerent illi vapores cau/ sare p̄p̄tūā frigiditatē in illa regione. iō dicunt aliq̄ s̄ q̄sdam planete friget aeris qui vbi radij solis deficient a virtute reflexina causant frigiditatē in media regione qz ibi inueniunt materiā dispositā. z dicunt q hec est cā porissima z p̄ncipal frigiditaz illi⁹ regionis. Et p̄natio cāp caliditatis in sup̄ma z infima regionibz est cā frigiditatis medie regionis aeris tāq̄ remouēs phibēs. z i il/ lo loco p̄dicti vapores p̄nt maḡ infrigidari z se reduce ad naturā corporis a q̄ eleuati s̄t eringrossant z in nubes conuertunt. Sit igitur.

Cōclusio Nullū ad questū media re/ gio aeris est semp frigida q sit

frigida docet experientia. qz in de descendunt imp̄sioēs frigidē. ibi etiã sunt nubes grosse z opacē. Sed q sit fr/ gida semp. p̄barur. qz in omī tempore anni videm⁹ plu/ uias z grandines ibi generari. Videm⁹ etiã qz torunt anni nubes esse in summitate quozundā montū exren/ dentū se ad mediā regionem aeris

Primo Dubitat. vtz in sup̄ma regione aeris p̄ s̄t generari nubes. Rūi Atesto/ reles q nō duplici d̄ causa. p̄ma ē p̄ p̄ter p̄p̄nāte ad ignē. z iō est q̄t ignita. er excessiu⁹ ca/ lor eius disgregat vapores z prim⁹ p̄sumit z prim⁹ reuer/ tet. ant deorsum. p̄ter anebiparistatim. P̄lia cā est qz su/ p̄na regio p̄ter vicinitatē ad ignē z celū mouet circa loriet. nō motus localis est disgregatiū z disgregat/ pres. iō ibi nulla sit cō densatio nec ibi sunt v̄tē. Et istō/ expti sunt sacrificatiēs in altitudinibz montū q̄ liquē/ res ibi cineres adhuc cascē inueniebāt annis reuoluto

Secundo Dubitat. vtz sub polis generā tur nubes. pbabilit d̄ q nō qz p̄ p̄ter nimā frigiditatē nulli eleuā tur vapores neqz sub equinoctiali circulo neqz in rer/ tro/ picos p̄ter nimā caliditatem.

Tercio Dubitatur de figura medie regionis aeris. p̄ dubio supponit ex se de ce/ lo q oīa elementa sunt s̄perica fm su/ pficies extremales. Et si obiectat. qz viger maior calidi/ tas sub equinoctiali q̄ sub polis. q̄ videt q ignis sit sp̄s/ sioz sub equinoctiali q̄ sub polis. z sic videt q sit oualis fi/ gure q̄tum ad sup̄ficiem cōcauā. Dicendū q ignis de/ nouo genitus sub equinoctiali ascendit ad locum sursum sub polis. z se reducit ad figurā s̄pericaz sicut aq̄ gentia sub polis fluit verius austruz. p̄sser tū dicit q p̄p̄na re/ gio ignis q̄tum ad sup̄ficiem eius cōcauam est oual⁹ fig/ gure p̄ter eā dicit. Ad dubium d̄ q media regio ae/ ris q̄tum ad sup̄ficiem eius conuert⁹ est ovalis figure. Sed q̄tum ad sup̄ficiem cōcauā potest dici q est circ/ ularis siue lenticular⁹ figure. qz media regio generat ex/ frigiditate que maior ē sub polis q̄ sub equinoctiali z in/ frigiditas. z ideo est ibi sp̄sioz. Et quo segrur q infima regio aeris q̄tum ad sup̄ficiem conuert⁹ est lenticularis figure. Et ista sunt pbabiliter dicta

Ad rōnes An oppositū. Ad primā dicit q nullū violentū idē naves ro p̄perue durat. s̄z idē in sp̄e/ ele manere p̄t sicut cāe eedem sp̄e semp manent. setip/ em s̄t cāe frigiditaz medie regionis aeris sicut alia attra/ a sole. q̄ semp est frigida vt patuit. Ad secūm negat p̄ntia. qz licet media regio aeris sit p̄p̄nāto celo q̄ sic infima. tū in illo loco radij solis debiles sunt. Eter⁹ mo/ tus celi habet ibi debilem efficaciam ad calefaciendum p̄ter nimā distantā. sed in infima regione propter res/ flexionem radij solis habet maiorem virtutem ad cale/ faciendū. Ad terciū d̄ q media regio aeris non est a deo grauis q sufficit aerem diuidere. ideo non opoz/ ret q cadat deorsum. aliquid nō cadit p̄ pres q̄ conuertit in pluuiā nūem vel grandinē

Queritur Sexto. vtrum vnum cohera/ ritum sit fortificatiūm alter⁹ ruz p̄ anebiparistatim. id est p̄ iuxta positionem sui cōtrarij. Arguit q non. qz vñā contrarium naturaliter est corruptiuū alterius. ergo non est fortificatiūm alterius. Tenet consequentia. qz

ff ij

potentie naturales no habent se ad opposita Secundo sic. omne quod fit fit a sibi simili. sed vnu contrariuz no est simile alteri. qd no e generatiuu aut fortificatiuu alteri?

Tercio sic si frigidu esset fortificatiuu calidi. sequeretur qd caliditas no esset qualitas pma. qz causaret a frigiditate In oppositum est Aristoteles in re. ruz. ait sic p experientia. Nam fontes purei aut cauce sunt calidi diores in hyeme qd in estate. cuius sola causa est antiparistasis Pro ritione

Primo Sciendū qd antiparistasis soluz habet fieri iner qualitates pmas pro prie. qd mutuo se expellunt ab eodem et in qbus alterant subiecta. sed ramen improprie repetitur in alijs contrarijs.

Secundo Aliud est qd iuxta positio contrarioru p qua vnu fortificat aliud. Et dicitur ab anti qd est extra z peri qd e iuxta vel circa z the sis po vel statio qd positio vni? Prj iuxta reliquū

Tercio Sciendū qd vnu contrariū positū iuxta alteruz potest se habere dupl. qd cum dāns vel circumstans tū. Et dicitur penetrans cum sufficit alterū corrumpere. sed contrariū dicitur esse circumstans tū vel circumdāns. quando non potest alterum destrueret z corrūpete. z tunc confortat ipm p antiparistalim

Prima Conclusio. quodlibet contrariū naturaliter natum est fugere suum contrariū. Patet ratione qz vni quodqz naturaliter appetit se esse qd tūm potest. sed quodlibet contrariū saluat in esse per suam sui contrariū z distantiaz z recessum ab eo ergo zc. Probatur etiā p experientiam. videmus em in ligno aquo posito in igne aqua frigidam sursum ascendere fugiendo suum contrariū. Videmus etiam aqua dispersam sup mappam siccā ducere se ad figurā rotundā ve siccatū mappae resistat. Videmus etiā impressiones calidas deorsum descendere fugiendo frigiditatem medietatis regionis aeris. Videmus etiam in hyeme calorem animalis tempore calido diffusum p gres exteriores ad intra se recolligere fugiendo frigidum circumstans. z ideo ventres in hyeme sunt calidiores. Et si queratur an naturaliter z a principio intrinseco vni contrariuz moueatur fugiendo reliquū. Respondetur qd sic fm naturam cōmune et non fm naturam ppriam. Prima pars patet. qz vnu quodqz inclinatur ad conseruationem sui esse. ergo naturaliter mouetur fugendo illud quod est corruptiuū sui esse. Secunda pars patet. qz ignis ex sua ppria natura habet ascendere z aqua descendere

Secunda Conclusio. vni contrariū est fortificatiuum alterius p antiparistalim. Probatur. quia vt dicitur precedens conclusio vnum contrariū naturaliter fugit reliquū me z sibi resistit quātu tam potest. ergo quando vnum contrariū ponitur iuxta reliquū sic qd circumstans z non penetrat sequitur qd aliud vnit se vt resistat alteri. sed vniendo se fortificatur virtus eius. quia virtus vnita fortior est seipsa dispersa vt dicitur autor libri causarum ergo zc. Probatur etiam per experientiam iam tactas post oppositum. Et si queratur vnde est qd virtus vnita fortior est seipsa dispersa. Respondetur qd sicut materia est principium multitudine numeralis ita forma est principium vnionis. quā

to ergo aliquid est magis vnium tanto est formalius z actualius. Et ergo contrariū vnium est fortius z magis actiuū qd ipsum diffusum z multiplicatum. z quia vnum contrariū vnit se quando ponitur circa alterū vt alteri resistat. ideo vnum contrariū fortificatur p iuxta positionem alterius.

Ad rōnes Ante oppositum Ad primā dicitur qd potentia naturalis per se non habet se ad opposita sed ad vnum rōn. z per accidens ad alteruz. Et ideo vnum contrariū est p se corruptiuū alterius z generatiuum sui p se sed tamē p accidens bene est fortificatiuum sui contrariū per antiparistalim Ad secundā dicitur qd omne quod fit p se ab aliquo fit a sibi simili fm formam vel virtutem. sed hoc no opor de eo quod est ab aliquo tanqz a causa p accidens Ad terciā dicitur qd caliditas est qualitas pma. quia non causatur p se ab aliqua alia qualitate conueniente generabilibus et corruptibilibus in quibus hmoi. sed tū caliditas potest fortificari p accidens p iuxta positionem alicuius frigidit

Queritones ignite sunt eiusdem speciei specialissime. Sequitur qd non. quia diuersitas figurarum arguit diuersitatem specierum. sed impressiones ignite sunt diuersaruz figurarum. ergo zc Secundo diuersitas motuum arguit diuersitatem nature. sed impressiones ignite habent diuersos motus. qd quedam mouentur sursum. alie deorsum. alie lateralit zc. Tercio sic impressiones ignite habent diuersa principia generatiua. quia quedam ex calore generatur z alie ex frigiditate sed diuersitas principiorum efficientium arguit diuersitatem effectuum. ergo specie differunt

Quarto sic. huiusmodi impressiones generantur in locis distinctis fm speciem. sed locus est principium generationis. ergo etiam specie distinguunt In oppositum est Aristo. in primo capitulo secundi tractat huius libri. Pro responsione

Primo Scienduz qd postqz Aristoteles de terminauit in primo tractatu de natura quantitate numero et ordine elementorum que sunt remota principia z loca generatōnis impressionū meteorologicarū determinauit etiam de causis calefacientibus regionem elementarem. et de distinctione regionum aeris. cōsequenter incipit de terminare de ipsis impressionibus meteorologicis Et pmo determinat de ignitis que generantur ex ypercauma re. id est ex alatione calida z sicca.

Secundo Scienduz qd causa materialis impressionum ignitarū est duplex. scilicet remota que est corpus siccum terrestre aliquid habens de humido aere pingui z de facili inflammabili. Et materia propinqua est exalatio calida et sicca efficienter opposita humiditatis aquose Similiter causa efficiens est duplex. scilicet propinqua z remota. Remota est sol z celus quod motu suo lumine z influentia alterat terrā z cetera corpora exalabilia Et propinqua est corpus sub rillans z eleuans exalationes. vel calidū exurēs z inflāmans exalationē iam eleuatā in supma regione actis vel etiā frigidū fortificās calidum exalatum per antiparistalim. Similiter finis aliarum impressionum est duplex. scilicet propinquus et res

Quoniam... No. no p declinatione illig... magne... videtur... tunc ad modum... apparet... tunc ad modum... apparet... tunc ad modum... apparet...

quodam infra corpa mortuorum et aliorum cadaverum
Et huius exhalationes quae leues sunt periturum exitum. et ex
cursus quosque vias stratas et diversimode figuratas cau
lant ex quodam impetu quibus voces silles vocibus humanis

Quinto

por sine curis deus speciebus in corpore a
quo eleuantur. Ad hoc respondet
quodam sic tra q vapor sit sub terra et aliter aqua et exalato
terra. s3 differunt penes accidens. sc3 penes grossitiam et
subtile rari et densum. Alij dicunt q elementa inferiora
sc3 aqua et terra sunt grossiora et materialiora alijs supe
rioribus. ideo sunt euaporalia et exalabilia et absqz cor
ruptione diuinus pnt flare sub contrarijs dispositionibus
q elementa qn sunt in via corruptionis et in via genera
tionis alicuius alterius. Quidam dicunt isti q exalato et
euaporatio non sunt entia plena in natura et pfecta i spe
cie. s3 magis in via ad spem. et ob hoc no debet dici indi
uidua. ppe alicuius speciebus. dicunt tamen q magis debet
denotari a spe ad qua tendit. q a specie a qua recedunt
Alij dicunt q exalatio et vapor sunt quedam mixta im
pfecta alterius spci a corpe a quo eleuantur et a corpore
ad quod tendunt.

Ad rationes

Ante oppositum. Ad pri
maz dicitur q ista fantasma
ta videntur de nocte sub lus
mine aut alicuius astri quod sufficit ad hoc q apparent
Ad pma rationem per solutio ex dicitis. dcm est em q ma
ius humen ofuscat minus. Ad scdam dicitur q in vo
ragine et hyatu duo p siderada sunt. sc3 materiale et for
male. formale quidem est apertura seu ruptura apparens
in celo. et talis no est a pre rei. S3 materiale est exalatio
in qua est talis apertura seu fenestra. et realiter et ralis ma
teria. S3 in sanguineis coloribus duo sunt considerat.
sc3 materiale et formale. materiale est portio quantitati
pctuarum et quo ad hoc illi colores non sunt. Aliud est
formale qd est p piciu et quo ad hoc habet ee reale. na
ex diuersa proportione lucidi cum opaco causantur ap
parentie diuersorum colorum.

Et cometis aut et vocato lacte dicamus
dubitantes ad dea ab alijs p mo. Anaxa
q de igit et democritus aut ee cometas lymphas
sum erratum stellarum. cu propter ppe venire pu
tent tangere in uice stellarum at qd vocatur py
rha quozoz vnū dicitur ipm esse erratum sidere
sed post multum tempus uo fantasma ipsius ee et
excessus ad modicum qd accidit et circa mercu
rii stellam qd em in modicum disgredu sepe no appa
ret ita. vt post tempus appeat multum. S3
aut bis et q circa hypocrate chui. et discipulu
eius eschili enuciauerit. s3 qd no ex ipso aut
habere s3 erratez ppter locu aliqui accipere refra
cto nostro visu ab attracto h noz ab ipso ad
solē. Quia at discedit tardissimo tpe appet p
ips plurimum alioz astroz. vn cu ex eode appe
rat sub deficiens p totu suu circulu. cedere at ip
su et ad arctū et ad austrū. Intermedio qd ez
igit loco tropicoz no attrahere aqua ad ipm.

coma

quod sumpta est a solis latrone ad austrum at cu
ferat copia qd ez habere talis humiditatis. s3 qz
pna est defecio circuli q sup terra q at de coruz
multiplex. Ad p visuo hoim frangis ferri ad
solē. neqz appropinquate tropico loco. neqz in
estiuis ystombz eunte sole ppter qd in his qd
locio no fieri cometa ipm. qn vero ad boream
relictus existerit accipe comā. qz magna epe
riferia q de supozitionis Que at subter psciren
li pua. facile ei visu hoim ptingere tuc ad solē.
Oibz at his hec qd diuicium accidit dicere i
possibilia. hec at sepatim. Primo qd e igit di
centibz q erratum est vna stellarum cometa. erran
teo em oēs in circulo aliu sub deficiunt. comete
at multi visi sunt extra circulum. Deinde et plu
res vno simul facti sunt sepe. Adhuc at si ppe
refractionem comā habet sicut ait Hippocrates
optebat aliqui apparere et sine coma stellā har
berē qm qdem sub defecit qdem. et ad alia lo
ca. comā at habet no vbique. Alij aut nulla vi
sa est preter qnqz stellarum. Iste at ppter qnqz si
mul oēs eleuate appent sup orizontē. Et mani
festis aut errantibus ipis oibz et uo apparentibus
oibz. s3 quibusdam errantibus apud solē. nihilomi
nus comete apparēt facti sepe. Alij vero neqz h
verū qd in loco ad arctū sit cometes solū sil et
sole exite circa tropicos estiuales magnus ei
cometes fecis circa eū q in achaia terre motū.
et circa finctis ascensum ab occasibus equi
noxialibus ortus fuit. et ad austrū iā multi facti
sunt. Sub pncipe at atheniensiu gloriofissi
mo molone factū fuit cometa stella in ense ga
melione sole existente circa tropicos hyema
les. et quitanam refractionem factam esse. et
ipm impossibilitū ee aiunt. Commune aut bio et
piazum dicentibus primo qdem qz et no cr
ratium accipiūt comā quedā. et hoc no solum
egiptijs credere oportet equidē et ali aiūt. s3 et
nos vidimus. Eaz em que in femore canis
stella quedā habuit comā. debile tū. Interden
tibus quidē em in ipam debile factū est. ad
iacentibus aut visu remisse plus. Adhuc at
omnes qui apud nos visi sunt sine occasu dis
paruerūt in loco sup orizontē consumptis pan
latim. ita vt neqz vnus stelle derelinqueretur
corpus. neqz plurimum. quoniam et magna stel
la de qua prius meminimus. apparuit qui
dem hieme et gelu et serenitate a vespera sub
asio pncipe. et prima qd ez dienō apparuit tā
qz pzoceūbens ante solem. Sequenti autem

idem qd...
Dicitur qd...
Et ex...
a n...
ep...
et p...

idem qd...
Dicitur qd...
Et ex...
a n...
ep...
et p...

idem qd...
Dicitur qd...
Et ex...
a n...
ep...
et p...

idem qd...
Dicitur qd...
Et ex...
a n...
ep...
et p...

idem qd...
Dicitur qd...
Et ex...
a n...
ep...
et p...

no multu... appa... liber... Queri... Secundo... Conclufio... Secunda... Tercia... Nomen...

Ad rationes

Ante oppositus. Ad primam dicitur qd cometa no est de natura celesti. nec qd tu ad candidas nec qd tu ad corpus. sz tñ alique stelle bene currunt ad generatores comete. p qro p calorem z lunē suuz eleat materia abilis ad generatores comete. ideo videtur stel le capere comam pro quāto cometa sub ipsis generatur. Ad secundam dicitur qd cometa mouet circulariter ad motuz supreme regionis aeris. z nō fm naturāz propri az. Ad terciāz dicitur qd ex qualitatibz z dispōibuz comete. puta ex calore magnitudine z figura. z pmanēs cia astrologi possunt iudicare de aliqua stellatōe vigē te in celo. p tute culus generat cometa. Et tunc pgnosce tes p tutes talis stellatōis possunt puenosticare aliqd de futuris. quozuz causa potest esse talis stellatio non necessaria. sz contingens z impediibilis. z ad tale iudici uz de futuris maxime inspicienduz est ad colores come te. qz si fuerit rubeus attestat martis dominii z signat bella futura. si fuerit pallidus attestatur dominii sarur ni. si albus dominii iouis. et ita cometa nō est causa fu turoz sz signū z stellatio vigēs bñ est cā mō p dīcto.

Quoniam autē de immanifestis sensui pu tamus sufficienter dem onstrare fm rati onem. si ad hoc possibile reduxerimus ex his que nūc appent. existimabit utiqz aliqs sic de his maxime accide. Supponit em nobis mundi eius qui circa terram. quantum sub cir culari relatione esse primam ptes exalationem sicari et calidam. Ipsa autē et cōtūni sub ipa aeris ad multuz simul circumducit circa terram sub spera z motu circulari. Lata autē z mota hoc modo quacūqz contingit bene do minabilis existens sepe igitur ppter quod di cimus fieri. z disporum siderū discursus. Cū igitur in talem condensationem incidit prop pter superiorum motum principium igneum. neqz sic multum exuratur. neqz sic debile vt ex tingnatur cito. sed plus et ad multuz. simul at de subrys accidat ascendere bene dispositam exalationem. Hoc fit stella cometa. qualitercun qz exalatum extiterit. figuratur. Siquidē cū omni quaqz similiter cometes. si autem ad lon gitudines vocat pogonias. Sicut autē talis latio stelle latio videtur esse sic et māsio quasi similis stelle māsio videtur esse. Simile eniz quod fit. velut si quis in palcamum cumulū et multitudinem et immiserit racionē. aut ignis iuciat principii modicū videt em silis z sīde rus discursus buie. Eito em ppter aptā dispo sitōem bypcaunatis succedit in lōgitudinem si itaqz hoc inaneat. z nō psumat p rāsies. aut maxime defatā ē bypcauma. fiet utiqz pncipiū lationis psummatio discursionis tale cometa.

est stella velut discursus sideris hñs in ipō ter minū z pncipiū. Quā dē igit in ipō inferiori lo co pncipiū p sīstētie fuerit. p se appet cometes. Quā aut subastroz aliq aut nō crātū aut errā tiuz a motu p sīstētie exalatio. tūc cometes fit bo zuin aliqs. Nō em apud ipsa astrā coma fit. sz quēa dmodū halo circa soles appet. z lunā affē quentes. z quidē trās latis cū sic fuerit cōdensa tius aer. vt passio hec fiat sub solis itinere. sic et coma astris velut halo est. attū halo qdē fit ppter refractōem talis coloris. ibi aut in ipis exalatoibz color apparet est. Quā dē igit fm stellā fiat talis cōcretio eādēz. nec em manifesta relatione z motū cometa. qua dēferet stella. Cū at p riterit p se. tūc subardates videt. Tal cū latio mūdi q circa terrā. Hoc em maxie in firmat nō ē refractōes quādā cometa. vt halo in bypcaunate p nō ad ipaz stellā scāz. z nō vt dicit q circa hipocrate ad solē. qz z p se fit co meta sepe z frequēt qz circa aliqs dē m inata rus stellaz. De halo qdē igit cām posten dice mus. De eo at qd est esse ignea p sīstētia ipozuz pgnētuz oz putare qd fecit plures spūs et siccitates. Pala em q sūt p p mltā eē talē se gregatōem. qre sicciorē necariū esse aerē. z dis gregari z dissolui enapozāz bñ dñ a mltitudie calide exalatois: vt nō p sīstāt facile in aqua m. Manifestū at dicem⁹ de hac passione qū z despiratibz dicēdi fuerit tēpus. qñ qdē igit cre bri et multi apparent sicut dicim⁹. sicci z siccifunosi fiunt anni notabiliter. Quā at rariores et tenuiores magnitudine. Sicut qdē non fit tale attū vt frequēt fit qdē excessus spūs aut p rēpus. aut fm magnitudine. Quoniam et qñ in egiptijs flumijs cecidit lapis ex a ere a spū ele uatus. cecidit p diem. Accidit aut et tūc come tes stella factis a vesperet circa magnā stellaz cometa sicca erat biēs et borealis. z Auēt⁹ p pter p rarietate ventoz factus fuit. In sinu q dez em boreis obtinuit. extra at auster flabac magnus. Adhuc at sub principe Nichoma co fact⁹ fuit paucis diebz cometes circa equi noctiale circulū nō a vespa faciēs ortuz. in q q circa corintbū spūs cucuit. Eius at qd est nō fieri multos sepe cometas et magis extra tro picos qz intra. causa solis et astrozum motus nō solum segregās calidum. sed et disgregās quod consistit. maxime autē causa. qz plurimū in lactis pgregat regionem.

est

de ptabilio

...

Dir a māsio id est ar pgnētā qeste ad apōndēdū motū qui appet a helio radēbz. nō at ad ex pōndēdū mo tū rōmēti fm q rōmōlūz p rē nō nō. de q p p rā. dicit C. 116

Querit Decimo. vtrū cometa sit de natura elementari. Arguit primo q non qz impressioes meteorologicæ nō multū durant. s; cometa multū durat. nā p quadraginta dies qñq; visus fuit cometa ergo cometa non est impressio meteorologicæ. z p pñs negz de natura elementari. Sed sic cometa lucet z mouet circulariter ergo est vñū de astris celi. In oppositum est Aresto. in textu. Pro responsione.

Primo Sciendū q postq; Aresto. reprobauit opinione antiquoz ponentū cometa vñū esse de astris aut simphasim. ex qua reprobatio ne satis manifestū est q cometa non est de natura celesti. z p pñs oportet eaz generari in regione elementari. ideo pñter Aresto. ostendit ex qua materia vbi quādo z quō generatur.

Secūdo Sciendū. q fin Aresto. cometæ sic gñat nā p calorem solis z alioz astroz ex corporib; terrestrib; hic inferius exñtib; vntuosis z viscosis eleuatur exalatio terrestris calida z sicca grossa z pinguis et viscosa cuius pres admittent multuz circūiacent vsq; ad sup̄iā regionē aeris vbi ppter vicinitatez ignis z motum circularitē sup̄me regionis aeris inflāmarit z motu circularitē ad moruz sup̄me regionis aeris z ad hoc q talis exalatio vocetur cometa oportet q sit talis pportio materie inflāmabilis ad calorem inflāmantē q adeo nō excedat in materia q statim psumat eaz. z q etiam non sit ita debilis calor q cito extinguatur. et ita oportet q ibi sit debita pportio inter materiaz z caloz z fm q materia diuersimode fm dispositōem z figurā disponit fortis diuersa noia. Nam qñ talis exalatio est circularis figure grossior in medio z subtilior in extremis caribus circūquaq; sit in medio habet inflāmationem obscuriorē z in extremis aurb; clariorē. z tunc apparet ad modū stelle hælēris vñūq; comā z vocatur improposita stella comata. Quādoq; vero exalatio eleuatur et protendit in longū. z tunc apparet habere caudā in longū eleuatā et vocatur stella caudata. Quādoq; vero illa exalatio inferius habz pres discōruiuas subtiles et lucidas. z tunc dicit in greco cometa id est stella barbata in latino. Et precedentib; colligit diffinitio comete. nam cometa est exalatio terrestris calida z sicca grossa pinguis et viscosa. cuius pres multū ad inuicem circūiacent eleuata a corporib; inferiorib; terrestrib; vsq; ad sup̄iā regionē aeris vbi propter vicinitatez ignis et dispositioez materie inflāmat et mouetur circularitē ad moruz sup̄me regionis aeris. His pmissis sit p̄ma

Conclusio Responsalis ad questum. Cometa nō est de natura celesti sed de natura elementari q nō sit de natura celesti. p̄z ex precedentē questione. q sit de natura elementari. P̄z a signo nam eōmunitē tpe gñationis comete sunt magni venti. z hoc est signū q tempore generatōis comete eleuantur multe exalationes calide z sicce inter quas quedaz nō sunt inflāmabiles z reuerberantur p̄ mediaz regionem aeris frigidā z sicca. z sic puerunt in ventos. z ob hoc tempore generationis comete anni sunt sicci. ppter ventos desiccates aerem z terram. sunt etiaz calidi. qz magnus calor redēditur ad eleuandū tantas exalationes. ergo. conclusio vera

Primo Dubitatur. quo tpe magis generatur cometa. Respondeatur q raro generatur in hyeme ppter vñūq; frigiditate. raro etiā in estate ppter nimiaz caliditate cōsumentez exalationes. sed eōmunitē generat in vere z autūno. z adhuc magis in autūno q in vere eo q autūmū est magis calidus z siccius q ver.

Secūdo Dubitatur. que est causa diurnitatis comete. Respondeatur q diurnitas comete est viscosa z grossa nō cito cōsumitur p caloz. Ad hoc etiaz multuz facit virtus aliquoz astroz sub quibus generat cometa per quorum virtutē cōtinue eleuatur noua materia. z sic facit ad diurnitatez pmanentez comete.

Tercio Dubitatur. de causa diuersitatis colorum comete. Respondeatur q causa diuersitatis est diuersa dispositō materie pnes grossuz z subtilis nā qñ materia est subtilis z bene inflammabilis apparet albus vel pallidus. sed qñ est mediocriter grossa apparet rubens. qñ vero materia est multū grossa apparet quasi carbonis ardens. De causis autem figuraz comete dictuz est p̄ius.

Quarto Dubitatur. vtrū possint simul apparere plures comete. Respondeatur q sic nam vñ habet in rextu aliqui visus sunt quinq; comete z possunt differre in figura z in colore fin diuersitatez materie in grossicie z subtilitate.

Quinto Dubitatur. de signis comete. Respondeatur q cometa est signū magne caliditatis z multitudinis v̄toz vt dēū est p̄ius. Et etiaz est signū sechtōnis z diuisionuz inter p̄ncipes p̄p̄os et regna z p̄ p̄ns est signum belloz. Est et signū mortalitatis z pestis qd sic p̄suadet. qz cū tpe gñationis comete vigeat siccatas. et caliditas caliditas. s; ignis z siccatas. s; vigeat etiaz nihilominus tolerat augmētā multū acuriaz at tolerat incitat hec iez ad itā ritas z iurgia. z p̄ p̄ns ad bella. Et qz vita consistit in calido z humido aere. sic est signū pestis z metra litatis. Et qz p̄ncipes sunt teneri z subtilioris p̄plexionis ex eo q delicatius nutriuntur z viuunt. ideo magis de facili in sua p̄plexione sunt passibiles ideo cometa est magis signū mortis p̄ncipū z potentuz q alioz v̄toz. Et qz etiaz est signū belloz vt dictum est. z in bellis p̄munit cadunt p̄ncipes. ideo cometa est signū inuentionis dñoz. z p̄ p̄ns etiaz leguz z regiminū. p̄ q̄ro est signū mortis z casus p̄ncipum. vñ. Cōtingunt ista stella splēdente cometa. Hōis furit. v̄bs rapit. sequit mare. gens operatur. Regnū mutat. plebs peste. fame cruciatur. A verbo comitor merito cometa vocat. Nā comitatur eū pestis gladiusq; famez.

Ad rōnes Antie oppositum. Ad p̄mā p̄mā pater solutio ex dictis. dicitur est enim de causis pmanentez comete. Ad secundam negatur consequentia. cometa enim lucet. sed tamen non habet suum lumēn a sole quemadmodum habent astra. vñūno lucet ex eo q hz materiam viscosam z inflāmantem a caloz re ignis. Et mouetur circularitē ad motum sup̄me regionis aeris. Et quo patet q cometa non potest esse p̄pari per vmbz a terre. qz non habet lumē suū a sole nec ab alio astro.

Valiter autem et propter quam causam sit. et quid est lac. dicamus iam. **P**redicantes autem et de hoc que ab alijs dicta sunt primo. **C**o carorum quidem igitur pythagoricum quidam sunt viam esse hanc. hi quidem occidentium eiusdem astrozum sui dictam. sub **P**berone latitacione. hi autem solem hoc circulo delatum esse aliqui aiunt. velut igitur exultum esse hunc locum. aut aliam quam aliam talem passionem partem esse alario/nem ipsorum. **I**ncoueniens autem non conuelli/gere. quod siquidem hoc erat causa. oportebit et zodi acum circulum sic habere. et magis quam enim qui la ctis **O**mnia enim in ipso ferunt. et tantia. et non sol solum. manifestus autem nobis totus circulus. **S**emp enim ipsius manifestus scilicet circulus no etc sed nihil videtur tale passus. nisi si que co/pulatur pars ipsius ad lactis circulum. **Q**ui autem circa **A**naxagoram et **D**emocritum lumen esse lac autem astrozum quorundam. **S**olem enim sub terra latum non respicere quedam astrozum. **Q**ue enim quod quidem igitur aspiciuntur ab ipso. horum quod dem non apparere lumen. prohiberi enim a solis radijs. **Q**uibus enim autem obstruit terra. ut non aspiciantur a sole. **H**orum propter lumen autem esse lac. **M**anifestum autem quod et hoc impossibile. **L**ac quidem enim semper idem in eisdem est astris. ap/paret enim maximus circulus a sole autem semper al tera que non aspiciuntur. quod non in eodem manet loco. **O**portebat igitur transato sole transferri et lac. **N**unc autem non apparere hoc factum. **A**dhuc autem si quemadmodum ostenditur in his. que circa astrologiam theozematis solis magni tudo maior est quam que terre. et distantia multo ma ior que astrozum ad terram. quam que solis. sicut que solis ad terram. quam que hinc. **N**on itaque lon ge alicubi a terra comis. qui a sole coniacet ra dios. neque vtiq; vni bza terre. que vocatur nox. erit apud astra. **S**ed necesse solem in oia astra p/ spicere. et nulli ipsorum terraz obistere. **S**impli us autem est tertia quedam suspicio de ipso. **D**icit enim quidam lac esse refractionem nostri visus ad soles sicut et stellam cometa. **I**mpossibile autem et hoc. **S**iquidem enim videns quicquid. et speculum. et quod videt oem in eodem signo speculi. eadem apparet vtiq; ps emphasicos. **S**i autem moueat speculum et quod videt in eadem quod distantia ad videns et quiesces. et ad invicem. aut neque eque velociter neque in eadem semper distantia impossibile ean/ dem emphasim in eadem esse parte speculi. **Q**ue autem in lactis circulo lata astra mouentur et sol.

ad quem refractione manentibus nobis. et sicut et equaliter ad nos distantia. ab ipsis autem non equali ter. **Q**uidem enim in medijs noctibus delphis ori/ tur. aliqui autem diliculo. **P**artes autem lactis cedde manent in vno quod. et quidem non oportebat. si erat emphasim. sed non in eisdem adhuc esset hec passio locis. **A**dhuc autem nocte in aqua et talibus specu lis lac quod enim illucescit aspicientibus. visum autem refrangi ad solem quod possibile. **Q**uidem igit neque via planetarum nulli. neque lumen est non respe ctos astroz. neque refractione ex his manifestum. **F**ere autem hec solum sunt que vtiq; nunc tradita sunt ab alijs. **N**os autem dicimus refimentes suppositum nobis principium. **D**ictum enim est plus quod extremum dicti aeris potentiam habere ignis. ut motu disgregato aere. segregetur talis con sistentia. quale et cometas stellas esse dicimus. **T**ale itaque oportet intelligere factum. quod quod in illis. cum non ipsa per se fuerit talis segregatio sed ab aliquo astroz autem fixoz autem errantium. **T**unc enim hec videntur comete. quod assequuntur ipsorum lat itionem. quemadmodum soli talis concretio. a quod propter refractionem halo apparere dicimus. cum sic fuerit dispositus aer. **Q**uid itaque sunt vni astroz accidit hoc oportet accipere factum circa totum ce/ lum et superior relationem oem. **R**ationabile enim siquidem vni astra motus. et cum quod oem facere tale aliquid et arripere. et enim his adhuc finem lo/ cum creberrima et plurima et maxima existunt entia astroz. **Q**uidem igitur animalium propter so lis latitacionem et planetarum dissoluit talem consisten tiam. propter quod in vni quidem cometarum extra tro picos sunt. **A**dhuc autem neque circa solem neque circa lunam sit coma. **L**itius enim disgregatur quod ut constat talis concretio. **I**ste autem circulus in quo lac apparet aspicientibus. et maximus est existens. et positus situ. sic vni multum tropicos excedat. **A**dhuc autem locus plenus est astris ma ximis et fulgidissimis et adhuc sporadicis vo/ catis. hoc autem est et oculis videre manifestum ut et propter hoc continue et semper hec omnis aggregetur concretio. **S**ignum autem etiam ipsius circuli amplius lumen est in altero se/ micirculo habente duplatum. **I**n hoc enim plu/ ra et crebriora sunt astra quam in altero tanquam non propter alteram aliquam causam. facta claritate quam propter astroz latitacionem. **S**i enim et in hoc cir culo sit. in quo plurima ponuntur astroz et ip/ sius circuli. in quod magis videntur spissa esse et ma gnitudinem et multitudinem astroz hanc ve

risimile existimare convenientissimam causam esse passionis Consideret autem et circulus. et que in ipso astra ex subscriptione Sporadica aut vocata siquidem in speram non erit ordinare. quia nullam per finem habet unumquodque positio/nem manifestam. ad celum autem respicientibus est palam In solo enim hoc circulo interme/dia plena talibus astris sunt In alijs autem defi/ciunt manifeste Quare siquidem de apparetio co/metas acceptamus causam tanquam dictam me/diocriter. et de lacte eodem modo existimandum habere Quod enim ibi circa unum est passio co/ma. hoc circulum quendam accidit fieri eandem Et ex hac re est dicere velut diffinitum maximi circuli propter segregationem coma. propter quod quemadmodum prius diximus non multi neque sepe sunt comete. quia continue segregata est. segregatur enim unquamque periodum in hunc locum semper talis consistentia De factis qui dem igitur in eo qui circa terram mundo conti nuo lationibus dictum est De densis quidem astrozum. et ignita flamma. adducant de come tis et vocato lacte. fere enim sunt tot passiones ap parentes circa hunc locum

Queritur Undecimo. Vtrum galaxia sit de na tura elementari. Arguit primo quod sic. quod cometa et galaxia sunt ex eadem materia ut dicit in tertio. Dicentiam quod prima exalatio attrahitur sub stellis erraticis et apparet eius cauda protensa in longum que dicitur galaxia. Et sicut cometa est de natura elemē taria ita galaxia Secundo sic dicit philosophus. quod galaxia est coma magni circuli in celo propter segregationem exalationis eleuate superius sub illo circulo magno et ibi propter virtutem motus et luminis astrozum insinatur. ergo galaxia est de natura elementari Tertio sic textus dicit quod galaxia est inter tropicos. quia ex alatio ibi segregatur et non potest rursus stare sed extra tropicos eleuatur exalatio ex qua fit galaxia et ibi conseruatur. ergo est de natura elementari. Quarto sic. philosophus dicit quod non sunt multi comete nec sepe. quod materia ex qua debent fieri continue rrahitur ad locum in quo fit galaxia et ergo etc. Ultimo sic. celus est corpus omogenium. sed galaxia non est omogenia cum celo. Et galaxia non est de natura celesti In oppositum arguit. quod quelibet exalatio statim euanescit et dissipat. sed galaxia semper manet et est semper in eodem loco. et ad situm primum celi. ergo non est de natura elementari habetur etiam expresse in antiqua translatione quod est de natura celesti.

Primo Sciendum. quod postquam Aristoteles veteri manavit de cometa. sequenter determinat de galaxia de cuius natura determinat primo recitans duos opiniones antiquorum. prima fuit pythagoricorum dicentium quod sol sentiens exiisset viam suam et perussit illam viam celi que nunc apparet ab a. sed hec opinio est falsa.

Et improbat ab Aristotle. quod sequeret quod yodice sub quo mouentur omnes planete et etiam ipse sol iam pridem fuisset perussus quare celum non est susceptibile peregrinatum impressionum cum non sit transmutabile ad formam Et non potest dici quod illa pars a sole fuit combusta Secunda opinio fuit Anaxagore et Democriti dicentium quod galaxia esse lumen quorundam astrozum congregatum Isti enim ymaginati sunt astra habere proprium lumen sed non apperere nisi extra radios solis. quia maius lumen obfuscat minus Ideo dicitur quod dum interponitur terra luminis astrozum apparet lumen congregatum. et talis apperitio finem eos est galaxia Sed ista opinio est irrationabilis. quod via lactea semper apparet sub eisdem astris. et cum sol prius moueat per hunc aliam et alia astra a sole aspiciuntur Et sic translatio sole necesse esset quod transmutaretur via lactea quod falsum est. Tercia opinio dicit lumen astrozum immisceri vaporibus humidis. et iterum reflecti ad celum. et ita finem eos galaxia esse lumen reflectum ab aere siue a vaporibus humidis ad celum stellatum. sed hec opinio est falsa. quod tunc galaxia moueret motu ignis nec semper apparet in eadem parte celi cuius ius oppositum experitur Ad videndum autem modum generationis galaxie que ponitur in noua translatione Sciendum est quod ab istis inferioribus corporibus per calorem solis et aliorum astrozum eleuantur multe exalationes calide et sicce que per virtutem stellarum speraticarum vel sporaticarum. id est spisse seminatarum et prope seminales positurarum eleuantur vsque ad supremam regionem aeris sub illis astris speraticis in quibus quidem exalationibus existentibus recipitur lumen illorum astrozum et apparet claritas magna nouarum abbedo que vocatur galaxia siue via lactea. Et quod ita generatur in noua translatione persuadetur ratione et signo Ratione sic quia si per virtutem vnus astri posset eleuari in aetere ista ex qua posset generari cometa rationabiliter videretur quod multe et magne stelle spisse seminate habent virtutem trahendi et eleuandi multas exalationes sursum et illustrandi eas Signo sic persuadetur. galaxia non apparet inter tropicos quod contingit propter nimiam solis caliditatem que segregat consistentiam exalationis. et ita hoc videtur esse signum quod galaxia generetur ex exalatione Sed enim Ptolemeum Autentiam et dominum Albertum qui commendant arietem quod translatorem. dicendum quod galaxia non est de natura elementari sed de natura celesti ut habet antiqua translatio. Et hec opinio contra tenetur et est vere similiores nec dubium est quin in noua translatione fuerit vicinis scriptoris vel translatoris qui fortassis fuit illius opinionis. quod iste due opiniones directe contradicunt igitur pro declaratione huius inquisitionis et responsionis ad scriptum.

Secundo Sciendum. quod galaxia est quidam circulus albus siue lacteus apparet in celo a pedibus geminorum et principium sagittarum iteque tendens in signum geminorum et apparet ibi duo circuli albi qui non sunt vbique distincti nec vbique juncti. Et si obiceret sic in celo non apparet color nec est simile dicitur quod galaxia est de natura celesti. dicendum quod lumen recipitur dupliciter Vno modo sicut in deficiente et talis re non terminat visum Alio modo ut in terminante sicut lumen in opaco. et taliter lumen natum est terminare visum primo recipit lumen in aere vel aqua Et secundo recipitur lumen a sole in astris et alijs corporibus celestibus

Tercio Sciendum. quod causa materialis galaxie est vna pars celi scilicet spissior alioque parte

bus Ideo magis sufficere retinere lumen solis et stellarum et terminare visum. et in tali parte multe stelle firmas esse spisse que faciunt istam partem esse densiorem. Et de huiusmodi astris que dam sunt magna et magnum lumen a se recipiunt. et alia sunt parua que non videntur a nobis. sed cum emittunt lumen adeo quod lumen apparet nobis. sed primum in illa parte stellarum. et ita apparet nobis via lactea sive alba propter magnam claritatem illius partis. Sic igitur

Cōclusio

Responsio ad questum galaxia est de natura celestium et non de natura elementari. et per rationes factam per oppositum. Et etiam auctoritate Aristotelis in antiqua translatione. Rationes facte in oppositum procedunt secundum dicta in noua translatione que communiter non tenentur cum non est reuera Aristotelis. sed visum fuit translatoris qui fuit illius opinionis cum fuerint alij translatorum quod Boetius.

Et loco autem positione secundo post hunc. primo autem circa terram dicamus. Istum locum communis aque et aeris et accidentium circa eam que sursum generationem ipsius. Summum autem et horum principia et causas omnium simili. Quod quidem igitur ut principale et mouens et primum principiorum circuli est in quo est manifeste solis latitudo disgregans et congregans in fieri prope aut longius circa generationis et corruptionis est. Manente autem terra que circa ipsam humidum a radijs et ab alia que de supercaliditate vaporans fertur sursum. Caliditate autem que duxit sursum relinquente et hac quidem directa ad superiorem locum. Hac autem et extrinsecum propter suspensum longius in aere qui super terram constat. iterum vapor in frigidam et propter derelictionem caloris et propter locum. et sic aqua ex aere facta aut iterum fertur ad terram. Est autem que quidem ex aqua exalatio vapor. que autem ex aere in aqua nubes. Calido autem nebule. Decidenna eius que in aquam concretionis propter quod signum magis est serenitatis quam aquarum. Est enim caligo velut nebula stellarum. Sic autem circulus iste imitans solis circulum. Simul enim ille ad plagas permutatur. et iste sursum et deorsum. Porro et autem intelligere hunc velut fluminem fluentem circulum sursum et deorsum communiuere aeris et aque prope quidem enim existens sole vaporis sursum fluit fluminis. elongato autem aque deorsum. Et hoc indefinens visum fieri secundum ordinem. Quare si quidem enigmatizabant oceanum per

ores. Forte utique hunc fluminem dicebat circulariter fluentem circa terram. Elato autem humido semper propter calidi virtutes et iterum lato deorsum propter in frigidationem ad terras proprie nomina passionibus imponuntur ex quibusdam differentijs ipsarum. Cum quidem enim secundum modum dicatur per se. Quando autem secundum maiores partes pluuia vocatur. Et eo autem quod de die evaporat quantum si non suspensum fuerit propter paucitatem sursum ducentis ipsum ignis ad ea que denatur aquam iterum deorsum latum. cum in frigidatum fuerit nocte. vocatur ros et pruina. Pruina quidem quando vapor congelatur prius quam in aquam concernatur iterum. Sic autem hyeme et magis in hyemalibus locis. Ros autem cum concretus fuerit in aquam vapor. Et neque sic fuerit estus. ut exsiccat sursum ductus. neque sic frigus ut congelatur vapor ipse propterea quod ante locum calidior aut tepescit. Sic enim magis ros in temperie et in temperatis locis. pruina autem sicut dictum est contrarie. Saltem enim quod vapor calidior aqua. Habet enim eleuantem adhuc ignem quare amplioris frigiditatis ipsam coagulare. Fuit autemambo serenitate et tranquillitate. Neque enim eleuantur non existente serenitate. neque consistere poterunt utique vento flatu. Signum autem quod fuerit hec prope quod non longe suspeditur vapor. In montibus quidem eque non sit pruina. Ea autem via quidem hec. quod sursum ducitur ex summis et humectis locis. quare velut eius portans maius sursum ducens caliditas quam secundum ipsam non potest eleuare ipsum ad multum locum altitudinis. sed prope dimittat iterum. Alia autem quod et fluit iterum maxime aer fluens in altis qui dissoluit persistentiam talem. Sic autem ros ubique australibus non borealibus propter quod in ponto. Ibi autem contrarie. borealibus quidem enim sit. australibus autem non sit. Causa autem similiter secundum. quod temperie quidem sic hyeme autem non. Auster quidem enim temperiem facit. boreas autem hyemem. Frigidum enim quare et hyeme exalationis extinguunt caliditates. In ponto autem auster quidem non sic facit temperiem. ut fiat vapor. Boreas autem propter frigiditatem anniparissimum faciens calidum congregat quare plus vaporat magis. Sepe autem hoc et in exterioribus locis est videre factum. Vaporat enim putei borealibus magis quam australibus. Sed borealia quidem extinguunt antequam constet aliqua multitudinem. in australibus autem sunt congregari exalatio. Ipsa autem aqua non coagulantur hic quem

*in nimis alba a se debet
propter distans et ignis
et lumen et per se per se*

*Ab eo fuit serenitate
quod est calidior et magis*

si vaporis sursum

*si ex vaporis
si hinc distans magis
et magis*

admodum in circa nubes loco Inde em̄ tria ve-
niunt corpora constantia propter infrigidatio-
nem aqua z nix z grando. horum autem duo q̄
dem proportionabiliter z propter eandem cau-
sas sunt his que inferius differentia fm̄ ma-
gis z minus z multitudine z paucitate Nix cū
et pruina idem. z pluuia z ros. sed hoc quidem
multum hoc autem paucum Pluuia quidem
em̄ ex multo vapore fit infrigidato. Vnius autē
causa z locus multus z tempus existēs in quo
colligitur. z ex quo. paucum autem ros. cphi-
meros enim consistantia z locus paruus. Ma-
nifestat autem generatio existens veloci z par-
ua multitudo Similiter autem z pruina z nix.
Cum enim congelatur nubes. nix est. Cū autē
vapor. pruina. propter quod aut temporis aut
regionis signum est frigide. Non enim vtiq̄
coagularetur adhuc multa in existente calidita-
te. si non superuinceret frigus. In nube em̄ ad-
huc inest multum calidum residuum ignis. qui
evaporare fecit ex terra humidum.

Queritur Duodecimo. vtrum pluuia genere-
tur in media regione aeris Argui-
tur primo q̄ non q̄ pluuia substantialiter est aqua. sed
locus naturalis generationis aque est sphaera aque. ergo
pluuia non generatur in media regione aeris Se-
cundo sic aliquę impressiones ignis generantur in me-
dia regione aeris. ergo ibi non generantur impressiones
aquis. consequenter teneb. quia idem non est causa ge-
nerationis oppositorum In oppositum est Aristoteles
in primo capitulo tertię tractatus huius libri. z fm̄
dominum Albertum hęc incipit secundus liber.

Primo Sciendum. q̄ postq̄ Aristoteles dederit
minant de impressionibus ignis. con-
sequenter in hoc tractatu determinat de impressionib⁹
aquis quarum materia remota est corpus aqueum
et propinqua est vapor calidus z humidus. calidus q̄
dem scz calore facto ab aliquo extrinseco agente. et hu-
midus humiditate aquea.

Secundo Sciendum. q̄ causa efficiens remota
impressionum aquearum est sol z alta
astra. sed propinqua in aliquibus est frigiditas medie re-
gionis aeris. in alijs vero est frigiditas noctis que est
in infima regione aeris Similiter causa finalis intrin-
seca eorum est generatio aque. remota vero est genera-
tio conseruatio z augmentatio viuientium sup̄ terram

Tercio Sciendum. q̄ duplex potest esse locus ge-
nerationis alicui⁹ impressionis. s. natura-
lis z accidentalis. naturalis est ille in quo per se regiuntur
cause generationis ratiū impressionum Sed acci-
dentalis est ille in quo per accidens reperuntur cause
generationis eorum. primo modo media regio aeris est
locus naturalis generationis pluuie q̄ semper est frigi-
da. sed secundo modo aliquando in suprema parte infimę
regionis aeris generatur pluuia

Quarto Sciendum. q̄ vapor nubes rubecula
z caligo licet idem sint fm̄ substan-

tiam scz aqua. differunt tamen per accidens. quia vapor
dicitur fumus subtilis calid⁹ z humidus humiditate
aquea Sed nubes est ipse fumus frigiditate medie re-
gionis aeris condensatus z inspissatus Sed nubecula
est parua nubes. Caligo vero est nubecula sterilis ap-
parens post pluuias z est signum future serenitatis

Quinto Sciendum. q̄ pluuia sic generatur. nā
per calorem solis z aliorum astrarum
a corporibus humidis aqueis hęc inferius existētib⁹
eleuatur vapor humidus z calid⁹ humiditate aquea
vsq̄ ad mediam regionem aeris vbi ppter loci frigidita-
tem condensatur z conuertitur in nubes. z nubes in aquā
descendens p guttulas super terram que eius sunt que
vocantur psecades. si x̄o sint multum grosse vocantur
lambrocce. z si mediocres tenent nomen cōmune qd̄ ē
pluuia Et quo patet quid sit pluuia Est em̄ vapor ca-
lidus z humidus humiditate aquea eleuatus a corpo-
rib⁹ humidis aqueis hęc inferius existētib⁹ p ras-
lorem solis z alioꝝ astrarum. vsq̄ ad mediam regionē
aeris vbi ppter loci frigiditatem condensatur z conuer-
tuntur in nubes z nubes in aquam descendentes super
terram p guttulas ppter salutem aiantium. Sit ergo

Conclusio Responsiva ad quęstium. pluuia
generatur in media regione aeris.
Paret quia ibi reperuntur cause sufficientes ad gene-
rationem pluuie. nani media regio aeris est semper frigi-
da z vapores ibi eleuantur in grossam ut z condensan-
tur vbi paruit Verū tamen q̄ p accidens quę generat
in suprema parte infimę regionis aeris

Primo Dubitatur de signis pluuie per que scit-
tius generatio Respōdetur q̄ multa s̄
Primum est ascensus vaporis sursum. Secundū est dimi-
nutio rois z fontium. Tercium est humectatio pane-
tum z lapidum. q̄ pluuia nedum generatur ex vapore
sed etiam ex acre conuerso in aquam. z ideo quia tempo-
re generationis pluuie viger virtus potens conuertere
vaporem in aquam z aer tangens lapides frigidus cō-
uertitur in aquam. Quartum est. q̄ lampades arden-
tes scintillant. q̄ act circumdans oleum romeruntur in
aquam manantem in superficie olei quando oleum male
ardet. Quintum est rubedo maritima solis que signū
est q̄ multi sunt vapores inter nos z solem qui nocte p-
cedente non fuerunt cōuersi in rorem. si d rubedo solis
serotina non est signū pluuie sed serenitatis. q̄ est signū
q̄ sunt vapores eleuati de die ad infimam regionem ae-
ris. z non vsq̄ ad mediam z adueniente frigiditate no-
ctis non possunt amplius ascendere ppter debilitatem
caloris. z ideo pvertuntur de nocte in rorem. Sextum
signū est. q̄ tpe generationis pluuie non videtur mul-
ta astra. Septimū est canis rauatum. Octauū est q̄
mulce z pulices fortius pungunt. oues amidijs comē-
dunt. z aues inruentium diligentius qurtunt.

Secundo Dubitatur de accidentibus pluuie. Dd̄
q̄ s̄ quinq̄ Primum est q̄ descendit per
guttulas rotundas frigiditas. z cā ē q̄ est frigiditas z de-
scendit p getē calidū se reducat ad figurā spatia in q̄ est
magis vniuersa. z p̄ magis resistere suo Dico Secūm ē q̄
humoi guttule s̄ q̄nq̄ grossiores. z q̄nq̄ subtiliores.
Tercium ē q̄ pluuia q̄nq̄ ē dulcis ppter humidū aeris ad-
mixtū. z q̄nq̄ amara q̄ admiscet exalatio terrestris z ad-
mixta. Quartū ē q̄ sepi⁹ generat pluuia q̄ q̄nq̄ alia im-
pressio. q̄ corpora humida facilius evaporabilia sunt

terrestria exalabit. 2. media regio aeris in omni tpe est frigida. Alia causa est. qz magis est necatna ad salu rem uiuentiu. ideo est magis intenta a natura vniuersali. Quintu accidens est. q aliquando cu pluuia cadunt ranucale vermes 2 pisces 2 alia hui di. 2 hoc contingit. qz quandoqz cum vapore aqueo eleuatur viscosa exalatio. que p virtutem solis 2 alioy astrozium transmurtari potest ad formam uiuentis. Snt aut multa alia signa et accidentia pluuie pter ista. tamen ista snt coiora.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicitur q aliquis locus pr dici naturalis dupliciter. vno modo. qui est generatiuus et conseruatiuus locati. 2 sic locus aque est locus naturalis ipsius aque. Alio modo dicitur aliquis locus naturalis alicui. quia ibi reperiunt cause sufficientes ad generationem ipsius. 2 sic media regio aeris est locus naturalis pluuie. Ad secundam dicitur q in impressione igni re ibi generant per accidens. 2 pluuia per se. nihil aut p hiber vnum 2 eundem locum esse generatiuum oppositorum. vnius tamen per se 2 alterius per accidens.

Queritur Decimo tertio. vtz ros 2 pluuia snt generatur. 2 coformiter q rertur de niue 2 pruina. Arguitur primo q non quo ad primam partem. qz materia ipsius rosis est subtilis or q materia pluuie 2 ros generatur in infima regione aeris. pluuia vero in media. Similiter nix generatur in media regione aeris. 2 grando in infima regione aeris. ista predicta non similitur generant. In oppositum est philosophus in textu.

Primo Sciendum q ros sic generatur. nam per calorem solis in die eleuat vapor subtilis a corporibz humidis ad infima regionem aeris. qui frigiditate noctis tparta adueniente conuertitur in aqua descendente p guttulas adherentes herbis 2 folijs arborum. Unde vapor rotidus habet humidum subtile pntu cu subtili sicco terrestri. nec habet in se multum calidum sed rpartum. ideo recedente calore extrinseco eleuatur illud humidu subtile cu subtili terrestri. 2 p frigiditatem noctis simul ingrossat. 2 conuertitur in aquam descendente super herbas 2 folia arborum. sic non prius conuertitur in nube q in aqua. 2 ita ros non habet nubem pnta sicut pruina. Illud aut sicum cu terrestri mixtum humidu subtile qnqz disposituz est ad modum mellis 2 ideo sole radiante supra ipsum euaporatur humidu 2 relinquitur siccu ad modum farine sup folia 2 herbas. 2 qnqz talis materia vocatur manna. 2 qnqz causat frigidam sterilitatem in fructibus 2 oues comedentes tales herbas qnqz moriuntur de fluxu ventris. Ex quibus patet. in quibz pueniunt ros 2 pluuia 2 differunt. pueniunt em qz generantur ex vapore conuerso in aquam. Sed differunt qz ros generatur ex subtiliori vapore. scdo differunt. qz ros generatur in infima regione aeris. tertio differunt. qz ros non habet nubem pntam. sed immediate generatur ex vaporibus.

Secundo Sciendum. q pruina sic generat. nam de die p calorem solis 2 alioy astrozium eleuat a corporibus humidis vapor subtilis debili hns calore ad infima regione aeris qui frigiditate noctis adueniente simul ingrossatur 2 p gelatur descendens 2 adherens folijs arbor 2 herbis 2 pilis aialiu. 2 sic prz in quo pueniunt ros 2 pruina. Conueniunt em primo. in hoc q generantur ex vapore debiles hnt calore

Secundo quia generatur tpe sereno 2 quando non sunt multi venti. Ro est. quia magni venti segregat illam materiam subtile. Tertio conueniunt in loco generationis. scz in infima regione aeris. S; differunt primo. qz pruina coagelatur. scdo qz pruina generat in locis frigidis 2 tpe frigidis. ros aut generatur in tpe 2 loco rpartis. tertio differunt. qz ros generat per se. 2 hoc flante vento australi. et pruina generat flante vento boreali. 2 istud intelligit qn sunt modici venti 2 no magni.

Tercio Sciendum. q nix sic generatur. na de die per calorem solis 2 alioy astrozium eleuat vapor calidus 2 humidus vsqz ad media regione aeris. vbi ppter nimiam frigiditatem p densatur 2 p uertit in nubes. 2 nubes in niuem descendente per pres. ita q aut coqz pres p uertatur in aqua prius p uertitur in niuem. qz motus coagelationis illaz. prius puenit motum multaz guttulaz in vna guttura. 2 qnqz nix generatur ex excellenti frigiditate. 2 qnqz fit ex materia viscosa. 2 tunc cadit p diuinitas pres. 2 qnqz cadit p magnas pres. Et sic p q nix 2 pruina differunt. qz in diuersis locis generant. scdo qz nix generat ex materia grossiori. tertio qz hnt multam pntam. s; conueniunt qz generantur p coagelatione.

Conclusio Responsalis ad qstionem. scz q in aliis quo pueniunt generatio rosis 2 pruine. 2 in aliquo differunt. Et snt dcm est de niue 2 pruina conclusio respoua patet ex iam dictis.

Primo Dubitatur de accidentibus rosis. quoz pntimum est. qz ros generatur in locis rpartis. Secundum est. q aliquando est dulcis. 2 pluries tpe generationis habet similitudine siue dulcedinem anme ppter causam iam dicta. Tertium est. q blada collecta in rore cito putrescant. Cuius ratio potest assignari extra textu. quia ros habet siccu terrestre mixtu cum vapore calido in quo vapore costrahitur pellicula. in qua includitur aer calidus calore accidentali 2 extrinseco. qui est causa putrefactionis. vt dicitur in quarto hui. et qnqz iste aer disponitur et ingrossatur. 2 p rute celi recipit formam viuicris. 2 inde est q sepe generantur tunc verniculi blada comedentes. Quartu accidens est. q oues comedentes herbas 2 blada rore madefacta sepius moriuntur. 2 hoc ppter causas iam dictam.

Secundo Dubitatur de accidentibus niuis. qz pntum est. q nix e alba. et hoc ppter vehementer frigiditatem. Scdm est q cadit qnqz p paruas pres. 2 quadoqz p magnas. Tertium est q nix auget frumentum. qz per frigiditatem claudit poros terre. 2 in tenuis calefacit terram. 2 sic coferat fructus. Et na quia nix est ex materia pingui 2 viscosa. Quartu est q nix perpetue pseruatur in aliquibus montibus. 2 hoc contingit ppter defectum caloris liquefacientis ipsam niuem.

Tercio Dubitatur de accidentibus pruine. quoz pntimum est. qz pruina maxime generatur in tpe pore autumnali. 2 in loco frigido. quia requirit coagelationem. Secundum est qz conueniunt r ferida. eo q generatur ex p mictione exalationis calide cum vapore humido et viscoso. Tertium est. q materia pruine aliquando ascendit sursum 2 conuertitur in nubes. 2 tunc est signu future pluuiie. quadoqz vero descendit. 2 tunc est signu serenitatis signum. Et sic patet responso ad qstionem. Rones autem te oppositi tene pbant. q non penitus eodem modo generant ros 2 pluuia. et snt nix 2 pruina. quod etia pcellum est. sicut patz in questione.

Rando aut ibi quidē fit. in pp̄nquo aut
 terre vaporate hoc deficit. Quēadmodū
 em̄ diximus ut quēdē ibi nix. hic fit pruina. ut at
 ibi pluuia. hic ros. ut aut ibi grando. hic nō cō
 tra rūdet simile. **L**a aut cū dixerim⁹ de gradine
 erit manifesta. **P**oportet aut accipe simul et acci
 detia circa generationē ip̄⁹ queqz nō seducen/
 tia p̄putata cōrōnabilia. Est quēdē em̄ grado cri
 stallus. coagulaf aut aqua hyeme. **G**radines at
 sūt vere tantūmodo maxie. **D**eñ at et tpe fructuū
 hyeme autē rari⁹. et qñ minus fuerit frigus. et
 vltet aut sūt gradines quēdē in tēperatioib⁹ lo/
 cis. nines aut in frigidioribus locis. **I**n tōnēni
 ens aut et coagulari aquā in eo qui sū sūm loco
Aqz em̄ congelatā cō possibile. an q̄ facta sūt a
 qua. neqz aquā nullo tpe possibile manere ele
 uatā exitem. **A**ltēro neqz quēadmodū p̄se/
 cades sursū quidē incidēt. p̄pter puitatē. **I**n
 morantes aut in aere. sicut et in aqua terra et au
 rum. p̄pter puitatē partū sepe supnatāt. sic in
 aere aqua. **L**ōnēni em̄ bō aut multis p̄nis mag
 ne deorsum ferunt p̄secades. **H**oc em̄ non cō
 tingit fieri in grandine. **N**ō em̄ copulant p̄gela
 ta quēadmodū humida. **P**alam igit q̄ sursū
 tanta aqua manet. nō em̄ vtiqz p̄gelata sū sūt
 tanta. **H**is quēdē igitur videtur passionis cau/
 sa esse hui⁹ et generationis. cū propulsa fuerit
 nubes in supiorē locū magis existēt frigidū
 p̄pter ea q̄ dē sūt ibi refractiones radiorum a
 terra. et veniens ibi aqua coagulaf. p̄pter quod
 estate magis in calidis regionib⁹ fieri gradines
 qñ ap̄li⁹ calidum sursū pellit a terra. nubes
Accidit aut in valde altis minime fieri grandi
 nem. q̄nis optebat quēadmodū et nū em̄ vide
 mus et in altis maxime factā. **A**dbuc autē sepe
 videsunt nubes de late em̄ sono multo secus ip̄/
 sam terrā. ut terribile eēt audietib⁹ et vidētib⁹ tā
 q̄ futuro aliquo maiori. aliqui aut et sine sono ta
 lib⁹ visis. nubib⁹ grando fit multa et magnitudi
 ne incredibilis et figuris nō rotūda. p̄pter ea q̄
 nō multo tpe fit lano ip̄sars tanqz p̄pter terrā fa
 cta coagulatione. **S**ed non sicut illa aut. **A**ltēro
 necāriū ab ea que maxime causa coagulatio
 nis maxime fieri gradines. **C**ristallus em̄
 grando et hoc omni manifestus. magne aut sūt
 que figuris non rotunde. **H**oc aut signū est. q̄ sit
 congelata prope terras. **L**ate em̄ de longe p̄p/
 ter ferri longe cū attrite sūt. figurāqz rotūde
 et magnitudine minores. **Q**uēdē igitur nō ex

propellendi in supiorē locū frigidū eos regulatio
 accidit palā. **S**ed qm̄ videmus q̄ sit antipista
 sis calido et frigido in nixē p̄pter q̄ in cluō sū
 gida inferiora terre et calida in gelu. hoc opz p̄
 tare. et in eo q̄ sursū fieri loco. **Q**uare in calidi
 orib⁹ t̄pib⁹ antipistafim passum intra frigidum
 p̄pter eā que in circuitu caliditatem. **A**liqñ qui
 vcm cito aquaz ex nube facit. p̄pter q̄ et gutte
 multo maiores in calidis sūnt. **D**icō q̄ in hye
 me **L**abrotēre quēdē em̄ dē sūt cū subito simul
 tote magis. subite aut p̄pter celeritatē coagula
 tionis. hoc aut sit ip̄m s̄tū. quēadmodū autē ut
Anaragoras dicit. **H**ic quēdē em̄ cū in frigidum
 aerē ascenderit. aut hoc pati. nos aut cū in cali
 dū descenderit. et maxime em̄ maxie. **L**ū aut ad
 huc magis antipistafim patiā in nixē frigidum
 ab exteriori calido. aquā aut faciēs coagulaf
 et fit grando. **A**ccidit aut hoc. cū cit⁹ fuerit coa
 gulatio q̄ aque latio deorsum. **S**i em̄ fert quēdē
 in tanto aut tpe. **F**rigiditas aut vehemēs exis
 in miori coagulari nihil. p̄hibet denatā p̄gelari
 si coagulatio in miori fiat tpe q̄ q̄ deorsū latio et
 q̄to vtiqz. p̄p̄ndq̄ et magis subito fiat coagula
 tio. et aque labrotēre sūnt et gutte et grandines
 maiores. propterea q̄ breuis transit locoz nō cre
 bre gutte. que magne cadūt. p̄pter eandē cām.
Vinus aut estate sit q̄ vere et autūno. magis
 aut q̄ hyeme. q̄ siccor estate. **I**n vere at ad huc
 humidus. in autūno aut iam humectatur. **F**ruē
 aut quēadmodū dictū est. et in maturatione
 fructuū gradines propter eandē cām. **N**on
 fert aut ad huc ad celeritatē coagulationis et
 p̄fectinā esse aquā. citius em̄ infrigidatur. p̄
 ter q̄ multi em̄ calidā infrigidare cito voluerint
 ad solem ponūt primo. et qui circa ponūt eiz in
 glacie habitacula fecerint ad p̄sciū venatiōes.
Venānt em̄ decedentes glaciem. aquā calidā
 calamis circūfundunt. propterea q̄ citius coa
 gulaf. **U**t em̄ glacie q̄ si plūbo ut dēscāt cala
 mi. **C**alida at sit cito p̄stās aq̄ i regionib⁹ et t̄pib⁹
 calidis. **F**uit at et circa arabia et ethiopia estate
 aq̄ et nō hyeme. et he vehemētes et eadē die sepe
 p̄pter eandē cām. **L**ito em̄ infrigidant antipista
 si q̄ sit p̄p̄ calidā cō regione valde. **D**e pluuia q̄
 dē igit et rore et nixē et pruina et gradie p̄p̄ quā
 cām sūnt. et q̄ natura ipsorum est. **D**eā sūt tāta.
Queritur. **D**ecimo q̄to. vtz grado magz ae
 restet in vere et in autūno q̄ i estate
 et hyeme. **A**rguit p̄mo q̄ nō. qz grado sūnt p̄ p̄gelati
 onē ad quā requit magna frigiditas. **S**ic q̄m̄us ḡnal.

Metheozorum

Folio xxxix.

In hyeme q̄ in alio tpe. Secō sic, quando in infima regione aeris p̄ antiparistatim a calido p̄gelat. s; in estate infima regio aeris ē calidior. q̄ in estate magis generat grado q̄ alio tpe In oppo^o est p̄hs in h̄ ultimo capto

Primo neres grado Arz. p̄supponit q̄ vnus p̄trarioz est fornicatūū alteri^o per antiparistatim Pro q̄ nota q̄ grado sic generat. naz p̄ calozē solis z alioz a stroz a cozpib; humidis terrestribus z calefactis eleuat calidus vapor z humidus vsq; ad mediā regionē aeris. z ibi p̄pter frigiditatē loci p̄uertit in nubes. z nubes in aquā descēdentē p̄ quas guttas frigiditas. q̄ q̄dem guttule cadēdo p̄ infimā aeris regionē nemi calidā a deo Infrigidant p̄ antiparistatim q̄ p̄gelant. et q̄nto s; distanti^o a terra tanto s; magis rotūde figurat. q̄ p̄ morū z p̄fricatōēz anguli terū z secant; z q̄n l; p̄ terrā s; minus rotūde z ad facilitatē p̄gelatōis h̄mōi guttaz p̄ antiparistatim multū p̄fert calefactio vāz poris ex q̄ genite s; ille gutte. q̄ q̄n aliqd calefit etiā rā refit. tō cū iuxta ip̄m ponit frigidū p̄ ip̄m magis p̄nerz rare z cirius z forit^o infrigidat. z iō gutte ex q̄bus sic grado multū frigidē s; q̄ generat ex vapore calido z humido. Vñ piscatores circa pontū. i. citra illā regionē calefactū aqua. vt postea citi^o z fortius p̄gelet. q̄ cōges laea vruūt loco plūbi seu p̄pendiculi suspēdentes eā ad rēpia. vt possēt ad fundū aque descendere.

Prima Lōclusio z respōsua ad q̄stū. grā/ do p̄ueniēt^o gnāf i autūno z vere q̄ in estate z hyeme. Prz qz in autūno z vere repiunt cause p̄ueniētiōes gnāfōis grādinis q̄ in alijs tēpib;. Nā in vere z autūno viget sat; magna caliditas ad euaporandū. z cozpa inferiora s; satis humidā vt euaporent. z in illis tēpib; a nni infima regio aeris est satis calida z siccā ad causandū frigiditatē z p̄gelatōem p̄ antiparistatim. s; in estate cozpa inferiora s; nimis siccā. z ideo nō p̄t euaporari. z infima regio est nimis calida ad faciendū p̄gelatōem p̄ antiparistatim Et in hyeme cozpa inferiora sunt nimis frigida z humida et calor est nimis debilis ad euaporandū in. z sic infima regio est nimis frigida. Ex istis dicitis prz q̄ quando p̄uertit in aquam anteq̄ ip̄a congelet. z q̄ ip̄a congelet in infima regione aeris.

Dubitat Prmo de accētibus grandis mis. quoz p̄mū est istd. s. q̄ grā/ do appet aq̄ cōgelata p̄ globos duos ad modū lapidū. z si ampl^o cōgelaret ex ip̄a fieri posset cristallus. Scdm est q̄ grado mortificat vegetabilia p̄pter suā frigiditatē. Tercū est q̄ tpe generatōis grādinis audiunt magni toni z terribiles. z h̄ cōtūrgit qz in nube grandinosa includū multae exalarōes sicce p̄ertes etiā. ideo mouent p̄ nutru z frangūt ip̄s sam. z in illo fractu faciūt sonū. Quartū est. q̄ q̄z curz grandine cadit pluuia q̄n ibi est quā antiparistatim Quinū est. qz q̄z grādines sunt angulares z q̄z rotūde s; gure p̄pter eā tam dicā. Sextū est. aliquādo in grādine apparēt ymagines diuersoz animalū. z h̄ volūt aliq̄ re soluere ad p̄ruces celestes tūc videntur. Ex oib; his dicitis in isto certū parēt cause imp̄ssionū humidaz z a q̄ faz. patēt etiā differētē eozū dōm. z nō sufficiētia im/ pressionū a q̄sarū p̄ōē sic hūmū. nā imp̄ssio humidā p̄ē eā rī ex vapore calido z humido humiditate aque. aut q̄ generat in infima regione aeris z p̄pe terrā aut in mediā Si

in infima h̄ est duplr. aut generat sine p̄gelatōē. z sic est ros: aut p̄gelatōem. hoc est duplr. qz vel simul imp̄ssio fat z p̄gelat. z sic est pruina. aut pus inspissat z p̄uertit in aquā a n̄q̄ p̄gelet. z sic sitilla imp̄ssio fiat h̄ inferi^o tūc nō est imp̄ssio sed dī glacies. Si p̄o inspisset z p̄uertit in aquā in mediā regione aeris. z in infima p̄gelet p̄ antiparistatim. z sic est grado. Si p̄o imp̄ssio humidā generat in mediā regione aeris. h̄ est duplr. qz vel p̄gelat et sic est nix. vel nō p̄gelat. z sic est pluuia: Rōes autē re oppositum faciturer solumt.

E ventis at z omnib; spiritib; ad huc aut z defluuijs z mari dicamus p̄mo et de his dubitates ad nos ipsos. sicut em̄ z de alijs. sic z de his nihil accipiem^o dictū tale qd nō z q̄libet dicat vtiq; Sūt autē q̄dam q̄ aiūt vocatū aerem motū q̄dem z fluentē ventū esse p̄sistentē aut eundē hūc itez nubēz aquaz tāq̄ eadē natura exīte aq̄ z spū. z ventū exītes motū aeris p̄pter qd z coz q̄ sapiētē volūt dicerē qdā vñ aiūt vētum esse oēs vētos. qz acci/ dit z aerē motū vñz eundē eē oim. videri autē differre nihil dīntem p̄pter loca vūdecūq; exi/ stit flūes sp̄ silt dicentes. quādo modus vtiq; si q̄s putet z flūuidos oēs unū flūiū esse Prop̄ quod in elius multi dicūt sine inq̄sitiōē q̄ cum inq̄sitione sic dicētēs. Si q̄dem em̄ ex vno p̄ncipio omēs flūunt et ibi sp̄as. eodē mō forsitā dicerēt vtiq; aliqd dicentes sic. Si autē silt bic et ibi palam q̄ hoc leue dictū erit vtiq; mēda/ cū Qm̄ hoc q̄dem opinatiū h; p̄sideratōem q̄d est vētus z quō sit. et quid mouens et vñ p̄ncipium ip̄ozum et p̄mo vtrum quēs d̄modus ex vase oportet accipere fluentē vētum et vsq; ad huc fluere. donec vtiq; ena cuet vas. velut ex vtribus emissum. aut quemadmodum pictores pingunt ex ipsis principium emittentes

Similiter autē et de generatōe flūuiozū videt quibusdam habere. celerata em̄ a sole aq̄ iterum plura cōgregata sub terra fluere ex ventre magno. aut omnes ex vno. aut alium ex alio. Et non fieri aq̄nam nullam. sed collectam ex hyeme in talia susceptacula terre banc fieri.

1. gane for. s. dū gūger n̄ d̄ntem videri ad diffenti p̄ loca. s. diuina aq̄bz eniū cōp̄bz vñ q̄z cozp̄bz q̄n h̄bz flūuū s; p̄ plūbz dicit nō quādo p̄ vñq; s; p̄ vñq; p̄ flūuū q̄z

oportunitas

fieri multitudine plūm

multitudine fluminum. propter quod maiores
 sunt hyeme fluere quam estate et hos quidem perpetuos
 hos autem non perpetuos. Quorumque quidem est pro-
 pter magnitudinem ventris multa collecta aqua est
 ut sufficiat et non plus consumatur quam superueniat
 venter in hyeme iterum hos quidem perpetuos esse in-
 finitum. Quibusque autem minora susceptacula. hi
 propter paucitatem aquae exsiccantur quam superueniat quae
 de caelo enacuata vase. Quibus manifestum si quis
 velit faciens velut susceptaculum pro oculi coti-
 dianae aquae fluentis primum intelligere multitu-
 dinem excedet utique magnitudine terre molae. vel
 non multum deficiet suscepta omnis fluenta aqua per
 annum. Sed palam quae accidunt quidem et multa ta-
 lia in multis locis terre. Non solum sed et in con-
 tinentibus si quis non putet propter eandem causam aquas
 ex aere fieri. propter quam quidem super terram et in
 terra. Quare si quidem et ibi propter frigiditatem con-
 stat vaporibus aerem in aquam. et ab ea quae in terra fri-
 giditate idem hoc oportet putare accidere. et fieri non
 solum segregata aquam in ipsa et hanc fluere. sed fic-
 ri primum. Adhuc autem non ea quae fit. sed existente
 aqua quotidie non tale esse principium fluminum. ve-
 lut sub terra stagna quaedam segregata. sicut qui-
 dam dicunt. sed similiter sicut in coelo qui super terram
 loco praeconsistentes guttae. et iterum ipse cum alijs
 multis tandem cum multitudine descendit plura
 aqua. sic et in terra ex primum colligitur primo et est. ve-
 lut scaturigines in unum terre principia fluminum
 manifestat autem ipsum opus. Qui enim aqueductus
 faciunt humilibus. et de fossis colligunt. ac si utique
 fundante terra ab excelsis. Propter quod et ibi
 mata fluminum ex montibus videntur inueniri. et plu-
 rimum et maximum fluminum fluit ex maximis montibus.
 Sicut autem et fontes plurimum in montibus et locis al-
 tis vicinantur. In caepstribus autem sine fluminibus
 pauci sunt omnino. Montana enim et alta loca ve-
 lut spongia spissa suspensa sunt modica quidem. in
 multis autem locis prouocant et colligunt aquam. sus-
 cipiunt enim aduenientis aquae magnam multitudi-
 nem. Quid enim differat per aquas exsupina autem con-
 uertere in periferiam esse et gibbosas. utroque enim mo-
 dum equelem molae comprehendit corporis. et ascendente
 vaporem infrigidat. et conuertit iterum in aquam
 Propter quod quaedam modum dicimus maximum flu-
 minum ex maximis videntur fluentes montibus. Pa-
 lam autem est hoc considerantibus terre periodus. Has
 enim ex inquirere a singulis sic descriperunt quoniam
 non accidit ipsomet vidisse dicentes. In Asia quae
 dem igitur plurimum ex pernales vocato monte videtur

tur fluentes. et maximum fluminum. Dicitur autem mons
 esse maximum omnium qui ad orientem hinc malum.
 Ascendit enim iam hinc apparet quae extra mare ca-
 ius terminus non palam hinc quae hinc. ex hoc quidem
 igitur fluit alij fluminum et bactros et choaspes et
 araxes. Ab hoc autem dividit Thanaeis praefectus
 in meotide paludem. fluit autem et in diis ex ipso om-
 nium fluminum rhenus plurimum. ex cancaso autem
 alij fluit multi et sunt multitudine. et sunt magni-
 tudine excedentes et praefectus. Caucasus autem ma-
 ximus mons est eorum qui ad orientem est uales et
 in ultitudine et altitudine. signum autem altitudinis
 quidem. quod videtur et a vocatis profundis et a nani-
 gantibus in stagnis. Adhuc autem illustrant ipsius
 summities velut ad terciam partem noctis. et ab ori-
 ente et iterum a vespera. multitudine autem quod mul-
 ta habet iuga in quibus gentes habitant multae. et
 stagna esse autem magna. attamen omnia iuga esse autem
 manifesta velut ad ultimam verticem. Et pyreneo
 autem. hic autem est mons ad occidentem cognoscit
 in celtica fluit Distus et Tarcissus. Iste qui-
 dem igitur extra colinas. Distus autem pro tota eu-
 ropam in pontum exipit. Aliorum autem fluminum
 plurimum ad arcem ex montibus archibus. Hi autem et
 multitudine et altitudine maximum circa locum
 hinc sunt. Sub ipsa autem vasa super ultimam scythiam
 vocate ripes. de quorum magnitudine valde dice-
 re sermones quae dicuntur fabulosi. Fluit igitur plu-
 rimum et maximum post bistrum aliorum fluminum hinc
 autem. Sicut autem et circa Libyam quae quidem ex ethio-
 picis montibus et Egon. et Niles. maximum autem di-
 vulgatorum Lemetes vocatus quae in exteriori ma-
 re fluit. Et Fili fluxus primo ex argenteo voca-
 to monte. eorum autem quae circa clinici locum a belos
 quidem ex Pindorum Lonachos hinc Strimon
 autem et Hesus et Ebus omnes tres exites ex Co-
 bro. Vultri autem fluxus et ex Rodope sunt Sicut
 autem et alios fluminos inueniet quos utique finetes.
 sed testimonij gratia hos dicimus. quoniam et quicquid ip-
 sorum fluit ex paludibus. paludes sub montibus po-
 sitos esse accidit. omnes fere autem sub locis altis ex
 praepositis. Quae quidem igitur non oportet sic fieri prin-
 cipia fluminum. ut ex determinatis ventibus ma-
 nifestum. Neque enim utique locus sufficiens est quae ter-
 re ut est dicere sicut neque quae Plubium. si existet
 oportebat fluere solum. et non hec quae deficeret. Her-
 autem fieret. sed spem ab eunte accipiebatur. Et sub mo-
 tibus esse fontes attestant. quod non fluere ad mo-
 dicum et paulatim ex multis scaturigibus distri-
 buit locus. et sunt sic fontes fluminum. non solum. sed

Met. i. de aqua generata ex aere et granis in montibus

*fieri aq
de granibus
in montibus*

effluvia

et talia esse loca habentia multitudinē aque. ve
lnt stagna nihil in cōueniēs. s; nō ad tanta vt s;
accidat nihil in agnis q; si q; putet que manife
sta esse fontes flumioꝝ. fere em̄ ex fontib; plu
rimis fluit. Sicut igit̄ illa et hec putare esse cor
pus aq; oc̄. Q̄at sunt tales fontes et rotagines
terre. manifestant absorpti flumioꝝ. Accidit at̄
hoc in multis locis terre. puta peloponēsi plu
rima talia circa Archadiā sunt. cā aut̄ q; mon
tiosa eritēs nō habent effluuiū ex alueis in ma
re. repleta em̄ loca et nō habentia effluuiū ip̄is in
ueniunt transitū in p̄fundū cogente desup̄ veni
ente aqua: Circa cladem q̄dem p̄ua talia om̄i
nō sunt facta. Sed qd̄ sub eaqueaso stagnū qd̄
vocat̄ q̄ ibi mare. Hoc em̄ multis flumib; et ma
gnis ingredientib; nō h̄is effluuiū manifestū
dirinat sub terra iuxta coraxos circa vocata p
funda ponti. Hec aut̄ sunt infinita q̄dam ma
ris p̄funditas Nullus em̄ vnq; q̄ descenderit
potuit terminū inuenire. Hac aut̄ lōgea terra
fere ad necenta stadia potabilē reddūt aquam
ad multū locū nō indirectū. s; in tres p̄tes. Et
circa logistia et minor Rodano absorbet̄ q̄
dā flum̄. et iterū egr̄o dicit̄ fin alii locū Roda
nus est flumius nauib; trāsmcabilis

Querit̄ Decimoquinto. vix aque fontū
et flumioꝝ generant̄ in cōcauitatib;
terre ex aere incluso in ip̄is p̄cauita
tib; p̄uerso in aquā. Arguit̄ p̄mo q; nō. q; aqua plu
uialis oīno imbibit̄ terre et nō videtur vbi rāca multitu
do aq; p̄manet nisi iterū egredere p̄ fontes et flumioꝝ. q̄
fontes et flum̄ non generant̄ nisi ex pluuia in ventrib;
bus terre recepta. Sed sic arguit̄. oc̄ qd̄ recipit̄ alicu
bi nō est ibi naturalit̄ s; aliūde venit. sed aque flumioꝝ et
fontū infra terrā nō sunt naturalit̄. s; ab extra veniunt.
et p̄ p̄us aque pluuiales sunt recepte in ventribus ter
re. In oppositū est p̄hs in p̄mo capitulo vltimi tract
atus huius libri.

Primo Sciendū. q; postq̄ Aresto. derent̄
nauit de imp̄ssionib; aqueis q̄ in su
periori loco generant̄ ex vapore. p̄
ter in hoc vltimo tractatu definit̄ de aq; flumialib; et
fontalib; que generant̄ infra terrā ex aere incluso in p̄ca
uitatib; sp̄us terre p̄uerso in aquā p̄ frigiditate terre

Secūdo Sciendū. q; q̄dam aniq; dixerit
q; aque fontales et flumiales sūt
aque pluuiales recepte et p̄serua
te in q̄busdam v̄trib; et receptaculis ex̄t̄tib; infra ter
rā ex q̄bus oriunt̄ fontes et flum̄. et hoc dup̄lici signo p̄
bāt. Pr̄mū est. q; fontes et flum̄ sūt maiores in h̄yeme
q̄ in estate. Sedm̄ est. q; q̄dam fontes et flum̄ sūt p̄p̄o
tenti. sicut qui habent magna receptacula potētia et in
cientia aquā retinere ad ministrandū aquā p̄ rotā esta
tem vsq; ad sequentē h̄yemē. Alij vero nō sunt p̄petui
q; nō habent receptacula satis magna. Sed p̄tra ill
lā opinionē arguit̄ Seneca. q; diligens fossor fouearū

in vineis reperit aquam flumialem. et nō reperit aquā def
cendere in p̄fundū vltra decem pedes. et tamē multo p
fundi inuenit flumius. et etiā fons infra terrā. Sedo
sic q; videm̄ fontes et flumioꝝ magnos sub magnis la
pidib; et rupib; p̄ quos lapides nō p̄nt descendere aque
pluuiales. Itē in cacuminib; montū rep̄unt fontes. et
in rupib; existentib; infra mare vbi nō possent descendere
aq; pluuialis. Et p̄tra hanc opinionē etiā arguit̄ Ares
to. q; multitudo aquarū fontaliū et flumialū deuenirent
um p̄ rotā annū maior est tota terra. q̄ infra terrā nō p̄
esse sufficiens receptaculū ad recipiendū rāte aque mul
titudine. ergo etiā multitudo aque pluuialis p̄ annū de
scendētis de nubib; maior est loco nubū. ergo locus nu
biū nō sufficeret ad effundendū tantam aquē in multitudine
dinem. nisi continue materia pluuie ad illum locū eleua
retur et conuerteret in pluuia. Unde sicut ex nubib; va
porib; de inferiorib; locis sursum eleuatis generat̄ mus
tes. ex qua per magnam frigiditatem generant̄ parue
gutte aque. que in vnum confluentes faciunt magnam
multitudinem aque pluuialis. Ita rationabiliter potest
dici q; ex aere existente infra terram in grossato p̄ frigidit
tatem generant̄ multe guttule aque in diuersis locis q̄
in vnum locū confluentes causant̄ originem fontis plu
uie et flum̄. et h̄c mod̄ est rationabilior alio. Ex quo
patet modus generandi fontū et flumioꝝ. nam in vi
teribus terre includitur aer q̄ propter frigiditatem las
terum terre consp̄sat̄ et conuertitur in guttulas que p̄
poros terre descendūt in vnum locum in quo conueni
unt aque a quo generat̄ et oritur fons vel flumius. et h̄c
modum generationis fontū et flumioꝝ declarat̄ Ares
toles p̄ duo signa. Pr̄mū est de fossoribus terre ad
faciendū puteos qui non repetiūt aquam congregat
am in vno ventre et receptaculo. sed vident eam p̄ di
uersos poros guttarim descendere ac si fra sudaret. Se
cūdū signum est. nam ex maximis montibus oriunt̄
maximi flum̄ vt declarat̄ Arestoles. et om̄iū do max
imos montes qui sūt in aq; a africa et europa. et nominat̄
magno et excellētē flumioꝝ. ex quib; montibus tales
flum̄ nascunt̄. vt h̄strum et c. vt patet in textu. Similit̄
in locis vicinis montib; magnis oriunt̄ multi fontes. s;
in locis planis et campestribus pauci sunt fontes et flum̄
uū et parui sunt. Q̄ autem ex magnis montib; et rupib;
nascunt̄ magni flum̄ non est aliqua alia causa nisi quia
illa loca montana sunt multū spongiola et in h̄yeme in
cludunt̄ multus aer ex quo in vltis aque possunt genera
ri. Et si queratur quomodo infra terram causentur ta
les porositates et concauitates. Respondet̄ q; hoc ē p̄
ter calorem solis et alioꝝ astroꝝ. et etiam p̄ influētias ex
alantes infra terram ip̄m humidū et prop̄ter frigidit
dum. et ideo ibi generant̄ sp̄us q̄ habent leuare terras et
generare mōres et p̄cauitates terre

Cōclusio Respon̄sua ad questū. aq; fon
tium et flumioꝝ generant̄ infra
terrā p̄ p̄uersionē aeris in aquā
vt dictū est. et nō generant̄ ex aquis receptis in v̄terib;
bus terre pluuialib;. Considerandū tamē est q; aq; plu
uiales benefaciūt ad generandū fontū et flumioꝝ. sed
tamen nō sufficiūt ad eorum generationem. Cōclusio
patet ex dictis.

Ad rōnes ante oppositū. Ad pr̄mā
dicendum q; vna ps aq; cūa
porat̄ per ca. orē sol̄ et sursum

ascendit. et alia pars corrumpitur per siccitatem terre et in naturam terre convertitur. Et alia pars potest converti in aerem per quandam calefactionem. et illa pars bene facit ad generationem formam et fluviorum. Ad secundam dicitur quod aqua infra terram alitudo venit quantum ad materiam ex qua generatur. quod aer ex quo generatur aqua fontalis et etiam fluvialis alitudo venit. sed causa prima effectiva illius aquae est frigiditas terre quae alitudo non venit.

Quoniam spiritus autem eadem loca terre neque aquosa sunt neque arida. sed permixta sunt fluviorum generationes et effectus: propter quod et quae circa aridam permixta sunt et mare. et non semper haec quod eadem terra. haec autem mare generant omni tempore sed fit mare quidem ubi ante arida. Ubi autem nunc mare quidem. iterum hic terra. secundum quandam rationem ordinem putare oportet: hoc fieri et periodum Principium autem horum et causa. quod et terra quae intus sicut corpora plantarum et animalium statum habent et senectutem. sed illis quidem non secundum partem hoc accidit pati. sed sicut totum in statum esse. et detrimentum pati necessarium. Terra autem hoc fit secundum partem propter frigus et caliditatem. Haec quod eadem igitur crescant et minuantur propter solem et circulationem. propter haec autem et virtute partes terre accipiunt differentem. et usque ad tempus aquosa possunt permanere. deinde exsiccantur et senescunt iterum. Alia autem loca vivificantur. et aquosa sunt secundum partem. Necessesse autem locis factis siccioribus fontes exterrinari. His autem accidentibus fluvios primo quidem ex magnis parvos. deinde tandem fieri sic eos. fluvios autem transmutatis et hic quidem exterrinari: In alijs autem proportionabiliter factis permixta sunt mare. ubi quidem eadem ex crescens a fluminibus abundavit abscedens aridam facere necessarium. ubi autem fluxibus abundans exsiccabatur ad terram interius hic stagnare. Sed propterea quod fit omnis naturalis circa terram generatio per successivam et in temporibus longissimis ad nostram vitam latent haec facta. et pars omnium gentium interitus sunt et corruptiones. antequam metam horum permutatio a principio in finem. Maxime quidem igitur corruptiones sunt et citissime in prelijs. alie autem infirmitatibus. haec autem sterilitatibus. et in his haec quidem magne. haec autem secundum modicum et lateant talium gentium et transmigrationes. propterea quod hic quidem derelinquitur regio. hic autem permanserunt usque ad hoc. donec exterrinae non amplius possint alere regio multitudinem nullam. A prima igitur desertione ad ultimam veri similem fieri longa tempora. ut nullus memoraret.

sed salutis adhuc permansibus oblivione factam esse propter temporis multitudinem. Eodem autem modo oportet putari. et in habitationes latere quoniam permixta sunt factis gentibus singulis. deinde permixta et facta sicca ex paludosis et aquis. Et iterum hic paulatim ex multo fit tempore additio. ut non sit memoria quae primi et quando et qualiter habitibus locis venerunt. Velut accidit et circa egyptum. et eadem hic locis semper citior videtur factus. et tota regio fluvij atteratio existens Nili. propter autem paulatim exsiccatis paludibus propinque inhabitari ex temporis longitudine ablatum est principium. Uident igitur et ora omnia excepto vno canobico manufacta et non fluvij existantia et antiquitas egyptus thebe vocata. insinuat autem et Nomen us sic recens existere. ut est dicere ad tales permutaciones. illius enim loci facit memoriam tanquam non dicitur netheri existere. aut totaliter aut non tanta. Hoc autem verisimile sic accidere. Inferiora enim loca superioribus posterius habitata sunt. paludosa enim ad amplius tempore necessarium esse propinquiora alterationi propter stagnare in vicinis semper magis. Permittant autem et hoc et iterum apte habet. Desiccata enim loca veniunt ad bene habere. Que autem prius bene temperata exsiccata aliquando sunt deteriora. quod quidem accidit elladis et circa arginonimz micenorum regionem. Sub noicis quidem eadem quae argonuz quae paludosa erat paucos poterat alere. Diciea autem bene habebat. propter quod honoratior erat. nunc autem prostratum propter predictam causam. Haec quidem enim utilis facta est et sicca prostrata. Huius autem quae sic propter stagnare inutilis nunc utilis facta est. sicut igitur in hoc loco accidit existere pro. idem oportet putare hoc accidere et circa magna loca et regiones totas. Qui quidem igitur respiciunt ad modicum causa putant rati esse passionum totius permutacionem tanquam generato celo. propter quod mare minus fieri aut tanquam exsiccatum. quod plura loca appareret haec passa nunc quae prius. Est autem hoc enim sicut quae prius aquosa. nunc autem arida non solum sed et prostrata. In multis enim locis siderantes invenimus supercuisse mare. sed huius causam non mundi generationem putare oportet. Derisibile enim propter quas et momentaneas permutaciones imitare totum terre est moles et magnitudo. nihil omnino est ad totum celum. Sed omni horum causam existimadum quod fit per ipsam similitudinem velut in temporibus quae secundum annuum huiusmodi licet periodo quaedam magna. magna. huiusmodi et

Metheozorum

Folio xli

excessus imbriū. Hoc autē non sp̄m eadē loca s̄z quēadmodū vocat̄ sub Deucalione catha/clīmus. etēn̄ h̄ circa Elinici locūz fact̄ fuit maxime z b̄mōi circa Eladē antiquā. Nec autē est circa Dodonē z Scheloum. iste em̄ in multis iu locis theuma permutauit. Habitabāt em̄ Selli h̄. z vocati tūc q̄dem greci. uīcaūt El/lues. Cum igit̄ talis factus fuerit excessus im/briū. putare oportet ad multū tēpus sufficere: et sic nūc eius q̄d est esse p̄peruos quosdā flu/uoꝝ. hos autē nō h̄i q̄dem aiunt eām esse ma/gnitudinē sub terra voraginū. nos autē magni/tudinē altoꝝ locoꝝ z spissitudinē z frigidita/tē ipsoꝝ. Ita em̄ plurimā z operūt aquā z su/scipiūt facit: Quibus cūq; aut parue suspēse montiū consistētie aut sonifere z lapidose z ar/gillose. hec p̄desicere sic putare oportz in qui/b; vtiq; facta fuerit talia humiditatio. vt p̄pe/tue stant humiditates locoꝝ magis. Tempore autē hec exsiccata facta sunt magis altera at̄ mi/nora. q̄ aquosa donec veniat idē descēsus pe/riodi eisdē. Quoniam autē necē totius quidē fie/ri quandā p̄mutationem. nō tamē generatōez et corruptōem: siquidē in maneat totū. necesse quēadmodū nos dicimus nō eadē sp̄ loca hu/mida eē mari z fluiūz z sicca. Manifestat au/tem q̄d sit. Quos em̄ aimus altissimos esse hominū egyptios. hōꝝ regio tota facta videt̄ et existēs fluiū opus. z hoc p̄m regione ipsam n̄spicienti palam est. Et q̄ circa rubrum mare argumentū sufficiens. Hoc em̄ regim aliq; acceptauit p̄fodere. Non em̄ paruas vtiq; ha/berz ipsīs utilitates navigabilis tonis leō fa/cius. Dicit autē p̄mus Selsōcris conat̄ fuisse anniq̄oꝝ. sed inuenit mare existens alt̄ terra p̄pter quod ille p̄mo: z Darius posten̄ cessa/uit fodiens vt nō corrūperet fluxus fluiū com/micto mari. Manifestū igit̄ q̄ mare om̄ia vniū huic p̄tinuum essz. propter quod z q̄ circa Ly/biam ammoniā regionē humilioꝝ videtur z p̄fundioꝝa preter ratioem inferioris regionis. Palam em̄ q̄ alteratōe facta. facta s̄z stagna/ta arida. tpe at̄ facto derelicta. z stagnata aqua desiccata est iam annib; illata. Atuero z q̄ circa meotidē paludem acciderūt. z tēp̄o derelictū iūm tantū vt multo minores magnitudine na/uo nūc innatēt ad operatōem q̄ a uno sexage/simo. Quare ex hoc facile p̄portionalit̄ accipe q̄ z p̄mo s̄z multa stagnoz. z hoc opus ē flu/uoꝝ z tandem necesse omne fieri sicciū. Adhuc

aut Bosforus sp̄ q̄dem fluit p̄pter alterari. z est adhuc bec oculis videre quo accidit modo. Quando em̄ ab Asia interceptōem faciebat fluxus q̄ posteriū stagnū factū fuit paruum p̄mo. dein exsiccatum fuit vtiq;. Post hoc autē alia que ab hoc intercepto z stagnum ab hac et hoc semp̄ similit̄ sic accidit. Hoc autē facit sepe necesse tempore p̄cedente velut fluiū fieri: tandem autē z hunc sicciū. Manifestū igit̄ quoniam quādo tempus nō deficit z totū ererum. quod neq; Tanais neq; Hylus sp̄ fluxit sed erat aliquando siccus locus vnde fluunt. opus em̄ habz ipsoꝝ terminū. tempus autē nō habet. Similiter autē hec z in alijs fluiūz cōgnit̄ hec dicere. Atuero si q̄dem z fluiūz fluit et corruptūtur z non sp̄ eadem loca terre aq; sa z mare necesse permutari similit̄. Vari at̄ hec quidē descrite. hec autē sup̄grediente semp̄ manifestū in xp̄ om̄is terra nō semp̄ eadem. hec q̄dem ipsa sunt mare. hec autē arida semp̄. s̄z p̄mutantur tempore om̄ia. Quō quidem igit̄ tur non semp̄ eadem neq; arida sunt terre. ne/que uariabilia sunt z p̄pter quam eām hec acci/dūt dictum est. Similiter autē z p̄pter quid hi q̄dem p̄p̄ci. hi autē nō sunt fluūz

*Alia manu hōꝝ ab hoc p̄o
recepto t̄. q̄ dicitur in
p̄terita p̄it ab hoc
tempore h̄ hoc p̄o.*

Querit Decimo sexto. vtz vbi nūc ē mas/re aliquando p̄us fuerit aut postez erit terra arida aut eōtra Ar/gū p̄mo q̄ nō. qz nullū elementū naturaliter ex̄it locūz s̄z sed mare nūc est in loco suo naturali. s̄z. Secō/sic. si sic sequeret q̄ p̄ naturam p̄sset fieri vniuersale d̄s lumū. Sequela probatur. quia si vna regio terre p̄sset p̄mutari naturaliter de arido in humidū. videt̄ q̄ etiaz tota ita p̄sset p̄mutari. In oppositū est p̄s in vlti/mo capitulo hui⁹ p̄mū libi.

Primo Sciēdū q̄ postq; p̄s definitū ē gnarōe fontū z fluuoꝝ. p̄it d̄ter/miar de duratōe z p̄manētia eoz.

Secūdo Sciēdū. q̄ nō sp̄ eadē loca terz/ret s̄z aq̄ta z arida. sed p̄mutant̄ s̄z in generatōem fluuoꝝ z effectū eoz idē. nā mare p̄stituit p̄ ingressum z cursum fluo/riū ad inuicē. s̄z nō est semp̄ in eadē parte. s̄z vbi nūc ē ip/sū mare erit terra arida z econuerso.

Tercio Sciēdū. q̄ sicut se h̄nt corpa aialit̄ et plantaz q̄nt̄ ad gnarōem staruna/et decremētū in ordine ad ip̄m celum q̄d p̄ s̄m motū in vno tpe adducit generās. s̄z solē. z in alio tpe ip̄m adducit. ita etiam se habet terra quē ad se necrutē. Laridam fieri. z iuuētūem. i. aquosam fieri ad ip̄m celum quod pro aliquo tempore adducit aliq; pla/netas s̄z dererminatū cursum ad inuicē supra aliq; quam partem terre quā p̄ virtutem suam desiccet. z in alio tempore adducit ip̄os planetas z dissoluit illi des/terinatū concursū. z coniunctōem planetarum et adducit aliam p̄stellatōem z influētiaz humectatiōz

alterane

fluit

*ca. p̄mū d̄ctū. f.
paludē meotidē. p̄*

et vivificationem. 2. id non spiritus viget eadem influentia celestis
 sup eadem portionem. ideo terra variat de arido in aq
 su 2 eod tra. 2 illa ps q nuc est habitabil erit inhabitabil
 Et si dicat. nulla est memoria q vbi nos nuc habitam
 aliq fuit mare. Rñder Ar. q talis transmutatio fit p
 successiones lo gi tps p successiva vita 2 duratōe oim
 gentiu genitanti in vna regione. id interit? 2 corruptōes
 gentiu genitanti in vna regione fuit anq possit deueni
 re memoria a p̄mis habitantib (in illa regione ad posteri
 us habitates. Et ad h multu iuvat q aliq in bell cas
 dūt omes gētes vnt⁹ regionis. 2 aliq p peste moriunt
 Aliq etiā p̄ sterilitate in vna regione habitates relin
 quūt ipam. qz g talis trāsmutatio in tert a sicā 2 econ
 tra nō fit nisi in longo tpe nō est mix si talis trāsmutatio
 nos lateat. Videm⁹ etiā q in hyeme viget influentia
 humectiva q sufficit ad generā dū. 2 augmētanduz aqs
 h inferius intransit q durāt p magnā ptem anni. nō est
 g incōnemēs si in aliq tpe generent aq ex aliq pte terre
 pmanētes longo tpe. id Ar. impugnat fatuitates q̄m
 dam ponentiu. q nō p̄nt fieri tales trāsmutatioes nisi
 p nouā generationē totū vniuersi. nā tales trāsmutatio
 nes in ordine ad tps s̄ q̄si momentane. g nō est verisille
 seu necēriū q ppter hoc totū vniuersum transmutet.

Cōclusio

Responsum ad questum. vbi nuc ē
 mare quz fuit 2 quz erit terra
 arida 2 eod tra. Priz qz ex fontib
 2 fluuijs generat mare. s̄ fm naturā fontes 2 fluuij
 generant 2 deficiūt in vna pte terre. g mare etiā in eod
 dem pte terre virtute alie⁹ influētie p̄t p̄mucari. Vnde
 priz. qz fontes 2 fluuij in vna pte terre generant virtute
 alie⁹ influētie humefactiue aspiciētis sup illā ptez ter
 re. cū ergo celū p̄tine moueat plurib. motib sequit q
 talis influentia nō sp̄ aspiciat illā ptem terre. s̄ p̄super
 eam plures adduci 2 ab daci. Hūc cōclusionē declarat
 Aristo. in textu p̄ multa exēpla. vt de terra egypti que
 aliq fuit coopra aqs 2 nuc est habitabilis. Et si q̄rat
 an possibile sit altos montes in vna pte terre destrui. et
 postea generari iterū 2 postea destrui. Vd̄m q̄ sic. quis
 em ad generatōem montū coadiuēt aq̄ pluviales des
 p̄mctes terrā infra quā fluūt. 2 etiā duēctes 2 portātes
 terre stititātē ad vni locū. quis etiam fluūt ad genera
 tōem montū. ex aratōes calide incluse infra terrā. p̄ctēs
 res exiūt 2 leuantes terrā ppter q̄s etiā sit aliq̄ tremo
 rus. cū illa nō sufficiūt ad generatōem magnorū mon
 tū. sed magni mōtes generant p hoc q supra vnā ptez
 terre viget influētia celestis desiccatiua 2 calefactiua. et
 sic illa ps terre calefit 2 leuificat. Et q̄ntū accipit defoz
 ma leuis rariū accipit de loco sursū. 2 qz nō sp̄ viget
 talis influētia circa eandē ptem terre. s̄ p̄t postea viget
 re influētia opposita. id cōtingit altissimū montē in vna
 pte celi dēp̄nu. Sed bñ vey est q̄ illa nō fuit in p̄no tpe
 nec sepe. qz tales p̄uicrōes planetaz. nō sepe fūt. ex lōb
 causant tales influētie 2 postq̄ pueniūt planete ad talē
 p̄uicrōem nō statim sepant coniunctiones

Ad rōnes

ante opposita. Ad p̄mā d̄r q
 nullū elementū h̄m se totū cor
 rāp̄ nec erit suū locū natura
 tem. sed hēne erit fm ptes. Ad secundam dicitur ne
 gādo consequentiā. quia non est possibile p naturam se
 vnā influentiam humefactiuam hātere dominiū su
 pra totam terram. Et h̄c de questione presentī. 2 p
 p̄sequens de toto libro methexozorum.

Incipit secundus liber methexozorum

Et mari autem 2 que na
 tura ipsius. 2 ppter quā
 causam est falsa tāta aq̄
 multitudo. adhuc ac de
 ea q̄ a p̄ncipio generatō
 ne dicamus. Antiq̄ qui

dem igit 2 versantes circa theologiae faciunt
 ipsi fontes. et ipsi sunt p̄ncipia 2 radices ter
 re et maris. Magis tragicū em sic. 2 rauerēt
 existimauerūt forte esse q̄d d̄r tanq̄ magna q̄
 dam hec ps om̄is existēs. et reliquū celū totū
 circa hunc locū p̄sistere. et hui⁹ grā tanq̄ cūte
 honoratissimū et p̄ncipiū. Qui at sapiētiores
 humana sapientia faciūt ipsius generatōnem
 esse em̄ p̄mo humidiū oem locuz qui circa ter
 ram a sole at̄t exsiccati. Quōd q̄dem euaporauit
 sp̄s 2 p̄siones solis. et hunc aiūt facere. relictū
 aut mare esse. ppter qd̄ et minus fieri exsiccatū
 putāt. et tandē fore aliq̄ totū neciū. Quidā au
 tem ipsorū aiunt calefacta a sole. terra velut su
 dorē fieri. ppter quod et salsum eē. et em̄ su
 dorē salins. Quidā aut̄t salēdinis causam terrā
 esse aiunt. Quōd modū em̄ et qd̄ p̄cinere eo
 lat salsum sit eodē modo et hoc salsum esse mi
 xta ipsi tali terra. Quod q̄dē igit fontes ma
 ris impossibile esse p̄ existētiā. itz cōsiderare
 oportet. Aquarū em̄ que circa terrā he quidez
 fluxibiles existūt entes. he aut̄t stationarie. Flu
 xibiles q̄dem igit om̄es fontales. De fontib
 aut̄ diximus pus. q̄ oportz intelligere nō tāq̄
 ex vase deriuatū p̄ncipiū esse fontē. s̄ ad vni
 sp̄ factam. et p̄luentē cōcurrere p̄mū. Statio
 nariarum autem he quidez collectiue et sub
 stantive velut paludose. et quecumq̄ stagna
 les multitudine et p̄ncipitate differētes. He at̄
 fontane. he aut̄t om̄es manufacte. Dico at̄t ve
 lut p̄ntales vocate. Om̄iū em̄ oz supius fon

tem esse fluxus. ppter quod he quidem sponta
 nec fluunt. que fontales effluuiales. Ne autē
 arte indigent operante. Differentie qdem igit
 tot & tales aquaz sunt. His aut sic determinat
 tis ipossibile fontes esse maris. In nentro em
 hoz generum possibile est esse ipsium. Neq; em
 effluxibile est neq; manufactum. Fontales au
 tem omnes horum alterum parte sunt. Sponta
 neam autem tantā multitudinem nullam vide
 mus fontalem factam. Adhuc aut quonia
 plura sunt maria adiuuēz non conmixta fm
 nullum locum. quorum mbrum videt fm mo
 dicum communicans ad id quod extra colū/
 nas mare. Circa iucum autem & Caspium ser
 parata ad hoc & circumhabitata in circuitu
 non vtiq; laterent fontes. si fm aliquem locū
 ipsorum essent. Fluens autem mare videt fm
 angustias. sicuti ppter adiacentem terrā in
 modicum ex magno coartatur pelago. ppropte
 rea q; libratur buc & illuc sepe. hoc autē in ma
 gna multitudine immanifestum. Quare autē
 ppter angustiam terre modicum optinet lo
 cum. necessarium ea que in lato modicaz libra
 tionem ibi apparere magna. Quod autē intra
 caeleas columnas totū fm terre conanita/
 tem fluit. & flumiorum multitudines. Deotis
 qdem enim in pontum fluit. iste autē in Egeū
 Quātes iam extra hec pelagum minus faciūt
 hoc euidenter. Illis autē & ppter flumiozū
 multitudinem accidit hoc. Plures em fluij
 in Euxinum fluunt & Meotum aut multipli
 cem regionē ipsius & ppter breuitatē profun
 ditatis. Semper em ibi profundius videtur
 existens mare & Deotide quidez pontus. hāc
 autem Egeum. Egeo autem Siciliū Sar
 donicum autē & Tyrenicū pfundissima omni
 um. Que autē extra columnas breuiq; qdem p
 pter lutū. sine flatu autē sunt vt in cōcauo ma
 ri existente. Sicut igit & fm ptem ex altis sin
 uij appent fluentes. sic & totius terre ex altiori
 bus q; ad arctū fluxus sic plurim⁹ vt hi qdes p
 pter effusione uō pfundi q; aut extra pelagi pro
 fundi magis. De eo aut qd qui ad arctū sunt
 terra tra signū quoddā & multos pnuasos esse
 antiq; metheorologoz solē n̄ ferri sub terra s;
 circa terrā & locū hunc. Disparere autē & facere
 noctē ppterea q; alta sit q; ad arctū terra. Quā
 dem igitur neq; fontes possibile sit esse maris.
 et ppter quam eam sic videtur fluens. talia &
 tanta nobis dicta sunt.

h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.
h. p. m.

Circa initium

scdi libri metheoroz Querit primo
 vtrū terra debeat esse totaliter coop
 ta aquis. Et arguit pmo q; sic. q; a
 elementuz inferius naturaliter locat
 in cōcauo superioris. Cum & elementa sunt sperice figure
 sequitur q; aqua yndiq; debet circumire terrā Secundo
 sic arguitur. aer circumdatur ab igne. ergo terra circumda
 tur ab aquis In oppositū est pbs in textu. p rāione

Primo

Sciendū q; postq; pbs in primo lib
 bro determinauit de impossibilitate ignis
 et aquis. Cōsequenter in isto
 scdo libro agitur de natura maris. de fluxu & causa false
 dinis eius. de motu terre & spibus eius. de ventis & ro
 nitruo choruficatione fulminib; & thiphonib;. & hec ē ma
 teria scdi libri huius in generali.

Secundo

Sciendū q; de generatione ma
 ris res fuerunt opiniones. Pri
 ma fuit Homerū Hesiodū & O
 phi dicentū mare habere prios fontes in terra ex qui
 bus generatur. & nō sit nec augetur ex aliq;bus aquis ex
 trinsecis. Scda opinio fuit aliquoz pboz dicentū totā
 terrā fuisse olim aquis coopertam. sed p calorem solis &
 aliozū astroz paulatim desiccata. p aliqua pte & tandē
 adhuc tota desiccabit. & illud quod nō est desiccatum di
 cunt esse maria. Tercia opinio fuit dicentū q; terra fuit
 semel multuz calefacta a sole & alijs astris ita q; sudauit
 totā aquā q; est in mari. & fm eos nō est nisi sudor terre.
 et signū est salredo maris. & omnis sudor salus ē. Pri
 mā opinionē improbat Aristo. in pūri caplo. & de alijs
 posterius videbitur. Pro improbatione illius opiniois
 ponit pbs vnā diuisionē aquaz existentū. circa terraz
 quā qdam sunt fluxibiles vt fontales & fluuiales. quē
 dam stationarie vt paludes & stagna. Omnes autē flux
 ibiles fluunt ex fontibus mediare vel immediate. nāz
 fontes n̄ generantur ex aqua in vrbib; terre inclusa. sed ex
 aqua generata fm modicas pres pfluentes ad locū inf
 fertorem. vt patuit supra. Quaz ergo fluxibilia quaz
 rum principiū est fons qdam fluunt spontaneē ad vnū
 locum. q; aqua naturaliter tendit ad inferiorē locum
 Alique vero indigent arte ad hoc q; fluant ad aliq; locū
 cum. Sed aquaz stationariarū quedam sunt collecte in
 vno loco sine motu vt paludes & stagna. & hoc ppter cō
 cauitatē loci. Alię vero stant p artem vt sunt aque pu
 reales quaz principiū est fons. sed factū est eis recepta
 culum. patet ergo q; omnes aque quarum principiū est
 fons fluxibiles sunt nisi arte & concauitate loci detinean
 tur. Sequitur

Prima

Conclusio contra primā opinionē
 mare non habet fontes prios in ter
 ra ranq; principia ipsius ex quibus
 generat. Patet quia omnes aque fontales sunt fluxibi
 les nisi arte vel cōcauitate loci detineantur. sed in mare non
 fluit extra suum propriū locū. ergo non generatur ex fon
 tibus. Et si obiciatur quā aliqua aque fontales stati
 onarie sunt. Dicendū q; hoc est ppter paucitatem aque
 fontalis. & nunq; stat tanta multitudo aque fontalis. q;
 ta est multitudo aque maris. Secundo sic. aliqua sunt
 maria que non sunt pūcta fm aliquā ptem aut saltes
 fm modicā partē cōiunguntur vt mare rubrū & orece
 anū & inter ipsa non apparent fontes ex quibus genera
 tur.

si possent ergo et sic sit obijctas contra inducta ratio
ne conclusionis qz videm? mare nostru fluere. Respo de
tur q causa talis fluxus est ab extra z non ab intra mo
do aque quaz principiu est fons naturaliter sunt fluxus
biles nisi derincantur

Tercio Sciendū q mare dicitur tripliciter
fluere. vno modo ab aq̄lone versus me
ridiem z ibi nō ē refluxus. Cui? cau
sa est. quia sub polis maxima frigiditas is genes
catur ibi maxima multitudo aque p̄ p̄uersionez aeris in
aquā. Sed sol versus meridiē cōsumit aquā z cū aqua
naturaliter fluat ad locū decliniorē. sequitur q mare semp
fluit a septentrione vsq̄ ad meridiē. Secūdo dicitur fluere p̄ vs
ros facientes inundationes. Tercio dicitur fluere z refluxere
bis in die naturali z huius causa est motus lune vt pos
tea videbit. primus fluxus naturalis est s̄m naturā p̄
p̄iam maris. Secundus violentus est. Tercius fluxus
est supernaturalis seu obedientialis. et est s̄m naturam
communem.

Secunda Conclusio et responsiva ad
questū terra non debet eē co
caliter aquis coop̄ta. p̄batur
qz locus generationis viuētū est vbi se tangunt tria
elementa. vt p̄ secundo de generatione. sed in mūdo s̄q̄
fit generatio. ergo oportet q̄ alicubi tria elementa se tā
gant. et p̄ p̄ns op̄s q̄ terra sit alicubi discoop̄ta aq̄s ad
vitam animantū tuendā.

Ad rōnes Nō oppositū Ad p̄mā dicit
tur q̄ si elementa essent locata
s̄m suas inclinatioes natura
les quo dilber totum orbiculariter circūdaret totā terrā
sed p̄ter eā dicitur in aliqua p̄te terre est siccitas que
resistit humori aq̄oso. z illa p̄s discoop̄ta est aquis. et h̄
est inuentū ab vniuersali natura p̄ter salutē animantū
Ad secūdam dicitur similiter q̄ a natura p̄ria elemento
rum ita esset. sed natura vniuersalis aliter statuit

Generatione autē eius si factum est z de
sapore que causa? salsedinis z amantudi
nis dicendū Causa q̄dem igit que fecit prio
res putare mare principiu esse z corpus om̄nis
aque hec est. videbitur em̄ vtiqz ratio nabile cē.
quē admodū z alioz elementoz est congrega
ta moles z principiu p̄pter multitudinez vidē
p̄mutatur p̄tium. z miscet alijs. puta ignis q̄
dem in superioribus locis. aeris autē multitu
do q̄ post ignis locum. terre autē corpus. circa
quod om̄ia hec posita sūt manifeste. quare pa
lam quod s̄m candērouem z de aq̄ necesse q̄re
Tale autē nullū aliud corpus videtur positū
totum simul sic et alioz elementoz p̄ter
maris magnitudinem. Quē fluiorū neqz to
tum simul neqz stabile. sed vt factū semp videt
quotidie. Ex hac vtiqz dubitatione principiu
humidoz z om̄is aquę putatum est esse mare.
P̄pter quod z fluios non solum in hoc. s̄
et h̄ aiunt quidā fluere. Colatū em̄ fieri quod

falsum potabile. Opponitur autē altera ad hāc
opinione dubitatio. cum quidē non est consi
stens aqua hec potabilis. si q̄dem principium
om̄is aque. sed salsa Causa autē simul z huius
modi dubitationis solutio erit. z de mari p̄
mā accipere existimationē necessariā recte Bq̄
em̄ circa terram ordinata sicut circa hanc acri
spera. z circa hanc que dicitur ignis. Die em̄ est
horum vltimuz. siue vt plurimi dicunt siue vt
nos. Lato autē sole hoc modo z p̄p̄erea per
mutatione z generatōe z corruptione existēte.
Quod q̄dem subtilissimū z dulcissimū sursum
ducit p̄ singulos dies z fertur disgregatum. et
vaporans in sup̄iorē locum. Ibi autē rursus
stans p̄pter infrigidatōem deorsum fert ite
rum ad terrā. Et hoc semp vult facere natura
sicut dictum est prius Propter qd̄ z deriden
di om̄es quicūqz prius existimauerūt soles ci
bari humido. z p̄pter hoc quidā etiam aiunt fa
cere versiones ip̄m Non em̄ semp posse eadez
loca exhibere ipsi alimentū. necessariū autē esse
hoc accidere circa ipsum aut eorumpi. Et em̄
manifestū ignem. q̄d̄m habuerūt alimentuz vs
q̄ ad hoc viuere. Humidū autē igni esse alimen
tum solū. tanqz p̄tingat vsqz ad soles. quod sur
sum ducit. Humidū autē ascensus talis fit. qua
lis q̄dem facit flāme. p̄pter quā lignum accipi
entes sic z de sole putauerūt. Hoc autē non est
simile. Flāma quidem em̄ p̄pter continuū hu
midū z siccum p̄mutata fit z non alitur. Non
em̄ eadem existens p̄manet nullo tēpore. vt est
dicere. circa solem autē impossibile hoc accide
re. quoniā alito quidem eodē modo sicut illi q̄
den dicunt. palaz q̄ z sol nō solum sicut Era
dus ait. in die est. sed semper nouis continue
Adhuc autē que a sole eleuato hūidū sūt. est ca
lida factis aquis ab igne. Si igit neqz subardēs
alitur ignis neqz solē verisimile erat existimare
neqz si oēm calefacies euaporare fecerit aquaz
Inconueniens at z solū curasse de sole. alioz at
astroz ip̄os negligere salutē. tātis z multitudine
et magnitudine ep̄itibz Idē at accidit z his irro
nabile. z dicituribus p̄mo humida exite terra et
modo. q̄ circa terrā a sole calefctm̄ aerez. aut fecit
eē z totū celū augmētari. z h̄ sp̄s exhibere. et
p̄siones ip̄us facere. Dicitur em̄ si sursum dē
vide? descēdēs itez aquā. z si nō p̄reddat z
p̄ singlas regiōes sūt. s̄ in aliqb̄ ordianis tpi
bus reddat om̄e acceptū velut neqz alitis sup̄
orbz. Ne hoc q̄dē manēte aere iaz post genera

Pro te p̄
oblio em̄

ductū
am

z rati f. humido

Metheoror

Folio

xlvi.

capitulum B

protrahe... f. m. di... f. m. di... dom. m. m. m.

tionē. hoc autē factū ē corrupto iterū in aquam
 Potabile quōdāmodo igitur dulce propter lenitatem
 sursum ducit omne salsum aut subtile manz
 et propter grauedinē ut in eo qui ipsius conueni
 enti loco propter hoc em̄ putandū dubitatū esse
 cōuenienter. Irōnabile em̄ si non aliquis est
 locus aque sicut et aliorū elementorū. et hanc eē
 solutionē. Quem em̄ videmus locū occupās
 mare. iste non est maris. sed solum aque. Vide
 cur autē maris. quia quod salsum quidem deor
 sum manet. propter pondus. Dulce autē et potabi
 le sursum ducitur. propter lenitatem. quemadmo
 dū in animalū corporibus. Et em̄ in his alimē
 to ingrediēte dulce humidū alimentū hyposta
 sis et supfluum apparet amarum ens et salsum
 Dulce em̄ et potabile ab innato calore attrac
 tum in carnes et in aliam cōpactionē venit par
 tū. ut quilibet nata est. Sicut igitur ibi incon
 ueniens. si quis potabilis alimentū nō putet lo
 cum esse ventrem solū. quia cito assumit sed su
 perflui. quod hoc autē subsidens. non vtiq; exi
 stimabit bene. Similiter autē et in his. Est quidē
 autē sicut dicimus iste locus aque. Propter quod
 et fluij flunt in ipm̄ omnes. et omnis que fit
 aqua. Si quē em̄ quod maxime concauum fluius
 et mare talem obtinet locū Sed hoc quidē sur
 sum fertur cito. propter solē esse. hoc autē derelin
 quitur propter dictam cām. Querere autē anti
 quā dubitationē propter quid tanta multitudo
 aque nusq; apparet. per singulos em̄ dies flu
 uij fluentib; innumērabilib; et magnitudine
 immensis nihil mare sit amplius. Hoc nullū
 quidem incōueniens dubitare aliquos non tū
 incūte difficile videre. Eadem em̄ inultudo
 aque in latū diffuse et tota simul nō in cōli tem
 pore exiccat. sed differt in tantū. ut hoc quod p
 maneat p totā diem. hoc autē quēadmodū si quō
 sing mensam magnā diffuderit aque cyathū sū
 pspicientibus vtiq; exterminabit totū. quod vti
 q; et circa fluios accidit. Cōtinue autē fluenti
 bus sicut totū semp quod puenit in unūsum et la
 tū locū exiccatur cito et latēter. Quod autē scriptū
 est in phedrone de fluiis et mari. impossibile
 est. Dicim̄ em̄ quod omnia quodāmodo ad inuicē pforata
 sunt sub terra. principiū autē omnium sit et fons
 aquarū vocatus tartarus circa mediū aque quā
 dam multitudo ex quo et fluentia et non fluen
 tia pducunt omnia. Circūfluentia autē facere
 ad singula rheumatū propterea quod moueatur sp
 quod primū et principiū Non habere em̄ sedē sed

semp̄ circa mediū volui. Notū autē sursum et
 deorsum facere effusionē rheumatib;. hoc autē
 in multis quodē locis stagnari q̄le et quod apud nos.
 esse mare. omnia autē iterū circulo circūduci ad
 principiū unde inceperūt fluere. multa quidem
 fin eundē locum. Quedā autē et regione pone
 Effluuii. puta si fluere inceperūt de subitū de
 super ingredi. esse autē vtiq; ad mediū descen
 sum. De cetero em̄ ad sursum omnib; esse la
 rionē. Sapores autē et colores habere aquā. p
 q̄le vtiq; ptingit fluens terrā. Accidit autē flu
 uios fluere nō ad eundē semp̄ locus fin rōnem
 hanc Quē em̄ ad mediū influunt. a quo circūz
 effluunt. nihil magis fluent de subitū de su
 per. sed ad quodcūq; tenderit fluctūs tartarus.
 quū hoc accidere fiet quod quod sursum fluiorū
 rū. quod quodē impossibile. Adhuc que sit aq.
 et que iterū sursum ducitur. unde iterū erit hoc
 totū excludere necessarius. si quodē semp saluat
 equalis. quantū em̄ extra fluit. iterū fluit ad pn
 cipiū. quū omnes fluij videant terminantes.
 ad mare quocūq; nō in alios. In terrā autē nūll
 us. sed et si dispareat. iterū pducunt. Magni ac
 fiant fluiorū. qui longe fluit p concaui. Dul
 corū em̄ suscipiūt rheumata fluiorū detrunca
 tes loco et longitudine vias. propter quod quod
 et hūmo et nihil maximi fluiorū sunt eorū
 quod in hoc mare excurrūt de fontib;. Alij dicūt
 vniuersūq; fluiorū alias cās. quod multi in eū
 dem incidūt. hec itaq; omnia manifestū. quod in
 possibile est accidere aliterq; et mari principiū
 inde habentes. Quod em̄ igitur aque locus est iste
 et nō maris. et propter quā cām. quod quodē po
 tabile imaginū est. vtiq; amē fluens. hoc autē
 subides. Et quod terminus magis aque quā pn
 cipiū est mare. quēadmodū quod in corporib;
 supfluum alimentū et omnis et maxime quod humi
 di dicta sint tanta nobis

22

Unde erit. em̄

et ex tartaro. tūm

f. fluij autē nō est
 et fluij aq; et tar
 taro. tūc fluij igni
 sine onē hūm
 mōm aq; mōm
 multa. p. q. q. q.
 f. m. m. m. m. m.
 de parū. f. m. m. m.
 m. m. m. m. m. m.
 m. m. m. m. m. m.

f. fluij
et f. deorsum

f. m. m.

Queritur

Secundo. vtiq; mare in suo
 loco naturali sit generabile
 et corruptibile. Arguit p
 mo. quod mare nō sit in suo loco naturali. quod oē corp^o natu
 rale hēsit in suo loco naturali. sed aq; maris p̄tinue fluit
 et refuit. q̄ ille locus nō est naturalis aq; maris. Secū
 do sic quodlibet elementū in suo loco naturali est purū. sed
 aq; maris in suo loco in quo est p̄mixta est sicce exalatio
 ni. q̄ nō est in loco suo naturali. Tercio sic quod mare sit
 generabile et corruptibile. p̄ sic. quod cur^o p̄ est generabil
 illud est generabile. sed p̄tes maris cōtinue generant et
 corrūpūt. q̄ totū mare est generabile et corruptibile.

In oppositū est Aresto. in scdo et tercio capitulis hui
 ius tractatus Pro hōne
 Primo Sciendū quod multi antiquorū crediderunt.
 Ab ij

fluij et aq
 nō est aq
 ad hūm de
 diuioz

q̄ mare sit principiu aquarū. Et em̄ mare q̄si materia q̄rū
 reitō cunctū. z rōe p̄suadebat. nā sicut cuiuslibet aliorū
 elementorū recipitur in aliq̄ loco determinato magna q̄nti-
 tas p̄gregata q̄ est principiu aliarū p̄tū extētiū in diuersis
 locis illius elemēti. ita rōnabile est q̄ alicubi sit magna
 aq̄ multitudo a q̄ dicitur in alie aq̄. sed nullibi videt̄ tan-
 ta multitudo aq̄ sicut est mare. q̄ mare est principiu oīm
 aquarū fontium z fluuioz. iō illi ponūt q̄ fontes z fluuū
 fluūt ab ip̄o mari tāq̄ ex principio z aq̄ ip̄ius maris salta
 colata p̄ terrā p̄ qua trāsīt ad originē fontū z fluuioz
 efficiūt dulcis z potabilis. z itēz illi fontes z fluuū refu-
 unt ad mare. Sed h̄c opinione arguit p̄hs. qz p̄n-
 cipiu d̄z esse purius z simplicius p̄ncipiatō. cū q̄ mare sit
 salum z q̄damō mixtū. seq̄tur. q̄ non est principiu ali-
 arum aquarum.

Becūdo Sciendū. put̄ d̄t Aresto. opinio
 grandā fuit q̄ sol nutrit humido
 aq̄o eleuato ab istis inferioribz. z
 dicebat̄ solē q̄nqz p̄cuti ad sepreritōe. z q̄nqz ad meri-
 diē. qz altera ps nō poterat ei administrare sufficēs ali-
 mentū. z ita p̄maginabāt̄ q̄ sol nō esset aliud q̄ accensio
 sine ardor vaporis sursum eleuati. sed h̄c opinione im-
 probat Aresto. duabz rōnibz. Prima qz si ita esset non
 solū nouis sol fieret in vno die. imo etiā continue fieret
 aliis z aliis sol. sicut in flāma est p̄tinue alia z alia q̄as
 larō accēta. Secūda rō. si ita eēt sicut nō deberet nutriti alia
 astra. in d̄o humidū aq̄nū si totū resoluere nō sufficere
 ad nutritōnem totz z tantoz astroz. Vñ sol non nutrit
 p̄ vapores eleuatos sursum. imo ip̄i vapores eleuati sur-
 sum p̄uertunt in pluuū. z itēz descendūt deorsum vr̄ d̄i-
 crū est in p̄mo libro sol etiā est in generabilis z incorrup-
 tibilis. iō non nutrit ab hūidū vaporibus

Tercio Sciendū. q̄ sūm Platone circa medij
 um mundi est q̄dam magna multitu-
 do aq̄ q̄ rarrat̄ vocat̄ q̄ oēs aq̄ taz
 fluētes q̄ nō fluētes. z etiā ip̄m mare p̄ q̄dam forami-
 na tanq̄ ex principio p̄cedūt. Et posuit p̄ter q̄ aq̄ in il-
 lo puro terre nō s̄q̄ haleret sedē in qua maneret sic̄z ha-
 beret sup̄ terrā. sed p̄tinue fluit huc z illuc. z in aliq̄bus lo-
 cis facit fluuios in alijs stagna. z in alijs maria. Sed h̄c
 opinione arguit p̄hs sic. qz si ita esset seq̄ret̄ q̄ fluuū
 in principio sui ortus deberet esse maior. qz in fine q̄d tū
 salum est. qz q̄nto magis accēdit ad mare tāio s̄q̄z ma-
 iores. alias plures rationes ponit p̄hs in rariū. quas
 non est necesse repetere

Quarto Sciendū. q̄ democritus posuit
 p̄mo terrā fuisse totā aq̄s coop-
 tā. sed in terra erat q̄dā maḡ vo-
 rago q̄ p̄mo absorbit magnaz prem aq̄. z fecit appere
 mōtes. z secūda vice absorbit alia magna prem aq̄ z fe-
 cit appere terrā planā. z reliq̄t illā prem aq̄ q̄ nūc ē ma-
 re. z tertia vice q̄ absorbit̄ adhuc totū mare. z reliq̄t
 terra vndiqz d̄s coopra aq̄s. his sic oibz diuissis

Prima Conclusio. ille loc̄ in q̄ est mare est natura
 lis loc̄ aq̄ s̄m q̄ aq̄ est. sed est locus marz
 s̄m accūs. Prima ps pz. qz aq̄ naturalr locata est in con-
 cauo aeris sup̄ terrā. z cū mare sit sup̄ terrā in concavo ae-
 ris. seq̄tur q̄ est in loco naturali aq̄. Secūda ps pz. qz ma-
 re nō d̄t aquā purā. sed h̄z in se terrestres itares q̄sdā ad-
 mixtas aq̄. q̄ talis locus nō est naturalr mari s̄m q̄ ma-
 re. qz locus naturalr h̄mōi terrestre itatis est locus terre.
 Et ista conclusio seq̄tur q̄ oēs fluuū naturalr d̄nt flue

re ad locū maris. qz ibi est locus naturalr aq̄. Nec p̄ter
 hoc mare auget̄ in infēsum seu in infinitū. qz sol p̄tinue
 eleuat subtile z potabile q̄s est in mari. nec p̄ter h̄c etiāz
 ip̄m mare totalr euaporat. qz illi vapores sursum eleua-
 ti p̄ p̄uersionē eoz in aquā itēz descendunt in mare z etiā
 in terrā z augent fluuios q̄ ingreditur mare.

Secunda Conclusio mare s̄m se totū est ingene-
 rabile incorruptibile q̄s s̄m suas
 ptes est ḡnabile z corruptibile. Prima ps pz. qz mare ē
 vna ps p̄ncipalis vniuersi q̄d est in generabile z incorru-
 ptibile. Secūda ps pz. qz elemēta oīz dinant̄ ad generandoz
 ruitoz. q̄ opz q̄ s̄m generabilia z corruptibilia s̄m sus-
 as pres. Et his duabz conclusiōibz seq̄tur q̄ mare ext̄s
 in suo naturali loco in q̄ntū est aq̄ s̄m se totū est ingene-
 rabile z incorruptibile. quod est r̄sio ad questum

Ad rōnes In oppositū Ad p̄maz dicit̄
 q̄ elemēta h̄n mouent̄ in suis
 locis motū p̄ter naturāz sicut
 ignis z aer mouent̄ circularit̄. z aq̄ fluit z refluit. Ad
 scōdam d̄t q̄ elemēti in suo loco naturali s̄m p̄p̄iaz nā
 tūz z p̄ticularē est purū. sed tū p̄ter generationē z con-
 suatōz mixtoz ex incēntōe nase v̄lis est admixtū aliene
 nature. etiā in suo loco naturali. Ad tertiā d̄t q̄ elemē-
 ta sunt corruptibilia. non qz sunt p̄posita ex p̄trarijs. s̄z
 qz h̄nt p̄m extrinsecū. z qz nō est aliq̄d agens natura-
 le extrinsecū q̄d possit corrūpere z agere in totū elemēti
 iō elemēta manēt incorruptibilia s̄m se tota. sed patiunt̄
 eū z corrūpūt̄ s̄m suas ptes.

Querit̄ Tercio. vtz mare debeat fluere z re-
 fluere. Arguit p̄mo q̄ nō. qz v̄ hoc
 esset p̄ violentiā vel p̄ naturā. nō p̄
 mū. qz nō videt̄ q̄d possit violērare tantā multitudinēz
 aq̄. nec scōm. qz natura determinata est ad vni. mō maḡ
 re fluit z refluit ad oīm differentiā positionis. q̄ zē.

Secūdo sic. aq̄ s̄p fluit ad locū deuiatoz. ergo
 si mare refluit seq̄tur q̄ ascēdit. z ita violēte mare refluit
 q̄d est incōueniens. Tercio sic. si mare fluere z reflue-
 ret seq̄retur q̄ aq̄ stagnales z alie aque dulces s̄nt de-
 rēt fluere z refluerē. pz qz oēs aque s̄nt eiusdē sp̄s.

Quarto sic. multa s̄nt maria mediterranea q̄ nō flu-
 unt neqz refluit̄. q̄ neqz alia maria. Quinto sic. si maḡ
 re fluere z reflueret hoc marē eēt s̄m cursum lune. z euz
 luna s̄p equalr moueat̄ seq̄ret̄ q̄ fluxus nō deberet eē ma-
 iores in vno tpe q̄ in alio. Sexto sic. luna semp̄ respi-
 cit mare p̄pendicularit̄. q̄ mare s̄p d̄z fluere z nūqz reflue-
 re. In oppositū est et p̄tētia. nā videmus in die nat̄-
 urali aliq̄ maria bis fluere z refluerē. p̄ orāsiōne

Primo Sciendū. q̄ vr̄ prius dicebat̄. mare
 tripl̄ mouet̄. Vno mō ab aquilone
 versus meridiē. Alio mō p̄ veros fa-
 cientes in undarōes maris. Tercio mouet̄ motū fluxus
 et refluxus quasi bis in die naturali. z de tercio mō ista
 est presens questio

Becūdo Sciendū. q̄ maria sunt in multiz
 plicia d̄na. qz q̄dā emagnū ma-
 re q̄d d̄t oceanū. z est in rā sine a-
 bile. Alia s̄nt maria mediterranea q̄ in aliq̄ sui pte p̄iun-
 gunt̄ oceanū. z s̄m descriptoz sub Julio cesare factaz
 triginta s̄nt maria mediterranea in terra habitabili

Tercio Sciendū. q̄ luna p̄ influentiā sp̄cālē
 quā h̄z sup̄ corpa humida. habz sp̄a
 mouere rareficere et p̄desare sicut p̄

expientia p3. na offa a sim aliū in plenilunio sunt pleniora medull' q̄ in nouilunio aut in decremento z animalia plus abūdant in sanguine in plenilunio. vt cōche z ostrea sūt meliores in plenilunio q̄ in nouilunio.

Prima Cōclusio z rāsiua ad q̄ sitū luna per suā influentiā spēalē et lumē est cau/ sa flux' z reflux' maris. P3 qz illud est cā alieu'. q̄posito ipm ponit. z quo remoto ipsuz re mouet. sed fm cursum lune ponit fluxus z refluxus maris. q̄ luna est cā illius. Pro q̄ aduertendū q̄ qn luna ascendit sup̄ orizontē ubi est mare tūc mare incipit fluere: quousqz ad punctū meridianū. s3 qn luna declinat a pūc ro meridiei refluit quousqz venit ad punctū occidentis. z qn recedit a pūcto occidentis itez venit ad angulū noct' ris q̄ opponit meridiei. sed qn declinat ab angulo noct' itez refluit quousqz venit ad pūctū orientis. Rō istoz ē. q̄ qnto plus luna respicit mare fm rādios p̄pediculares. t̄ato magis rarefacit z facit ebullire aquaz maris. z ita qn luna est in meridie facit mare magis fluere. z qn recedit a meridie recedit radij lune. z facit mare refluxere. Et quo p3 q̄ in duplo sunt plures fluxus maris in mē se q̄ sunt dies in mēse. de p̄cis est duobz diebz cum dimis dio. Cā p̄mi est. qz mare fluit bis in die. Cā scđ ē. qz rā tū recuperat luna p̄m motū z motū firmamenti.

Primo Dubitat. cū luna habeat maiores virtutē sup̄ mare q̄ est in pūcto meridiei q̄ qn est in occidente. q̄re astro logi magis aspiciūt in natiuitatibz hoim ad stellas ascē dentes sup̄ orizontē q̄ a stas stātes in pūcto meridiei. Dōm q̄ id. qz stelle ascendētes natiū puez diuiri' aspi/ ciunt q̄ exites in pūcto meridiei. id in effectibz redrenti bus nouū t̄ps ad eoz formationē magis dicit' haberi aspect' ad astra ascendētia q̄ ad ipsa existētia in pun cto meridiei

Secundo Dubitatur. an luna habeat in uere mare p lumē suū an p aliquā aliā influentiā distinctā a lumine ei'. Dōm q̄ ad hoc p̄fert lumē suū q̄ calefactiū est z disgregatiūz aq̄ maris. sed tñ cū hoc est q̄dam spēalis influētia in luz na q̄ est sp̄itualior ip̄o lumine z nō impedit p̄ obstacu/ la sicut lumē impedit. p̄ quā influentiā luna h3 dominū ad mouendū ipsa humida

Tercio Dubitat. vtz fluxus z reflux' maris sint maiores in vno tpe q̄ in alio. Rā def' q̄ sic. est em̄ maior in plenilunio z in p̄tūctōe q̄ in medijs. z etiā maior est ceterz partibz qn luna est in sua domo. s. in cācro. z qn ip̄a p̄iungi tur signis calidis et humidis z stellis calefactiuis. z ita fm q̄ sūt plura p̄currētia cū virtute lune fm hoc sunt maiores fluxus z refluxus maris. Sūt etiā maiores in hyeme z in vere q̄ in estate z autūno p̄pter abūdantiāz fluitioz mare ingredientū. z p̄pter hoc etiā minor ē tūc resolutio maris in vapores.

Quarto Dubitat. q̄re est q̄ sunt aliq̄ maria q̄ solum semel fluit in mēse. z alia mōz fluit. Dōm q̄ hoc ē p̄ter diuersam p̄ortionē illoz mariū in p̄istitudie z subri litate. nā aliq̄ est mare ita grossū q̄ luna nō sufficit ip sum subditare sufficienter ad hoc q̄ fluat. Aliud ē ma/ re taliter dispositū in p̄istitudie q̄ luna apponit dimidiū un mensē ante q̄z facit ipm fluere. et tale fluit semel in mēse. Uū narrat dñs Albertus q̄ mare p̄sicū qd̄ in/ gredit mare indie nō fluit neqz refluit in die sed bene de

nocte. sed eod̄ tra mare indie siue indie nō fluit de nocte sed solū in die. nā mare p̄sicum est ita subtile q̄ in die fluere nō p̄t. s3 solū in nocte. s3 mare indie ē ita spissū q̄ lūa in nocte nō sufficit p̄ suū influxū ipm facere fluere

Ad rōnes An oppositi Ad p̄maz dī q̄ fluxus z refluxus nō p̄ueniūt mari fm naturā p̄p̄iam neqz violēte. sed solū sup̄ naturā z fm naturā cōem Ad se eundā dī sicut ad p̄imā q̄ aq̄ sūt z refluit fm naturāz cōem. id ille ascensus nō fit violēte quo refluit. Ad terciā dī q̄ aque dulces nō fluit p̄pter paucitatē aqua rū illaz. z etiā qz ibi nō sunt exalarōes nec terrestricatōes sicut in mari. nō terrestricatōes iunāt ad ebullitōes. Uidem' em̄ q̄ aqua pura posita su p̄a ignē nō ita ebullit z rarefit sicut aqua mixta. Uerū tamen est q̄ fm̄ alijs quos omēs aque fluitant z resuunt. licet non appary manifeste ad sensum. sed later de multis Alieraciones faci liter soluuntur ex dicitis

Et inde de falsedine aut ipsi' dōm. z vtz semp est idem. aut neqz erat. neqz erit. sed deficiet. sicut sic putant q̄dam Hoc q̄dem igni' dūsi sunt omēs cōsiteri: qd̄ factū est. siquidēz et omnis mūdus. sicut em̄ ipsius faciunt generatio nem: Quare palā q̄ si q̄dem p̄petuū omē. z de mari existimandū. Putare aut minus fieri fm multitudinē. sicut ait democritus. z tandē de ficere ab Elopi fabulis nihil differre videt' p̄ suasus sic. Etem̄ ille fabulose cōposuit. q̄ bis quidē e hantibz resorbens: mōtes quidē p̄mo fecit manifestos. scđo aut insulas vltimo autē sorbēs aridā faciet oīno: Illi quidē igitur con gruebat irato ad porcinēz talē dicere fabulam veritatē aut q̄rentibz minus. Pro p̄ter quā em̄ cām manit p̄mo sicut p̄pter pondus. vt at qui dā hoz aiunt. In promptu em̄ est hui' causa z videre. sicut z p̄pter aliud aliq̄ palā q̄ p̄p̄t h̄ p̄manere necessariū z reliq̄ tpe ipm. Aut em̄ dōm ipis. q̄ neqz elenata aq̄ a sole veniet iterū aut si q̄des hoc erit necessariū. aut sp̄. aut q̄dū qdē fuerit h̄ remanere mare. z itez sursum ferri illz p̄us optebit. qd̄ potabile. q̄re minqz exic cabit. itez em̄ p̄neriet defecēds in ipm qd̄ pas cēdit. Differt ei dicere nihil sel' h̄ dicere aut se pe Si qdē igit' solē cessare faciat q̄s alarōe qd̄ erit exicēas. Si at p̄mittet esse circulationē sp̄ propinquas potabile sicut diximus sursum ducet. dimittet aut itez recedēs. Accepit aut hanc suspitōez de mari. ex eo q̄ multa loca apparet sicciōra tūc q̄ p̄us. de q̄cām diximus qz fm qdā tpe excessibz fact' aq̄ hec ē passio: s3 it' p̄ totū gnationē z p̄tū. z itez ent p̄riū. qd̄ cū factū fuerit. deficcabit itez. z hoc sic uecārum circularit' sp̄ ite. Magis em̄ sic rōnabile existi

ex p̄m̄tū dñi z q̄ vtz aut q̄m̄tū

f. augustinus

Ab ij

mare q̄ ppter hoc celū totū pmutari. Sed de
 his q̄dem plus q̄ dignū imorat? est fmo De
 falsedine at̄ hio q̄dem qui sel' generauerūt z to
 talr ipm ḡnant. ipossibile est salsum facere Si
 em̄ oio humidū q̄d circa terraz erat z eleuati a
 sole residuū factū est mare. siq̄ incipit tannus
 sapor in multa aq̄ z dulci ppter iunictā eē q̄n
 dā trāz talē nūbil min? cū aduenerit icez aq̄. q̄
 euaporauit uccē eqli exite z mltitudine z pri
 mo aut si neq̄ pus neq̄ poster? salsum ipm eē
 Si at̄ z pmo z festim erat vōm q̄ cā z sil' ppter
 q̄d. si nō z tūc futuz latuz fuerit. z nūc parit
 hoc. At uero z q̄cunq̄z terrā cām ponūt falsedi
 nis iunictā. Habere em̄ aut̄ mltos saporēz
 ipam. vt a fluuijs sil' delata ppter iunictā face
 re salsum. iūcōueniēs aut̄ non z fluuios falsos
 cise. Quō em̄ possibile in magna q̄dem multir
 tudine aq̄ euidēs sic facere mixturā talis terre.
 in vno q̄s aut̄ nō. palā em̄ q̄ mare est ois flu
 uialis aq̄. In nullo em̄ differebat. nisi eo q̄ sal
 sum sit a fluuijs hōc aut̄ in uenit in locuz in
 quē oēs sil' fluūt. Sil' at̄ derisibile. z si q̄s di
 cēs sudorē terre eē mare putat aliquid planum
 dixisse. sicut Empedocles ad poesum q̄dez em̄
 sic dicēs forte dixit sufficēter. Metaphora ei
 poeticiū. ad zgnoscendū at̄ naturā nō sufficien
 tē. Neq̄ em̄ sic palāz q̄liter ex duplici poculo
 falsus sit sudor. vtz abscedere q̄dam solū pura
 dulcissimo aut̄ zmixto q̄dam. sicut i his q̄ p ci
 nerē colant aq̄s. Videt̄ at̄ cā eadē z circa sup
 fluū in vesicā collectū. Eteñ illud amari z sal
 sum sit potato eo q̄ in alimēto hūido dulci exi
 stente Si itaq̄ quēadmodū q̄ p calcē colat aq̄
 fit amara. z adhuc cū vna q̄dē sil' delata tali
 q̄dā p̄tute q̄lis z videt̄ subsistēs in vas falsedo
 cū sudore at̄ cū segregata ex carnibz velut ab
 luētē q̄d tāli ex corpe exite hūido palā q̄d er in
 mari q̄d ex terra zmixtū hūido cā falsedis. In
 corpe q̄dē igit̄ sit tale q̄ alimēti hypostas ppter
 indigestionē. In terra at̄ fin quē modū existit
 vōm. Q̄no at̄ quō possibile tantā aq̄ mltitudi
 nē desiccata z calefactā segregari. sub mltipli
 cē em̄ oz ipam esse ptez relicte in tra. Adhuc p
 pter q̄d nō z nūc cū exiccata fuerit tra siue am
 plior siue minor sudat hūiditas em̄ z sudor siue
 amara siq̄ dez ei z tūc z nūc optebat. Nō videt̄
 at̄ h accūs. s; hūida q̄dez ex̄siccat. sicca at̄
 ex̄tis nūbil patit̄ tale Quō igit̄ possibile circa p
 mā ḡnatōem hūida ex̄tē tra sudare ex̄siccata
 sed magis veniēte. sicut aut̄ quidā assupto pli

mo et eleuato humido ppter solē relicti eē ma
 re. hūidā aut̄ ex̄tē sudare ipossibile. Que
 q̄dem igit̄ dicunt̄ falsedis eē diffugere viden
 tur rōem: Nōs aut̄ dicam? pncipiū sumen
 tes idem q̄d z pus. q̄m em̄ positū et duplicē eē
 exalationē. hanc q̄dem hūidam. hanc aut̄ sic
 cam. palā q̄ hoc put andū pncipiū esse taluz
 Et vtiq̄ z de q̄ dubitasse pus necessariū. vtrū
 et mare semp pmanet eardē ex̄tis p̄tuz nūcro
 aut̄ spē z quātitatē p̄mutatis semp partibz quē
 admodū aer z potabilis aq̄ et ignis. Semper
 em̄ aliud z aliud fit hoz vniū quodq̄ spēs aut̄
 multitudis vniūscuiq̄z hozuz manet. sicut qu
 fluentū aquarū z flāme fluxus. Manifestum
 itaq̄ z hoc pbabile. q̄ ipossibile nō eandē esse
 de oibus his tōem z differre velocitate z tar
 ditate pmutationis in oibus q̄ ḡnatōem z cor
 ruptōem esse. hoc tñ ordiate accidere oibus ip
 sis. His aut̄ sic se hūitibus tēprandum reddere
 cān z de falsedine. Manifestū itaq̄ p multa
 signa q̄ fit talis sapor ppter zmixtionē. In cor
 poribusq̄ q̄d in digestissimū. salsum z amaruz
 sicut z pus diximus Indigestissimū em̄ super
 fluū hūidū alimēti. talis aut̄ om̄is hyposta
 sis. maxime at̄ que in vesica. Signū aut̄ quia
 subtilissima est. Digesta aut̄ om̄ia zstare nō
 sunt. Deinde sudor sp̄ in q̄bus idē corpus em̄
 segregat. quod facit saporē hunc Similr at̄
 et in adustis. vbi em̄ vtiq̄z non obtinuerit cali
 dum: in corporibus quidē fit supfluitas. in
 adustis autem cinis. Propter quod z mare q̄
 dem exadusta aiunt factum esse terra. Quod
 sic quidē dicere iūcōueniēs. quod tamen ex
 tali verum. sicut em̄ z in dictis. sic et in toto. et
 ex nascentibus et factis fin naturam semper
 oportet intelligere: sicut ex ignitis q̄ relinqui
 tur talem esse terram. z itaq̄z z eam que in ari
 da exalationem omnem. Hec em̄ exhibet mul
 tam hanc multitudinem. Dixta autem igitur
 ex̄istente sicut dicimus. vaporosa exalatione
 et sicca cum constiterint in uubes z aquam. ne
 cessarium intercipi aliquā multitudinem sem
 per hūis virtutis. et simul deorsum ferri ite
 rum pluta. z hoc semper fieri fin quendā or
 dīnem. vt contingit que hic participare ordinē
 vnde quidē igitur generatio falsi inest in aq̄
 dictum est. Et propter hoc australes aque la
 tiores z prime autumnaliū. Auster enī z ma
 gnitudine et spiritu estuosissimus ventus est. z
 flat a locis siccis et calidis. quare cum pauco

Ca. de Salpe
dini mris

illis
p. mare

p. dnt

f. ipso m

f. falsedo

yo

f. m

f. m

40

f. apert

f. apert

f. apert

f. apert

f. apert

f. apert

f. apert

f. apert

f. apert

et quonia talis p̄cessio ḡnd nō z corp̄nis in
partibz em̄ de m̄t̄ i mo sit veloz
z n. t. id. or

vapore propter qd et calidus est. Si em̄ r n̄s talis. s; vñ incipit flare frigidus. nihil minus pcedens. ppter ea q̄ cōprehendit multam ex alatom̄ sicca ex propinquis locis calidus est Boreas aut̄ velut a frigidis locis vaporosus ppter qd frigidus. eo aut̄ q̄ ppellat seren⁹ hic in oppositis aut̄ aquosus. Sitr̄ aut̄ et auster seren⁹ his qui circa libyam. Vultū igit̄ in deorsum lata aq̄ confert q̄ tale r aut̄ino late aq̄ necē em̄ gravissima p̄mo deferri. Quare in q̄b cāq̄ inest talis terre multum ds. tendūt eicisti/ me deorsum hec. Et calidū etiā mare p̄ hoc est. Om̄ia em̄ que cūq̄ ignita fuerūt habēt potentia caliditatē in ip̄is. Videre aut̄ licet et calces et cinerē r hypostasim̄ aialū r sicca ethiū dam calidissimoz. fm̄ ventre aialium̄ accidit calidissima esse hypostasim̄. Sit̄ q̄dem igit̄ p/ pter hanc cām̄ sempoz et alterū. Elcuarur aut̄ semper aliqua p̄ ipsiū cū dulci sed minor tā to et in pluta falsa et lata dulci minor. p̄pter qd q̄dem equale est vt̄ ad̄ om̄ne dicere. **M** aut̄ dicere sit̄ vaporans potabile et non in mare concernitur vaporans. quādo p̄stiterit iterum tēptantes dicamus. patiuntur aut̄ r alia idem. Etem̄ vinuz et om̄es humores q̄m̄q̄ vaporantes iterū in humidum cum consistērint. aqua fiunt. Alie em̄ passionēs aque sunt p̄pter q̄dam cōmixtionem. Et qualescūq̄ aliquid fuerit. quod cōmixtum talem facit saporem. Sed de his quidem in alijs temporibus cōuenientioribus faciendum consideratiōem. **N**unc aut̄ tantū dicem⁹. q̄ maris existētis semper aliquid sursum ducitur. et sit potabile. et de sursum in pluta descendit aliud factum. nō qd sursum ductum. et p̄pter pondus subsidet potabili. Et p̄pter hęc neq̄ deficit sicut fluij nisi locis quibusdam. **H**oc aut̄ in ambobus necesse accidere similiter. **N**e q̄ semper eadem p̄tes p̄manēt neq̄ terre neq̄ maris. s; tm̄ tota moles. Etenim de terra similiter oportet existimare. hoc quidem enim sursum venit hoc aut̄ iterum cum descendit. et loca permittant. et que supernatantia et q̄ descendentiā iterum. **Q**uācūq̄ est in cōmixtione alienus salsum. palam ex dietis non solē s; et si quis vas cerenū formās posuerit in mare circūligans ostilibus vt̄ non per r̄nā aliquaz intret mare. **Q**d em̄ ingreditur per pietes cereos. sit potabilis aqua. quasi enim per ling.

falsedines. ppter cōmixtionem. **H**ec em̄ causa et grauedinis. Plus em̄ trahit falsa q̄ potabilis et grossicici. Etem̄ grossicici differunt tantum. vt̄ uanes ab eodem pondere renū in fluuijs q̄dem fere submergantur. In mari antes medioeriter habeat et navigabiliter propter qd quidē aliqui in fluuijs onerantium ppter hęc ignorantiam damnificati sunt. **A**rgumētum aut̄ mixti q̄ grossior est moles. **S**i em̄ aliquis aquā salam fecerit valde miscēs sal. supnatatē sua. et si sint plena. fere em̄ sicut lutū sit. tantaz habet corpulentā multitudine mare. **I**dē aut̄ hoc operantur et circa salaturas. **S**i aut̄ est sicut fabulantur q̄dam. in palestina tale stagnū in qd si quis immiserit colligatū boinem aut subingale supnatate r nō submergi in aquam testimonium vtiq̄ erit aliq̄d dictis. **D**icit em̄ amarū sic cū stagnū r salsum. vt̄ nullus piscis innascat. vestimēta aut̄ foetidari si q̄s hu mectā p̄mouerit. **S**ūt at̄ r oia talia signa dictoz q̄ falsedine facit corp⁹ aliq̄d r trestre ē qd inexistit. **I**n carbonia em̄ q̄dem fons est aque late. effluit hic aut̄ in fluuiū ppe dulces. pisces at̄ non hntem. elegerūt em̄ vt̄ qui ibi fabulantē p̄tate data ab Eracleo. qm̄ venit ducēs ab erithia boues sales p̄ piscib⁹ q̄ sunt ipsis ex fonte. **U**mōi em̄ aque decoquētes aliquā p̄te ponunt. r sit frigida cū euaporauerit humidū cū calido. sales nō grossi p̄pari sed lati et subri les sicut nit. **S**ūtq̄ p̄tate debiliores alijs et plures delectat̄ iniecti r colore nō silt̄ albū. **T**ale at̄ alterū sit et in arabicis. **E**st em̄ q̄dem locus in quo nascuntur calami r scirp⁹. **D**e his p̄burūt et cinerē in it̄tes in aquā decoquūt. **E**ū aut̄ diuiserint aliquā p̄tem aq̄ hec in frigidata falsū sit multitudo. **Q**uicūq̄ at̄ sunt salia rheumata fluuioz aut̄ fontū. plima q̄dē calida aliq̄n esse oportet putare. **D**eū p̄ncipiū q̄dem extingui ignis. p̄ quā at̄ p̄ncipiat terram adhuc in aere exētes velut caleē r cinerē. **S**ūt aut̄ in multis locis et fontes r rheumata fluuiuzū. omnimōs habentia saporēs. quozū n̄nūm ponendum cām̄ inexistem. aut̄ que insit p̄tate ignis. exusta em̄ terra fm̄ magis r minus oimodas accipit formas r saporum r colorum. **S**ipterie em̄ r calcis r aliozū talium sic plena fm̄ ubi p̄ que penetrantes aque exētes dulces p̄mutatur r be q̄dem acetosē fiūt. quē admodū q̄ in sicca Sicilia. **I**bi em̄ exalte ne sit. et vt̄atur sicut aceto ad quēdā dulcoriū

f. mutes ad

et. f. p. p. m.

et. f. mutes p. hac rām. f. al. q̄m̄q̄ partem r immotionē r aliq̄d addunt

ex mari sursum ducit potabile et potabile nō p̄m̄ r p̄fecto

et dicit

et. f. mutes

erithia

et. f. mutes. f. albos

salis

f. fontes r fluuija

et. f. mutes r p̄fecto

perliga terre

sporum. Est autem et circa Lyngō fons quidam aque acetose. Circa Scythiam autem amarus. Nō autē defluit ab ipso fluvium in quē ingreditur facit amaram totum. Differentie autem horū inde manifeste quales saporē ex quali / bus sūt commixtionibus. Dicitur est autē de ipis seorsum in alijs De aqua qđam igitur et mari propter quas causas et semper cōtinue sunt. et quomodo permittantur. et que natura ipsorū. adhuc autē qualiscūq; passionē. fm naturam ipsi accidit facere aut pati. dicitur est fere nobis de plurimis.

Quarto. vix mare sit saluz Arguitur q non. qz qđlibet elementum in suo exis loco naturali debz esse purum. sz locus naturalis maris est locus elemēti aque. ergo aqua in tali loco est pura. z nō salza. Secō sic arguitur. si mare esset saluz esset propter admixtionē exalationū terrestrium. sed hoc non qz paritatio fontē z fluvij essent salzi. Itēz quereret q cōtinue efficeret mare magis saluz. qz cōtinue descendūt exalationē aduste in mare. In opposituz est pbus in textu. p rōne

Primo Sciēdū. q postq Aristō. oñdit q mare est ingenerabile z incorruptibile fm se rotuz. Cōsequenter agit de causa salcedinis maris. Ulterius est norandū q quidam dixerūt terraz a p. incipio aquis coopram fuisse. sz p calozem solis elevaruz est subtile z portabile. z remanent grossum z terrestre. z ideo dixerūt mare esse saluz. Sed hec opinio est falsa z factis supra improbara. Alij dixerunt q fluvij ingredites mare secū deferūt terrestritates que causant salcedines maris. sed hoc est irrōnabile qz fluvij tunc essent magis salzi. Alij dixerūt q mare videtur esse quasi sudor terre qui saluz est. Sz hoc falsuz est. qz terra est frigida et seca modo frigiduz nō potest sudare. His opinio nibz omīssis dōm est q duplex ē fluz. malus. quidaz est caliduz z humiduz q est vapor. ali' est caliduz z sic' et dicitur exalatio. z hoc supponit ex āre dicitis. Supponit etiā q mare fm spēm vniū et idē mas nec licet mouet siue variat fm suas pres. Supponit etiā q sicca terrestre passuz a calido p mixtū hūido aqō est adustuz z indigestū. z qñ dicitur supra hūidū z hoc declarat Aristō. p signa vt p ruz vna sudore z lixiuo

Secūdo Sciēdū. q sic causat salcedo maris. nā p calozem solis z alioz astroz eleuant exalationē terre stres sursum que aduste z p mīxtū cū hūido aqueo descēdentes cū pluuia faciunt salcedinē in mari. z hoc declarat Aristō. p multa signa. Primū est. qz mare est magis saluz p sū austrū qz p sū aqōnē. qz p sū austrū eleuat plures exalationē. ideo etiā pluuie genitō stante austrō acutissime descēdūt p exalationē mixtas cū pluuia. Secūdū signū est. qz aq maris ē calidior alijs aqz. qz in aq maris includiūt exalationē. vt dicitur. sz ille sz calide virtutis habentes p ruz vniū. ideo multa animalia viuunt in aqua maris que nō possunt viuere in aqua dulci. qz illa aqua ē nimis frigida. Tercū signū ē. nā si qđ

vas cerēt clausum habens subtiles poros ponat in mari aqua ingrediēs dulcis erit. qz terrestritates que p poros subtiles ingredi nō possunt faciūt salcedinē in mari. Quartū signū est. qz aqua maris grossior est z grauior alijs aqz. z ergo maius pondus sustinet. Sz si de causa pisces nutriti in mari nō sūt salzi. Quintū signū est. qz vestimenta in aq maris lota efficiunt sordida. p ruz terrestritates que sūt putrefactive

Conclusio Responsū ad quēsitum Mare rōnabiliter ē esse saluz. qz plūme exalationē calide z sicce p calozem solis sursum eleuat z aduste descendūt in mare. et illud qđ est subtile z portabile in mari p ruz sursum eleuat p enaporationem. et quod ibi est grossum z terrestre deorsuz manet. ergo mare rōnabiliter est saluz. Et si querat an fontes z fluvij erūt salzi. Respondet q aliqui fontes z fluvij sūt salzi. sed hoc p ruz natura terre est p quam transeūt. z non ea de causa qua mare est saluz. qz p ruz renouant per aquas dulces. z etiā sūt in locis angustis in quibz non possunt cadere plures exalationē. Est tñ aduertēdū q quedaz pres terre sūt sulfuree z alijs diuersis modis dispositē. p ruz diuersas exalationē z influētias celestes. ideo aque transeuntē per illas pres p ruz diuersos saporē z colozes. z tales sūt etiam salzi. Et v dicit Aristō teles in Sicilia est quidam fons quo habitantes ibi vniūt loco aceti. Et est etiā alius fons circa euhagiam qui ita acetosus est vt fluvij dulcem quē in gredit facit amarum.

Dubitatur quare aliqui fontes puerunt corpa terrestria in ipis postq ta in lapides. Dōm q hoc est p ruz natura mineralē existētē in tali aq quā p ruz ex loco generatōis p quem transit. z hac de cā aliq aque fontales iūterficiūt bitētes ex ipis. qz qñ qz in stomacho generat plūbū vel aliquod aliud genus metalloz

Secundo quare aliquę aque fontales faciūt strumam in collo. Dicendū q hoc est p ruz magnam frigiditatem illaz aquaz que faciunt suffrutates cerebri descendere. q simul congregare strumam causant

Tercio Dubitat. quare aliq aque faciūt nigras oues ex illis bitētes. z aliq ecoruerfo faciunt albas. Dicendū q ideo. qz quę aqua est nimis frigida z subtile. z ideo qñ potat p calozem naturalē mīxtū ad pellē. z manet inter pellē z carnē. z mutat colozem pellis. ad cuius variatōem in colozē sequit variatio pilorum. nisi p accūs forsan impediāt.

Quarto Dubitat. quare aque sunt saniores. Dicendū q aque fluentes sūt saniores nō fluentibz. z inter fluentes ille sūt saniores que sūt p sū orientem. z deinde que sūt p sū occidentem. z minus sanę sūt que sūt p sū meridiem p ruz calozem solis z dispositio uenti qui habent purgare aquam. Et quanto aque fluentes magis distant a loco originis tanto sūt saniores. et que sūt p terram lutosam z mollem sūt saniores. his que sūt p terram arenosam. quā in locis arenosis commuiter vigēt p ruz minerales. z inter aquas duras per m ralla. ille que ducuntur per cuprum z plumbum sūt minus sanę. et si quis biberit cōtinue ex illa inficet homo z acqrit passionē in iustis ei' p ruz ruz eaz quā retinet ex cupro z plūbo. z vniuersaliter loquēdo

Metheororum

Folio xlvi.

aque que sunt leniores sunt saniores grauioribus. et de grauitate vnius sup alteram habetur experimētuz capien do duos panes equalis pōderis qui si lauātur in diuer sis aquis quī sunt siccī ille qui fuerit lotus in aqua gra uiori erit ponderosior. Rationes ante oppositum soluntur ex dicris.

E spiritibus aut dicamus fumētes pncipiū dcm nobis iaz prius Sūt em due spēs exalatiōis. vt dixim⁹ hec qdē hūida. hec aut sicca. vocat⁹ aut hec qdēz vapor: hec aut fm totū qdem inoiata. eo aut q inptēccē vtētes vlt a pcellare ipam velut fumū Est aut neqz hu midū siue sicco. neqz siccū siue hūido. s; omnia hec dicunt⁹ fm excessuz. Lato itaqz sole circu lo et cū qdē ppinquā erit caliditate elenāt hu midum. Longius aut factō ppter infrigidati onem p̄sistentē iterū sursum ducto vapore in aquā ppter qd h̄yeme magis sūt aque et noc te qz p diem. s; non videt. qz latent nocturne magis q̄ diurne Descendēs itaqz aqua distri buit⁹ oīs in terrā. existit aut in terra mult⁹ ignis et multa caliditas. et sol nō solū supnatās tēc hūidū trahit s; et trā ipam desiccāt calefaciēs.

Exalatiōe aut sicut dcm est duplici exāte hac q dem vaporosa. hac aut humosa ambas neces sariuz fieri Vapoz aut q dēz hūidi plurem hūs multitudinē exalatio pncipiū pluentis aque ē sicut dicit⁹ est prius. sicca aut spiritūū pncipiuz et natura oīm. Hoc aut q isto mō necessariuz accidere et ex ipis operibz palā. Et cū exalati onē differre necessariū. Et solem et eā q in ter ra caliditatem hec facere nō solū possibile sed necessariuz est. Qm aut altera vtriusqz species manifestū q differūt: et nō eadem est q vtri na tura et que plate aque sicut qdā autē Eūdē cū gerez motuz quidē ventū eē. p̄sistentē aut iteruz aquā. Aer qd est igit sicut in sermonibz an hec dixim⁹ sit ex his. Vapor qdē em hūidū z frigidū bñ tminabile. hoc qdē em vt hūidū Qui aut aque est frigidū p̄pa natura sicut aqua non calefca. fum⁹ aut calidus et siccus Quare quē qdmodū ex symbol p̄sistit q surū aer humid⁹ z calid⁹ Et cū in cōueniēs s; q circa singulos circūm⁹ Aer iste mot⁹ spūs: z vācūqz exiterit mot⁹. vtr⁹ erit. s; nō sicut fluuios existimam⁹

nō qlitercūqz eē aq fluctis. neqz si habeat mul titudinē. sed oportet fontale eē qd fluit. sic em. et de ventis bz. mouebit cū vtiqz magna mul titudo a eris ab aliq magno casu nō hūs pnci piuz neqz fontē. Attestat⁹ aut q sūt ex deis Quia em p̄tinne qdē magi aut et min⁹ et maior z mi nor sit exalatiō. sp̄ nubes z spūs sūt fm tps v/ nūqzqz vt nata sunt. Quia aut aliqū qdē vopo rosa sit multiplicatio. aliqū aut sicca et fumosa. qūqz qdēz pluuiosi am sūt erbūidi qūqz at vē/ tosi et sicci. Aliqū qdē igit accidit et siccitates et imbres multos. In aliq aut pte sit et fm p̄ti/ mā fieri regionē. Aliqū aut fm ptes: sepe em q in circuitu regio accipit tpancos ibres et mul tos. In aliq aut pte te hū⁹ siccitas est. Aliqū aut p̄nū ea q in circuitu oīm aut mediocrit vtē te aqz aut z magis sicca vna aliq ps aque co piolam accipit multitudinē. Et aut qz vt fm plurimū qdem eandē passiohē ad plurimā p̄ti gere verisilē regionē. qz sūt ponūtur ad solem q ppe. n̄b̄ aliqd differēs habeat p̄puz Qui immo aliqū fm hāc qdē prem sicca exalatiō fa cta est amplior. fm aliā aut vaporosa. aliqū ac p̄trarium. Et ipius aut hūius causa. qz vtraqz transcendit in habitate regionis exalatiōnem. puta sicca quidem fm propriam sicut regionē Que aut hūida ad vicinā aut et in aliquem remotum locū propulsa est a spiritibus Ali quando autem hec quidem mansit contraria aut idem fecit. Et accidit hoc sepe sicut in cor pore animalium. si superior vent⁹ siccus fue rit inferior aut cōtrarie disponatur. et hoc sic/ co existēte humidum est superiore et frigi/ dum sic et circa loca q̄ti paritatem pati. et p/ mutari exalationes. Adhuc autē post imbres vētus vt fm multa sit in illis locis fm que cō tingit fuisse imbres. z spūs cessant aqua facta Hoc em necē accidere propter diciap̄ncipia Cum em pluerit terra exsiccata ab eo quod in ipsa calido et ab eo quod desuper exalat. hoc autem erit venti corpus. Et cum talis segre/ gatio fuerit facta. et venti obrūcant cessanti/ bus quia segregatur calidū semper et sursum fertur in superiorem locum: constat vapor in frigidatus. et fit aqua. Et cū in idem cōpellan tur nubes. et que circūsteterit ad ipsas frigiditas aque. et infrigidat sic consequenter exa/ lationem. Cessare faciūt igitur aque facte vē/ ros et cessantibus ipse sūt propter has cau sas. Adhuc autem sciendi maxime spiritus

*p. vlt. qz exa
la. m. o.*

*ventes
superiori inferiori
et sunt huius d. p. o. b. y
m. d. m. o. siue for. for.*

*si p̄oer ad apam. hū
si ipū exalat*

ab vrsa z meridie eadem causa. plurimi enim Boree et Austri sunt ventorum. Sol enim sola hec loca non supergreditur. sed adhe et ab his. Sup occasus aut et sup orientes semper fertur. propter qd nubes consistunt in lateralibus. et sic accedente quidem exalatio humidi Abscedente aut ad contrariuz locū aque et hyemes. propter lationez quidem igit que ad tropicos et a tropicis estas sit et hyems. et eleuatur sursum aqua. et sic iterum. Quoniā autem plurima quidem descendit aqua in his locis in quibus vertitur et a quibus Hec autē sunt que ad arctum et meridiem. vbi autem plurimam aquam terra suscipit. hic plurimam necessarium fieri exalationem. simili modo vt ex vridibus lignis fumum. Exalatio autem hec ventus est. rationabiliter vtique hinc fiens propter frigus extincta exalatione. velut cum fuerit gelu forte autē madefacta a suffocatione. Plurimū autē et inter medijs temporibus aut eo q̄ nondum facta sit exalatio. aut eo q̄ iam preterierit exalatio z ratio nō dum aduenerit. Indiscretus autē et difficilis orion esse videtur et occumbens z oriens. qz in permutatione temporis accidit occasus et ortus estate aut hyeme et propter magnitudinem astri dictum sic pluralitas. Permutationes autem omnium turbatione plene propter in determinatōem sunt. Ethesie autem flant post versiones et canis ortum. neqz tunc quādo maxime prope fuerit sol neqz quando longe et diebus quibus flāt noctibus antez cessant. Causa autē quia prope quidem existēs preuenit efficcans antez fiat exalatio. Cum autem abcesserit modicum: mediocris iam sit exalatio et caliditas. vt congelate aque liquefcaut et terra efficcata et a propria caliditate. et ab ea que solis quasi turgescat et exaltet. Nocte autē deficiūt quia congelate liquefcentes desistunt propter frigiditatem noctium. Exalat autē neqz cōgelati. neqz nihil habens siccuū. sed cum habeat siccam humiditatem hoc calefactum exalat. Dubitant autem quidam propter quid Boree quidem sunt continue. quos vocamus Ethesias post estiuales tropicos. nocti autē sic nō sunt post hyemales. Habet autē nō irrōnabiliter. sūt. em vocati leuconothi oppoito tpe. Nō sic autē sunt signi propter quod latentes faciunt inquirere. Causa autē quia Boreas quidem a locis

q̄ sub areto flat q̄ plena aque z niue sunt multa q̄ liquefactis a sole post estiuales p̄siones magis q̄ in ipsis flant Ethesie. Sic enim et suffocatores sūt. nō qm maxime appropinquarit ad arctū. s; cū calefecerit. ampliori tpe ad huc at ppe. Sūt at z post hyemales p̄siones flant orichis. Etenim hiesesie sunt debiles minores at et tardiores Ethesie flant. Septuagesimo em die incipiūt flare p̄t longe existētē solē inalescere inin. Nō cōtinui at sūt flant. qz hec q̄des in superficie z debilia queqz se gregant. hec at magis p̄gelata apliori idigent caliditate. p̄t qd intpellates isti flant donec subuersiōibz iterū estiuilibz flauerint Ethesie qm vultqz q̄ maxime p̄tinue hinc sp̄ flare ventus Austri aut ab estiuā versione flat z nō ab altera vrsa. Duabz em exātibz decisionibz possibilibz habitari regiois. hac q̄de ad supiorē poliū. q̄ fm nos hac aut ad alterz et ad meridiem. et vtraqz exāte velut tympano. Tales em figurā terre exidūt. q̄ ex centro ip̄i ducte z faciūt duos conos plūmipi et p̄ncipalissimi spiritūū. vocant aut q̄ q̄de ab areto Boree. q̄ at a meridie Austri. Latio autē ip̄o z obliqua est Circa terrā em flant in rectū factz exalatione qz ois q̄ in circuitu aer p̄sequit latōem. Propter qd et dubitabit vtrius aliq̄ vñ p̄ncipiū spiritūū est. vtrū de supra aut de subtus. Dōd quidē em de sup est. et contingit ante flare. aer autē euidēs si fuerit nubes aut caligo. Significat em mota spūs p̄ncipiū ante manifeste venire ventū tanq̄ desup ipsis habentibz p̄ncipiū. Qm aut est ventus multitudine q̄dā sicce ex terrā exalationis motu circa terrā. palam q̄ motus q̄de p̄ncipiū desup. in aerie aut et generationis de subtus. Quā q̄dem em tendērit qd ascendit in de cā. Latio em eoz que longius a terra p̄t et simul de subtus quidez in rectum sursum fert z omne causatū existens p̄pe suū p̄ncipiū valet magis prope. Generationis aut p̄ncipiū palam q̄ ex terra est. Quātem exalationibz p̄uenientibz fm modicū sicut flumioz p̄ncipia sūt emanāte terra palaz et in operibz. vnde em singulariter flant minimi omnes sunt. procedentes aut et longe validi flant. Adhuc aut et qui circa arctū in hyeme tranquilla et sine flatu fm illū ip̄m locum sed fm modicuz vltius flans et latens extra procedens. iam spiritus sit insignis. Que q̄de est venti natura. et quomodo fit. adhuc autē

f. pte

plurimū p̄ncipiū h̄ssimi spūū

1047

off

f. divina ech

f. elenete

ducūt

047

De siccitate. et de imbrofitate. et propter quam
 cam et cessant et flunt post imbres. et ppter qd
 Boree et nobi plurimi ventoz sunt dictu est.
 Adhuc aut et de latione ipoz. Sol at et ces
 sare facit et eomouet spūs. Debiles qdem em
 et paucas existentes exalatoēs exterminat am
 pliori calido qd in exalatione minus existens
 et dilgregat. Adhuc at ipam terram puenit
 exsicicans anteq facta fuerit multa sunt eon
 gregatio sicut et si in multum ignem. incidit
 modicum exustibile puenit sepe anteq fumus
 faciat exustum. ppter has quidem igit cas ces
 sare facit ventos et a principio fieri phibet. eo n
 sumptione quidem cessare facies. celeritate at
 siccitatis fieri phibens propter qd et circa ori
 onis ortum maxime fit tranquillitas et vsq ad
 ethefias et pdimos. **U**niversaliter aut sunt
 tranquillitates ppter duas causas. aut em huc
 qdem habentem basem tropici huc semp ma
 nifestum verticem autē in medio terre. eodem
 autē modo ad inferiores polum alij duo eoni
 terre excisiones faciunt. De aut habitari sole
 possibile et neq ultra persiones. umbra em nō
 vtiq esset ad arcum: nunc autē inhabitabilia
 prius sunt loca anteq subdeficiat aut pmure
 tur umbra ad meridiē queq sub visa a frigore
 inhabitabilia. Fertur at et corona fm huc mo
 dum. videt em sup caput facta nobis em fue
 rit fm meridianū. Propter et ridicule scribūt
 nūc periodus terre. Describunt em circulares
 habitata. Hoc at est impossibile et fm appa
 riam et fm rationē. Ratio em ostendit q ad la
 titudinē quidē determinata est. Circulo at co
 pulari cōtingit ppter temperatiaz. nūc em ex
 cedūt estus et frigus fm longitudines s; ad la
 titudiez. Quaresi nō alicubi prohibet maris
 multitud. totiz est pambulabile et fm appa
 rentia circa navigatōe et itinera. Multū em
 lōgicudo differt a latitudine. Quis em ab eracle
 is columnis vsq ad indicū ex ea q ex ethyo
 pia ad meotidem et extrema sithyveloca plus
 q; quinq ad tria fm magnitudinē est. Si ho
 navigationes ratiocinetur et vias. ptingit ac
 cipere talium certitudines. Et quidē ad latitu
 dinem vsq ad inhabitabilia scimus habita
 tam. Hic quidem em propter frigus noniam
 habitat. hic aut ppter estum. Que aut extra in
 dicum et colūnas eracleas propter mare non
 videntur copulari per continuam esse omnez
 habitabilia: quoniam aut similitur habere ne

l. C. 2108

esse locum quēdam ad alterum polum. sicut
 quem nos habitamus ad eum qui super nos
 palam q; proportionaliter habebunt. aliaq; et
 ventorum existentia. Quare quēadmo dū hic
 boreas est et nullus ab illa que ibi visa aliq; s
 ventus sic existens q; nihil possibile ptinge
 re huc. quoniam neq; boreas idē in eam q; hic
 habitationem omnium est. Est em velut apo
 geios spiritus borealis donec boreas iste et
 in eam que hic habitationem fiet. sed quia ha
 bitatō ista ad arcum est posita plurimi boree
 flant. Tamen autem et iste deficit. et non po
 test longe puenire. Quoniam circa id quod
 extra lybiam mare australe quemadmodū hic
 boree et austri flant. sic ibi. Euri et zephyri sine
 eedentes continui semper flant. Quis quidem i
 gatur auster non est altero polo flans ventus
 palam. Quoniam autem neq; ille neq; qui ab
 hyemali versione. Oportebit enim vtiq; ali
 um ab estivali esse versione. sic em proportio
 nabile assignabit. Hunc autem non est. vnus
 em solus videtur flans exinde locis. Quare ne
 cesse em qui ab exusto loco flantem ventum
 est austrum. Ille aut locus propter solis vicinā
 tiam nō habet aquas neq; pascua. que prop
 ter liquefactionem facient etefias. Sed quia
 multo maior est locus ille et expāsus maior et
 amplior magis verax ventus est auster borea.
 et ptingit magis huc q; iste illuc. Que qui
 dem igitur causa est ventoz. et quomodo se
 habent ad invicem dictum est.

Quinto. vtz ventus sit exalato ca
 lida et sicca lareralit mora circa rer
 tam. Arguit pmo q nō. q; si sic tē
 tpe vtoz deberet vigere maxima caliditas. psequēs ē
 rū p experimētū. q; zē. Secūdo sic. vti. p sternūt edificia et
 euellūt arbores et eradicāt. qd nō eēt si vtz eēt exalatio
 facilliter diuisibil. Tertio sic. si sic se queret q; talis exa
 latio deberet descendere p duas pnculas sicut pluvia.
 qd sensui nō apparet. q; zē. Quarto sic. auster est ven
 tus calidus hūidus et nubū pgregatiū. boreas pō est
 frigidus et siccus serenissim. q; nō ois venus est exalatio
 calida et sicca. Quinto sic. si vtz eēt exalatio calida et
 sicca nō videret a quo moueret lareraliter circa terram.

Primos In oppositum est. Aristoteles.
 sciendū. q; postq; Aristo. defini.
 ut in pmo tractatu de mari fluiūa
 et fontib; iā pūr in hoc tractatu secūdo definiat de vtz
 ostendendo qd sit ventus et q; sit ea cessatōis vtri et motōis
 eius. et etiā d; positōe micro ordine. ppteratib; et de no
 mimb; eozum.

Secūdo Sciendū q; vtz ppter deis duplx
 est exalatio. Quēdā ē exalatio ca
 lida et hūida que d; vapor. et est principū in pssionum
 hūidaz qdā est calida et sicca. et illa est duplex. quēdam

est inflammabilis que est principium impressionis ignis rarij. Alia non est inflammabilis que est principium veteris. Unde talis exalatio que est principium ventorum contrariatur vaporibus que est principium pluvie quod probat Aristotle. per etiam signa Quoniam est signum quod coiter post annos pluviosos sunt anni ventosi et contra. Secundum signum est quod etiam pluvia facit cessare ventos. et contra quod non esset nisi per prima principia venti et pluvie essent contraria. Cum ergo materia pluvie sit humidus vapor oportet quod materia ventorum sit exalatio calida et sicca. Tertium etiam hoc est signum quod plurimum venti sunt a septentrione circa meridiem quod semper ibi maiores fructus habet sol. et sic ibi elevar majorem exalationem quam in alijs partibus. Verum est tamen quod quibus cum vapore elevar exalatio et vapore converso in aqua remanet exalatio que est principium ventorum. et ita sepe pluvias fiunt venti ut dicitur est prius. Et istis dicitur per falsa opinio antiquorum dicentium quod ventus nihil aliud esset nisi aer motus. hec enim opinio reprobatur in textu tripliciter. Primo quod quilibet elementum habens cum aliquo similibus cum illo committit in una qualitate. et tamen differt specie ab eo. licet ergo tam exalatio quam etiam vapor conveniant in una qualitate cum aere. tamen specie differunt ab eo. Secundo quod sicut aqua fluens non dicitur fluvius nisi si habeat principium certum ex quo fluat. ita aer qualiter cumque motus non dicitur ventus. Unde quandoque aer movetur casualiter per casum sed ahevius corporis in aere. et tamen sic motus non dicitur ventus. Tertio quod pluvia facit cessare ventos. ergo aer non est principium ventorum. cum aer sit principium pluvie.

Tercio Sciendum quod ventus sic generatur. nam per calorem solis et aliorum astroborum elevar exalatio calida et sicca. non enim inflammabilis ex corporibus terrestribus usque ad mediam regionem aeris que a frigiditate illius appellatur deorsum usque ad ceteras distantiam. Et quod talis exalatio levis est tendit sursum et nititur ascendere sed non potest propter frigiditatem medie regionis aeris. ideo propter contrarietatem duorum principiorum repugnantium movetur sursum et deorsum sed frigiditate medie regionis aeris levitate exalationis appellatur deorsum. talis exalatio movetur lateralis circa terras. et vocatur ventus. Et quo patet quod veterum duo sunt principia. unum materiale quod est exalatio calida et sicca. Aliud autem formale quod est principium motus lateralis et causa finalis eius est facere commotionem et deductionem aeris ne propter nimiam eius quietem putrescat.

Prima Conclusio et responsio ad questionem ventus bene diffinitur sic. Ventus est multitudo exalationis calide et sicce eleuate a terra. et lateraliter mota circa terram. patet hec conclusio ex iam dictis. Sed circa iam dicta.

Primo Dubitatur. utrum pluvia quibus faciat cessare ventos. Unde quod sic. et etiam quandoque commoveat eos. Contra videtur quod non. quod ideo non est causa contrarietatis. Respondetur quod pluvia est causa commotionis et cessacionis respectu diversorum. Quod sic patet. quod si terra fuerit nimis sicca non potest fumare. sed adveniente pluvia ipsa disponitur ut ex ea elevari possit exalatio que est principium ventorum. et sic pluvia est causa commotionis veterum. Contingit etiam quandoque quod terra estabilis ad exalandum et fumandum sed adveniente magna pluvia multum frigiditate et humida officit inabilis ad fumandum. et tunc facit cessare ventos. Et sic patet

quod pluvia est causa commotionis et cessacionis ventorum non dum existentium. sed quantum ad generationem ipsorum verum est tamen quod pluvia etiam facit cessare ventos iam existentes propter hoc quod contrariatur ipsis. et eadem modo in media regione aeris corripit eos. et est causa commotionis veterum existentium per quod sunt in media regione aeris multi vapores et multe nubes non permittentes aliquas exalationes ascendere sursum ultra mediam regionem aeris.

Secundo Dubitatur utrum sol sit causa commotionis veterum. et causa efficiens cessacionis eorum. Unde quod sic. quod sol dupliciter facit cessare veteres. uno modo ipsos ventos existentes destruendo. quod scilicet exalatio est debilis per calidam terram solis excellenti calore eas extinguit et terminat. Alio modo facit ventos cessare impediendo generationem eorum. Nam sol aliquando super calorem excessivum prius terrarum desiccatur et exalare facit. sicut magnus ignis unum lignum viride sumit citius quam ipsum fumare permittit. ideo etiam sole existente circa eam non pauci sunt venti. quod calor solis est tunc multum excessivus et furiosus. et sic commovet et commovet vapores et exalationes in terra. sed sol est causa commotionis veterum quando medio creter elevar terram. quod tunc facit eam fumare et elevar materiam venti. cuius signum est quod in vere et in autumno sunt plures venti quam in alijs temporibus anni propter hoc quod calor in vere et in autumno est temperatus et sunt plures venti in die quam in nocte. quod in die sol oblique nos aspicit. ideo non sumit illas exalationem quam sufficit elevar. sed in nocte deficit calor ille sufficiens elevar materiam.

Idem rationes Ante oppositum. Ad primam dubitacionem negando partem quod frequenter ventus transit per loca frigidissima a quibus praehabent frigiditates accidentales. ideo boreas est ventus frigidissimus. qui fluit a polo arctico sub quo est maxima frigiditas. sed contra auster est ventus calidissimus qui fluit a tropico equinoctiali sub quo viget maximus calor. Ad secundam dicitur quod materia venti est de frigiditate. ideo quando motus eius invenit diffusivum nem aeris. tunc impetu suo sufficit enellere arbores et edificia forta dissipare et alia humilia. Ad tertiam dicitur quod in mari et supra terras sepe cadunt multe terrestritates. sed propter sui puritatem non sunt sensu percipibiles nisi forte in ipsis radijs solaribus. Et si tales exalationes sunt aduste sunt cause falcidinis maris ut prius patuit.

Ad quartam dicitur quod omnis ventus de se est substantialiter siccus et calidus sed diversi venti diversis qualitatibus contrahunt a locis a quibus flant. Ad quintam patet solutio in tertio notabili.

Expositione autem ipsorum et qui contra rii quibus et quos simul stare contingit et quos non. Adhuc autem et qui et quot existunt entes. et adhuc de alijs passionibus. quecumque contingit dicta esse in problematibus pericularibus nunc dicamus. Oportet autem de positione simul rationes ex descriptione considerare. Describitur quod igitur ut magis insumabiliter habeat qui orizontis circulus. propter quod zrotundus oportet autem intelligere ipsius alteram declinationem que a nobis habitatur. erit enim erit

propter deo 7 p 1
fuerit quod dicitur

amplius

Iam dividere eodem modo Supponantur autem primo quidem contraria fin locum esse plurimum distantia. fin locum sicut fin speciem contraria plurimum distantia fin speciem Plurimum autem distant fin locum posita ad inuicem sicut fin dyametrum Sit igitur in quo a. occidens equinoctialis Contrarie autem huic locus in quo b. oriens equinoctialis Alia autem dyametros habeat ad rectam incidens. et que in quo i. sit vrsa. huic autem contrarium ex opposito quod in quo t. merides: quod autem in quo z. oriens estiuialis. qd autem in quo c. occidens estiuialis. quod autem in quo d. oriens byemalis. qd autem in quo g. occidens byemalis a. z. autem ducant dyametri ad g. z a d. z ad e. Quoniam igitur plurimum distantia fin locum contraria fin locum. plurimum autem distant que fin dyametrum. necessarium et ventorum hos inuicem contrarios esse quoniam fin dyametrum sunt Vocantur autem fin positiones locorum venti sicut zephirus quidem qui ab a. Hic autem occidens equinoctialis Contrarius autem huic Apertiores Dic enim oriens equinoctialis Boreas autem Aperchias ab i. hic enim vrsa Contrarius autem huic anstra a. t. merides enim hic a q. flat. z t. ipsi. contrarij fin dyametrum enim a. z. autem Kelias hoc enim oriens estiuialis Contrarius autem non qui flat ab e. flat. sed qui a. g. libis iste enim ab occidente byemali Contrarius autem huic fin dyametrum enim ponit a. d. autem Eurus. iste enim ab oriente byemali flat vicinans austro. propter quod et sepe enonoti dicuntur flare Contrarius autem huic non qui a. g. libis sed qui ab e. que vocat bi quidez argetem. bi autem ollipia. bi autem scirena. iste enim ab occidente estiuali flat. z fin dyametrum ipsi opponit solus Sic quidem igitur qui fin dyametrum positi venti. z quibus sunt contrarij Alij autem sunt fin quos non sunt contrarij venti a. c. qui dem enim que vocat tresia. iste enim medius argeris z Aperchie a. k. autem que vocant Wesslem Iste enim medius Kelie z Apchie. Que autem e. k. dyameter vult quidem fin semper apparentes esse non certitudinat autem Contraria autem non sunt his ventis neque messis Flaret enim utique aliquis ab eo in quo in. Hic enim fin dyametrum neque ipsi e. tresie Flaret enim utique ab u. hbe enim si gnij fin dyametrum si non ab ipso z ad modicum flat quidem ventus quem vocant qui circa locum illum pbenitiam Principalissimi quidem igitur z determinati venti hi sunt. z hoc ordinati sunt modo Essendi autem plures ven-

tos a locis ad arcum quod ab alijs quia ad meridiem ca habitabile supponit ad huc locum. z quod multo plus aq. z nix reponit in hanc partem. quod illa sub sole sunt z illi ratione. quod liquifacit in terra et calcifacit a sole. z terra necesse ampliore z ad plurem locum fieri exalatione propter hanc causam. Est autem dictorum veterum boreas quod quique. aperchias principalissime. z tresias eois argens z boree. Aufter autem quique teagenes. q. a. in meridie et libis. Apertiores at quique ab oriente equinoctiali z eurus. pbenitias autem eois. Sephirus autem quique teagenes z argetes vocatus. Ut autem hi quidem boreales boz vocant. hi autem australes. opponunt autem zephiri quidem boree. frigidiores enim qui ab occidente flant. Determinatis igitur frigido z calido z estuoso ventis sic vocantur. Solidiores enim qui ab oriente bis qui ab occidente. quod pluri tempore sub sole sunt quod ab oriente Qui autem ab occidente delinquant citius. z appropinquat loco tardius. Sic autem ordinatis ventis palam quod si flare prius quidem non possibile. fin dyametrum enim alterum igitur cessabit violenter passus. Non sic autem positos ad inuicem nihil prohibet. puta z d. propter hoc similes flant Alij quidem auno oino ad idem signum non ex eodem. Neque eodem spiritu. fin tempore autem contraria contrarij maxime flat puta circa equinoctium vernale kelias. z totaliter que ultra tropicum estiuale. circa autumnale autem libis. Circa versiones autem estiuales zephirus. circa byemales at eurus. Incidunt autem alij maxime z cessare faciunt a parechie z tresie z argete. Maxime enim de prope impetus ipsorum est. crebrisque fortes flant maxime isti. propter quod z serenissimi sunt ventorum. flantes enim de prope maxime repellentes alios ventos cessare faciunt. z flantes persistentes nubes faciunt serenitate. si non frigidius vehementer fuerint sicut exites. tunc autem non serenit. Si enim fuerint magis fridius quam magis pueniunt coagulantes que propeclentes. Kelias at non serenit. quod reflectit in seipsum. vnde et dicitur puenitibus trahes ad seipsum. vt et kelias nubes. Hirationes autem sunt ipsorum cessantium inhabitata fin solis translatione. quod mouet maxime habitum principio: principio autem sic inuenit ventorum vt sol. Contrarij autem aut idem faciunt autem riu. puta buni dilibis z kelias. que elisponcia quidam vocant et eurus que apertiore. Sicci autem argetes z eurus. A principio autem iste siccus. plumes autem aquosus. nubilosus autem messes z aperchias maxime Isti frigidissimi. gradinosus at aperchias z

Trechas & Argetes. estiosus autem auster & zephrus & curus. Rubico autem adulat celum. Trechas quidem valde Lips autem rarius. Trechas quod deest propterea quod reflectit ad ipsum. & quod communis est boree & curi. quare quod frigidus est coagulans vaporantem aerem constare facit. Quia autem loco apelioticus est. habet multam materiam & vaporem quem propellit. Sereni autem Apherchias trechas argetes. causa autem dicta est prius. Locustatōes autem prius faciunt maxime hi & inesse. Qui enim de propeflant frigidum sunt propter frigidum autem fulguratio sit. segregantur enim constitutibus inibus propter quod & quidem eundem hominum gradibus sunt. Cito enim coagulat et sic autem sunt. autem quidem maxime. Deinde vere & maxime apherchias & trechas & argetes causa autem. quod et sic sunt maxime quoniam alijs salicitibus inciderunt alij. Isti autem maxime incidunt alijs salicitibus. causa autem dicta est & huius prius. Ethesic autem gyrat habitantibus circa occidentem ex Apherchias in Trechas & Argetes et Sephiros. Apherchias enim zephrus est. incipientes quidem ab vrsa. terminantes autem a longe. His autem qui ad orientem gyrant usque ad apeliotem. De ventis quidem igitur. & de ea quod a principio generatione ipsorum & substantia. et de accidentibus passionibus communiter. & finem unumquemque tanta nobis dicta sunt.

Quentur Sexto. vix tamen duodecim sunt venti. Arguitur primo quod sunt plures. quia quatuor sunt venti principales ad invicem contrarii. sed inter quoslibet duos ventos dables sunt tres medij. vnus per equidistantiam. & alij duo quoniam vnus est propinquior vni extremo & alter alteri. ergo ad minus sedecim sunt venti. Secundo arguitur sic. novus & primo dividit ventos in quatuor & quatuor in octo & octo in sedecim. & sedecim in triginta duos. cum ergo spem habeant magnam experientiam de ventis. sequitur quod sunt plures venti quod duodecim. Tercio sic arguitur a qualibet parte terre potest elevari calida exalatio & sic ea non de facili inflammabilis. sed talis exalatio latera litemota est ventus & pro consequens sunt plures venti quod duodecim cum sint plures partes signabiles in terra. Quarto sic arguitur tot sunt venti quos sunt signabiles in oriente. sed plura sunt puncta signabiles in oriente. quod duo decim. ergo plures sunt venti. Quinto sic arguitur quod sunt pauciores. quia tot sunt venti quot sunt qualitates prime & combinationes viles earum. sed illarum sunt solum quatuor. ergo sunt solum quatuor venti. Sexto sic arguitur. omnes venti dicuntur boreales aut australes. ergo sunt duo venti. In oppositum est philosophus

Primo Sciendum. quod postquam Aristoteles de terminavit de causis generationis & cessationis ventorum. consequenter determinat de positione de

numero de contrarietatibus de nominibus & de partibus ipsorum ventorum. Pro quo notandum est quod ad sciendum contrarietatem & sicut ventorum philosophus ponit duas suppositiones. Prima est quod orientis est quidam circulus magnus ymaginatus in superficie terre dividens partem celi vrsam a vrsa. Secunda suppositio est quod illa que plurimum distant finem locum sunt contraria finem locum. sed que plurimum distant finem formam sunt contraria finem formam. Istis suppositis vult Aristoteles quod in oriente descripto ad modum circuli protrahatur linea ad centrum eius ad punctum a. quod sit occidentis equinoctiale. & ab illo puncto per centrum orientis protrahatur linea recta ad punctum b. in opposita circiferentia. qui quidem punctus b. sit orientis equinoctiale. deinde protrahatur alia linea ducens precedentem lineam ad angulos rectos & equales. i. a puncto i. qui est in septentrione ad punctum t. qui est in meridie. Deinde in oriente signetur punctus z. qui est occidentis estiuale & in opposito signetur punctus e. qui est occidentis estiuale. Similiter quarto signetur punctus d. qui est orientis hyemale. & per punctum g. occidentis hyemale ducantur. ergo due linee vna a-z. ad g. alia ab. e. ad d. dicitur quod venti stantes ex punctis terminantibus illas dyamesetros transeuntes per centrum circuli orientis sunt contrarii. quod maxime distat finem locum. Vltimus patet quod venti signati per illas litteras i. z. t. contrariantur. Et similiter venti signati per a. z. b. sed ad intelligentiam istorum punctorum vltimus est.

Secundo Sciendum. quod occidentis equinoctiale dicitur ille punctus in quo occidit sol quando est equinoctium. & per oppositum dicitur orientis equinoctiale ubi sol oritur quando equinoctium est. & hoc contingit quando sol est in arietem & libra. Sed orientis estiuale dicitur punctus ymaginatus in oriente ubi oritur sol in solsticio estivali. i. in cancro. Et occidentis estiuale est punctus in oriente ubi tunc occidit sol. sed orientis hyemale est punctus in oriente ubi sol oritur quando est solsticium hyemale. i. quando sol est in capricorno. sed occidentis hyemale est punctus in oriente ubi occidit sol quando est in capricorno. Ex istis patet quod venti designati per has litteras e. & d. contrariantur. & etiam duo venti per. z. & g. hoc clarius patet in figura practica di. h. modum predicatum. Sed ad videndum particularius nomina positione & ordinem ventorum est

Tercio Sciendum. quod a puncto signato in oriente fiat ventus qui dicitur boreas grece. h. i. ue. Epikyas latine vero septentrionalis siue borealis quod fiat a septentrione. i. a polo artico. Sed ventus sedes qui fiat a puncto z. dicitur kekeias grece. latine pro vulturnus. quod alre sonat. Sed tertius qui fiat a puncto b. dicitur grece apherchias. latine vero subsolanus. quod qui sol est in equinoctio incipit flare sub sole. Sed quartus qui fiat a puncto d. dicitur grece curus. latine curonothus. Quintus ventus qui fiat a puncto r. grece dicitur notus. latine vero auster. Sextus qui fiat a puncto g. dicitur lips grece. latine vero effricus qui fiat ab affrica. Septimus qui fiat a puncto a. grece dicitur sephirus. latine vero fauonius. quod fouer pluras. Octavus qui fiat a puncto e. grece dicitur agetes. latine vero choros. nam talis ventus in se trahit alios ventos. & facit eos reuolui. & sic patet quod octo venti principales sunt contrarii ad invicem. Sed per hos octo ventos sunt alij qua

tuor minus principales. quorum vnus fiat a puncto e medio inter e. z. i. z. grece dicitur trefsigis. latine vero circinus. qz facit alios ventos circuire Alius aurez fiat a puncto k. signato inter 3. z. i. qui grece dicitur menses. latine vero aquilo. quasi ligans aquas. Et istis duobus ventis nulli alij pprie sunt contrarij Alius fiat a puncto ero n. signato inter g. z. c. qui grece dicitur linonotus. latine vero affricus auster. Alius fiat a puncto m. signato inter t. z. d. qui grece dicitur senkias. latine vero euroausster. z. istis duobus ventis nulli alij pprie prarantur. et sic patet qz sunt duodecim venti. Unde boreas qui fiat in septentrione est frigidus z. siccus Subsolanus qui fiat in oriente equinoctiali est calidus z. siccus. sed vulturnus qui fiat in oriente estiuale est humidus Et aquilo qui fiat a puncto medio inter septentrionem et orientem estiualem est frigidus z. nubilosus Sed ventus qui fiat ab oriente hysimali qui grece dicitur euro notus est calidus z. aquosus. sed ventus qui fiat a polo antarctico. scz a tropico estiuale a meridie qui dicitur auster est calidus z. humidus. vltus aut qui fiat a medio puncto inter austrum z. orientem hysimalem qui dicitur euro auster qui fiat inter curiu z. austrum est frigidus z. humidus. sed fauoneus qui fiat ab occidente equinoctiali est frigidus z. humidus Sed affrens qui fiat ab occidente estiuale est siccus. z. alios ventos reuoluit Circinus qui fiat a puncto medio in septentrione z. occidentem estiualem est gradinosus z. frigidus. z. sic patet de qualitate ventorum.

Quarto Sciendum qz multipli possunt distinguere venti. vno modo penes puncta signabilia in circiferentia orientis. z. sic essent quasi infiniti venti. quia infinita puncta possunt assignari in celo Alio modo possunt distinguere penes puncta signabilia in circiferentia orientis notabiliter distantia ab invicem. z. isto modo ponitur distinguere penes combinationes possibiles quatuor qualitarum primarum. z. sic essent quatuor venti. z. istis tribus modis non distinguuntur ab astrologis Quarto distinguuntur venti ab invicem ab astrologis fm processum solis z. aliorum planetarum sub zodiaco. z. per distinctionem partium zodiaci. que sunt duodecim signa sub quibus hz sol suas virtutes ad eleuandum materiam ventorum. z. hoc modo distinguendo ventos penes duodecim signa sunt tñ duo decim venti. Et fm hoc ponitur

Prima Conclusio responsiva. tñ duodecim sunt venti distinguendo ipos penes distinctionem partium zodiaci que sunt duodecim signa Probatur conclusio. qz ventus fm suam substantiam est ex aere calida z. sic eleuata a materia terre. sed duodecim sunt principia terram mouentia z. alterantia. s. duodecim signa zodiaci. ergo rationale est ponere duodecim ventos quos nō omnes venti flant in qualibet regione Scz circa accidentia ventorum mouentur aliqua dubia.

Primo Dubitatur quare venti boreales conualescant z. tamen venti australes nō flant in vere post tropicum hysimalem Dicendum qz in vere post tropicum hysimalem calor solis plus debilis est. adeo qz non sufficit eleuare terram z. ideo non flant venti australes sed post tropicum estiualem scz in autumno inuatur ex calore estatis precedentis adeo qz talis calor sufficit ad eleuandum materiam venti borealis Verum est tamen

qz post tropicum hysimalem bene flant aliqui venti australes debiles z. tardi qui vigozantur magis z. magis fm qz sol magis accedit ad nos

Secundo Dubitatur. vtrū venti australes flant a polo antarctico vobis inmanifesto. sicut venti boreales flant a polo arctico nobis manifeste Respondetur qz australes venti a polo antarctico non flant neqz a tropico hysimali. sed a tropico estiuale. Primum sic patet. quia sicut se habet boreas ad polū antarcticum ita se habet ad nos ventus genitus sub polo antarctico. quia vtrobiqz est equalis distantia. sed boreas non flant vsqz ad polū antarcticum propter nimium calorem existentem inter duos tropicos. ergo etiam ventus genitus sub polo arctico non potest perungere ad nos. quia non potest pertransire regionem aeris suppositam zone celesti interfecte duobus tropicis. propter excessiuā frigiditatem vigerentem in tali regione Secda pars patet quia in nostra terra habitabili fiat auster a meridie. ideo dicitur ventus meridionalis z. ita non fiat a polo antarctico neqz a tropico hysimali Relinquitur qz fiat a tropico estiuale. z. quia locus a quo fiat auster est maior locus in quo flant boreas. ergo auster est magis imperuosus qz boreas.

Tercio Dubitatur. vtrum plures venti debeant flare a septentrione qz a meridie Respondetur qz sic. quia locus suppositus septentrioni abundantior est aquis qz regio supposita meridiei propter nimium calorem sub meridie. z. ideo vne existente sub septentrione liquifaceta et terra humefacta z. calefacta plures eleuantur exalationes ab illa parte qz in parte terre supposita meridiei. ideo plures sunt venti septentrionales qz meridionales.

Quarto Dubitatur. vtrum venti debeant referri ad quatuor principales Respondetur qz sic. quia illi venti sumuntur fm quatuor principales puncta orientis. z. distinguuntur fm quatuor combinationes principales quatuor qualitarum primarum Illorum aut quatuor principalium vnus dicitur subsolanus qui fiat ab oriente equinoctiali. z. est calidus z. siccus z. assimilatur igni. z. complexionem colericam. Alius dicitur auster qui fiat a meridie. z. est calidus z. humidus et assimilatur aeri z. complexionem sanguineam Alius est fauoneus qui fiat ab occidente equinoctiali. z. est frigidus et humidus z. assimilatur aque z. complexionem flegmaticam Alius est borealis qui fiat a polo arctico. z. est frigidus z. siccus z. assimilatur terre z. complexionem melancholicam. z. inter istos quatuor ventos subsolanus est sanissimus. ideo subsolanus est subtilior z. elatior. deinde boreas est sanior quicquid frigidus z. claudit poros. z. seruac aerem Sed ex opposito auster promouet aerem z. est congregatiuus nubium. z. etiam fauoneus turbat aerem. et non sunt sani isti duo venti Dicitur vltra qz sicut inter qualitates primas duo sunt principales. scz caliditas z. frigiditas. ita distinguendo ventos penes caliditatem z. frigiditatem a dominio non essent nisi duo venti principales scz auster z. boreas. z. fm hoc omnes veri frigiditererentur boreales z. calidi australes

Quinto Dubitatur. vtrum venti contrarij simul flare possint. Respondetur pbs qz venti contrarij fm eandem dyametrum non possunt simul flare. quia vel tales essent eque fortes. z. sic mutuo

se impedirent. vel vnus esset fortior altero. & sic totalit̄ ter exterminaret debiliozem ventū. venti autē non contrarij possunt simul flare. & etiam quidam venti flant in diuersis partibus sicut lips flant autūno. & kekias seu trestias in vere.

Sexto Dubitatur. Vtrū aliq̄ venti faciant alios ostellare Respondet Aristoteles q̄ sic. nam aperkias & argeres maxime faciunt alios cessare or s̄ valde ferent. Ratio primi est. quia eorum imper̄ est maxime tpe & sunt prinū & fortes & faciūt alios debiliores ventos cessare. Ratio secundi est qz sunt magni & fortes. ideo propellant nubes ab aere & causant sehericitatem. Vtrū tamen est vel haberetur in terra. si sint vehementer frigidī tunc p̄ueniūt nubem anteq̄ pel̄ lenrur. & sic causant pluuias. sed inter oēs ventos kekias est minus feruus qz in seipsum reflectit ideo est uibilosus & causatiuus nubium

Septimo Dubitatur. que est causa generatiōis ventorum Respondet p̄hs q̄ causa generatiōis ventorum est. qz quando vna pars incipit cessare tūc alia pars adhuc mota girat & voluit p̄c illam partem & tūc videtur venti girare & fm̄ q̄ habent maiorem imper̄am vel minorem fm̄ hoc h̄nt maiorem vel minorem generatiōem.

Octauo Dubitatur. vtrū venti distinguantur penes calidum & frigidum. humidum et sicum Respondetur q̄ aliqui venti sunt a dominio frigidī alij calidī alij humidī alij sicci alij etiā grandinosis. alij etiam causant tonitrua & chonsecationes & alij pluuiosi per que potest attendi distinctio eorum

Nono Dubitatur. in qua parte anni magis debent flare etnephē & venti circulares Respondet p̄hs q̄ maxime in autūno & deinde in vere. s̄ de etnephē & tiphonibus videbit̄ in sequentibus. C̄p̄ predictis patet que sit materia ventorum & qualiter generantur venti quis sit ordo & positio eoz. Patet et etiā accidentia & nomina ipsorum. Rationes etice oppositū solute s̄. & maxime soluitur in hoc notabili

Agitatioe at̄ & motu terre post hec dicendum. Cā em̄ huius passionis habitura huic generi est Sunt aut̄ tradita vsqz ad p̄sens tempus tria & a tribus Anaxagoras enim Clazomenius & prius Anaximenes m̄ctūs enūciauerūt. & his posterius Democritus abderites. Anaxagoras quidem igitur ait ethe rem natum ferri sursum. incidens autē in inferiora terre p̄caua monere ipam. Que quidez em̄ sursum p̄ferunt̄ p̄pter ymbres. qm̄ namra oām similiter esse soniferā tanq̄ existentem. hoc quidem sursum. hoc autē deorsum totius ipere. et sursum q̄dem hac existere p̄te in qua hab itam̄ deorsum aut̄ altera Ad hanc quidez igiē cām nihil fore oportet dicere tanq̄ valde simpl̄ dictā

sursum em̄ & deorsum putare sic habere. vt non ad terram quidem vndiqz ferant̄ granitatē habitentia eozpm̄. sursum aut̄ laua. & ignis stultū et hoc videntes orizontem habitatā quantam noscimus alterū semp factū trāstatis tanq̄ existente gibbosa & spherica. & dicere quidē qz p̄pter magnitudinem in aere manet Agitari aut̄ dicere p̄cussam de submis p̄ totam Adhuc aut̄ nihil in reddūt accidentiū circa terremotus Neqz em̄ regiones neqz tpa quecūqz p̄cipiant hanc passionē Democritus aut̄ ait terrā plenā aqua exātem & suscipiensē multā aliaz pluuiale aquā ab hac moneri. amplioze em̄ facta. qz non p̄t suscipere ventos vni inferentē facere terre motum. & efficacā trahentem in vacua loca ex repletionibus transidentem incidentez monere Anaximenes aut̄ ait pluitam terrā & efficacā rumpi. & ab his ruptis frustis incidentibus cōcū. p̄pter quod & fieri terre mot̄ in siccitatibz et iterum in pluuiosis. in siccitatibz em̄ sicut dictum est efficacā rumpi. & ab aquis sup̄ hūmectatam decidere Oportebat aut̄ hoc accidēte subuersam multipliciter apparere terram. ad huc aut̄ p̄pter quam causam circa quedā loca sepe fit hec passio nullo d̄na excessu tali ad talia. & quidez oportebat Omnino aut̄ sic existimātibz necēriū dicere minus semper terremot̄ fieri & tandem cessare aliquando concussā Sic em̄ decidens talem habet naturā. quare si hoc impossibile. palam q̄ impossibile & hanc esse causam Sed qm̄ manifestuz. qz necērium & ab humido & a sicco fieri exalatōem. sicut diximus in prioribus. necē h̄is exūtibus fieri terremotus existit em̄ terra p̄ se quidem sicca. p̄pter imbres aut̄ h̄is in seipsa humiditatem multam vt & a solez ab eo qui in ipa igne calefacta multus quidem extra. multus aut̄ intra fiat spirans. & hic aliq̄ quidem priuus extra fluit ois. aliq̄ autem intra ois. aliq̄ aut̄ & partitur Si itaqz hoc impossibile aliter habere. qd̄ post hoc p̄siderandum vtiqz erit quale maxime motuum erit eoz porū Accē em̄ qd̄ ad plurimū natum ire & vehementissimū quidē igitur ex necitate qd̄ citissime fer̄ Percurrit em̄ maxime p̄pter velocitatem Ad plurimum at̄ natum est p̄transire qd̄ p̄ omne ire maxime potest Tale aut̄ qd̄ subtilissimum Quare si quidem spiritus natura talis maxime eozpm̄ spiritus motuus Et em̄ ignis qm̄ cū spiritu fuerit. sit flamma. & fertur celeriter Non igit̄ aqua.

Metheororum

Folio I.

neq; terra causa utiq; erit. s; spiritus motus. cu
 in eis fuerit. qui extra exalatio propter quod
 sunt tranquillitate plurimū z maximi tremo/
 ruz Continua em existens exalatio cōsequitur
 ut in pluribus impemū pncipiū. Quare aut in
 tus simul aut extra fertur oīs Quosdam autē fie
 ri z spū extētib; irrationabile Videmus em
 aliquando simul plures stantes ventos. quorū
 cum in terram ferat alter. erit spiritū cōterre/
 motus Vinores autē hī magnitudinē sūt. pp
 tera q; dūsum est principū z cā sporum. no
 creāt plures z maiores sunt terremotū. Qui
 autē de die circa meridiem. nanq; lissimum em
 est. ut in pluribus diei meridies Sol em cum
 maxime obtineat declinat exalationem in terrā
 Obtinet autē maxime circa meridiem. z noctes
 autē diebus tranquillores. ppter absentia solis.
 Quare in eis sit iterū fluxus. sicut recursus in
 ptarūm eius que extra diffinōes. z ad diluui
 um maxime. tūc em z spiritus nati sunt in eige
 flare. Si igitur in eis extiterit. pmutatum est
 principium ipoz. sicut Eurippus ppter multi
 tudinem fortiozem fariat terremotū Adhuc autē
 circa loca talia fortissimi sunt terremotū. vbi
 mare fluxibile. aut regio spongiosa z subārefa
 ppter quod z circa Elepantum z circa Acha
 iam z Siciliam z Euboie circa hec loca videt
 em penetrare sub terra mare. ppter q; z Achī/
 ne q; circa Edipsum a tali causa facte sunt Cir
 ca dicta autē loca terre motus sunt maxime. pp
 ter angustia Spiritus em fact; vehementes z pp
 ter multitudinē maris allati repellitur iterū in
 terrā. qd natū erat efflare ex terra Regionēq; q
 cūq; inania hnt q; subus loca multū suscipien
 tes spū pcutim; magis Et vere autē z autūno
 maxime z in spumosis z in siccitatib; sūt ppter
 eandē cām Tpa em hec maxie spumosa. estas
 em z hycms hec qdē ppter gelū. hec autē ppter
 estū facit imobilitatē Hoc qdē em valde frigi
 dū. hoc autē valde siccū est. z in siccitatib; qdē em
 spumofus aer. hoc ipm em ē achimos. qū am/
 plior exalatio sicca facta fuerit q; hūida In plu
 uiosis autē apliorē facit eā q; in eis exalatiōem ex
 co q; interceptiā in agustiorib; locis et compel
 latur in minorem locum talis segregatio reple
 tis concanitatib; a qua euz inciperit obtinere.
 co q; multa in parum locum comprimatur. for
 titer mouet fluxus ventus z offendēs Oportet
 cuius intelligere. q; sicut in corpore nostro z tre
 morum z pulsuum causa est spiritus intercepti

virtus. sic z in terra spiritū similitē facere. et hūc
 quidē terremotū velut tremorē esse. hūc autē
 velut pulsū. sicut accidit sepe post vinationē
 p corpus em fit velut tremor qdā translato spi
 ritū de solis in; subito Talia em fieri z circa
 terrā. Quanta autē habeāt spūs virtutē. nō so
 lum ex his q; in aere sūt oz speculari. Hoc qdē
 em ppter magnitudinē existimabit utiq; aliqs
 talia posse facere. s; in corpib; animalū. The
 tani em z spasinī spūs quidē sunt motus. tan
 tum autē rigore hnt. ut multi sil tentates vi te
 nere nō possunt obtinere motum insirnantū
 Tale itaq; oportet intelligere factū z in terra
 ut ppetur ad parū māius. Signa autē horū
 ad nostrū sensum sepe facta sunt. Jā em terre
 motus in qbusdā locis factus nō prius desit
 anteq; erumpēs in euz qui sup terram locum
 manifeste. ut Etesius exiit qui mouit ven/
 tus qle z circa eracleā eaz q; in pōto uup factū
 fuit et pus circa sacra insulā. Hec em est vna
 vocata; eoli insulaz. In hac em intumuit ali
 quid terre. z ascēdit velut collis moles cum so
 no. Tandē autē rupta exiit spūs multus. z fa
 nullā z cinerē deuauit. et ypparoz ciuitatē ci/
 uitatē existentē non lōge oēm inciuerauit. z ad
 quasdā in ytalīa ciuitatū venit. z nūc vbi exiit
 flauit palā est. Etem facti ignis in terrā hanc
 putandū esse eām. em decissim accendit primo
 in pua discreto aere Argumentū autē est q; flāt
 sub terra spūs. z q; sit circa quasdā has insulas
 Cum em vētus debeat flare auster psignificat
 prius Sonāt em loca ex q; sūt exufflatōes
 ppter ea q; mare pPELLAT. iam de longe. ab hoc
 autē q; ex terra exufflās repella; iterū in eis. q
 qdē supgredit mare hac facit sonū sine scisimo
 ppter amplitudinē locoz. effundit em in immē/
 sum extra. z ppter paucitatē expulsi aeris Ad
 huc fieri solē caliginosus z obscuriorē sine nu
 be. z ante matutinos terremot; aliqū tranqlli
 tatē z frigus forte signū dicte cause ē. Solem
 em caliginosus z obscurū necariū esse incipit/
 respū pgradi in terrā dissoluentē acē z disgre
 gantē Et ad auroz z matutinos tranqllitatē
 q; z frigus. Tranqllitatē qdē em necariū ut in
 plurimū accidere. quēadmodū dēm est z pus
 velut regresso iustrofacto spū z magis autē maio
 res terremot;. Nō discretū em hoc qdē extra.
 hoc autē in eis. s; siml' totū latū necariū valere
 magis Frigus autem accidit ppter ea q; exa/
 latio introvertitur natura calida existens fm

Si in

Liber

Secundus

se. Non vident autem venti esse calidi. quia movent
aerem existentem plenum multo et frigido vapore
sicut spiritus per os exsufflatus. Et tamen hic de prope quod
decem est calidus. sicut et cum biamus. sed propter
paucitatem non sibi manifestum. De longe autem frigi-
dus. propter causam eandem ventis. Deficiente autem
in terra tali virtute. puenies propter humidita-
tem vaporosius de fluxibus facit frigus in quibus
accidit locis fieri hanc passionem. Idem autem cau-
sa et signi et flucti aliqui fieri aut tremore. aut ei
per diem aut par. post occasum serenitate existen-
te nubecula subtilis apparet porrecta et longa
velut lineae longitudo quae plurimum rem spiritus deficien-
te propter translationem. Sile autem accidit et in mari
circa littora. Quia quod cum fluctuas incidit ve-
hementer grosse et distorte sunt regimines. Quia autem
placor fuerit. propterea quod parva sit segregatio sub-
tiles sunt et recte. Quod quod igitur mare circa terras
facit. hoc spiritus circa ea quae in aere caligant. ut qui
fuerit facta tranquillitas omnino rem et subtilis de
linquatur tamquam nubecula sit regimines aeris.
Propter eandem causam autem et circa eclipses aliqui lu-
ne accidit fieri tremotum. Quia enim iam prope fuerit
interpositio. et nodum quod defuit omnino deficiens lumen
et quod a sole calidum ex aere iam autem marcescitur
tranquillitas sit protra translatione spiritus in terra quod
facit tremotum aut eclipses. sunt autem et venti autem
eclipses sepe. In principio quidem noctis autem eclipses
medienoctis. in media autem nocte autem dilucula-
res. accidit autem hoc propter marcescere calidus
quod a luna cum prope quidem fuerit facta latitudo in quo
futura erit eclipsis. Remisso igitur quo decineba-
tur aer et quiescebat. iterum mouet et sit spiritus
tardioris eclipsis tardior. Quia autem fortis factus
fuerit tremotus non mox neque ad semel cessat a-
gitans. sed quod primo quidem versus quadraginta
dies agitat. posterius autem et ad vnum. et ad duos
annos notat secundum eadem loca. Quia autem magnitudi-
nis eadem et multitudo spiritus et locorum figure
per qualia versus fluxerit. Quia quidem cum repulsus
fuerit et non facile pertranseat in aereque peruenit. et in-
tus retineri necesse est in resistentibus. velut aqua non
potens pertransire. propter quod sicut in corpore pulsus
non repetere cessant. neque cito sed per moram marcesca-
ct passione. Et principio a quo exalatio facta fuerit
et ortus spiritus. palam quod non mox omnem expandit
materiam. ex qua fecit ventum. quem vocamus seismum
quoniam igitur presumat. Reliquas horum necesse agita-
re. Debusus autem et versus ad hoc. donec versus minus
sit exalatio quod non possit mouere manifeste. Facit

autem et sonus quod sub terra fuerit spiritus. et eos quod ante
tremoris. et sine autem tremotibus iam alieni fa-
cti sunt sub terra. Sicut enim et percussus aer omnino
dos emittit sonos. sic et percussus ipse. Alibi enim
differt. et berans enim sibi et ipsum et berat omne. Pre-
uenit autem sonus motus. quod subtiliorum partium est. et quod
magis per eum penetrat sonus spiritu. Quia autem mi-
nor fuerit. quod ut moueat terram propter subtilitatem
propter facile quidem penetrare non potest mouere.
Quia autem offendit ad solidas moles et peruenas et
ommodas figuras. omnimodum emittit sonum. ut ali-
quid videat quod quidam dicitur prodigia vulgantes mi-
gire terram. Jam autem et propter hoc aqua eadem motus. sicut si
fuerit ex simplici autem de subter. vim inferat spiritus ista
mouens. et sicut fluctum veteri. sed non fluctus veteri
fuerit. Quia et terram sic versus quod canet passionis. et
uertit enim agitata quemadmodum aqua. effusio enim
versio quedam est. sed hec abo eadem est ut mate-
ria. Panis enim sicut non agitur. Spiritus autem ut paci-
pium. Ubi autem simul cum tremore fluctus
factus fuerit. eadem quando contrarij facti fuerint spi-
ritus. Hoc autem fit cum agitas terram simul
spiritus latum ab alio spiritu mare repellere quod
decem omnino non possit. repellens autem et co-
artans ad idem congregauerit multum. tunc enim
necessarium victo hoc spiritum simul multum pul-
sum a contrario spiritu erumpere et lacere cara-
clissimum. Fuit autem factum hoc et circa Acha-
iam. Extra quidem enim erat auster. ibi autem
borcas. tranquillitate autem facta et fluente in-
tro vento. factus fuerit et fluctus et tremore si-
milis. Et magis propter mare non dare per flatum
nem impetum facienti sub terra spiritum. sed ob-
sistere. vim enim infrenata inuicem spiritus ad-
dem tremore non fecit. hypostasis autem spiri-
tus cataclissimum. In partem autem fuerit terre mo-
tus terre. et sepe ad modicum locum. veteri autem non
sunt partem quidem. cum exalationes que sunt lo-
cum ipsum et vicinam conuenerint in unum. sicut
et siccitates dignum fieri et pluuias sunt partem
et tremore eadem sunt. propter hanc modum
veteri autem non. De eadem enim in terra principio hanc
ut ad unum omnes impetent. Sol autem non sibi
potest. pluuie autem suspensa magis ut fluant. euz
principium acceperunt a solis latitudine iam sunt diuersas
locorum ad unum. Quia eadem igitur fuerit multum spi-
ritus mouet terram. ut autem tremor ad latum. fit autem in
ro et sunt alia loca velut pulsus sicut de subter
propter quod et minus agitat hoc modo. Non enim facile

sic multū cōuenire pncipium Ad longitudinē em̄ multiplex eius q̄ a p̄fundo exalatō Ubi cūq̄ aut factus fuerit talis scissimus. egreditur multitudō lapidum. sicut bulientium in caldarijs. Hoc em̄ modo facto scissio q̄ circa sym/ polim euerfa sunt. z campus vocatus flegreuz et que circa ligusticā regionem. In insulis aut ponticis minus sunt terremot⁹ q̄ in in his q̄ ad terram Dulcitudō em̄ maris infrigidat exalatōes. z prohibet pondere. z vim infert. Ad huc aut fluit. z nō agitatur terra obiecta a spiritibus z q̄ multū occupat locū nō in hanc. sed ex hac exalatōes sūt z has consequunt que ex terra. Que aut prope terrā ps sunt terre. Inter mediū em̄ ppter paruitatē nullā habet p̄tutes ponticas aut nō cōtingit mouere sine mari toto. a quo contente existunt. De terremotibus quidem igitur. z que natura. z ppter quā causam sunt. z alijs accidētibus circa ipsos dictum est sere de magnis.

Querit Septimo. vrz mot⁹ terre sit possibilis. Arguit p̄mo q̄ non. qz vel moueret a pncipio intrinseco vel extrinseco. nō p̄m̄. quia sic terra naturalr exiret locus p̄p̄ium. nec sedm̄ qz nihil videtur posse violētare terram. Secōdo sic si motus terre esset possibilis terra moueret exalatōem inclusam infra terram. sed hoc nō q̄a talis exalatio subtilis est. ergo de tali potest exire p̄ poros terre. z p̄ p̄ns non causabit motū terre. In oppositū est p̄bs in tercio tractatu hui⁹ libri.

Primo Sciendū q̄ postq̄ p̄bs determinat de ventis. p̄nter determinat de motu terre. de quo fuerūt tres op̄niones antiquoz. Prima fuit Anaxagore ponētis terrā esse spongiosam. z iō inter cōcauitates eius ingredier. q̄ dēdm̄ aer natus ē ferri sursum. iō mouet ipsam terram. Sed hec opinio est falsa. qz sm̄ hoc nō p̄sser red̄ d̄icā q̄re terremotus magis fieret in vno tpe q̄ in alio. Secūda opinio fuit Democriti ponētis aquam deplurā recipi in ventrib⁹ terre. q̄ cū amplius recipere nō p̄sser tunc fit ruptura terre. ppter violentiā. z fit terremotus. Tercia opinio fuit Anaximonia ponētis terras nimis delicatas a sole z postea deplurā dissolui z decidere in p̄tes. z p̄ p̄ns facit motū terre. Sed hec opinio est falsa. q̄a sm̄ hoc deters appere multiplex subuersio terre. que tū nō apparet. Itē terremotus p̄tinne deberent fieri minorē z tandem deficere. qz p̄res dirupte p̄tinuēz plerent foramina terre. Om̄nibus ergo his op̄nionibus sup̄pōit Aresio. p̄mo q̄ terra est sicca. sed efficit hūmida p̄ plus uias p̄ quas redd̄it apta ad fumandum. z p̄ virtutē solis z alioz astroz quādoq̄ generat magna multitudō exalatōis infra ipsam terrā. que q̄dem exalatio q̄n̄z exire p̄ poros terre. z facit in aere magne v̄tōs. quādoq̄ v̄tō continet in terra. z facit magnū motum terre. quādo q̄s paratū manet z partim exat de terra. z facit p̄uos v̄tōs z p̄uos motus terre. Supponitur secūdo q̄ ista corpora sūbtilia. sc̄ aer z ventus sunt corpa velocissime mo-

bilita z citissime. Et quo p̄z que sit causa motus terre. nā virtute solis z alioz astroz in ventrib⁹ terre z p̄cauitatib⁹ generat magna exalatio calida z sicca inclusa infra terram. q̄ leuis est z querens exitum ppter rarefactiōem materie. z ne fiat penetratio dimensionū mouet de concauitate in concauitatem. z rumpit aliquādo in termedia concauitarum. z in talimotu causat motū terre. Et q̄ sic fiat motus terre declarat p̄bs p̄ multa signa. Prīmū signū est. nā maximū motus terre sūt in tpe tranquillo. z hoc est signum q̄ exalatōes que sunt maria venti incluse sūt in terra. z sunt pncipium mot⁹ terre. Secūdū signum est. q̄ p̄ures z maiores motus terre sūt de nocte q̄ de die. z in meridie q̄ in alia p̄te diei quia illa tpa sūt magis tr̄quilla. Tercū signū est q̄ magnū motus terre sūt in loris spongiosis z cauernosis et infra mare. quia in talibus locis sūt multi sp̄ns inclusi causantes motum terre. Quartū signum est. q̄ motus terre maximū sūt in vere z in autumno. Aliū signum est. q̄ in animalibus spiritus causant tremores pulsus z spasmos. Est em̄ sp̄asmus subita contractio neruozum que conuulsiuiter accidit in animalibus post emissionem vrine calide. talis em̄ motus causat in animalibus a spiritu incluso in venis z neruis. si ergo par⁹ uas spiritus in corpore humano habet tantam virtutē q̄ quandoq̄ p̄ualet alijs virtutibus hominis z alterius animalis. nō est mirum si multus spirit⁹ infra terram inclusus possit mouere vnam partem terre z p̄uas lere grauitati eius. Sextū signum est. nam ad sensus apparuerunt magnū motus terre. qui non cessauerunt donec terram rumpent. z ipsa rupta exiit v̄tōs magna z marina flamma z multi cineres in tanta abundantia q̄ quasi ciuitates vicinas incinerauerunt. z hoc est signum q̄ exalatio calida z sicca inclusa infra terram est causa motus terre. Septimū signum est. q̄ in quibusdam insulis ante terremotum audiuntur multi soni adueniente mari. quia mare adueniens includit spiritus infra terram in angustum locum. qui cum partim exeunt per poros terre angustos faciunt sonos. Octauū signum est. q̄ ante terremotum apparet quedas p̄ua nuclecula interdum ad modum lineę. z hoc est signū q̄ ventus absorbetur a terra. quādo enim aer multum agitatur per ventos causantur magne z distorte z grosse m̄tes. sed quando est tranquillitas sūt nucleule lōge z subtiles sicut est in v̄ndationibus maris. Nonū signum est. q̄ tempore eclipsis lune pluries fit terremotus. quia quando luna eclipsatur deficit lumen. z p̄ consequens deficit calor eleuans exalationes terre. sed tamen manet adhuc terra calefacta ad intra. z ita exalatio inclusa in terra mouet terram z non sūt venti. Et dicitis p̄z pelusio r̄s̄alis ad questū. q̄ terremot⁹ p̄ naturam est possibilis. q̄d̄ factis p̄ter dicitis

Dubitat Prīmō de accidentibus motus terre. Dicendum q̄ p̄timum accidens est q̄ quandoq̄s terremot⁹ durat p̄ q̄draḡ intra dies in vna regione. q̄n̄z p̄ annum. q̄n̄z p̄ duos annos. z hoc est referēdū ad multitudinē exalatōis incluse infra terrā. z ad dispositōem loci z meatus p̄ quem exit exalatio. Aliud accidens est q̄ tpe terremotus audiunt soni infra terrā. z quandoq̄s audiunt ante motum terre. z d̄i a vulgaribus mugit⁹ terre. Aliud signū est. q̄ quando q̄ tēpore terremot⁹ exire extra terram magna multitudō aquarū que propels

licur ppter vehementiā motus exalatiois in terra. Ter-
 cū accidens est. q' qñz cū motu terre factū est p'cularare
 diluū. Quartū accūs est. q' terremotus fit fm puam
 p'ram terre habitabilis. sed v'ci hūc in aere fm imagiaz
 quietatem terre. qz sol nō habet tantū vigorem sub ter-
 ra sicut supra terrā. Quintū accūs est. q' quādoqz mo-
 tus terre dī tremor. z hoc p'ngit qñ exalatio mouetur
 laterali. quādoqz dī pulsus qñ exalatio mouet de sub-
 tus ad sursum. z fit sepius tremor terre qz pulsus. quā
 ad pulsum requiritur multa exalatio. Sed Alterus pos-
 nit septem modos terremotū q' sunt ruma. tremor. scin-
 rillatō. pulsus. p'foratio. subuersio. trusio seu scissio. Sz
 isti septē modi reducunt ad duos modos qz ponit p'hs
 Sextū accūs est. q' raro sūt terremotus in locis humi-
 dis. q' humiditas nūia terre impedit exalatiois igene-
 ratōem. Septimū accidens est. q' spūs exiens a ter-
 ra in ruptura terre est infectiuus z venenosus. eo q' nō
 est digestus p' lumen neqz purificatus.

Ad rōnes ante oppositū. Ad p'mam dī
 q' terra mouetur a pncipio ex
 trinfeco in motu eius. Lab ex
 alatione calida z sicca. Nec est talis motus natural' ter-
 re fm e' p'p'riā naturā. sz fm naturā cōem est naturalis
 Ad secūdam dī. q' quia exalatio est subtilis. ideo ē cor-
 pus multū motuū z penetratiū. vt al' dictū est.

E choniscatōe autē z tonitruo. adhuc au-
 tem de typhone z incensione z fulminibz
 dicamus. Etenī horū idem pncipiū exi-
 stimate oportz omniū. exalatione vt diximus
 existente duplici hac q'dem humida: hac autē
 sicca. Et concrecione habente ambo hec potē-
 tia. z constare faciente in nubem. sicut dicentū
 est p'ius. Adhuc autē spissiori consistētia nu-
 bium facta ad vltimam suūmitatem. q' cū de-
 ficat calidūm disgregans in superiorem locū
 Hac spissiozem z frigidiozem necesse est p'sisten-
 tiam. ppter quod z fulmina z etuesie z omnia
 talia ferunt deorsum. q'uis nato sursum cali-
 do ferre omni. Sed ad contrarium inspissatō
 nis necessarium fieri extrusionem. velut pyre-
 nes ex digitis exilientes. Etenī hoc pondus
 habentia ferunt sepe sursum. Segregata qui-
 dem igitur caliditas in superioze dispergit. lo-
 cum. Quecunqz autem intercludit sicca exala-
 tio in transmutatione in frigiditatis acris. Nec
 conuenientibus nubibus segregatur. vt autē
 lata z offendens ad conuenientes nubes facit p-
 cussuram: cuius sonus vocatur tonitruū. Fit
 autē percussura eodem modo. vt comparet maio-
 ri mōz. passio emī qui in flamma fit sono qd vo-
 cant hī quidem vulcaum ridere. hī autem ve-
 stam. hī vero conuincatōem horū. Fit autē
 quādo exalatio in flamma conuersa feratur ru-
 ptis cōficatis lignis. Sic emī et in nubibus

facta spiritus segregatio ad spissitudinem nu-
 bium incidens facit tonitruum. Omnimodi
 autē soni ppter irregularitatem sunt nubium
 et propter medios ventres. qz cōtinuitas de-
 ficat spissitudinis. Tonitruum q'dem igitur hoc
 est. z fit propter hanc causam. Spūs autē ex-
 trusus fin multa quidez igitur subtrili z debili ig-
 nitione. z hoc est quod vocamus choniscatio-
 nem appareat. fit autem post percussuram z po-
 sterioris tonitruo. sed videtur p'ius. quia visus
 annūcipat auditum. p' autem in ductu tritremi-
 um. Jam emī referentibz iterum remos p'us p-
 tingit sonus remi percussiois. q'nis quidaz di-
 cant q' in nubibus fiat ignis. Hunc autē Em-
 pedocles quidē ait esse interceptū de solis ra-
 dijs. Anaxagoras autē de eo qui desup ethere
 qd etiā ille vocat ignē delatū a desup deorsuz
 micatōem q'de igitur hūc ignis ē choniscatio-
 nē. sonū autē inuis extincti z fixi tonitruū tāqz
 sicut videtur fecit sic z p'us conuiscatio fit z toni-
 truo Irōnabilis autē z ignis interceptio vtroqz
 mō q'de. magis autē detrahit eū q' desup ethe-
 ris. Quare emī ferat deorsum natū sursum epz
 dici cām z ppter qd aliqñ hoc fit circa celū. qñ
 nebulosum fuerit quidem tm. sed nō p'ime. sic
 serenitate existente non fit. Hoc emī oīno videt
 de mēe festine Silī autē z dicere eā que a radijs
 caliditatem interceptam in nubibz eē hoz. cām
 nō pbabilem Et emī iste sermo irōnabiliter di-
 citur est valde segregatā emī necariū esse eām sp-
 er de te nūata. z q' tonitruū z que conuiscatōis
 et alioz talū z sic fieri Hoc autē differt plurimū
 Sile emī z vtiqz si qz putet aquā z nūc z grādi-
 nem inexistente pus posterioris segregari. z non
 fieri. velut hypotheca faciente sp- peretide vni
 qd qz ipoz. eodē emī mō z illa p'cretionēs z hoc
 disgregationes existimandū ē Quare si altera
 hoz nō sunt. sed sunt. de ambobz eadē p'gnet
 rō. Interceptionēqz aliqd vtiqz magis alteruz
 dicit q' qz quēadmodū in spissioribz Etenī aq-
 a sole z ab igne fit calida. sed tm cū itez p'et z in
 frigidet aqua coagulata. nullā accidit fieri tales
 exidentiam qualē illi dicit. q'nis optebat fm
 rōnem magnitudinis feruore facere spiritū int'
 factū ab igne qz emī possibile inexistere pus Ne-
 qz illi sonum feruorem faciūt sed fixi Est autē z
 fixi sua bullitio Qua emī qd extinguitur inci-
 dens obtinuerit. hac bulliens facit sonū Sunc
 autē qdam q' conuiscatōem sicut z videmus non

esse aiunt. sed videri assimilates tanq; passio si
 milis sit. z quando mare q; s; pga percussit. vi
 det em aqua effulgens nocte sic in nube rap
 nin moto humido appareriaz fulgoris esse co
 ruscatoem. Isti qdem igitur nondum cõsueti
 erant his que de refractione opinionib; qd qdẽ
 videt causa talis passionis esse. Videt em aq
 fulgere pculsa refractione ab ipsa visum ad aliq;õ
 fulgidoz ppter qd et sit magis hoc nocte. Die
 em nõ videt. qz amplius lumen existẽs qd dici
 exterminat. Que qdem igitur dicuntur ab alijs
 et de tonitruo et de coruscatione hec s;õ. His
 qdem quia refractione coruscatio. his aut quia
 ignis qdem plustratio coruscatio. tonitruũ au
 tẽ extinctio nõ intus facta s;õ vnãquãq; passi
 onẽ igne sed in exte. Nos aut dicimus eẽ eã
 dem naturã sup terrã qdem ventũ. in terra aut
 terremotũ. in nubib; aut tonitruũ. Omnia em
 esse s;õ substantiam idem exalarõez siccam. q
 lucus qdem quãt ventus est. sic aut facit ter
 remotus. In nubibus aut disgregata pueniẽ
 tibus z congregatis ipsis in aquam. tonitrua
 qz et coruscationes. et cum his alia nature eius
 dem bis existẽtia. Et de tonitruo et corusca
 tione dictum est.

Querit Octavo. vtz tonitruũ sit sonus fa
 ctus in nubib; ex violẽta percussione
 exalarõis calidẽ sicce ad latera nu
 biũ. Arguit pmo q nõ qd illa que seinuicẽ pcurant
 distat ab inuicẽ. sed exalarõ nõ distat a nube. immo
 est sibi p iunera. s;õ. Secõ sic. alia est diffinitio hos
 na tonitruũ. s;õ est sonus factus in nubib; ppter exin
 rõem ignis in nube. q alia diffinitio est supflua. Terc
 cio sic. si pns diffinitio esset sufficiens. sequerẽt q possent
 sil' eleuari vapores z exalarões. pns est falsum. qz pñã
 tur. s;õ. In oppositũ est Aresto. in pmo capitulo q
 ri tractatus hui' sedi libri. in quo agit de coruscatoe ro
 nitruis z typhone enephis incensionib; z fulminib;. nõ
 illoz est vnu z idem pncipiũ. s;õ exalarõ calida z sicca. et
 in pñti qstione videbit de tonitruo z coruscatoe.

Primo Sciendũ q vtz sepe dicitur est duplex
 est exalarõ. quedã est calida z sicca
 Alia est exalarõ calida z humida.
 et iste due exalarões pnt sil' eleuari. z pnt fieri sil' vna cõ
 sistentia. i. vna natura cõis distincta ab vtraz que pte
 uari ad mediã regionẽ aeris.

Secũdo Sciendũ q tonitruũ z coruscato
 õ generant. nõ qñ talis pñstẽ
 tia exalarõis calidẽ z sicce. z exa
 larõis calidẽ z humidẽ eleuata vsq; ad mediã regio
 nõ aeris id quod est humidũ z calidũ. qz factũ est p gela
 bile inspissat ad uodũ cuiusdã pellicule z puerit in nu
 bem. z tũc exalarõ calida z sicca pforatur p antiparis
 latum. z perentẽ exitũ velocius mouet z pcurit ad latera
 z nebis. z aliqñ frangit nubẽ in aliqñ sui pre. z in illa fra
 ctõ exflammat. z illa inflamatio vocat coruscatio. z cal

son? tonitruũ notatur. Et q p q diffinitio tonitruũ de
 q qrebat questio est sufficiens. Et h declarat pbs p qd
 dã sit de ligno viridi posito i igne. nõ p calozẽ ignis p
 pelis humoi calidus interi? z sicũ retrefreynt ad in
 tra. qd qdez vnu z calefactũ petit exitũ z frãgit lignũ
 et facit sonũ. z in illa fractura inflammat. Et s;õ causã
 tonitruũ z coruscato in nube. excepto tñ q tonitruũ cã
 tur p antiparislatum a frãgido. z quis tonitruuz pcedit
 coruscatoem. pus tñ pcpit coruscatio visu q tonitruũ
 auditu. quia visus auditũ antcipat.

Primo Dubitat. vñ causã diuersitas sob
 uoz in tonitruo. Rñdet q illa diuersi
 sitas causã ex diuersa dispo ne nub
 er exalarõis. Nã qñ nubes est spissa z exalarõ mag' fas
 est magnũ sonũ. Vñ tres sunt modi sonoz in tonitruo.
 Vnus vocat tumultuans. z hoc est qñ exalarõ mouet
 p nubẽ nõ frangendo ipam. Alius dicitur diruptus. qñ s;õ exa
 larõ mota frãgit nubẽ. z nõ est impediẽs aliqñ frãgidũ
 Alius dicitur stridens. qñ exalarõ frangit nubẽ z sibi ob
 uat aliquod frigidũ

Secũdo Dubitat. q tonitrua sint mag'
 timẽda. Dõm q tonitruuz cui
 nubes est nigra par timẽdũ est
 qñ ad incensionẽ. qz signũ est q exalarõ est debil'. z q
 est magna abũdantia vaporũ. s;õ tonitruũ cuius nubes
 est rubra ecõtra in uicũ timẽdũ est qñ ad incensionẽ
 qz exalarõ est multa z ignita. z frigidũ expelles est pur
 er ita tale tonitruũ nõ est multũ timẽdũ qñ ad pculsi
 onẽ. s;õ qñ nubes est alba. tonitruũ minime timẽdũ est.
 qz tũc est signũ debilis exalarõis z nubis. Quã p nõ est
 viridis. z tũc multũ est timẽdũ. qz signũ est q exalarõ
 est fortis z frigiditas magna. adeo potest esse percussio
 multũ violenta z incensio magna.

Tercio Dubitat. qñ causã eum? fulpimis
 Dõm q sicut p calorem ignis aliq;õ
 molle pot' indurari adeo vt fiat de ip
 so lapis vel mixtũ. vt pz de laterib;. ita proportionabiter
 qñ pñstẽtia exalarõis pgregat z expñit humidũ pte cã
 rilapis vnus q dicitur cuneus fulminis. z in pte anteciori z
 magis acutus. z illud qd est subtil' antecedit in generã
 rõe. qz est subtil' z citius mouet. Gerã citius generãt.
 sic ex ligno viridi exit aq p alterũ z terrenũ. z tal' lapis sic
 genit' in media regioe aeris cadit deorsũ cũ ipõ fulmie
 anre oppositũ Ad pñã est
 dõm. q exalarõ eris in nube
 distat bñ ab altera pte nubis

Ad rones Ad pñã est
 dõm. q exalarõ eris in nube
 distat bñ ab altera pte nubis
 nõ pte moueri in nube z cãre sonũ Ad scõdam dicit q illa
 diffinitio est Anaxagore q est alteri' opinionis. s;õ q to
 nitruũ causat ex illa extinctione. s;õ hec opinio nõ est pã
 qz tũc tonitruũ dcleret auditũ in serenitate aeris. qz tũc
 multe extinguitur exalarões. Rec obstat q Aresto. ex
 plicat de illa diffinitõe in libro posterior. qz nõ dũ un
 pbauerat opinione Anaxagore. Ad terciã dicit q nõ
 est possibile illas duas exalarões sil' eleuari. sicut etis p
 miscerent sil' sicẽũ z humidũ in terra exalabile

Quarto vtz typhones enephyas incensiones z
 fulmia sint euidẽ spẽ z sube Arguit pmo q
 nõ qz incensio z lume s;õ impediẽs igne. ty
 pho aut z enephyas nõ. s;õ videt q nõ sunt euidẽ sube.
 Secõ sic. diuersitas in motu õndit diuersitate in spẽ
 s;õ enephyas mouet lateraliter z trãsiuersũ. typho aut
 mouet circularit. s;õ non sunt eiusdem substantie. Ter

elo fulmen hz aliquos effectus q in causis naturales re
duci nō possunt. q nō est de natura elementari. Pns pz
qz fulmē aliqñ pburit hoīem sine lesione vestimētoꝝ. et
pburit ensem vagina reserata integra In oppositū
est Aristo. in sc̄o capitulo hui⁹ sc̄i libri Pro rissioe

Primo Sciendū. q postqz plūs dētermina
uit de tonitruo z coruscatoe. p̄r de
terminat dē enephya z rypnone in
cessione z fulmine: que generant ex eadez materia sicut
ab exalatoe calida z siccā inclusa in nube sicut tonitruū
igit pro distinctione istorum est.

Secūdo Sciendū. q enephyas sic genes
rat. nā qñ infra nubē summe frī
gidā sc̄ndit exalatio calida z sic
ca grossa z terrestri. tunc p̄ auriparissim fornicat in
calore. z mouet impetuose qrendo exitiū. z eandē frāgit
nubē in debilitati pte. z hec exalatio calida z siccā a nube
depulsa versus terrā laterāl̄ mora vocat enephyas: ec
tra enephyas sic diffinit. Enephyas est vētus magnus
afrigiditate nubis p̄sus terrā depulsus laterāl̄ mo
tus z trāuersiue. Unde qz iste vētus est mag⁹. frigiditas
nubis nō sufficit ipm̄ p̄cellere vsqz ad terrā dite
ete. p̄pter resistētiam eius. iō mouet laterāl̄ z trāuersiue
ue. z iste veni⁹ hz duos effectus. nā obscurat aerē ex eo
qz ē multū grossus z adducit pluuiā. cū a magna frigiditate
nubis expellit. z cōter stat iste vēt⁹ aū maguas
pluuias. z qñ sūt magna tonitrua. Sz rypho est vētus
a nube descendēs expulsi⁹ vsqz ad terrā motus citi⁹
ratine. Uū qz cū ille vēt⁹ p̄cutit terrā p̄ma ps q̄ p̄mo
p̄cutit terrā reflectit a terra. z altera pte descendere ob
uiat. ideo sc̄m̄icē inuoluūt iste ptes. z est mor⁹ circū
ratiū talis exalarōis. z iō iste vētus hz eleuare puluēs
res z lapides: z qñz eradicat arbores si fuerit magnus
Ex qbus p̄z d̄n̄tia inter enephyā z rypnone. d̄n̄t em̄
p̄mo. qz rypho est veni⁹ minor z subtilior q̄ enephyas
iō p̄cellit a nube vsqz ad terrā. Ex quo sequit̄ alia d̄n̄tia
qz rypho mouet circū ratiue. z enephyas trāuersiue.
Tercio differit. qz rypho qñz causat ex duobz vētis s̄z
b̄ij nuicem obalantibz. z ex duabz nubibz. sed enephyas
semp ab vnicā nube p̄cellit.

Tercio Sciendū. q quādo rypho incendit
vocat incendio. ita qz incendio nihil ali
ud est qz rypho ignitus apparēs ad
modū rote qd̄rige circūuolūtē z ignite. sz qñ enephyas
incendit apper magnus ignis mor⁹ trāuersiue. z qñz
inflamat ciuitates z regiones. Ex qbus p̄z qz incē
sio differt a coruscatoe. qz choruscatio vt pus dictū est
causat ex percussione exalarōis ad latera nubis. z sequit̄
tonitruū. qd̄ causat ex motu exalarōis.

Quarto Sciendū. q fulmē est ignis sub
tilis q̄ ē in materia tata a nube cū
violētia inferius p̄iect⁹. Uū qñ
a nube frigida expellit exalatio calida cū magna violen
tia p̄pter velocitatē motus incendit z mouet inferi⁹ ves
locissime z impetuose z vocat fulmen. cui⁹ due s̄z spēs
Nā quoddā fulmē d̄z penetrās. qd̄ sc̄z hz materia sub
tilissimā z rarā z velocissime mouet. Aliud fulmen d̄z
p̄burnens. z h̄ p̄pter aliq̄lem densitatem materie z coloz
rat etiam corpa q̄ tangit in quibus morā facit. qz ergo
istud fulmen nō est cimo subtile nō penetrat cozpoz
ra dura z d̄ca. sed aliq̄liter facit morā in ipsis p̄pter eo
rū resistētiam. z in illa morā adurit corpa dura z densa.

et inde est qz qñz pburit corpa hoīs sine lesione vestis. z
qñz pburit ossa sine p̄bustione carnis. vel colozat culrel
lū sine ensem sine alreratoe vel adustione vagine. z hoc
ideo. qz corpa porosa penetrat q̄ non resistit. sed adurit
corpa dura z cōpacta que resistunt

Quinto Sciendū. q fulminis ponunt qdā
accētia in textu. Primū est illd̄ qd̄
immediate iā dictū est. Sc̄m̄ est
qz corpa fulmine percussa immediate aū percussione vidē
tur moueri. z hoc p̄ringit. qz fulmen sp̄ aliq̄s p̄cedit vē
tus inueniēs illa corpa. Tercū est. qz anim̄ alia fulmine p̄
cutiā in somno inueniēt̄ habere oculos ap̄tos Sed qñ p̄
cutiunt in vigilia h̄nt oculos clausos. Ex d̄ est. qz qñ
p̄cutiunt in somno ap̄erūt oculos. z aūqz possunt claus
dere morāna s̄z. Et h̄nt qñ p̄cutiunt in vigilia claudūt
oculos. z morāna s̄z anreqz ap̄erūt. Quartū est qz corpa
pora venenosa fulmine percussa purgant a veneno. sz aīa
ha nō venenosa fulmine percussa efficiūt venenosa. z hoc
p̄pter diuersam dispōc̄m recipiētium. Nā fulm̄ en p̄cuti
cus aīa venenosum p̄sumit humores venenosos. z sic
reliq̄t carūe munda. Quintū accētia est. qz cozpoz fulmi
ne iustam m̄āū difficulter p̄ exringit: qz materia sub
tilis est viscosa z multū adherens. Ex p̄cedentibz satis
p̄z respōsio ad questū. sz eandē est materia s̄m̄ subana
p̄dictaz imp̄ssionū. sz d̄nt p̄nes diuersa accētia. vt p̄z
ex sup̄dictis Rōes aū oppositum facere solent sunt ex
iam dictis. Et hec de questione. z p̄sequens de to
to sc̄o libro methēozoz Arctorelis

Incipit tercius liber Meteoroz

Residuis autē dicam⁹
opibus segregatōis bu
lus p̄inducto iā mō dice
tes Spūs em̄ hic segre
gatus p̄ modica q̄dem z
sp̄sim diffusus et sepe
fact⁹ z p̄flās z subtilior p̄tū exīs tonitrua fa
cit z choruscatoes. Si at̄ multus sil⁹ z sp̄ssior
minus aut̄ segreget subal. Enephyas vētus
fit. p̄pt̄ qd̄ z violētus. Elcritas em̄ segrega
tōis facit valitudine. Quā qd̄ igit affeētur ml
ta z p̄tinua segregatio eodē sit mō. quā d̄mo
dū cū itez in p̄m̄ moueat. tūc em̄ pluuiā z aq̄
fit multitudo. existūt qd̄ igit ambo hec potētia
s̄m̄ materiā Quā at̄ p̄ncipiū factū fuerit potētia
cuiuscūqz p̄sed̄t p̄cretū ex materia. Cuiuscūqz
at̄ fuerit multitudo in exīs ap̄lioz. ap̄lius z sic
h̄ qd̄ ymber. h̄ at̄ alteri⁹ exalarōis enephyas
Quā aut̄ segregatus spūs q̄ in nube aliqñ p̄tra
p̄cussit. sicut qñ ex amplo in angustū auferat

ventus in portis aut vijs. Accidit em̄ sepe in ta-
libo repulsa p̄ma pte fluentis corpis ppter nō
succedere. aut ppter artitudinē aut ppter rep-
cutere circulū z reuolutōem fieri spūs. Hoc q̄/
dem em̄ in anteriori pbibet pcedere. h̄ aut ps-
sterius impellit. q̄re p̄pellitur in lat̄ q̄ nō p̄bi-
bet ferri. z sic sp̄ habitū donec vtiq; vnū fiat. h̄
aut est circulus: Lunis em̄ vna latitudo figure h̄
necesse circuli eē. Sup̄ terrā igit̄ ppter hoc fi-
unt reuolutōes z in nubibus silt̄ fin̄ p̄ncipium.
Veritatem quia sicut q̄n̄ z nephias fact̄ fue-
rit sp̄ nubes segregat. z sit cōtinuus ventus. z
sic hic sp̄ cōtinuus assequit̄ nubes. ppter sp̄ssi-
tudinē aut nō potens segregari spūs ex nube.
Verit̄ aut̄ circulo q̄d̄ p̄ms p̄p̄ter dictā cām
Deorsum aut̄ fert. q̄z sp̄ nubes inspissat. q̄ exci-
dit calidum. Vocat̄ at̄ z incolozata fuerit hec
passio. typhon v̄t̄us existēs velut et nephias
indigestus. Borealis aut̄ nō sit typhon neq;
niueose habentibus et nephias: p̄p̄terea q̄ om̄ia
hec spūs sunt: spūs aut̄ sicca z calida sit epala-
tio. Scd̄ igit̄ z frigus ppter obtinere extinguit
mor̄ factū adhuc p̄ncipiū. Q̄ aut̄ obtinet pa-
lam. neq; em̄ vtiq; cēt̄ h̄m̄ositas neq; borealia
humida. Hoc em̄ accidet eē obrinere frigidit̄-
tate. Sit q̄dem igit̄ typhon q̄n̄ et nephias fac-
tus nō possit segregari a nube. Est at̄ ppter re-
pulsionē ḡratōis. cū ad terrā delata fuerit re-
uolutio silt̄ deducens nubē. nō potens absoiui
q̄z at̄ fin̄ directū efflat hac sp̄ritū mouet. z cir-
culari motū vertit. z sursum fert: cuiusq; inci-
derit v̄im inferens. Lū aut̄ deductus igniat̄.
hoc aut̄ est cū subtilior spūs factus fuerit voca-
tur incētio. Coitendit em̄ aerē ignitione colo-
rans. Si aut̄ in ip̄a nube multus z subtil̄ ex-
trudit̄ spūs: hoc sit fulmē. Si q̄dem valde sub-
tilis nō adurēs ppter subtilitatē. quā poete ar-
geta vocant. Si aut̄ minus adurēs quā p̄lo-
centia vocāt. Sic q̄dem em̄ ppter subtilitatē
ferē. ppter velocitatē aut̄ p̄ueniet̄ p̄transiēs an-
teq; igniat̄. z morā faciens denigret. Sic aut̄
tardior colorant̄ q̄dem. excussit aut̄ nō sed p̄ue-
nit. p̄p̄ter quod z resistētia q̄dem patiūt̄ ali-
qd̄. que aut̄ nō. nihil. Intra q̄d̄ clypei iā erant̄
h̄m̄ositas fuit. lignū aut̄ nihil passum fuit p̄-
ter raritatē em̄ p̄n̄ aut̄ spūs penetrās z p̄transi-
ens: Et p̄ restitūta silt̄ nō combussit. sed ve-
lut artitudinem fecit. Quare z bec om̄ia q̄ sp̄ri-
tus palī. z ex talibus Est aut̄ aliqui z oculis vi-
dere. velut z nūc accidit circa tēplum in Ep̄be

so p̄bustitū. ad multas em̄ ptes flamma fere-
bat continua disrepta scorsuz. Q̄ q̄dem em̄ fu-
mus spiritus. z ardet finus manifestū est. et
dictū est p̄us in alteris. Lum̄ aut̄ simul mult̄
cedat. tūc manifeste videtur spūs esse. Quod
q̄dem igit̄ in p̄nis ignitionibus videt̄ hoc. z tūc
multa materia fiebat multo fortius. nupt̄ igit̄
lignis vnde p̄ncipiū in spūs erat multus sece-
debat simul quia efflabat. z ferebat sursum ig-
nit̄. vt videt̄ flamma ferri. z inuadere domos
Semp̄ em̄ putare oportz assequi fulminibus
spiritus z p̄cedere. sed nō videt̄. q̄ sine colore
sunt: ppter quod z que debz p̄cutere. mouetur
p̄ns q̄ p̄cutiatur. tanq̄z p̄ us incidente p̄ncipio
spūs. Et rotūta aut̄ diuidit̄ nō sono. sed q̄
simul segregat̄ q̄ plagam fecit z sonū spiritus
q̄ si percussit̄ diuidit̄. exurit aut̄ nō. De toni-
truo q̄dez igit̄ z corniscatōe z et nephias. adhuc
aut̄ de incenditibus z typhonibus z fulminibus
dictū est. z q̄ idem om̄ia. z q̄ differētia omnium
ip̄soz. De halo aut̄ z inde q̄d̄ v̄t̄iq; z ppter
quā causam sit dicamus. z de parelijs z p̄gis
Et em̄ oīa bec sūt ppter easdē causas inuicēz
p̄rimo aut̄ oportz accipere passiones z accētia
circa vnū quodq; ip̄soz. Ip̄sius q̄dem igit̄ ha-
lo apparet sepe circulus totus. z sit circa solē z
lunā. et circa splendētia ip̄soz astroz. Adhuc
aut̄ nihil minus nocte q̄ die. et meridie q̄ sero
D̄nculo aut̄ minus z circa occasum. In die
aut̄ minus sit circulus. neq; maior semicirculo
decisio. Et occ̄bente q̄dem et oriente mino-
ris q̄dem circuli max̄ima aut̄ portō. Lenato
aut̄ magis circuli q̄dem maioris. minus aut̄ p-
portio. Et post aut̄nale q̄dem equinoctiū in
breuioribus diebus om̄i hora sit diel. In est̄nis
aut̄ nō sit circa meridiē. Neq; duabz plures iri-
des nō sūt simul. harū aut̄ tricolor q̄dem vna
q; et colores eosdē et eq̄les s̄m̄ nūm̄ ex h̄nt in-
uicem. Obscuriores aut̄ eūs q̄ extra z ecōtra-
tio positos s̄m̄ positōem. Que q̄dem em̄ inter
p̄mam habet periferiā que max̄ima puniceā.
Que aut̄ exterius minūā q̄dem propinquāssi-
me aut̄ ad h̄c et alias p̄portionalr. Sūt aut̄
colores bi q̄s solos q̄dem fere nō p̄nt facere pi-
croz. Quosdā em̄ ip̄si miscent. punicens at̄
et viridis et alurgis nō sit mixt̄. iris aut̄ hos
bz colores. Qui aut̄ inter puniceū z viridē ap-
parz sepe p̄ncipios. Parelij at̄ et virge sūt ex la-
tere semp̄ et neq; desup. neq; ad terram neq; ex
opposito. neq; aut̄ nocte. sed semp̄ circa solem

Adhuc autem dum ascendit aut descendit semper in plurima aut ad occidentem. In medio autem raro ut in borsoro aliquando accidit. Per totam enim diem simul orientes duo paraly pmanferunt usque ad occasum. Que quidem igitur circa unum quodque ipsorum accidit hec sunt. Causa autem horum omnium eadem: omnia enim hec refractio differunt aut in modis et a quibus, et quomodo accidit fieri refractioem ad soles, aut aliud aliquid fulgidiorum. Et per diem quidem in his. Nocte autem a luna, ut quidam antiqui putant non fiebat. Hoc autem patiebatur propter raritatem, latebat enim ipsos: fit enim raro ac fit. Causa autem et quod in tenebris latent colores et alia multa oportet accidere, et omnia hec in die una mensis. In plenilunio enim fieri necesse si debeat fore, et tunc aut oriente aut occumbente, propter quod quidem in annis quinque ginta bis compenimus solium. Quod quidem igitur visus refrangitur sicut et ab aqua, sic et ab aere et omnibus habentibus superficiem planam, ex his que circa visum ostensa sunt oportet accipere fidem. Et quod speculorum in quibusdam quidem et figurae apparent, in quibusdam autem colores solium, talia autem sunt quodque quia speculorum et nullam sensibilem habent divisionem. In his enim figuram impossibile apparere videbitur enim divisibilis. Omnis enim figura simul videtur figuram esse et divisionem habere. Quod autem appareat aliud necessarium, haec autem impossibile, relinquitur colorum solium apparere. Color autem aliquando quidem aut propter miseriam ei qui speculatur, aut propter debilitatem visus alterius coloris efficitur fantasiam. Sit autem de his nobis speculatum in demonstratis circa sensus, propter quod hec quod divisam. His autem quomodo existat utamur ipsis

Arca initium ter

in libri methedorum querit primo. Utrum radius visualis refrangatur in occursum medij rarioris vel densioris. Arguitur primo quod nullo modo possit refrangatur na radius perpendicularis non potest refrangi in occursum cuiuscumque medij, ergo nec radius obliquus. Consequenter tenet, quod radius perpendicularis et obliquus ab eodem corpore lucido procedit, et sunt eiusdem rationis. Accedens procedunt omnes prospectivus. Secundo sic, si radius visualis frangeret in occursum medij densioris, sequeretur quod nulla res apparet in loco in quo tamen veraciter est, neque sub vera quantitate. Sequela pariter, quia illud quod apparet per refractioem maius apparet et alibi que sit. Item si radius visualis refrangeret in occursum medij densioris vel tari

oris, sequeretur quod radius visualis refrangeret in oculo, quod tunice oculi sunt densiores que aer exterior, et sic omnis res apparet maior que est. In oppositum est Aristo, in tertio libro meteororum, in quo agit de his que apparent per refractioem et reflexionem, scilicet de halore in die parallelis et virgatis, que sunt idem substantialiter

Primo Sciendum, quod per radium visualem intelligitur lumen directe multiplicatum ab aliquo corpore luminoso per aliquod medium, et tenebit tale lumen radius visualis, quod per tale lumen species et forma rei visibilis pervenit ad oculum. Et est notandum quod reflectio et refractio differunt ab invicem. Nam radius dicitur reflecti quando ab aliquo corpore opaco reverteratur, et sic reflectitur versus corpus luminosum a quo processit, ut patet in pelvi, sed quando radius visualis pectitur ulterius deviando a primo pectus et recedendo a perpendiculari, tunc talis radius dicitur refrangi. Et ita sicut posita dicitur halo apparet per refractioem, iris vero per reflexionem, Aristo tamen indifferenter videtur istis nominibus

Secundo Sciendum, quod quando aliquis radius reflectitur oportet, quod angulus reflectionis sit equalis angulo incidentie, et eodem angulo incidentie dicitur angulus causatus ex linea procedente a corpore luminoso, et cadente super aliam lineam vel superficiem existentem in corpore a quo potest fieri reflectio, sed angulus reflectionis est angulus causatus ab eadem linea reflecta seu reverterata a superficie super quam primo incidit per se corpus luminosum.

Tercio Sciendum, quod cathexis est radius visualis procedens a corpore luminoso usque ad illud punctum in quo occurrit radius visualis reflectus, et hoc si recte procederet per superficiem a qua reflectitur, ideo res visa apparet per reflexionem percursum radii visualis cum cathexi, et inde est quod ymago apparet infra speculum.

Quarto Sciendum, quod radius perpendicularis nunquam refrangitur, sed totaliter transmittitur per medium, et reflectitur versus corpus a quo processit. Et huius est ratio, quod non est maior radius refrangeret ab una parte que ab alia, ex quo est reflectus ideo vel transmittitur ulterius vel reflectitur in seipsum, et ita radius perpendicularis est fortissimus, sed radius obliquus potest refrangi, et quanto sit perpendiculari propinquiores tanto sunt fortiores, et quanto plus recedunt a perpendiculari tanto sunt debiliores.

Quinto Sciendum, quod a quolibet puncto corporis luminosi in quodlibet punctum medij existentis infra spheram corporis luminosi, producat lumen per dicitur et multiplicatur, nam habet in una positione prospectivae, quod quodlibet punctum corporis luminosi quodlibet punctum medij illuminat. Et si obijciatur, quod tunc in quolibet puncto medij esse infinitum lumen intensius, quod in corpore luminoso sit infinita puncta a quorum quolibet multiplicatur lumen in quolibet puncto medij. Res dicitur quod punctum in illa positione accipitur physice et non mathematice. Quod dicitur autem physice non est indivisibile, nec sunt infinita puncta physice in aliquo corpore.

Sexto Sciendum, quod in corporibus humidis potest liris et testis apparent ymagine, et facies homini apparet in aqua, et etiam in speculo, immo narrat philosophus de quodam qui dicebat

antiphon hñ s debiles oculos. a deo vt facie suam videbat in aere. id est ab aere reflectunt radij visuales. sed nō percipiunt a nobis. qz aer terminat visum in magna distātia in q̄ nō possumus videre imaginē reflectā. Vñ nos radij q̄ claritas vel obscuritas speculi multuz facit ad hoc q̄ res visa in speculo appet clarior vel minus clara. res em̄ visa in pulcritor vel clario: i speculo appet clarior z pulcritor. Et si speculū sit puū siue pue q̄ritatis alij qñ ppter puritatem bñ p̄tate figurārei visibilē. Et iō si cur dicit postea. colores yridis appet p reflexioez factā a p̄is gurul q̄ tenet locū puoz speculoz nō sufficite r̄ū rep̄tate figurā corpis luminosi sed solū colorē.

Prima Conclusio. radius visualis obliquus in occursum mediū densioris refrāgitur ad lineā ppendicularē. pbat qz cuz difficultus sit lumē multiplicari p mediū densius q̄ per mediū rarū. sequitur q̄ radius obliquus in occursum mediū densioris tendit ad lineā ppendicularē fortificā do se vt possit mediū densius penetrare

Secūda Conclusio. radius visualis obliquus in occursum mediū rarioris frāgitur a ppendiculari. p̄ qz luminis est diffundere se in q̄ntū p̄. iō qñ occurrit in medio subtilioris amplius z pfectius se diffundit q̄ in medio densioris. Et ex h̄ p̄ reddi cā quare denarius positus in fundo peluis plene aq̄ apparet maior. q̄ nō apparet si nō esset in aq̄ visa stāte in equali distātia. qz radij visuales denarij exītes in fundo peluis plene aqua vniūt vt possint multiplicari p aquā. sed tñ occurrente medio rariori frangunt a ppendiculari. z sic apparet denarius in occursum radij visualis cum catheco z apparet maior q̄ sit in alio loco. Et eadē de causa baculus hñs medietates in aqua z habens medietatē extra apparet fractus. nā illa p̄ q̄ est in aq̄ videt p radios factos a ppendiculari. ideo apparet alibi z maior q̄ sit. nō autē alia medietas

Tercia Conclusio. nullus radius visualis frāgitur in medio vniiformi. patet. qz nō est maior ratio. quare frangeretur in vna parte q̄ in alia.

Quarta Conclusio. radius visualis bñ reflectitur in medio vniiformi. pars de illo de quo dēū est q̄ videbat facient suam aū se in aere. Patet etiā quia sicut p̄s dicitur secundo de anima. q̄ simile est de sono et hon z delus mine. quia semp̄ sit reflexio soni in medio sicut z lumis. sed reflexio soni z luminis nō est nobis manifesta. nisi si at ab aliquo corpore prohibente omnino vltioriē processum soni z luminis. Patet etiā conclusio. q̄ lumen debilius est in magna distātia a corpore lucente q̄ prope. vnde in sua multiplicatōne continue debilitatur qz continue magis z magis distat a suo fonte. modo quāto est aliquid magis cōiunctū suo fonti tanto fortius ē. ita pars q̄ nō equales sūt reflexiones in quolibet puncto mediū. sed sunt maiores vel minores sū maiorē vel mino: ē distātia a corpore luminoso

Quinta Conclusio. radius ppendicularis nunq̄ refrangit. sed bñ reflectitur q̄d satis p̄ p̄ ea q̄ dicta sunt determinare sūt in particulari de radijs visualibz spectat ad p̄spectuā. s̄ h̄c ḡstia de a sunt de radijs visualibz qz b̄ determinat de imp̄sionibz q̄ apparet p reflexione. vel refractionem radiozū visualiū.

Ad rōnes An oppositū Ad primā d̄ q̄ radius visualis eq̄liter respicit superficie sup quā incidit. et iō nō p̄ frangi ad vnā p̄m plus q̄ ad alia. sed p̄ p̄ h̄beri vltorius. pcedere. z iō p̄ reflecti z non refrangi

Ad secūdam p̄ solutio ex dictis. dictū est em̄ q̄ illū q̄d apparet p reflexionē a ppendiculari in occursum mediū rarioris apparet maior z alibi q̄ sit. z si mediū sit vniiforme tñ res visa appet. videti in sua vera q̄ritate z p̄loco supposita debita distātia. Alia rō soluit ex dictis

Rimo s̄t de figura halo dicam? z q̄r cir culus sit z quare circa solē aut lunā. s̄t s̄t ac et de alijs astris. Eadē em̄ in omnibz cōgnet rō fit q̄dem igiē refractio visus cōsistentē aere et vaporē in nubem. si regularis z puaz p̄m cōsistens extiterit. Propter q̄d et signū p̄sistentia quidē aq̄ est. tamen distractōes z inuaccedi nes h̄c quidē serenitatis. Distractōes autē spiritus siquidē e s̄m neqz marcescat. neqz distrahat. sed p̄mutat pcedere p̄p̄ia natura aque signū vcrisulter est. Insinuat. cñ iam fieri talē cōsistentiā. ex qua continuitatē accipiente in p̄sifatione necessariū in aquā venire ppter quod z nigrescunt colore h̄c maxime alijs. Lū autē distrahatur spūs signū. Diuisio em̄ a spū facta ē iam quidē ente nondū aut p̄tē. Signū autē huius: qz hinc sit ventus vndecūqz p̄ncipalis facta fuerit discussio narcēfacta autem serenitatis. Si em̄ nō poneret aliq̄liter sic aer. vt ob tineret interceptū calidū neqz veniret in p̄siffa tione aq̄sam palā q̄ sic vapor segregatus ē ab exalatione sicca et ignea. Hoc autē puleri temporis signū. Quomō quidē igitur habere aere sit refractio dictū est. Refrangitur autē a cōsistente caligine circa solē aut lunā visus propter q̄d non ex opposito sicut inis apparet Vñ d̄q̄ s̄t s̄t refractio necē circuli esse aut circuli ptem ab eodē em̄ signo z ad idē signū equales frangunt sup circuli lineā semp̄. Sit em̄ a signo in quo. a. ad. b. fracta que. a. g. b. et que. a. z. b. z que. a. d. b. Equales autē h̄c. a. g. a. z. a. d. in uicē. z que ad. b. in uicē puta. g. b. z. b. d. b. et p̄trahatur. a. c. b. quare trigoni equales. Et em̄ sup equalē. a. e. b. Ducant autē catheti ad c̄ ex angulis. a. g. quidē. g. c. a. z. autē. z. c. a. d. autē. d. e. Equales itaqz h̄c. In equalibz em̄ triangul et in vno plano oēs. ad rectū em̄ oēs ei q̄. a. e. b. z ad vniūsignū. c. copulant. Circulus igitur erit. descripta c̄ntuz autē e. Est igitur. b. qui den sol. a. autē visus. Duc autem circa. g. z. d. periphēria nubes a qua r̄frangit visus ad solem. Oportet autē intelligere cōtinua specula sed

propter paruitate vnūquodq; quidem inuisibile. Quod autem ex omnibus vnū esse videt propter deinceps. Apparet autē quod quidem album sol circulo continuo in vnoquoq; apparens speculorum nullam habens sensibiles diuisionem versus terrā autem magis qz tranquillius est. spiritus enī existens non est statio manifesta. Iuxta autem hoc nigra habita peripheria propter illius albedinem visa essent grigor. Sepius autem sunt halo circa lunam quia sol calidior existens citius dissoluit consistentias aeris. Circa cetera astrā autem fuit quidem propter easdem causas. non significat tunc autem similiter quia parua spiritus insuuant cōsistentias et nondum secundas Iris autē qdē est refractio dēū est prius

Queritur Secūdo. vtz halo habeat appere circularis figure. Arguit primo qd nō. qz iris nō apparet circularis figure. q̄ ne halo p̄na tenet. q̄cā eoz est eadē vi habet in textu. oīa enī ista appent p refractio em halo sez vns virge z parēis. Secūdo sic. circulus est figura plana vnica linea z vnica superficie p̄nta non habens pfunditatē s; halo bz pfunditatē. q̄ non est circularis figure Tercio sic arguit vel halo haberet talē figurā ab astro v; a nube p quā refactio fit. nō p̄mū quia quādo luna est semiplena frequenter apparet halo. nec secundū. quia nubes nullā figurā sibi determinant.

In oppositū est p̄bus in textu
Primo Sciendū. q halo grece idē est qd corona latine. Vñ halo nihil aliud est q̄ circulus appens circa lunā solem v; qdēq; astrū Er materia halonis est vapor modicū inspissatus in q refrangunt radij luminosi spūs astrī v; alteri corpis splendētis. z hoc p̄z p signū. qz qñ halo inspissat z ingrossat sequit pluuia. z hoc signū ipius halonis est materia pluuie. sed qñ halo in vna parte distrahit tūc vt in plurimū sunt venti. qz tūc venti diuidūt cōsistentiā vaporum ex quibus fit halo.

Secūdo Sciendum. q halo hz plura accidentia. Prīmū ast q videt habere colorē albū circa quē apper q̄ dā nigredo. Eū rō est. qz halo apper plūmē incidens in materiā vaporū. idē illa ps vaporis in q incidit multū lumis apper alba. qz sez inter visum n̄m z corp⁹ luminosum apper ps alba. z ps circūstans q modicū lumis recipit apper nigra. Aliud est. halo magis apparet in p̄ncipio autūm z circa eq̄noctiū autūnale q̄ i hyeme z estate qz halo requirit vaporē nō multū inspissatū. idē requirit frigidū t̄parū. Tercū ē q halo nō apper stāte v̄ro. qz ventus disgregat calorē vel vaporē a loco in q̄ deterec. appere. nec p̄m̄t̄it talē materiā descerē. Quartū accidēs est q halo magis apparet de nocte q̄ de die et magis de sero q̄ in meridie nō enī apparet in meridie propter nimīū calorē digerecē materiā ei⁹. z q̄uis fit plures de nocte. tū nō est manifestū. qz nos nō obseruam⁹ r̄p̄a nocturna. Vñ de halo fit sub luna vel sub alijs

astris q̄uis non appareat nobis
Tercio Sciendū. q halo sic generat. nā qñ vapor humidus vniformis dispōis in raritatez dēsitatē ingrossat in media regione aeris sub aliquo astro luminoso. tūc qz radij diuis ppendicularis est fortissimus dissipat mediū vaporē. z facit ipm apparere circularit vel orbicularit versus pres extremales. ita qz radij frangunt ad ppendicū laterem. z hoc p̄z exemplariter. Sila pis ppendicularit cadat sup aquā planā sūt inūdatō es circulares q̄ qñ ro distāriozes sūt a puncto in quo cecidit lapis s; maiores. Similr illa materia que est inter aspectū nostrū et astrū luminosum apparet nobis clara. z non alie pres q̄ sunt ad latus z videt nobis q̄ illa materia q̄ est inter aspectū nostrū z astrū sūt ad pres extremales.

Cōclusio R̄n̄ialis halo v; apparere circulari figure. p̄ ab rōe mathēmaticali. p qua supponit p̄bus p̄mo tres suppositōes. prime due de p̄mo libro Euclidis z tertia de tercio. Prima suppo que supponitur. q̄ oīm duoz trianguloz quoz duo latera vni⁹ s; equalia duob; laterib; alterius duoz anguli equaliterib; cōtentequales fuerint. duoz latera sese recipientia equalia fuerint. tūc basis vnus erit equalis basi alteri⁹. z reliq̄ anguli reliquis angulis. z totus triāgulus toti triāgulo. Secūda suppo est q̄ oīm duoz trianguloz q̄z duo latera vni⁹ duob; laterib; alii⁹ equalia latera fuerint. basisq; vnus basi alteri⁹ necesse est angulos in illis laterib; p̄ntos esse eq̄les. Tercia suppositio est. si plures linee recte q̄z due a diuers; punctis pueniētēs eq̄les in idē punctuz ceciderint tale punctū est centrū circuli. z linea tangens extremitates illaz lineaz est circularis. Supponit h̄ vlt̄erius q̄ caligo que est inter corpus luminosum z aspectū nostrū sit vniformis dispōitionis in raritate z densitate his suppositis Arguit sic. sit sol. a. z visus. b. p̄tra h̄a linea ppendicularis. a. b. p̄ medium caliginis qd est. e. z signentur tria puncta in nube. scz. d. g. j. equē distāntia ab ipsa littera. e. a quibus frangant radij luminosi ipsius solis ad lineam ppendiculare z p̄currant in p̄tra. a. tunc intelligant tres anguli magni. scz. b. g. a. b. d. a. z. b. j. a. qm̄ p̄bant esse equales p̄secūdam suppositionē nam linea. a. g. z. a. j. z. a. d. sunt equales. z similiter linea b. d. b. g. z. b. j. sunt equales z basis. b. a. cōmūnis ē tribus angulis. Et ita isti tres anguli magni sic se habēt q̄ duo latera vnus sunt equalia duobus laterib; alterius z basis vnus basi alteri⁹. ergo per secundā suppositionem necesse est illos angulos illis lateribus contentos esse equales z quodlibet triangulum cui dicitur tri angulo. Ducantur igitur tres linee ppendiculares vlt̄erius ab illis tribus punctis in nube signant radij lineam. a. b. ad punctum. e. que linee sint. d. e. g. e. j. e. tunc cōstituantur tres parui trianguli scz. a. g. e. a. d. e. z. a. j. e. et istoz trium anguloz duo latera vnus. s. g. a. z. e. a. tri anguli. g. a. equalia sunt duob; laterib; vlt̄eriusq; maioris anguli. s. laterib; a. d. z. a. e. scd̄i tri anguli. z. a. e. z. a. j. tercij tri anguli illis equaliterib; p̄tēri s; eq̄les. q̄ per p̄m̄ā suppoēz iste tres bases. s. e. d. e. g. z. e. j. illoz trianguloz erit eq̄les s; iste tres linee diciss̄ directe a diuers; p̄tib; ad idē punctū z s; p̄les q̄z due. q̄ tale punctū est centrū circuli. z linea tangens extremitates distāriozes illaz lineaz erit circulus p̄ tertia suppoem suppositā. q̄ halo apparet figure circularis quod fuit probandum.

Ad rōnes

Ad oppositū. Ad p̄maz d̄r q̄ non est s̄lk de halone z yride nā halo apparet p̄ refractōez sed p̄ris apparet reflectōē vt postea d̄icet. Ad sc̄das d̄r q̄ ibi capis circulus p̄ corpe circulari vel orbiculari. Ad rercū d̄r q̄ talis figura causat̄ ex refractōe radl om̄i luminosoz facta incaligine nubis ad p̄pendicularē q̄ q̄dem caligo est vniformis dispō nis in suis p̄ribus in raritate z densitate. z ita ista figura dependet ab vtroq̄ q̄ sc̄z a corpore luminoso z a nube.

Valis autē q̄dā refractio: z quō. z p̄pter quā cām singula s̄ūt accētius circa ip̄am dicim⁹ nūc. Refractio q̄dē igit̄ visus ab om̄i nibo videt̄ planis. Noz aut̄ est z aer z aq̄. fit at̄ ab aere q̄dem cū factus fuerit p̄sistens. P̄opt̄ visus aut̄ debilitat̄ sepe z sine inspissatōne fa/ cit refractiōē q̄lis aliq̄ā accidit̄ cuiusdā passio debilitat̄ z nō acute vident̄. Sp̄ em̄ idolū vi/ debat̄ p̄cedere ambalantē ip̄m ex opposito re spiciēs ad ip̄m. hoc aut̄ patiebatur. qz visus re frangebat̄ ad ipsum. Sic em̄ debilis erat z te nuis valde ab infirmitate. vt speculuz fieret. et p̄pinquius aer. z nō posset repellere. sicut q̄ lō ge z spissus. Propter qd̄ q̄dem z summitates retracte videntur in mari: z maiores magnitu dines om̄i. cū Eun flauerint. z q̄ in caliginibz velut z sol z astra orientia z occubentia maḡ q̄ in medio celi ex̄t̄tia. Ab aq̄ aut̄ maxime/ frāgitur z ab incipiēte fieri magis adhuc q̄ ab aere Quelibet em̄ p̄rium ex q̄bus fit p̄stantibz oratio speculū necānū esse magis caligine.

Quā aut̄ z manifestuz z dem̄ est p̄rius q̄ in talibz speculis color t̄m̄ apparet. Figura aut̄z in manifesta necessarii pluerē. cū incipiat plu ere. z iā q̄dem p̄sistat̄ irroratōnes. q̄ in nubibz aer nondū at̄ pluat̄ si ex opposito fuerit sol aut aliud aliqd̄ sic fulgidū: vt et fiat speculū nubes et refractiōē fieri ad fulgidū ex opposito. Sic/ riqz emphasim coloris nō figure in vno q̄qz spe culoz ex̄t̄te p̄uo z indiuisibili. Ea at̄ q̄ ex om̄i bus ip̄is p̄t̄mitate magnitudinis visa neces/ se p̄t̄mā magnitudinē eūsdē appere coloris. vni quodqz em̄ speculoz eundē reddit colorē p̄t̄mne. Quare qm̄ hoc p̄tingit accidere. cum b̄at̄ hōē mō sol z nubes z nos sum⁹ interne

dio ipsorū. erit p̄pter refractōz emphasim q̄dā Quinimo z videt̄ tunc z nou alit̄ h̄ntibus fac ta ut̄. Q̄dē igit̄ iris sit refractō visus ad solē manifestū p̄pt̄ qd̄ z ex opposito sp̄ sit Halo aut̄ circa ip̄m q̄zuis abo refractio. Sed hec quidē colorz varietate differt. hec quidē enim ab aq̄ z nigro sit refractio z de lōge. hec at̄ de p̄pe et ab aere albiorē s̄m naturā. Apparet aut̄ fulgi dū p̄ nigrū aut in nigro puniceū. differt enim nihil a puniceo. videre aut̄ licet vni dū lignoz ignem quō rubeā habet flammam. p̄pterea qz fumo multo mixtus est ignis fulgidus cristēs et albus. Et p̄ caliginē z fumū sol apparet pu/ niccus p̄pter quod indīs q̄dem refractio q̄ pri ma talē habere videt̄ colorem. A guttis em̄ p̄ uis sit refractio. Que aut̄z ip̄ius halo nō. de alijs at̄ coloribus postērius dicem⁹. Adhuc aut̄ circa ip̄m q̄dem solē non fit mora talis cō sistentie. sed aut̄ pluit aut̄ dissoluit. Ex oppo/ sitis autem in intermedio generationis aq̄ fit quoddāz tēpus. Quā si q̄dem fieret. esset vtiqz colorata halo sicut iris. Hunc autem tota qui dem non fuerit talem habentia emphasim Re qz circulo p̄mia autem z s̄m p̄tem que vocan tur virge. qm̄ si p̄staret talis caligo: qualis fiet vtiqz ab aliquo aut aqua aut aliquo alio ni/ gro. sicut dicimus. apparz vtiqz inīs tota. sicut que lucernas. Circa has em̄ s̄m plurimam au stralibus ex̄st̄entibus iris sit byeme. Vaxi/ me aut̄ manifesta sit humidus h̄ntibz oculos Noz enim visus cito p̄pter debilitatē refran gitur. fit aut̄ z ab h̄uiditate aeris z ab euapo ratōe a flamma defluēte z mixta. Tunc em̄ fit speculū. z p̄pter nigredinē cū fumosa euapo/ ratio illa. Lucerne at̄ lumē nō album s̄z purpu reū. appet circulo z iriale. puniceū at̄ non. Est em̄ visus qz pauens q̄ refrāgit̄ z nigz speculuz Que at̄ a remis sursum lata ex maris pōne q̄/ dem eodē fit mō et q̄ in celo. Colore at̄ s̄llion el q̄ circa lucernas. Flō em̄ puniceū s̄z purpureū h̄ns colorē videt̄. Refractio at̄ a puissimis q̄/ dē p̄tinuis at̄ sit guttis. Ne at̄ aq̄ legregata s̄z iā penit⁹ fit at̄ z s̄iqs subtilibz rōibz roz in ali quē talē locū. q̄ pōne ad solē versus fit. z hac q̄ dē sol illustret. hac at̄ vmbra fit. In tali cō s̄iqs int⁹ roret statim extra p̄mutant̄ radū. z faciūt vmbra appere indē. Hod⁹ at̄ z coloratio s̄llis et eā cadē cī q̄ a remis. manu em̄ p̄ remo vtiur rozans. Quia aut̄ color talis simul palā erit et dealioz colorz fantasia ex his

Queritur

Tercio. vtz colores apparen- tes in yride sunt veri colores.

Et arguit pmo q sic. qz co- lo: est pprim obiectum visus. sed sensus no decipit circa sui pprim obiectu. q visus no decipit in dijudica do. q sequitur q colores iridis sunt veri colores. Secu do sic. ad veru colorē requirunt duo pncipia vnu forma/ le quod est lumen z aliud materiale qd est pspicuu. sed hec duo reppunt in coloribz iridis. q sunt veni colores.

In oppositu arguit qz colores seu color verus est qli tas scda cāta p actōem qlitatū pmaxim debita ppor- tione cap. sed h no inuenit in coloribz iridis. sed soluz ap- parēt ibi colores p reflexionē radiōz a nute soli opposita q no sūt veri colores. Itē verus color oibz videntibz in eodē loco appē esse. s; eodē mō iris no appēt homibz oi- bus. q colores ibi exites sunt solū apparentes.

Primo

Sciendū. q postqz pbs determina- uit de halone qd est et quo cātur et cui? figure sit. pnter ondit quid est yris quo causatur z quod sunt colores eius z qliter cau- sator z ordinātur ad inuicē et cuius figure sit iris et q sunt accidentia eius.

Secūdo

Sciendū q radius visual natus est refrāgi ab aere z aq. q ab aere p; qz narrat pbs q aniphon sp videbat an se in aere imaginē qd ppter debilitatē visus en; s ptingebat. Sicut etiā qn aer no est pur? sic refractō radiōz visualiū de longe. Nā aspiciētes in naues iudis cant qnqz q mali sunt fracti. z ppter refractōne faciā in aere sol etiā videt maior in occasu q in meridie qd pū- git ppter vapores elenatos in aere disgregantes radi- os visuales. z ppter eandē cām lra vūa p vitru apparēt maior. Qd autē p aquā p fieri reflexio vel refractio. p; qz aqua est spissior aere. parz etiā ad lensum. quia vide- mus imaginē nostrā in aqua

Tercio

Sciendū. q lucidū aut fulgiduz aut visum p nigrū appēt ruben sicut p; de sole in occasu et in ortu z de color/ ribz ardentibz z de fumo ligni viridis. Eā huius ē. qz rubedo est color medius inter albū z nigrū. z iō qn spēs albi z nigri p idē mediū venit ad visus visus iudicat de colore medio p eque distantia. Ex pcedentibz p; q a nu- te rozida opposita soli p fieri reflexio radiōz. pcedētiuz a sole z fm hoc pnt appere diuersi colores z isti colores visi appentes in illa reflexione sunt colores iridis. Ex q p; qūo ma differt ab halone. Nā halo appēt p refractō- nem radiōz alicui? astri in nube exite inter nos z astrū er vincit lumē astri ipam caliginez nubis. sed iris appēt in nute opposita soli p reflexionē radiōz solis ad visum nostz mediū inter solē z nubē. z sic pure cātur iris a lu- mine solis vel lune z ita lumē lune vel solis no vincit ne qz penetrat nubē in q appēt iris. iō iris appēt p reflexio- nē. Ex q p; q colores iridis causant ex varia reflexioē radiōz solariū a nube densa opposita soli. nā lumē solis supplet vicē albi z nubes spissa supplet vicē nigri. Et sic- cut ex diuersa mixtōne cāz extremoz colorz causant di- uersi colores medij. ita ex mixtōne luminis z nubis fm va- rias reflexiones appent diuersi colores in iride ita q v/ bi magis habundat lumē appēt color magis accedens ad albedinē q d; punicē. sed vbi est magis habūdans nigredo siue obscuritas ibi appēt color debilior pl? ac- cedens ad nigredinē q d; alurgus. s; si lumē medio mō

se h; ad imaginē nubis apparet color q d; vtridū medi- ans inter puniceū z alurgū. An cā diuersoz colorz pōt accipi ex vltimā pōne p; spectue vbi d; q diuersitas co- loz iridis tam ex nube q ex luminis variatōne puenit. nā fm gradū luminis z opaci sūt diuerse appētie cclōz rū in iride. Et sicut appēt in reflexōe luminis candela a vi- tro pleno aq hnt colorē vniōmē ex pte sui vbi tamē in diuersis r; pibus apparēt diuerse fantasie colorz. z hoc parer etiā in aq sursum eleuata a remo nauis in q appa- rent diuerse colorz fantasie p refractōne radiōz sol. Ex pcedētibz parz quo causat vris. nā qn aliq nubes aqsa z rozida opponit soli vel lune ad quaz ptingūt radij solis vel lune. z no pnt ipam nubē vincere tūc ab ipsa nute te- flectunt fm tres p; pherias nubis ad oculos nostros. ex illentes intrer nubē z solē vel lunā ita impossibile est ali- quā sit videre solē z yridē. Ex q p; qd sit yris. Nā yris est appētio triū colorz in nube rozida opposita soli v/ aliq- cui alteri astro fm ordinē se habentiu z fm figurā semi- circuli aut pportionis minoris semicirculo. Parz q d; sit iris z quomō cātur z quo sunt colores eius de ordi- ne aut colorz postea videbitur.

Quarto

Sciendū. q color h; duplex esse. scz formale z materiale. Scilicet formale esse coloris depēdet ex qlitat/ bus pmiss ita q p; sicut in debita pportione quoz qlitat/ tū pmax. z tale esse no hnt colores iridis. Sed forma- le esse coloris est lumē receptū in pspicuo. z fm tale esse colores iridis sūt veri colores qz in iride est lumē recep- tum z in nute rozida reflexum a diuersis pibus. iō ap- parent diuersi colores

Cōclusio

Rāialis ad questū colores ap- parētes in iride sunt veri color/ res qnt ad esse formale. s; non qnt ad esse materiale. Prīmā ptem pbāt rōnes an- te oppositū. Et scdam ptem pbāt rōes post opposituz facie. Et sic omēs solunt ex dictis

Portet em̄ intelligentes sicut dcm̄ est et supponētes pmo qdem qz fulgidū in ni- gro aut p nigrū colorē facit puniceū. Scdo at qz visus ptenus debilior sit z minor. Tercio qz nigrū velur negatio est. In deficiēdo em̄ vi- sum appēt nigrū. Propter qd q longo oia ni- griora appent. ppterea quod no ptingūt visus Cōsiderētur qdem igif hec ex his q circa ten- sus accidūt. Filoz em̄ p; p; de his sermones. Nūc aut qntum necesse de ipis dicamur. Ap- parēt igif ppter hāc cām z q longe nigriora et minora z planiora. z q in speculis. Et nubes nigriores aspicientibz in aquam qm̄ ipas nu- bes. z hoc valde rōnabiliter ppter refractōez em̄ paucō visu aspiciunt. Differt aut nihil qd vidēt pmutari aut visuz vtroq; em̄ modo crit idē. Adhuc aut opz non latere z hoc. Accidit em̄ cū fuerit nubes. ppe solē in ipsa qdem respi- cienti nihil appere coloratā sed eē albā. In aq aut eandē hāc intnētī colorē habere aliquā co- rū qui iridis. Palam igif qd visus sicut et ni-

gruz fractus ppter debilitatē nigrius facit ap-
 parere z albius inin⁹ albū. z adducit ad nigz
 Qui qdem igit fortior in puniceū colorē pmi-
 tant. habitus at in viridē. Qui at ad huc debi-
 lior in alurgū. Qm at q plus nō iā appetz in
 tribz sicut z alioz plurima. z hozz habuit sinez
 alioz aut insensibilis pmutatio. Propter qd
 et in tricolor appet vtraqz qdē opposite autē
 pma qdem igit exteriorē puniceā hz. A max-
 ima em peripheria plurim⁹ incidit visus ad so-
 lem. maxima autē q extra. habita aut z tercia p-
 portionaliter. Quare si que de colorum fanta-
 sia dicta sunt bene. necesse tricolorē esse ipsam
 et his coloribz colorari solū. rantos aut appet
 ppter seius inuicē apparere. puniceū em iuxta
 viride albū videt. Signū aut huius In niger-
 rima em nube maxie pura fit yrīs. Accidit aut
 tunc magis ranton esse videri qz puniceū. Est
 aut rantos in yrīde color inter puniceū z viri-
 dem colorē. ppter nigredinē igit eius q in cir-
 cuitu nubis totū ipius appet qd puniceū albū
 Est em ad illa albū. Ad huc marcescente iride
 ppinquissime cū soluat puniceū Rubes cum
 alba exis adiuncta secū viride pmutat in ran-
 ton. Maximū aut signū hozz q a luna yrīs. ap-
 paretem alba valde. Fit at hoc qz in nube ob-
 scura exite appet z in nocte: Sicut igit ignis
 sup ignē nigri ad nigz facit debilitat albū pe-
 nit⁹ appere albū. hoc at est qd puniceus. Fit at
 hec passio manifesta z in flozibz. In textur⁹ em
 et variaturis valde dnt fm fantasia: alij secus
 alios positi colorz. velut z purpurei i albis aut
 in migr⁹ lanis: Sūt at in ipsa dēs aut dēs ppter
 qd z variatores aut peccare opantes ad lucer-
 nā sepe circa flozes z decipit accipietes alios p
 alijs. Quare qdē igit tricolor z qz ex his appa-
 ret coloribz solū iis dān est. Dupla aut z ob-
 scurior coloribz qz ambies z pōe colores ex op-
 posito hz positos ppter eandē cāu. Logius
 em ptentius visus sicut qd logius videt. z qz h
 eodē mō Debilior igit ab exteriori refractio fit
 qz a remotiori fit refractio. qre minor incidens
 colores facit obscuriores appere z eodē verso ē
 qz apriora minorū et interiori pipheria incidit
 ad solē. ppinqz em visu exis refrāgit a peri-
 pheria ppinqz lūna pūe iridi. ppinqz sūne aut
 in exteriori iride minima pipheria. Quare hec
 hēbit colorē puniceū. hita at z tercia fm ppor-
 tionē. Exterior iris in q. b. interior in q. a. Co-
 lores at in qb. g. punice⁹ in qb. d. viridis in

qb. e. alurg⁹. rantos at appet in q. z. Tres at
 nō adhuc sūt. neqz plures irides. qz et scda fit
 obscurior. vt z tercia refractio valde debilis fi-
 at. z impotens sit ptingere ad solcm.

Quarto. vtz yrīs debeat apparere tricolor. i.
 hīs triplicē colorē. Arguit pmo q nō. qz int co-
 lorē puniceū z viridē mediat vnus color q est
 glauc⁹ z dīzankos. i. obscur⁹. qz et in yrīde sūt qzuo-
 colozes. Scdo sic qua rōe ponit medius color inter pun-
 iceū z viridē. eadē etiā rōe deberet ponit medius inter
 viridē z alurgū. qz in yrīde erunt quinqz colores
 In oppositū est phus in textu

Primo Sciendū. q ad apparitōnem puni-
 ceī coloris in nube reqrit q est maior
 lumis reflexio qz ad apparitōz alur-
 gi. qz qnto est maior reflexio luminosoz radioz in nube
 tāto apparet maior albedo. z ita apparet color viridis
 vel alurgus. mō color punice⁹ est color medias inter ru-
 bū z albū tendēs ad albedinē. Sed color alurgus ma-
 gis accedit ad nigredinē qz color viridis. nā color viri-
 dis est medius inter puniceū z alurgū. iō magis ad ni-
 gredinē accedit qz color alurgus. z minus ad albedinē
 qz puniceus color

Secūdo Sciendū. q qū apparent due yrī-
 des vna supior z alia inferior rōz
 nabile est colorē alurgū apparere
 yrīde inferiori i pre ppinqz cētro yrīdis sez in inferiori pe-
 ripheria nubis. z puniceū in supiori pipheria z viridē in
 media pre. Qd pz qz colorz yrīdis appent ex reflecti-
 one radioz luminosoz. cū q radius visual ppendicula-
 ris sit fortissim⁹ sequit q ipse incidens circa centr⁹ yrī-
 dis magis illuminat z facit ibi colorē puniceū Sz in in-
 ferioz pre nubis in q appet yrīs inferior inferioroz radij
 deficiūt a ppendiculari. z ita nō cāt ibi lumē. z tūc ap-
 parer color alurgis et in media pre yrīdis medio modo
 se hnt z faciūt ibi apparentiā coloris viridis. Sz in yrī-
 de supioz coloroz opposito mō situant ita q in inferiori
 pre yrīdis supioz appet puniceus. in media yrīdis z
 in supma alurgus. qz ad appitōnē coloris puniceī reqz
 rit ma⁹ lumē qz ad apparitōnē coloris alurgi z viridis
 cū q inferior peripheria supioz yrīdis sit ppinqz cen-
 tro. radij luminosi incidūt sup illā ptem minus obliqz
 in alia pre supioz z ibi sūt fortiores qz in pre inferiori. iō
 faciūt ibi appitōnē puniceī coloris. Sed in supioz pre
 cūsdē yrīdis totalit obliqz incidūt radij luminosi a deo qz
 pnt mīme reflecti iō faciūt ibi apparentiā alurgi colorz
 Et in media pre opposito mō se hnt. z sic faciūt ibi ap-
 paritōnē coloris viridis. Sic qz qz in inferiori yrīde
 appet color alurgus ppe centri ppter fortitudinē radio-
 rū accedētiū ad ppendicularē. iō penetrāt nubē z nō mlt⁹
 rū reflectunt Sz in supioz yrīde appet color alurgus in
 supioz pipheria ppter defectū radioz luminosoz incidē-
 tū obliqz ad illā ptea deo qz nō mltū reflectunt. iō faciūt
 ibi appentā coloris alurgi Sic qz qz colorz supioz
 yrīdis. z inferioris opposito mō sumantur

Cōclusio Rñsals. tm tres sunt colores
 in yrīde cāti p reflexionē ita q
 iris sē appet tricolor. pbat. qz
 iris cātur ex reflectiōe radioz luminosoz a nube opposita.
 Aut q radius luminosus dñatur sup nigz nubis. Aut
 nigram nubis dñatur sup radiū luminosum aut medio
 mō se habeat Si p mū. sic cātur puniceus. Si scdm. sic
 Rk iij

catur alurgus. Si tunc sic carit viridis. Et dicebat
notat in p. clusioe p. reflexione carit. q. inter puniceus et
viride apparet q. d. a. color q. ab Aristo. vocat zankos
q. no apper p. reflexione. s. p. iuxta p. o. n. puniceus et viri
dis. et sic q. n. remittit lumen puniceus mutat in illu. colorem
et ita colores indis variant s. m. q. incendit lumen et res
mittit nigra nubis aut e contra. Un s. m. diuersas incide
ntia radioz iute durat et remittunt colores in yride. sic et
cu flores colligunt cu lucerna sepe decipiunt colligentes. qz
lume lucerne car diuersum colorem in floribus s. m. diuersas
lucidentiam luminis supra flores

Dubitat. q. re p. iuxta p. o. n. viridis et alurgi non ap
paret un color sicut p. iuxta p. o. n. viridis et puniceus ap
per zankos. Ad dubiu rñdes q. s. est id. q. a. color viri
dis et alurgus in agis discenunt q. puniceus et viridis.
to. p. p. t. uenientia puniceus et viridis apper medius col
lo: sicut inter alios colores medius.

Id rones

Aut oppositum. qz p. ma ro ar
guit de colore q. apper p. iux
rapoem d. m. ut dicebat in fi
ne p. o. n. s. e. d. a. ro soluta est p. dubiu imediate moru

Uod at neqz circulu possibile est fieri in
dis neqz maiore semicirculo portorem. et
de alijs accitibus circa ipam ex descriptone erit
p. sideratibz manifestu Demisio em exite sup
orizote circulu in q. a. Cetero at. k. alio at q. d. a. z
orizote in quo h. si q. a. k. luce s. m. conu exci
dentes faciat velut arcu in q. b. k. et a. l. ad m. ad
iugate refragat ab hemispio ad h. sup maiorez
angulu ad circuli piferia incidet a. l. Et si q. d. e
in oriete aut in occidete a. n. s. t. r. o. refractio fiat. se
micirculu assumez circuli ab orizote q. sup ter
ra sit. Si at sup sp. mior semicirculo minui aut
cu in meridie fuerit austr. Si em in oriete pu
mo cu. b. z. refracta sit l. m. ab h. z. planu ere
ctu sit i. q. a. q. d. a. trigono in q. b. l. z. m. Circulu
igit decisio erit spere qz maximu sit in q. a. Dis
fert em nihil si q. d. a. q. e. o. z. q. sup b. l. s. m. trigo
nu l. m. b. erectu fuerit planu. Quicigit ab his
q. b. l. ducte linee in hac rone no p. stituent semu
circuli in q. a. ad aliud et aliud signu Qm em q.
l. b. signa data s. t. et q. l. m. data utiqz erit. et q.
m. b. Quare et ro e. q. m. b. ad m. l. sup datam
igit piferia taget m. Sit itaqz h. in q. em m. gre
decisio piferiaz data. Apud alia at q. m. em pi
feria ab eisdem signis eademo in eod. plano cōfi
sit. Exponat igit q. d. a. linea q. d. b. z. descindat
ut m. b. ad m. l. q. d. a. d. b. Maior at q. in b. ea
q. l. m. q. m. sup maiore angulum refractio conu
sub maiori em agulo subtedit e. q. m. l. b. mi
goni Adueniat igit ad ea q. b. m. q. z. ut sit q. d. q.
d. e. d. ad b. q. b. z. ad d. Deiu q. q. d. e. z. ad l. b. q. b.
ad alia fiat q. l. p. z. a. p. ad m. copulet que m. p.
Ent igit p. polus circuli ad que q. a. l. linee in

cidit. ent em q. d. e. q. z. ad l. b. z. q. b. ad l. p. et
q. d. ad p. m. No em sit sed aut ad maiorem au.
ad maiore ca que p. m. nihil em differt si ad p. r.
Eandem rōem h. r. z. l. p. z. p. r. ad inuice habe
bunt. qua q. d. e. que d. b. z. q. aut d. b. z. p. p. o. r. t. i. o. n. a.
l. c. s. erāt s. m. qua q. d. e. que ad b. q. z. b. ad d. Qua
re q. d. e. m. q. p. h. ad p. r. q. p. r. ad ea que p. l. Si
igit ab his q. l. b. q. h. r. ad r. cōiungant copula
te eandem habebunt rōem. qua q. d. e. q. b. p. ad eam
q. p. r. Circa eundem em angulu scz p. p. o. r. t. i. o. n. a.
bitur. et q. trianguli l. p. t. z. eius q. b. n. p. Quare et
p. t. ad ea q. l. r. eandem rōem habebit et q. h. p. ad
eam q. p. r. b. z. aut z. que m. b. ad l. m. banc rōem
quaz em q. d. ad eam q. b. ambe. Quare ab h. l. z.
Signis no soliad ea q. m. n. p. i. f. e. r. i. a. z. p. o. r. t. i. o. n. e.
eandem hñtes rōem sed talibi q. d. e. impossi
bile. Qm igit que d. neqz ad minus eo q. m. p.
neqz ad maius silt em demōstrabit. pala q. ad
ipaz utiqz erit. scz in qua m. p. Quare ent q. d. q.
dem q. m. p. ad p. l. z. q. p. h. ad p. m. Sit igit eo in
quo p. polo utens. Distans aut ea in q. m. p. cir
culis scribat oēs attingat angulos. quos refra
ctefaciunt q. ab m. a. circulo Si at no silt oñdes
eadem hñtes rōem. q. alibi z. alibi semicirculi cō
currētes. q. d. e. erat ipossibile. Si igit circuli
ducas scicirculu in q. a. circa dyametz in q. h. l. z.
p. q. ab h. l. z. refracte ad id in q. m. in oibz planis
silt habebunt. et egle faciet angulu qui l. z. m. b. z.
que faciat agulu q. h. p. z. m. p. Super ea q. h. p. sp.
eqlis igit erit trianguli igit sup eaz q. b. b. z. l. p.
eqlis ei q. h. m. p. z. l. m. p. p. s. i. t. u. t. Noz at cathe
ti ad idē signu cadet e. q. h. p. z. e. g. l. e. s. erit ca
d. at ad o. Cetero q. circuli o. semicirculu at q. cir
ca m. n. absct. e. ab orizote. Itex sit orizo q. d. e.
in q. a. g. Ascendit at sup huc b. axis at sit nuc in
q. h. p. alia q. d. e. igit oia silt oñdent ut z. pus. po
lus at circuli in q. perit sub orizote eo in q. a. g.
e. l. e. u. a. t. o. s. i. g. ab eo in q. a. m. quo b. In eadē at et
pol. z. cetero circuli o. z. q. d. e. t. e. r. m. i. a. t. i. s. h. u. c. o. r. t. u. z.
Est ei iste in quo b. p. q. m. at sup dyametz q. a. g.
q. l. b. cetero utiqz erit sub orizote pus eo i. quo
a. g. in ea q. h. p. linea in quo o. Quare mior erit
superior decisio semicirculi i. quo. s. y. Q. e. i. s. y. q.
semicirculu erit. nuc at absctus est ab a. g. ori
zote. quod itaqz y. q. disparēs erit ipius eleva
to sole manifestu at cu i. meridie. Quatu ei supe
ri. h. magis inferi. z. pol. z. cetero circuli erit
q. d. at in mioribz q. d. e. diebz his q. post eqnoctiu
autunale contingit sp. fieri in d. In longiori
bus at diebz his q. ab eqnoctio altero ad equi

noctū alterum circa meridiem nō sit iris cau/ sa. q̄ que ad arcū decisiones unēs maiores semicirculo. et semp ad maiores semicirculo. quod aut inmanifestū et puū. Que aut ad me ridium decisionis equinoctialis. que quidem sursum decisio p̄ua. que aut sub terra magna et semper etiam maiores que longius. quare in his que ad estivas versiones diebus prop ter magnitudinē decisiones anteq̄ ad mediuꝝ veniat decisionis et ad meridiatur̄ b. subius iam penitus fit. p. propter longe distare a ter/ ra meridiem propter magnitudinem decisio/ nis In his aut qui ad hyemales versiones di ebus: qz nō multum sup terrā sunt decisiones circuloꝝ cōtrarium necessarium fieri. Modi cum em̄ elenato in quo b. in meridie fit sol.

Querit Quinto. vtrū qū apparent due iri des supior sic debilioꝝ in coloribus q̄ inferior. Arguit p̄mo q̄ nō. q̄a sol equaliter diffundit lūmē suūz orbiculariter. q̄ equaliter in omi tpe se diffundit. et p̄ p̄is colores iridis debet ap/ parere equaliter intensi in quibz et parte nubis. Secūdo sic iris supior magis accedit ad solē q̄ inferior. et p̄ p̄is co lores in disupiorz sit infiores q̄ colores iridis inferioris. Tercio sic iris supior magis distat a centro q̄ inferior. ergo radij solares p̄nt min⁹ penetrare nubē. et p̄ p̄is ma gis reflectit in iride supiori q̄ inferiori In oppositum est Aristo. in textu. et hoc etiam docet experientia

Primo Sciendū q̄ nunq̄ apper iris nisi cē trum solis. cētruz iridis. et centrum oculi sint in eadē linea recta. nā qū apper iris sp̄ umbra cāra ab hoīe vidente iridē. p̄ducit recte versus centrū iridis Ex quo p̄z q̄ radius rectus vel p̄cedēs a sole vel ab aliquo corp̄ luminoso cadit su pra centrū iridis. Sit igitur

Conclusio Respōsal ad q̄stūz supior iris sp̄ est remissior in colorib⁹ q̄ inferior. p̄z qz in iride supioꝝ maior lūmē prendit et recedit magis a per/ pendiculari. adeo q̄ nō p̄t esse minus magna reflexio in iride autē inferiori est maior reflexio. et sunt radij lūinosi fortiores. id app̄ret in ius lūmē

Primo Dubitat. an iris possit causari a lūa sicut a sole. Rūdetur q̄ sic. et hoc qū luna ē ple na. nam in cōmersione non potest causare iridem

Secundo Dubitat. an duo hoīes passi in eadē iridē in eadē pte nubis videre. Rūz q̄ nō. qz radius reflexus sp̄ est equalis radio incidētie et anguli causati ab eodē p̄cto sp̄ s̄t̄ eglez. et qz ad aliū et aliū oculū reflectit al⁹ et aliū radius. et iris apper p̄ re flexionē. q̄ oz q̄ duo hoīes videāt aliā et aliā iridem

Tercio Dubitat q̄re est q̄ q̄n̄ videm⁹ iridē in nos et arbores et mōres Rūz q̄ id qz iris qūz apperit in acre roūdo a quo fit reflexio. et appa/ ret p̄t nos in acre.

Quarto Dubitat. vtrū iris appareat sp̄ modū semicirculi vel portōnis minoris semi/

ci o. Rūdetur q̄ sic. et nunq̄ apparet p̄ modū circuli integri. P̄z p̄mo rōne naturalī. qz centrū iridis est p̄t ceus que tangit linea p̄cedēs a centro solis directe per oculū videntis iridem. q̄ sole exite in oriente apparebit maxima iris in nube opposita in occidēte vel cōtra. s̄z tūc p̄t ceus que tangit linea p̄dicta est p̄t ceus exiūs in o riente. q̄ supra terrā nō relinquit nisi semicirculus q̄ est figura iridis Ex quo p̄z q̄ q̄to magis eleuat sol supra orizontē tanto minor apper iris vt manifestū est ad sen suz. O cūde. p̄bat̄ rōne mathematica. p̄ qua suppo nitur p̄mo q̄ oculū sp̄ mediat̄ iūter centrū nubis et sol is. supponitur etiā suppositōes q̄ supponebant ad de mōstratōem figure halonis. et cū ipis supponatur p̄ma suppo Euclidis in qua d̄z. si linea recta supra lineā rec tūm ceciderit ambo anguli recti erūt equales duobz rec tis. Fiat igit̄ figura. et sit centrū solis. a. et cētr̄ oculi. b. et centrū nubis in qua apparet iris sit. d. et p̄ ista tria p̄t ceā p̄ortabat̄ linea. a. b. d. et deinde signent̄ in nube tria p̄t ceā equaliter distantia ab oculo et sole que sunt. e. f. g. a quibz p̄rabant̄ tres linee ad centrū oculi. et etiā ab eis p̄rabatur tres alie linee ad centrū solis. et tūc in ista fiḡ ural intelligāt̄ tres magni trianguli quoz vn⁹ est. a. b. g. alius. a. b. f. r̄terius. a. b. e. q̄ trianguli sunt equales. qz la tera eoz s̄t̄ eglez. et bases equales. q̄ anguli sunt equales p̄ se d̄as sup̄p̄tōes alis suppositā. q̄ ar. latera seu p̄t ceā s̄t̄ eglez. p̄bat̄ p̄ primā suppositōez. qz tria p̄t ceā innubess̄ gnata equaliter distant a sole et ab oculo s̄t̄ bases sunt eglez. s̄z. b. c. b. f. et b. g. qz equaliter distāt ab oculo. et basis illoꝝ est eadez. et ita isti tres magni trianguli sunt eglez. O cūde cōsiderent̄ alij tres trianguli p̄m. s̄z. b. c. d. et b. g. d. quoz duolatera vnus sunt equalis duobz lateribz alteri et anguli illis eglez lateribz p̄tenti s̄t̄ equales. q̄ per quartam p̄positōem p̄m̄i Euclidis bases sunt equales. Assumptum patet. qz latus. b. d. est eque p̄mune. Alia vero tria latera sunt equalia. qz tria puncta in nube eglez licher distant ab oculo. sed q̄ anguli illis equilateribz con tenti sunt equales. p̄z qz ibi considerantur sex anguli. q̄ ruz quilibet duo faciūt angulos rectos aut equales du obus rectis p̄ primā p̄p̄tōem p̄m̄i. Euclidis. Sic ergo tres bases s̄z. d. e. d. f. et d. g. sunt equales et tangunt centrū nubis. ergo linea tangens extremitates illaz lūz nearū est circularis. et go etiā iris est circularis figure. sed nō potest apparere p̄ modū circuli integri vt dicit̄ est qz medietas ei⁹ est sub orizonte nostro. et ita apparet p̄ modū semicirculi aut portōnis minoris semicirculo et nunq̄ in figura maioris p̄portōis. ergo p̄clusio vera

Rationes ante oppositum solvantur ex dicitis

Idem autem dicitis causas existimā dum et de pareijs et virgis Fit enim parelius quidem refracto visu ad solem. Virge autem propterea q̄ incidit talis existens visus qualem diximus semper fieri cum prope solem existentibus nubibus ab a/ liquo refrangatur humidorum ad nubem. Videntur enim ipse quidem incolorate nu/

bes fm rectum aspectuz intuentibus in aqua aut virgis plena uubes. veritatem tunc quide in aqua videtur color nubis esse in virgis aut super ipam nubem. Fit autem hoc em irregularis fuerit nubis consistentia. et hac quidem spissior. hac autem rara. et hac quidem magis aquosa. hac autem minus. refracto em visu ad solem figura quide non videt. color at Quia aut ibi irregulari appet fulgidus et albo sol ad que refractus est visus. Hoc qdem puniceus videt. hoc at viride aut ranton. Differt em nihil p talia videre aut a talibus refractum. vtroq em modo appet colore simile. quare si et in illo modo puniceum et isto. Virge quide igitur fiunt propter irregularitatem speculi non figura sed colore. Parelins autem enim maxime regularis fuerit aer et spissus similiter propter quod apparet albus. Regularitas em speculi facit vnuz emphaseos colorem. Refracto aut simul totius visus ppter simul incidere ad caliginem a spissa existente coliginem et nodaz quidem existente aqua prope aut aqua propter existens apud solem colorem facit appere sicut ab ere polito fractum ppter spissitudinem. Quare qm color solis albus. propter hoc et parelius apparet albus. Propter hoc idem aut magis aque signum parelius qm virge. Magis enim accidit aerem bene o perose habere ad generationem aque Australis autem boreali magis. quia magis australis aer in aquam permutatur qm ad arctum. Siunt autem sicut diximus circa occasus et circa ortus. et neq desuper neq de subitus. sed ex lateribus et virge et parelij. Et neq prope solem valde neq longe penitus. prope enim existentem sol dissoluit consistentiam. Longe autem existentem visus non refrangetur. a quo em speculo longe portensus debilis fit ppter quod et halo non

fiit ex opposito solis. Sursum qdem igitur si at et ppe dissoluit sol. si aut longe minor visus ems qm vt faciat refractioem non incidet. In latere autem est em distare speculum. vt neq sol dissoluat. visusq multus simul veniat. qz ad terram lat non dispget. sicut p immensum latus Sub sole aut non fit. ppterea qz ppe terram dissoluit vtiqz a sole. sursum aut in medio celi visus dispget. et totaliter neqz ex latere medij celi fit. visus em non ad terram fertur. vt pauc ptingat ad speculum. et refractus sit omnino debilis Quocumqz qdem igitur opa accidit exhibere segregatioem in locis his que super terram fere sunt tot et talia.

Queritur

Sexto. vtruz parelij et virge debeat apparere p reflexione aut p refractioem. Arguit q non. qz neutro modo debent apparere. qz si sic sequeretur q non deberet apparere vnus coloris. sed pluriu coloru. sicut iris. nis est falsum. qz parelij apparet albi coloris. et etia virge In oppositu est p hunc vltimo caplo penultimi tractat huius libri. Et pmo ruidetur ad qstionem. Secdo mouet vnu dubiu circa materiam vltimi tractat huius libri in quo agit de mineralibus in coeli Pro rursione

Sciendum

Primo qz parelij et virge cantur p reflexione vel refractioem radioru solis. fitur iris et halo. Et est dista inter parelios et pegas. nam virge sunt qdaz radij qsi linee. pcedentes a sole p nubes pforata. qs vulgares vocat funes tenozij solis. Et cantant dupl virge. vno mo qm nubes non est vndiqz ptnua et tunc radius solis penetras nubem trahit p foramina nubis. et si sint pua apparent linee albe. Alio mo cantur qm nubes est ptnua. sed tunc est grossior in vna pte qm in alia. et tunc radij solis transeutes p partem magis subtile apparent p modum linearum. et quando nubes est grossa. illi radij apparent virides. quando vero subtilis sunt apparent albi coloris

Secundo

Sciendum qz parelius dicitur imago solis et dicitur a para qd est iuxta. et elios quod est sol. qsi imago solis apparet iuxta solem apparet cum ad latus solis. et cantur parelius sic Nam aliqui humidum subtile inter visum nostrum et solem pcurrit in vnu rotundum corpus et tunc in illo corpore refranguntur radij solis ad oculum qsi a speculo. et faciunt in tali corpore humido splendo rem que visu videre vix possumus. Ex quo patet qz parelius est nubes rotunda et splendida effigie solis exprimens sine gerens et solem sequens. Ex pmissis ponitur

Conclusio

Responsalis. parelij et virge apparent p reflexioem radioru solis vt alterius corporis luminosi ad visum nostrum. Patet qz ad hoc qz apparent pge et parelij oportet lumen in corpore re nubes. que est sic densior aere radij refraguntur. ad perpendicularem. vt possint penetrare nubem

Meteororum

Folio lviij

Primo Dubitatur de accensibz vtegarū et paraliōz. Rūdet q̄ p̄mū accēs est q̄ paralius magis est signū pluuię q̄ virgę. q̄ eātur in nube discōtinua vt dēin est. q̄ est signū sterilitatis nubū. Aliud accidens est q̄ paralius australis est magis signū pluuię q̄ borealis. q̄ ventus borealis est magis p̄tegarius nubū. Tercū est q̄ paraliū z virgę sunt p̄mūter circa ortum z occasum solis q̄ sol de die propter vniū caloz subrīat nūnis nūlē aut totaliter p̄sumit eaz. nō autē in ortu z occasu. Quartum accidēs est. q̄ paraliū z virgę nūq̄ appent directe sub sole. nec nimis longe a sole. Ratio p̄mū est. q̄ sol nō p̄miteret p̄sistentias nubis. Ratio scđi est. q̄ in nūnia distantia nō posset fieri refractio radiorum solis. Et hęc de p̄mo articulo.

Ad rōnem In oppositū factā vdm est negando p̄sequētiā. q̄ in halone fit īfractio s̄m mag nam q̄ritatem nubis. ideo nō est necesse ibi semper ap̄ parere diuersos colores. s̄z in virgīs et paralijs nō semp fit refractio s̄m magnā q̄ritates nubis. ideo nō est necesse q̄ ibi semp appareāt diuersi colores s̄m diuersas dispositōes p̄mū nubis a quibz reflectio z refractio fit. q̄ licet halo z iris ex vna p̄te z virgę z paraliū cōcurrāt ex alia p̄te q̄ritum ad eās p̄mūnes et generales. habēt tamē causas proprias z speciales per quas differunt ab inuicem. vt patuit.

Uecūq̄ autē in ipsa terra inclusa terre p̄tibz opatur diceudum facit cinim duas differentias corpi. propterea q̄ duplex natura nata est: et hoc quēadmodū et in alto. Dūc q̄dem em̄ exalationes hec quidem vaporosa: hec autē fumosa vt diximus est. Dūc autē et species horum que in terra sunt: hec quidem em̄ fusibilia. hec autē metallica. Sicca q̄dem igitur exalatio est que ignita facit fossibilia om̄ia. puta lapidum genera illiquabilia et vernicem et oricellam. z miniū. z sulfur et alia talia. Placina autē talium fusibilia sunt: hec quidem puluis coloratus. hec autē lapis ex tali p̄sistentia factus velut cinnabazij. Exalationis autē vaporose quēcūq̄ metal lautur et sunt aut fusilia aut ductilia. puta sermū aurum es. Facit autē hec om̄ia exalatio vaporosa inclusa. et maxime in lapidibus p̄pter siccitatem in vniū coartata et coagulata velut ros aut p̄uina. cū segregata fuerint. hic autē ante segregatim generantur hec. propter

quod sunt quidem vt aqua hec. sunt autē vt non potētia quidem em̄ materia aque erat. est autē non adhuc neq̄ ex aqua facta propter quādam passiones sicut humores Neq̄ em̄ sic sit hoc quidē es. hoc autē aurū. Sed autē sic/ri coagulata exalatione singula horum sunt. p̄pter quod et igniuntur om̄ia. et terram habent. siccam em̄ habent exalationem. aurum autē solum nō ignitur. Cōmuniter quidez dictum est de omnibz bis sigillatim autē considerandum intendentibus circa vniū quod q̄ genus.

Querit Circa scđdū articulum verum ad istuz librum p̄tineat dēterminare de mineralibus seu impressiōibz q̄ causantur infra terram. Et arguitur q̄ non q̄ de mineralibus agitur in vno speciali libro In oppositum est philophus in vltimo tractatu huius libri. z arguitur ratione. quia ista mineralia que sunt infra terram sunt ex eadem materia ex qua sunt impressiōes apparentes supra terram. s̄z ex exalatione calida z vaporosa. Pro solutiōe dubij supponitur q̄ est duplex exalatio. scilicet vaporosa que est de natura aque. Alia est fumosa et s̄m hoc sunt due species impressiōum in communi microzum generatorum infra terram. s̄z mineralium. quozum quedam vocantur fossibilia quozum materia est exalatio fumosa. Alia vocantur metallica quozum materia est exalatio vaporosa. et om̄ia ista sunt liquefabilia et aquosa a domino. fossibilia vero sunt terrestria. metallica autē diuidūtur. quia quedam sunt fusibilia. que s̄z possunt liquefieri. Alia sunt ductibilia. q̄ s̄z liquefacta possunt extendi. actu m̄alici. vt est ferrum. Parer ergo q̄ de istis impressiōibus p̄tinet ad eādem scientiam dēterminare in qua dēterminatur de impressiōibus meteorologicis. Et tunc

Ad rōnem Ante oppositum responderet q̄ mineralia possūt dupliciter considerari. Vno modo in cōmuni. z illo modo dēterminatur de eis in fine huius libri. Alio modo in speciali. z sic de ipsis dēterminatur in libro de mineralibus qui nō est trāslatus ad nos oportet em̄ prius dēterminare de ipsis in cōi q̄ in speciali.

Finitur tertius liber Meteororum
Incipit quartus liber

Quonia autē quatuor calidē dēterminatē sunt elementorum. harum autē s̄m cōiugationes et elementa quatuor accidit esse. quozū duo quidem factiua calidū et frigiduz. duo at passiuā siccū et hūidū. Fides at hoz ex iductōe. videt

em in omnibus caliditas quide et frigiditas terminantes et copulantes et pmutantes. et homogenia et non homogenia et humectantes et exsiccantes et indurantes et mollificantes. Sicca aut et humida terminata et alias dicatas passiones patientia. ipaq; fm se et quecuq; communia ex ambob; corpa constant. Adhuc aut ex rōnib; palā quib; determinamus naturas ipoz. Calidū quide em et frigidū vt factiua dicimus. Peretūm; em sicut factūm; aliqd est. humidū aut et siccū passiva. facile terminabile ei et difficile terminabile in pati aliqd natura ipoz dicitur. Ex qdem igitur hec qde factiua. bec aut passiva manifestū. Determinatis aut bis sumendū vtiq; erit opatiōes ipoz q; bus opantur factiua et passivozū species. Primo quide igitur vniuersaliter simplex generatio et naturalis permutatio harū virtutū est op et opposita corruptio fm naturā. bec quidem igitur plantis existunt. et animalibus et pūb; ipozozū. Est aut simplex et naturalis generatio pmutatio ab his virtutibus. em habeant rationē ex subiecta materia vniūiq; nature. be at pstradite virtutes passive. generat at calidū et frigidū obrinetia materiā. Cū aut nō obrineat fm pte quide molinū et indigestio fit. Simpliciter aut generatōi pstrariū maxime commune putrefactio. Omnis em fm naturā corruptio in hac via est. puta senectus et anāsis. finis at oīm aliozū horū putredo. nisi aliquid violentia corrupatur natura constantium. Est em et carnes et os et qdūq; cōburere quozum finis fm naturam corruptionis putrefactio est. propter quod humida primo. deinde sicca tandem fiunt putrefacta ex his enim facta erat. et terminatum fuit humido siccum operantibus factiuis. Fit autem corruptio cuius id quod terminatur obrineat propter circumdans terminans. Quinimo singulariter dicitur putrefactio in his que fm partem corrūpūtur. cum separentura natura. propter quod et putrescunt. omnia alia excepto igne. Et vniū terra et aqua et aer putrescunt. Omnia enim bec sunt materia igni. putrefactio autem est corruptio quedam in vnoquoq; humido proprie fm naturam caliditatis ab aliena caliditate. bec autem est que ambiētis. Quare quoniam fm indigentiam patitur calidi indigens autem tali virtute existens frigidū omne. ambe vtiq; cause etunt et putrefactio com

munis passio frigiditatis quia proprie caliditatis aliene. propter hoc enim et sicciora fiunt putrefacta omnia. et tandem terra et fumus. Existere enim proprio calido evaporat quod fm naturam humidum et trahens humiditatem non est. Adhuc em trahens propria caliditas. et in frigidibus aut minus putrescunt q; in estu. In hyeme quidem enim paucū in ambiente aere et aqua calidū. quare nihil potest. in estate autem amplius. et neq; quod coagulatum. magis em frigidum q; aer calidus. Non igitur obrinetur. monēs autem obrinet neq; feruens q; calidū. minor enim que in aere caliditas ea que in re. quare non obrinet neq; facit permutacionem neq; vnam. Similiter autem et quod mouetur et fluit minus putrescit q; non motum. Debilioz em fit motus qui ab ea que in aere caliditate q; qui in re preexistit. quare nihil facit permutari. Eadem autem causa et quare multum minus paucū putrescit. In maiori em amplior est ignis proprius et frigidum q; vt obrineant que in circumstante virtutes propter quod mare fm partem quidem diuisum cito putrescit. totum autem non et alie aque eo dem modo. et animalia fiunt in his que putrescunt. propterea q; segregata. caliditas naturalis existens consistere facit segregata. Quid quidem igitur est generatio. et qd corruptio dictum est.

Eliquū est autem dicere habitas species quasq; dicte virtutes operantur ex suppositis natura constantibus iam. Est itaq; calidi digestio. digestionis autem ppanāsis ephesis adhuc obrisis frigiditatis indigestio. huius autem homotes molinis stamentis. Oportet autem consistimare non proprie bec dici nomina rebus. sed non facit vniuersaliter his que similiter. Quare nō has sed tales oportet putare esse dicatas species. dicamus autem ipozum vniūquoq; quid est. Digestio quidem igitur est pfectio a naturali et proprio calido ex oppositis passivis. bec sunt proprie vniūiq; materia. Cui em digestum fuerit. pfectumq; est et factum. et principium pfectionis a caliditate propria accidit. et per aliud quod exteriorum auxilium consumatur est velut alimentum cum digeritur et per balnea et per alia talia. Aliudq; principium que in ipso caliditas est. Finis autem his quidem natura est. Natura autem quam dicimus vt spe/

ciem et substātia; his aut in subiectā quādā
formā finis est digestionis. cū tale fuerit factū
et tām humidū. aut optēm passum. aut ephe
sim aut putrefactum. aut aliter qualiter calefa
ctum. Tunc em̄ vtile est et digestum esse dici
mus. sicut mustum. et que in nascētijs cōstā
tia. cum facta fuerit quale et lacrima cum fac
ta fuerit lippitudo limus. similiter aut et alia.
Accidit aut hoc pati om̄ibus. euz obtineatur
materia et humiditas. Nec em̄ est que termi
natur ab ea que in natura caliditate. Quādū
em̄ insit ipa ratō natura hoc est. propter quod
et sanitate signa que talia z vine secessiones
et totaliter superfluitates. et dicuntur digesta
esse. cum in sinuant caliditatem propriam ob
tinere indeterminati. Necesse aut digesta gros
siora et calidiora esse: tale em̄ efficit calidum.
melioris molis et grossius et siccus. Dige
stio quidē igit̄ hec est. indigestio autē ipfectio
pp̄ter indigētia; pp̄rie caliditat; indigētia at
caliditatis frigiditas est. ipfectio at est oppo
sitōuz passūozū. q̄ quidē est vniētiq; natura
inateria. Digestio quidem igitur et indigestio
terminet hoc modo.

Epansis aut et digestio quedam. Dige
stio enim elementi in pericarpis pepan
sis dicitur. Quā at digestio pfectio tūc pepan
sis perfecta est. quādo semina que in pericar
pio possunt efficere tale alterum quale ipsum.
Item in alijs perfectū sic dicimus. pericar
pio qdē igitur hec pepansis q̄ a naturali calido.
Dicuntur aut pepansa et alia multa digestoz
fm̄ eandem quidem speciem. metaphoris aut
propterea q̄ nō iacet sicut dictum est et pri
us nomina fm̄ vnāquāq; pfectōem circa ea
que terminantur a naturali caliditate et fri
gidityte. Est autē que nascētiarū et flegmati
eis z taliz pepansis. que a naturali calido di
gestio existentis humidū. Impossibile em̄ ter
minare nō obtinens. Ex spumosis qdē igit
tur aquosa ex talibus autē que terrestria consti
tunt. et ex subtilibus semper grossiora fiunt
pepansim passa omnia. Et hec quidem in ip
sam natura ducit fm̄ hoc. hec autē em̄ iūcit.
Pepansis igitur dictum est quid est. Homo
tes aut est cōtrarium. Cōtrarium autē pepan
si indigestio alimēti in pericarpio. Nec autē
ē terminata hūiditas. pp̄ter qd̄ aut spumosa
aut aquosa aut coz q̄ ex ambobus est. qm̄ aut
pepansis pfectio quedam est: homotes imi

perfectio erit. Sit autem imperfectio propter
indigentiam naturalis calidi et incōmensura
tionem ad humidum. quod pepansim patitur
Nullum autem humidum ipsum fm̄ se pepa
sim patitur sine siccō. aqua em̄ nō ingrossamr
sola humidorum. Accidit a utem aut eo q̄ ca
lidum sit paucum. aut quia quod terminatur
multum. pp̄ter quod et subtilis humores co
rum que homa sunt et frigidi magis q̄ calidi
et inesibiles et impotabiles Dicitur autem et
homotes sicut et pepansis multis modis An
de et vine et secessiones et catarrhi homi dicit
tur propter eandem causam eo em̄ q̄ non sunt
obtentā a caliditate. neq; constant. homa om
nia appellantur. Longe autem procedentib;
et later homus. et lac homū et alia multa dicit
tur. si p̄ossibilia permutari et constare a calidi
tate non passa sint. propter quod aqua ephe
sim passa dicitur: Homā autem non: quia
non ingrossatur. pepansis quidem igitur z ho
motes dictum est qd̄ ē. et propter quid vtrum
q; ipsorum est.

Pheles autē est fm̄ totum quidem di
gestio a caliditate humida incristen
tis interminati in humido. Dicit au
tem nomen solum in elixatis. hoc autem vti
q̄ erit sicut dictum est spumoz aut aquoz
Digestio autem fit ab eo qui in humido igne.
que em̄ in frictis affantur. ab extrinseco enī
calido patiuntur In quo autē est humido fa
cit illud magis siccum in ipsum affines. qd̄
autē elixatur contrarium facit. Segregatur
em̄ ex hoc ipso humidus a caliditate que in ex
trinseco humido. Propter quod sicciora que
ephesim passa sunt q̄ assa. non em̄ attrahunt
in seipsa humidum que ephe sim patiuntur. pre
ualet enim que de foris caliditas ei que intus.
Si autem vinceret que intus. traheret vtiq;
in seipsam. Est autem nō omne corpus ephe
sim passibile. neq; in hoc nullum est humidū
velut in lapidibus Neq; in quibus inest qui
dem. sed impossibile obtineri velut spissitudi
nem velut in lignis. sed quecuq; cozpozū ba
bent humiditatem passibilem ab ea que in hu
mido ignitione. Dicitur autem z aurum ephe
sim pati z lignū z alia multa fm̄ spēm qdē nō
eadē. metaphorice at. Nō cū iacet nomē diffe
rentijs z hūida at ephe sim pati dicim; velut
lac z mustū. cū q̄ in hūido humor in spem ali
quā pmutatur ab eo qui in circuitu et deforis

igne calcfaciente. Quare modo quodā simile dicte ephesi facit. finis autē nō idem oibus. neq; elixaris neq; digestis. sed his qdē ad esum bis autē ad sorbitionē bis vero ad aliam opoztunitatem. quoniā & pharmaca elixari dicimus. Quare quęcunq; grossiora possunt fieri aut minora. aut grauiora. aut hec quidem ipsozomalia. hec autem contraria propter id quod disgregata hec quidē ingrossari. hec autem subtiliari. sicut lac in serum et coagulatus omnia elixabilia sunt. Oleum autem non elixabitur ipm fin seipm. qz horū nulluz patitur fin ephesim quidem igitē dieta digestio hec ē. et nihil differt in organis artificialib; et naturalib; si qd fiat ppter eandē cām omnia erunt.

Olinis autē indigestio quidem cōtraria autē ephesi. Erit autē utiq; contraria pma dicta indigestio eius quod in corpore interminati propter defectum caliditatis que in humido quod in eirentu. Defectus autē euz frigiditate. quod est. dictum est. Fit autē ppter morum animalium. expellitur enim digerens. et defectus at aut ppter multitudines frigiditatis in humido aut propter multitudinem que in ephesim patiente. Tunc enim accidit eam que in humido caliditatem ampliorē quidem esse qz ut non moueat. minorem autē qz ut regulet. et condigerat. Propter qd duriora quidem que molinissim patiuntur fiunt qz ephesim passa. Humida autem detriminata magis Ephesis autem et quidem igitur et molinissis dictum est. et quid est. et propter quid est.

Presis autem est digestio a caliditate sicca et aliena. propter quod et si quis ephesim exercens facit permutari et digeri non ab humidi caliditate. sed ab ea que ignis. euz cōsummati fuerit. assum fit. et nō elixati. et excessu adustum esse dicimur. A sicca autē caliditate fit. cum citius fiat cōsummati. Propter qd et exteriora sicciora interiorib;. elixata autē cōtrarium. Et opus est manu artificium magis assare qz elixare. Difficile enim exteriora et interiora regulariter calefacere. Semp enim propinquoza igni deficcantur citius. Quare et magis conclusis igni exteriorib; poris non potest segregari intus existens humidum: sed includitur cum poris reclusi fuerūt. Opresis quidem et ephesim sunt quidē arte. Sūt autē sicut dicimus spēs naturaliter eedē et natura. siles

enī que sūt passionēs. sed innoiate imitatur enim ars natura. qm̄ & alimentū in corpore digestio sillis ephesi est. ctm̄ i humido & calido a caliditate corporis fit. et indigestio sillis molinissis. et gial non fit in ipsa digestione. sicut qdam autē. sed in segregatōe putrefacta in inferiori ventre. deinde ascendit sursum. digestū est enim in superiori ventre. putrefcit autē in inferiori segregatū. ppter quā autē eam dem est in alteris. Molinissis qdē igitē ephesi ppariū. Ei autē qz ut optesi dicte digestio est qdem aliquid oppositū silitē. minus autē notatū. erit autem utiq; si fiat statensis. sed nō opresis ppter defectū caliditatis. qz accider utiq; aut ppter paucitatem exterioris ignis. aut ppter multitudinē aque que in eo qd opresim patit. Tūc enim plū quidē est qz ut non moueat. minor autē qz ut digerat. Quid quidē igitē est digestio & indigestio. & pepansis. & homotes. & ephesis. & opresis. & pparia his dictū est.

Assuoz autē humidi & sicci dicendū specics. Sūt autē pncipia qdem corporum passiuā humidū & siccum. Alia autē mixta quidem ex his. Quinsecūq; autē magis huius magis fin naturam sunt. puta hec qdez sicci magis. hec autē humidi. Dia autē hec qdem actū erūt. hec autē in opposito. Habet autē sic liquatio a dliquabile. qm̄ autē est humidū bene terminabile. Sic eū autē difficile terminabile. si mile aliquid pulmento & cōdumentis ad inuicem patiuntur. Humidū enim sicco causa terminati. & utiq; utiq; velut colla fit. sicut et Empedocles fecit in pbificis farinam aque pglutinans. Et ppter hoc ex ambob; est terminatum corpus. Dicuntur autē elementozū pparisime sicci qdem terra. humidū autē aqua. ppter hec omnia terminata corpora hic nō sine terra & aqua. Quinsecūq; autē plus fin potentiam huius vni quodq; videtur. et in terra & in aq animalia solū sunt. in aere autē et in igne non sunt. quia corporū materia hec. Corporalium autē passionū has pūnas necesse existere terminato duricē aut molliciem. Necesse igitur quod ex humido et sicco aut durum esse aut molle. Est autē durū quidē quod non cedit in seipsum fin superficiem. Molle autē qd cedit non econtra circūstādo aqua eū. nō molle. Non incedit impssioni superficies in pfunduz. sed econtra circūstā. Simpliciter qdē igitē durum aut molle qd simpli tale. qd alterū autē

quod ad illud tale. ad inuicem quidem igitur in determinata sunt p magis z minus Quoniam autem ad sensum omnia iudicamus sensibilia. palam q z durum z molle simpliciter ad tactu determinauimus tanqz medietate vtentes ta/ ctm propter quod excedens quidem ipsum du/ rum. deficiens autem molle esse dicimus

Eccesse autem durum aut molle esse ter/ minatum corpus proprio termino. aut ei intercedere aut non adhuc coagulatu esse. hoc em terminatur Quare quoniam. omne quidem terminatum z constans aut molle aut durum. Hec autem coagulatio sunt omnia vtiqz erunt corpora composita z terminata non sine coagu/ latione De coagulatione igitur dicendu Snt itaqz cause que fecerit materiae due faciens z pas/ sio. faciens quidem igitur vt vnde motus. pas/ sio autem vt vnde species Quare z coagulatio nis z diffusionis z cine. quod exsicari z bume/ ctari. Facit autem faciens dnabus virtutibus et patitur passionibus dnabus. sicut dictu est Facit quidem calido z frigido. Passio autem aut p sentia aut absentia calidi aut frigidi Quo/ niam autem coagulati exsicari aliquo modo e de hoc dicamus primo Passiens itaqz aut hu/ midum aut siccum aut ex his posita. aut humi/ di e corpus aquam. sicci autem terram Hec em humidorum z siccorum passia Propter quod et frigidam passiuorum magis in his enim est Etem terra z aqua frigida supponuntur factu/ um autem frigidum vt corruptiuum aut sm ac/ cidens. sicut dictum est prius Aliquando enim et comburere dicitur z calcificare frigidum non vt calidum. sed in simul duendo. aut in contra/ circumstare calidum Desiccantur autem que/ cuiqz sunt aqua z aque species. aut habet aqua sine superinductam sine conaturalem Dico au/ tem superinductam quidem velut in lana Con/

naturalem autem velut in lacte Aque autem spe/ cies que z alia vnum vrina serum z totaliter q/ cuqz nullam aut parvam habent hypostasim non propter viscositatem Quibusdam enim cau/ sa non substandi aliquid viscositas. sicut oleo aut pici Desiccantur autem omnia aut calefa/ cta aut frige facta. Ambo autem calido z ab in/ teriori caliditate aut exteriori. Etem que infri/ gidatione siccantur sicut vestimentum. si fuerit separatum ipsum fm se ipsum humidum ab in/ teriori calido simul cuaporare faciente humidu/ desiccantur. si paucum fuerit humidum exente caliditate a circumstante frigido. Desiccantur quidem igitur sicut dictum est omnia. aut cale/ facta aut frige facta z omnia calido aut interiori aut exteriori coeduceute humidum Dico autem extra quidem sicut que elixantur. Intra autem quando ablato a caliditate quam habet con/ sumptum fuerit expirante De desicari quide/ igitur dictum est

Unctari autem est vnum quidem aqua fieri constantem. vnum autem liquefieri co/ agulatam. Vnum autem constat quidem fri/ gefactis spiritibus De liquefactione aut simul et de coagulatione erit palam Coagulantur autem quecuqz coagulatur aut aque existentia. aut terre z aque. z hoc aut frigido. aut calido. aut sic/ co propter quod z soluntur contrariis quecu/ qz soluntur a calido coagulatorum. aut a frigi/ do Que quidem enim a sicco calido coagulata sunt ab aqua soluntur. que est humida. Coa/ gulari autem quedam vtiqz pntabuntur ab aqua. vt mel elixatum Coagulatur autem non ab a/ qua. sed ab eo que in ipso frigido Quecuqz qui/ dem igitur sunt aque non coagulatur ab igne Soluntur enim ab igne idem autem cidem per se non erit causa contrarij. In abscedendo autem calidum coagulatur Quare palam q in

egrediendo soluetur Quare faciente frigido coagulatur. propter quod et non ingrossantur omnia talia coagulata Ingrossatio enim humido quidem abeunte fit. sicco autē constante Aqua autem humidorum non ingrossantur sola Quecunq; autem cōia terre et aque et ab igne coagulantur et a frigido Ingrossantur aut ab ambobus Est quidem ut eodem modo Est aut ut aliter A calido quidem humidum educente Eua porante enim humido ingrossantur sicca et constat A frigido autem calidum exprimente cum quo humidum simul recedit coenaporans Quecunq; quidem igitur mollia sed non humida non ingrossantur. sed coagulantur exēte humido. velut assamo later Quecunq; aut humida mixtorum et ingrossantur. velut lac. Dulcia autem et humectantur primo quecunq; aut grossa aut frigida preextiterunt entia. quēadmodum et later primo dum assatur. vaporat et mollior fit. propter quod et pueritur in caminis Quecunq; quidem igitur a frigido coagulantur communium terre et aque plus autem habentium terre que in calidum egrediendo coagulantur Neque liquescunt calido ingrediente iterum colido velut lutum enim congelatum fuerit Quecunq; aut propter infrigidationē et calido simul educto omni hec insolubilia sunt non superabundantē caliditate. sed mollificantur velut ferrum et cornu. Liquefit autem elaboratum ferrum ut humida fiat. et iterum coagulatur et calibes rati faciunt sic Subsident enim submersa purificantur scorria Cum autem sepe patiantur. et purum fiat hoc. calibes fit Non faciunt autem sepe ipsum propter absentiam fieri multā et pondus minus purificari Est autem melius ferrum. quod habet minorem purificationem. Liquefit autem et lapis pyrimacus ut stillet et fluat. Quod autem coagulatur cum fluxerit iterum fit purum. et molle liquant ut fluant Fluxens autem

coagulatum colore quidem nigrum simile autē. fit calci Liquefit autem et lutum et terra Quecunq; aut a sicco calido coagulantur. hec quidem insolubilia hec autem solvantur humido Later quidem igitur et lapidum quorundam genera quecunq; ab igne terra combusta fuerit velut molares insolubilia Finium autem et sales solubilia humido. non omni autem sed frigido propter quod aque et quecunq; aque species liquefunt. oleo autem non liquefunt Sicco enim calido contrarium frigidum humidum. Si igitur coagulauit alterum. alter soluit Sic enim contraria erunt cause contrariorum Ingrossantur quidem igitur ab igne solū quecunq; aque plus habent quā terre. Coagulantur autem quecunq; terre propter quod et nitrum et sales terre sunt magis et lapis et later Dargine autem dubie habet olei natura Siquidem enim aque oportebat coagulari a frigido ut glacies. si antea terre plus ab igne ut later Flauca autem coagulatur quidem a neutro. ingrossantur autem ab ambobus Cā autem est. quod plenum est aere propter quod et in aqua super uarat Et enim aer fertur sursum. frigidum quidem igitur ex inēpente spiritum aquam faciens ingrossat Semper enim cum mixta fuerint oleum et aqua ambobus fit grossius. ab igne autem et tepere ingrossantur et albescit. albescit quidem enaporante aqua. si qua inerat Ingrossatur autem propterea quod marcescente calido ex aere fit aqua Viroque quidem igitur inque eadem sit passio et propter idem. sed non eodem modo Ingrossatur quidem igitur ab ambobus desiccatur autem a neutro Neque enim sol neque frigus desiccant. non solū autem quod viscosum. sed et quod aeris est Non desiccatur autem aqua. et neque efficcata eluxantur ab igne. quod non vaporat propter viscositatem. Quecunq; autem mixta aque et terre similitudinem utriusque dignum dici. unum enim quoddam et coagulatur. et epse simpatitur velut mustum Abscedit autem ab omnibus

Metheoroz

his talibz. dñ desiccatur aqua Signum aut qd aqua. vapor em pstat in aqua. si qs velit colli- gere Quare quibuscunqz relinquit aliqd hoc ter- re Queda aut hoz z a frigido sicut dictu est in- grossant z desiccant Frigidu em non solum co- agulat. sed exsiccat quide aquaz In grossat aute aeru aquam faciens Coagulatio aut dca est qd- dam desiccatio ems Quocunqz quide igit no in- grossantur a frigido. s; coagulant aque sunt ma- gis velut vinu urina z acutum z lipinum z seriu Quocunqz ingrossant non evaporan tia ab igne hec quide terre. bec aut coia aque z aerz. mel q- deu tart. olcu aut aeris Snt aut he lac z lau- guis abo z quide coia z aque z terre. magis aut que multa terre que admodum z ex quibuscunqz humidis vitru sit z sales z lapides. aut ex qui- busdam pstat talibus. ppter qd z si non separet- sen. exurit ab igne decocti Qd aut terrestre co- stat z coagulo. si aliquater decoct quis. sicut medici coagulu imponentes. sic aut sepa- ferz z casens Sepatu aut serum non adhuc ingrossa- tur. sed exurit sicut aqua. Si aut aliquid lac no- habeat caseum aut paucu. hoc magis aque z in- esibile z sanguis aut tenu silr. Coagulatur em co- qd deficeat in frigidatis Quicunqz aut non coa- gulantur velut qui cervi. tales aque magis z fri- gidi bi. ppter qd no bz vias In eis em sunt ter- re z solidu. quare z extractis no coagulat Hoc aut est qd non desiccet. aqua em quo relinquit- ut lac caseo ablato. signu aut Languoresi em in sanguines nolnt coagulari. veluti coz. neqz hoc aut flegma z aqua ppter indigestu esse z insupa- tum a natura Adhuc aut bec quidem solubilia sunt velut vitru. becaut insolubilia velut later z lapis Et hozu bec quide mollificabilr velut cornu. bec aut no mollificabilia velut later z la- pis La aut qd pstraria pstrarioz cause Quare si coagulantur duobus frigido z sicco. nec solui-

Folio lxi

calido z humido. ppter quod igne z aque Dec- em pstraria. aqua quide quecunqz igne solo. igne aut quecunqz frigido solo Quare si a duobus ac- cidat coagulari. bec insolubilia maxime Funt aut talia quecunqz calefacta. deinde frigido co- agulantur Accidit em em calidu exsudaverit e- grediens plurimu humidum comprim i tenuz a frigido. ut non humido det penetrationem. z ppter hoc neqz calida soluit Quocunqz em a fri- gido coagulantur solo bec soluit. neqz ab aqua Quocunqz em a frigido coagulantur non soluit sed quecunqz a calido sicco solum. Ferrum aute liquefactu a calido frige factu coagulatur Lig- na aut sunt terre z acris ppter quod vstibilia z non liquabilia: neqz mollificabilia z in aqua su- pernatant ppter hebenum. bec aute non Alia quidem em aeris hnt plus Ex hebeno aut ni- gra evaporavit aer. z est plus in ipsa terre La- ter aut terre solii ppter ea qd desiccatus coagula- tur sicut modicus. Neqz em aqua introitus bz p- que modicum solu spuz exurit. neqz ignis. coa- gulant em ipe. quid quidem igitur est coagula- tio z liquefactis. z propter quid. z in quibus est dictum est

Ex his autem manifestum qd a calido z fri- gido pstant corpora. z bec aut ingrossantia et coagulantia faciunt operationes ipsorz ppter ea qd que ab his pdita sunt in omnibus inest cali- ditas. aliquibus autem z frigiditas quia deficit Quare quoniam bec quidem existunt propter facere humidum autem z siccum propter pati- participant ipsis communia omnibus Ex a- qua quidem igitur z terra omnivetera corpora co- stant z in plantis z in animalibus. z que metal- lantur velut aurum z argentum quecunqz alia talia ex ipsis z ex exalatoe ea que vtriusqz incli- sa sicut dictum est in alijs Bec aut differit ab- imice z bis que ad sensus p prios omnia. z in- posse aliquid facere. album em z bene odorans et sonantiu z dulce z calidu z frigidum in posse aliquid facere in sensum sicut. z alijs magis con- venientibus passionibus quecunqz in pacien- do dicuntur Dico autem pura liquabile z coa-

gularabile et flexibile et quaecumque alia talia Omnia
 enim talia passiva. sicut humidum et siccum His
 autem iam differt os et caro et neruus et lignum et
 cortex et lapis et aliorum vnumquodque omnimero
 rum quidem naturalium autem corporum Di
 camus autem primo numerum ipsorum quaecumque
 sunt potentiam et impotentiam dicuntur. Sunt
 autem hec coagulabile et incoagulabile. liqua
 bile illiquabile. mollicabile non mollicabile
 intingibile et non intingibile. flexibile inflexibi
 le. frangibile non frangibile. ductile non ducti
 le. comminabile in comminabile. impressibile non
 impressibile. formabile in formabile. capitabile non ca
 pitabile. Trahibile non trahibile. scissibile non
 scissibile. detricabile non detricabile. viscosus
 fragile. commassabile non commassabile. visibile
 non visibile Exalabile non exalabile. Murrina
 quidem igitur corporum his differunt passio
 nibus Quam autem vnumquodque horum ha
 beat potentiam dicam De coagulabili quidem igitur
 et incoagulabili. et liquabili et illiquabili di
 ctum est quidem vniuersaliter prius. attamen re
 deamus et nunc Corporum enim quaecumque coagu
 lantur et indurantur Hec quidem a calido pa
 riantur hoc. hec autem a frigido. A calido quidem
 desiccante humidum. a frigido autem exprimen
 te calidum Quare hec quidem humidum absentia
 hec autem calidi hoc patitur. quaecumque quidem
 aque calidi. quaecumque autem terre humidum Que
 quidem igitur humidum absentia. ab humido liqua
 sunt. nisi sic conueniant. ut minores relictum sint
 porum quae aque molles. velut later Quaecumque autem
 non sic. hec humido soluntur velut vitrum sa
 les terra que exsiccant. Que autem calidi priuatione
 a calido soluntur. velut glacies plumbum es.
 Qua quidem igitur coagulabilia et liquabilia
 dictum est et qualia illiquabilia Incoagulabilia
 autem quaecumque autem non habent humiditatem a
 quosam. autem non aque sunt. sed plus calidi et ter
 re. puta mel et mustum velut fermentia enim sunt.
 Et quaecumque aque quidem habent. Sunt autem
 plus aeris. sicut oleum et argentum vitrum et si
 quid viscosum. velut glut. Mollicabilia autem
 sunt coagulatores quaecumque non ex aqua. velut gla
 cies aque sed quaecumque terre magis. et neque ena
 porant tonum humidum sicut in vitro aut sa
 le. neque habet irregulariter sicut later. sed aut tra
 hibilia non enim connectabilia. aut ductilia non
 enim aque et mollicabilia igne velut ferrum et
 cornu et ligna Sunt autem liquabilia et illiquabilia

hec quidem intingibilia. hec autem non intin
 gibilia. velut es intingibile liquefactibile exi
 stens. lana autem et terra intingibile. madefiunt
 enim. et es quidem liquabile. non ab aqua autem
 liquabile. sed ab aqua liquabilium quedam non
 intingibilia. velut vitrum et sales Neque enim ali
 ud intingibile nullum quod non mollius sit ma
 defacim. Quaedam autem intingibilia existere
 non liquabilia sunt. velut lana et fructus.
 Sunt autem intingibilia quidem quaecumque
 terre existentia habent poros maiores eam mol
 libus existentibus durioribus aqua. Liqua
 bilia autem aqua quaecumque per totum propter
 quid autem terra quidem et liquefit et intingi
 tur ab humido. vitrum autem liquefit quidem. in
 tingitur autem non quia in vitro quidem per to
 tum porum. Quare dividitur mox ab aqua par
 tes. In terra autem permutati sunt porum Qua
 re qualitercumque vitrum susceperit differt passio
 Sunt autem et hec quidem corporum flexibi
 lia et dirigibilia velut calamus et vitrum. hec
 autem inflexibilia corporum. velut later et la
 pis. Sunt autem inflexibilia quidem et indi
 rigibilia quorumque corporum non potest lo
 gitudinem in rectitudinem experipheria autem ex
 rectitudine in peripheriam permutari et fieri et
 dirigi est in rectitudinem aut peripheriam trans
 mutari aut moueri. Et tamen quod reflectit cur
 uatur: Qui quidem igitur ad conuexitatem aut
 concauitatem motus longitudine saluata fle
 xio est. Si enim et in rectum est et vitrum simul fle
 xum et rectum. quod quidem impossibile re
 ctum flexum esse. et si flectitur omne. aut refle
 ctitur aut deflectitur. Horum autem hoc qui
 dem ad conuexitatem. hoc autem ad concauitatem
 transmutatio non vitrum erit. et que ad rectum la
 psum. sed est reflectio et rectificatio aliud et ali
 ud et hec sunt flexibilia et rectificabilia et infle
 xibilia et non rectificabilia. Et hec quidem com
 minuabilia et fragibilia simul et sigillatim. pu
 ta lignum quidem frangibile. comminabile au
 tem non Glacies autem et lapis comminabi
 le. frangibile autem non. Later autem et fran
 gibilis et comminabilis. Differt autem quia
 fractio quidem est in magnas partes duritudo
 et separatio. Comminutio autem in quascum
 que et plures duabus. Quaecumque quidem sic co
 agulata sunt ut multos habeant vicissitudina
 tos poros comminabilia. vitrum ad hoc enim
 pertingit. Quaecumque autem ad multum fran

gibilia Quaecumq; autem ambo .ambo *E* hec quidem impressibilia. velut es & cera *H*ec autem non impressibilia velut later & aqua *E*st autem impressio superficie sicut in partem in profundum cessione pulsione aut percussione totaliter aut tactu. *S*unt autem que scissilia & mollificabilia velut cera manente alia superficie sicut in partem transmutatur et dura velut es. et non impressibilia et dura velut later. *N*on enim cedit in profundum superficie & humidida. velut aqua cedit eodem. s; non sicut in partem sed e contra transmutatur *I*mpressibilia autem quecumq; manent impressione passiva et bene impressibilia manent hec quidem formabilia. hec autem aut non bene impressibilia velut lapis aut lignum aut bene impressibilia quidem non manent autem impressio velut lane aut spogia. non formabilia sed capibilia hec sunt. *S*unt autem capibilia quecumq; pulsa in sapia convenire possunt in profundum superficie secus mutata. non divisa & translata alibi alio parte. velut aqua facit. *H*ec enim e contra transferunt *E*st autem percussio motus a mouente. qui fita tactu. percussio autem cum allatione *C*apivium autem quecumq; poros habent vacuos connati corporis & capibilia hec quecumq; possunt in propria vacua convenire. aut in proprios poros velut in madefacta spongia. pleni enim ipsi pori *S*ed quorumcumq; pori pleni fuerint mollioribus quam ipsum quod natum est convenire in seipsum *C*apibilia quidem igitur sunt velut spongia. cera. caro. *N*on capibilia autem quecumq; non nata convenire pulsione in eos qui in ipso poros. aut que non habent. aut que durioribus habent plenos *F*erri enim non capibile & aqua & lac & omne humidum *T*rabibilia autem sunt quorumcumq; potest ad latera transferri superficies *T*rabi enim est transferri ad movens. planum continuum existens. *S*unt autem hec quidem trabibilia velut pilus corigianem? pasta & glut. *H*ec autem non trabibilia velut aqua & lapis *H*ec quidem igitur eadem sunt trabibilia & capibilia velut lana *H*ec autem non eadem. velut flegma. capibile quidem non est. trabibile autem *E*t spongia capibilia quidem non trabibilis autem *S*unt autem & quidem ductilia velut es. hec autem non ductilia velut lapis & lignum *S*unt autem ductilia velut quidem quecumq; eadem percussione sunt simul in latum et profundum sicut in superficie transferri sicut in partem. *N*on ductilia autem quecumq; non possunt *S*unt autem que quidem ductilia omnia & impressibilia *I*m

pressibilia autem non omnia ductibilia velut lignum ut tamen ad omne est dicere convertitur. *C*apibilia autem hec quidem ductilia hec autem non. cera quidem & latus ductibilia. lana autem non. neque aqua. *S*unt autem & hec quidem scissilia. velut lignum. hec autem non scissilia. velut later. *E*st autem scissile quod potest dividit ad plus quam dividens dividit. *S*cinditur enim cum ad plus dividatur sicut dividens dividit. & precedit divisio. *I*n detractione autem non est hoc non scissilia autem quecumq; non possunt hec pati. *E*st autem neque molle nullum scissile. *D*ico autem simpliciter mollium non ad invicem. *S*ic quidem enim & ferrum erit molle. *N*eque dura omnia. s; quecumq; neque humidida sunt neque impressibilia. neque comminabilia *T*alia autem sunt quecumq; sicut longitudinem habent poros. sicut que adnascuntur invicem. sed non sicut latitudinem. *D*etruncabilia autem sunt constantia duriora aut mollium quecumq; possunt neque ex necessitate precedere divisionem. neque comminui divisibile. *Q*uecumq; autem non humidida fuerint talia detruncabilia. *Q*uedam autem sunt eadem et detruncabilia & scissilia. velut lignum. *S*icut ut ad malum scissile quidem sicut longitudinem detruncabile autem sicut latitudinem *Q*uonia enim dividitur unumquodque in multa. que quidem longitudines multe quod unum scissile hac. *Q*ua autem latitudines multe quod unum detruncabile hac.

*I*scosum autem est cum trahibile aut humidum existens molle fuerit. tale fit concatenatione. quecumq; velut catene componuntur corporum. *H*ec enim ad multam possunt extendi & convenire. *Q*uecumq; autem non talia frangibilia. *C*ommassabilia autem quecumq; capibilia mansueta habent capiviam. *I*ncommassabilia autem quecumq; aut totaliter non capibilia. aut non mansuetam habent capiviam. *E*t hec quidem visibilia sunt. hec autem invisibilia. velut lignum quidem visibile & lana & os *L*apis autem & glacies invisibile. *S*unt autem visibilia quecumq; habent poros susceptivos ignis. & humiditate in his qui sicut directum poro debiliores igne. *Q*uecumq; autem non habent aut fortiores velut glacies. & que valde viridia invisibilia *E*xalabilia autem sunt corpora quecumq; humiditate habent quidem. *S*ic autem habent ut non evaporent ab ignitis seorsum. *E*st enim vapor que

a calido vltimo in aerem et spiritum segregatio et humido in adfectu. exalabilia autem tempore in aerem segregantur. et hec quidem disparata sicca. hec autem terra sunt. Differt autem hec segregatio. quia neque in adfectu. neque spiritus fit. Est autem spiritus superius continuis aeris ad longitudinem Exalatio autem est que a calido vltimo communis segregatio sicci et humidis aeris. propter quod quidem non in adfectu. sed colorat magis. Est autem que quidem ligni corporis exalatio fumus. Dico enim et ossa et pilos et omne quod tale in eodem. Non enim iacet nomen commune sed secundum analogiam. nisi in eodem omnia sunt. sicut et Empedocles ait. Hec pilis et folia et animalis plumis et squamis sunt super solida membra. Que autem pinguis exalatio lignis. Que autem vnicuique Ransa. Propter hoc oleum non paritur epesim. neque ingrossatur. quia exalabile est sed non vaporabile. Aqua autem non exalabilis sed vaporabilis. Vinum autem quod quidem dulce exalat. pingue enim. Et enim eadem facit oleo. Neque enim a frigore coagulantur viturque. Est autem nomine vinum. ope autem non est. Non enim vinosus humor propter quod non inebriat. Quodcumque autem vinum parum habet exalationem. propter quod emittit flammam.

Sibilis autem videtur esse quecumque in cinerem dissolvuntur corporum parum autem hec omnia. quecumque coagulata sunt. aut a calido. aut ab ambobus frigido et calido. Hec enim videtur obtenta ab igne. Minime autem lapidum qui sigillum vocatur carbunculus. Usibilium autem hec quidem inflammabilia sunt. hec autem non inflammabilia. Horum autem quedam carbonabilia. Sunt autem inflammabilia quecumque humida entia exalabilia sunt. Et pix autem aut oleum aut cera magis cum alijs quam per se sunt inflammabilia. Maxime autem quecumque fumum emittunt. Carbonabilia autem quecumque talium terre plura habent quam fumum. Adhuc autem quedam liquabilia entia non inflammabilia sunt. velut es. et inflammabilia non liquabilia. velut lignum. Hec autem ambo. velut etibus. Causa autem quia lig-

na quidem per totum habent humidum. et per totum continuum est. ut peruratur. Es autem secus vnicuique quidem partem. non continuum autem et minus quam ut flammam faciat. etibus autem hac quidem sic. hac autem illo modo habet Inflammabilia autem sunt exalabilia. quecumque non liquabilia sunt propter magis esse terre. Sic enim habet commune igni. Hoc igitur calidum si fiat siccum. ignis fit propter hoc flamma spiritus aut fumus ardens est. Lignorum quidem igitur exalatio fumus. Lere autem et thuris et talium et picis et quecumque habent picem aut talia lignis. Diei autem et quecumque oleaginea Ransa. Et quecumque minime ardent sola. quia paucissimi habent. Transitio autem per hoc. cum altero autem citissime hoc enim est quod pingue siccum vnicuique Exalantia quidem igitur humidorum humidum magis ut oleum et pix. ardentia autem sicci

Is autem passionibus et differentijs omnium corporum sicut dictum est differunt ab invicem secundum tactum. Et adhuc sapores et odoribus et coloribus. Dico autem omnium. velut que metallantur es aurum argentum stagnum ferrum lapidem et talia talia. et quecumque ex his sunt segregata. et que in animalibus et plantis. velut carnes. ossa. nervus. pellis. viscera. pilis. inces. vena. ex quibus iam constant omnium pura facies. manus. pes. et talia talia. et in plantis lignum. cortex. folium. radix. et quecumque talia. Quoniam autem hec quidem ab alia causa consistunt ex quibus autem hec materia quidem siccum et humidum. quare aqua et terra. Hec enim evidentissimam habent potentiam utrumque utriusque. facientia autem calidum et frigidum. Hec enim constare faciunt et coagulant. ex illis accipiamus omnium merorum qualia terre species et qualia aque et

Metheozorum

Folio lxiii

qualia communes Sunt itaq; eozorum con-
ditorum. hec quidem humida. hec autē mol-
lia. hec autem dura. Horum autem quecumq;
dura aut mollia coagulatione dictum est pri-
us. Humidorum quidem igitur quecumq; eua-
porant aque. Quecumq; autem non aut terre
aut communia terre et aque velut lac. aut terre
et aeris velut lignus. aut aque et aeris velut ole-
um. Et quecumq; quidem a calido coagulan-
tur communia. Dubitabit autem utiq; de vino
humidorum. Hoc enim evaporabit utiq; et in-
grossatur sicut nouum. Causa autem quia ne-
q; in vna specie dicitur vinum. et quia aliud ali-
ter. Nouum enim magis terre q̄ antiquum
propter quod et ingrossatur maxime calido. et
coagulatur minus a frigido: Habet enim et ca-
lidum multum et terre. sicut quod in archadia
sic efficeantur a fumo in vrbibus. vt eductum
coaguletur. Si autem omne fecem habet sic
vniusq; est aut terre. aut aque. et habet multi-
tudinem. Quecumq; autem a frigido ingrossan-
tur terre. Quecumq; autem ab ambobus com-
munia plurimi. velut oleum et mel et dulce vi-
num. Constitutorum autem quecumq; quidem
coagulata sūt a frigido aque. velut glacies nig-
randa. pumina. Quecumq; autem a calido ter-
re. velut later caesus. vitrum. sales. Quecumq;
autem ab ambobus. talia autem sunt quecum-
q; infrigidatione. Hec autem sunt quecumq;
ambozum priuatione et calidi et humidi simul
egredientis cum calido Sales quidem enim
humidi solius priuatione coagulantur. et que-
cumq; succera terre. Glacies autem calidi soli-
us. hec autem ambozum. propter quod et am-
bobus. et habebant ambo. Quorum cumq; q̄-
dem igitur totum effundant velut later aut ele-
ctrum. Et enim electrum et quecumq; dicitur
vt lachryme infrigidatione sunt. velut mirba

thbus et gummi. Et electrum autem huius ge-
neris videtur et coagulatur. Intercapta enim
animalia in ipso videntur. a fumo autem ca-
lidum exiens velut coeti mellis: cur in aquam
dimissum evaporat humidum. hec omnia ter-
re. Et hec quidem illiquabilia et immollifica-
bilia. velut electrum et lapides quidam. velut
pori qui in speluncis Et enim hi similiter sunt
his: et non velut ab igne. sed vt a frigido exen-
te calido coegreditur humidus ab ipso exen-
te calido. in alijs autē ab extrinseco igne Que-
cumq; autem non tota terre quidem sunt ma-
gis. mollificabilia autem velut ferrum et cor-
nu. Thbus autem et alia similiter lignis vapo-
rant. Quoniam igitur liquabilia ponendum
et quecumq; liquefiunt ab igne. hec sunt aquo-
siora. Quaedam autem et communia velut cera
Quecumq; autem ab aqua hec terre Quecum-
q; autem neq; ab altero hec autē terre aut am-
bozum Si igitur omnia quidem aut humida
aut coagulata. horum autē hec in dictis passi-
onibus. et non est intermedium. omnes utiq;
erunt dicte quibus discernemus vtrum terre
aut aque aut plurimum commune. et vtrum ab
igne constat aut frigido aut ambobus. Aurū
quidem itaq; et argentum et es et stannū et plum-
bum et vitrū et lapides multi innomiati aque
omnia enim hec liquefiunt calido adhuc vna q̄-
dam et vna et acetum et lignum et serū et li-
quor aque. omnia enim coagulantur frigido Ferrū
autem et eoznu et vnguis et os et nervus et lig-
nū. et pili et folia et cortex terre magis. adhuc
electrum myrra thbus et omnia dicta lachry-
me et porus et fructus. velut legumina et fru-
mentum. Que talia enim hec quidem valde
hec autem minus horum. attamen terre. hec
quidem enim mollificabilia. hec autem exala-
bilia et infrigidatione facta: adhuc vitrum sa-

les lapidum genera quecumq; neq; infrigidatō ne neq; coagulabilia. Sanguis autem et gē/ninura communia terre et aque et aeris. Sanguis quidem habens vias magis terre. propter quod frigore coagulatur et humido liquescit. Non habentes autem vias aque propter quod et non coagulantur. Genitura autem coagulatur infrigidatione exente humido cuius calido.

Alia autem calida aut frigida coagulatorum aut frigidorum humidorum ex dictis oportet considerare. Quorum quidem igitur aque ut ad modum frigida. si non aliam habeant caliditatem. velut licinium vrina vinum. Quorum autem terre ut ad modum calida propter calidi operationem. velut calx et cinis. Oportet autem accipere finem materiam frigidissima quedam esse. Quoniam enim sicca et humidum materia. hec enim passiva. Horum autem corpora maxime terra et aqua sunt. Hec enim frigiditate determinata sunt. Scilicet palam quod omnia corpora quecumq; vtriusque simpliciter elementi frigida magis sunt. si non habeant alienam caliditatem velut feruens aqua. aut que per cinerem colata. Etenim hec habet eam que ex cinere caliditatem. in omnibus enim ignitis est caliditas aut amplior aut minor propter quod in putrefactis animalia innaescunt. Inest enim caliditas que corrumpit proprias vniuersumque caliditatem. Quorum autem communia habent caliditatem. constant enim plurima a caliditate que digessit. Quedam autem putrefactiones sunt velut syntecta. Quare habentia quidem finem naturam calida et sanguis et genitura et medulla et lac et omnia talia corrupta autem et egredientia a natura non adhuc Relinquitur enim materia terra existens aut aqua propter quod ambo videntur quibusdam. et hi quidem frigida. hi autem calida. hec autem esse videntes enim quidem in natura fuerint calida. cum autem separata fuerint coagulata. Habet quidem igitur sic totaliter ut determinatum est. in quibus quidem materia aque finem plurimum frigida. Opponitur enim maxime hec igni. quibus autem terre aut aeris calidiora. accidit autem aliquando hec fieri frigidissima et calidissima aliena caliditate. Quorum enim maxime coagulata sunt. et solidiora sunt. Hec frigida maxime. si punctur caliditate et ardent.

maxime. si igniantur velut aqua fumo. et lapis aqua vrit magis.

Quoniam autem de his determinatum est finem unumquodque. Dicamus quid caro aut os aut aliorum omnium generum. Habent enim ex quibus que omnium generum natura constituit genera ipsorum. cuius generis unumquodque per generationem. Ex elementis quidem enim omnia genera omnia. Ex his autem ut materia omnia opera nature. Sunt autem omnia ut quidem ex materia ex dictis. ut autem finem substantiam rationem. Semper autem magis palam in posterioribus. et totaliter quecumque velut organa et gratia huius. Magis enim palam quod qui mortuus homo equivoce. sic igitur et manus mortui equivoce. quemadmodum et si fistule lapidee dicantur. velut enim et hec organa quedam videntur esse. Minus autem in carne et ossibus manifesta. adhuc autem in igne et aqua minus. Quod enim cuius gratia minus hic palam ubi plurimum materiam. Si cut enim et si extrema accipiatur. materia omnem nihil aliud preter ipsam substantiam autem nihil aliud quam ratio. Intermedia autem proportionabiliter. eo quod prope sit unumquodque. Quoniam enim et horum quodcumque est gratia huius non omnibus modis habet aqua aut ignis. sicut neque caro neque viscera. His autem adhuc magis facies et manus omnia sunt terminata opere. Que quidem enim possunt facere ipsorum opus vere sunt. unumquodque enim puta oculi si videt. qui autem non potest equivoce. puta mortuus aut lapideus. Neque enim ferra que vel lignea. nisi ut ymago. Sicut igitur et caro. sed opus ipsius minus palam quam quod lingue similiter autem et ignis. Sed adhuc forte minus manifestum naturaliter quam carnis opus. Similiter autem et que in plantis et inanimata. velut es et argentum. Omnia enim potentia quedam sunt aut faciendi aut patiendi. sicut caro et nervus. sed rationes ipsorum non certe. Quare quando existunt et quando non. non facile perspicere nisi valde deperditur fuerit. et figure sole sunt relique. velut antiquorum menstruum corpora subito cinis fuerunt in sepulchris. et fructus solum figura. Secundum sensum autem non videntur inueterati valde. et ex lacte coagulata. Tales quidem igitur partes caliditate et frigiditate et motibus ab

Metheozorum

Tabula.

his contingit fieri coagulatas calido et frigiditate. Dico autem quaecumque omniomera velut carnes os pilos neruum et quaecumque talia. Omnia enim differunt prius dictio differentijs tensione. tractione. comminatione. duricie. mollicie. et alijs talibus. De caetero a calido et frigido et motibus sunt mixtio: Constituta autem ex his quae omniomera nullo utique adhuc videbunt. velut caput aut manuum aut pes. sed sicut et fieri di es quidem aut argentum. causa frigiditas et caliditas et motus fieri autem ferram aut stalam aut arcem non adhuc. sed hic quidem ars. ibi autem uatura vel alia aliqua causa. Si igitur habemus cuius generis unum quodque omniomerozum accipiendum finem unumquodque quid est. puta quid sanguis. aut caro. aut sperma. et aliorum unumquodque. Sic enim scimus unumquodque propter quid. et quid est si uariam aut rationem habeamus. Maxime autem cum ambo generationis et corruptionis et uide principium motus manifestatis aut et his. Similiter omniomera considerandum. et tandem ex his constituta. velut hominem plantam et alia talia:

Questiones magistri Joannis Verforis supra libros Metheozorum Aristotelis cum texum hic feliciter finem habent. Anno nostre salutis. M. cccc. xciiij. ipso die Sixti pape

Incipiunt tituli questionum in libros Metheozorum Aristotelem in principio de celo et mundo presupponenda

Questiones primi libri metheozorum.

Utrum corpus simplex mobile ad formam mixti imperfecti prout est in via ad talem mixtionem sit subiectum huius libri fo. xxvij.
Utrum necesse sit hunc mundum inferiorem esse contrarium laeionibus superioribus ut omnis uirtus eius in de gubernetur. fo. xxix.
Utrum unum elementum sit naturaliter locatum in coeao alterius. fo. xxx.
Utrum motus localis sit calefactiuus fo. xxxi.
Utrum ignis et suprema regio aeris naturaliter moueantur in motu circulari eodem.
Utrum lumen sit de se calefactiuum; eodem.
Utrum media regio aeris sit semper frigida. fo. xxxij.
Utrum in suprema regione aeris possint generari nubiles. eodem.
Quae sit figura medie regionis aeris eodem.
Utrum una contrarium sit fortificatiuum alterius per

anticipatissim. eodem.
Utrum omnes impressiones ignite sint eiusdem speciei specialissime eodem.
Utrum sidera uolantia moueantur per continuam extrusionem aut per adustionem eodem.
Utrum sidera uolantia sint in celo aut in regione elementari. eodem.
Quo tempore fuerint huiusmodi impressiones eodem.
Utrum uapor natus sit ascendere altius quam exalatio eodem.
Utrum de nocte ex parte serenitate aeris debeant appere hyarus uoagines et sanguinei colores eodem.
Quare dicte impressiones non apparent de die sicut de nocte. eodem.
Quare talia apparent in celo. cum tamen sint in regione aeris eodem.
Quare talia fantasmatata apparent magis tempore serenitatis quam alio tempore; eodem.
Quare audiuntur aliquando soni paruus quando apparent talia fantasmatata eodem.
Utrum exalatio et uapor sint eiusdem speciei cum corpore a quo emanantur. fo. xxxij.
Utrum cometa sit de natura celesti. eodem.
Utrum cometa sit de natura elementari fo. xxxv.
Quo tempore magis generetur cometa eodem.
Quare cometa diu sic permanet in aere eodem.
Quae sit causa diuersitatis coloris comete. eodem.
Utrum possint simul appere plures comete eodem.
Quae sunt signa comete eodem.
Utrum galaxia sit de natura elementari fo. xxxvi.
Utrum pluuia generet in media regione aeris fo. xxxvij.
Quae sunt signa pluuie eodem.
Utrum ros et pluuia similiter generentur fo. xxxviii.
Quae sunt accidentia rosis. eodem.
Quae sunt accidentia niuis. eodem.
Quae sunt accidentia pruine eodem.
Utrum grando magis generetur in uere et autumno quam in estate et hyeme. eodem.
Quae sunt accidentia grandinis fo. xxxix.
Utrum aque fontium et fluminum generentur in coeao uariis partibus terre ex aere in ipsis incluso fo. xl.
Utrum ubi nunc est mare aliquando prius fuerit aut potest fieri et terra arida et e contra. fo. xli.
Questiones secundi libri.
Utrum terra debeat esse totaliter coopta a quibus fo. xliij.
Utrum mare in suo loco naturali sit generabile et corruptibile. fo. xliij.
Utrum mare debeat fluere et refluxere. eodem.
Quare astrologi magis aspiciunt ad orientem in natiuitate hominum quam ad partem meridietatis fo. xliij.
An luna habeat mouere mare per lumen aut per aliquam aliam influentiam distinctam a lumine eodem.
Utrum fluxus et refluxus maris sint maiores in uno tempore quam in alio eodem.
Quare aliqua maria solum semel fluunt in mense. et alia quae uicibus eodem.
Utrum mare sit salsum fo. xlv.
Quare aliqui fontes emertunt corpora terrestria in ipsis posita in lapides. eodem.
Quare aliqui aquae fontales causant strumam in collo eodem.
Quare aliquae aquae faciunt migras oues ex ipsis bestias et alique e conuerso faciunt albas eodem.

Tabula

Que aque sunt saniores eodem
 Utrum ventus sit exalatio calida et sicca lateralis mos- fo. xlvij.
 ra circa terram. eodem
 Utr. pluuie qnz faciūt cessare ventos eodem
 Utrū sol sit causa commotionis ventoz. et causa effici- eodem
 ciens cessationis eozū dem. eodem
 Utrum tm̄ duodecim sint venti fo. xlvij
 Quare venti boreales cōiter flant in autūno post tro-
 picū estiualem. et tamen venti australes non flant in ve- fo. xlix
 re post tropicū hyemalem eodem
 Utrum venti australes flāt a polo antarctico nobis im- eodem
 manifesto. eodem
 Utrum plures venti debeant flare a septentrione q̄ a eodem
 meridie eodem
 Utrum alij venti debeant reduci ad quatuor principa- eodem
 les. eodem
 Utrum vēti contrarij possunt sibi flare eodem.
 Utrum aliqui venti faciūt alios cessare eodem
 Que est causa generationis ventozum eodem
 Utrum vēti distinguantur fm̄ calidum frigidum hū- eodem
 midum et siccum eodem
 In qua parte anni debeant flare etnephie et circulares eodem.
 venti. fo. l.
 Utrum terremotus sit possibilis eodem.
 Que sint accidentia terremotus. eodem
 Utr. tonitruū sit sonus factus in nubibz fo. liij.
 Unde causat diuersitas sonozum in conitruo eodem
 Que tonitrua sunt magis timenda eodem
 Quomodo causat cumeus fulminis eodem.
 Utrum typhones etnephie incēiones et fulmina sint eodem.
 eiusdem speciei et substantie. eodem.

Questiones tercij libri me-

eteorozum
 Utrum radius visualis refrangatur in occurſu mediij fo. liij.
 rariois vel densioris. fo. liij.
 Utr. halo habeat appere circularis figure fo. liij.
 Utr. colores appentes in iride sint sicut colores fo. lv
 Utr. iris debeat apparere tricolor fo. lvi.
 Quare p̄ iuxta positionem viridis et alurgi nō apparet
 vnus color. sicut p̄ iuxta positionem viridis et punicej ap- eodem.
 pareret zancos eodem.
 Utrum quādo apparent due irides supior sit debilioz
 in coloribus q̄ inferior. lviij.
 An iris possit causari a luna sicut a sole eodem
 An duo homines possunt eandem iridem in eadem es- eodem
 te nubis videre eodem
 Quare est q̄ quādoqz videmus iridem inter nos et ar- eodem
 bores vel montes. eodem
 Utrū iris appeat s̄ p̄ modū semicirculi eodem
 Utrum parelij et virge debeant appere p̄ reflectionem
 vel rarefactionem eodem.
 Que sunt accētia virgarum et parelioz fo. lvij
 Utrum ad istum librum pertineat determinare de mis- eodem
 neralibus. eodem

Autozitates primi libri me-

eteorozum Aristotelis
 Undus consistit ex quatuor elementis
 Necesse est istum unū dum inferiorem esse p̄tinuū
 id est coniguum latioribus supioribus. vt tota virtus
 eius gubernetur inde.

Autozitates

Notus celi est perpetuus.
 Notus celi est p̄mus omnium motuū
 Corpora celestia suo motu generant calorem in istis in-
 feriozibus.
 Celū nō est susceptiuū peregrinaz impressionum
 Cometa nō est stella sed quedam impressio
 Aer et ignis mouentur circulariter
 Infinites redeunt eodem opinionones.
 Aqua in decuplo est rarioz terra.
 Virtus vnita est fortior seipsa dispersa.

Autozitates secundi libri

Arciora animalium in estate sunt frigida. in hye-
 me vero calida.
 Unum contrarium p̄fortat alterum p̄ antiparitasim
 Dulce p̄pter leuitatem fertur sursum.
 Trile est nō semel vel bis easdem opinionones reiectare.
 sed infinites redibūt eodem opinionones
 Cum congelatur ymter fit nix. sed cum congelatur va-
 por fit pruina.

Autozitates tercij libri me-

eteorozum.
 Umidū nō est sine sicco. nec sicca sine humido.
 Aque plus flumit de nocte q̄ de die
 Ventus est vapor terreus.
 Notus terre causat ex vapore in terra incluso.
 Tonitruū fit ex vapore igneo in ventre nubis incluso.
 q̄ dum nubē exire conat r̄ripit nubē et facit sonum.
 Iris fit in opposita parte solis.
 Iris est semicircularis figure.
 Halo est circularis figure.
 Ex paruo possumus elicere magnum.

Autozitates quarti libri me-

eteorozum.
 Utr. factio est virtus a resolutio
 Omnia elementa putrefiūt p̄terer ignem
 Quicqz a frigido p̄ponunt a calido resoluūt et ecōtra
 Excellētia frigiditatis impedit putrefactionē.
 Digestio fit in calido naturali
 Unum quoqz eorum naturalū est desideratium. p̄
 ter suam operationem

Et sic feliciter finis habet libri metheozoz.

In me
1481

